<366197670300 13

<366197670300 13

thek

S

Ex Libris

Christiani Lobb

Asc. 2179.

Ex dono
Josephi Frandtner
Rectoris
1740

PIA DESIDERIA

TRIBUS TOMIS COMPREHENSA

I. *Gemitus animæ pœnitentis*
II. *Vota Animæ Sanctæ.*
III. *Suspiria Animæ amantis.*

AUCTORE.

R. P. HERM. HUGONE

SOC. JESU.

Congr. Mis.
B. V. Monac.

COLONIÆ.

Sumpt. WILH. METTERNICH. Bibl.
sub signo Gryphi Anno M. D. CC. IX.

Cum Privilegio S. Cæs. Maj.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

LICENTIA
Censoris Ordinarii

UT PIA DESIDERIA

per p.m.R.P. Herm. Hugonem è Societate JESU conscripta, ac sæpius typis excusa, ad pia multorum desideria, deficientibus priorum editionum exemplaribus, denuò excudantur, lubens permitto. Coloniæ 13. Augusti 1709.

Cornelius Brevver SS. Th. Doctor & Professor, Collegiatarum Ecclesiarum S. Severini & B. M. V. ad Gradus Canonicus, respectivè Chori Episcopus & Pastor, Librorum Censor.

Approbatio Censoris.

HÆc Pia desideria, Gemitus, & Vota, Suspiria Animæ Christianæ, Elegiis, Emblematibus, & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P. Herm. Hugone Societatis JESU Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; qua æterna Veritas, & vera Charitas, & chara Æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in umbrâ mortis sedent ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licentiatus Scholasticus Bruxellensis, Librorum Censor.

Facultas

Facultas R. P. Provincialis

Cum olim à Sacris Cæsareis Majestatibus Rudolpho II. Matthia, Ferdinando II Ferdinando III. Leopoldo I. felicissimæ memoriæ, & sacra Cesarea Majestate Josepho nunc gloriosissimè regnante diplomate edito An. 1705. 12. Decembris omnibus Typographis, Bibliopolis & aliis librariam negotiationem exercentibus inhibitum sit, ne quis libros, scripta & Icones à PP. Societ. Jesu edita, sinè superiorũ ejusdem Societatis licentia intra S. Romani Imperii ac Regnorum & Dominiorum suorum fines, sive in toto sive in parte recudere, in aliam linguam convertere, vel recudendos alio mittere, aut alibi impressos adducere, ac distrahere audeat, aut præsumat sub mulcta 20. marcarum auri puri puti Fisco Imperiali pendenda.

Concedo Ego Joannes Dircking Societ. Jesu Rheni inferioris Præpositus Provincialis jus hujus Cæsarei privilegii pro una impressione Engelberto Theodoro Kinchio ad decem Annos usurpandi ac recudendi librum, cujus titulus Pia desideria, Gemitus, Vota, ac Suspiria animæ Christianæ, Elegiis Emblematibus & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P. Hermanno Hugone Soc. Jesu sacerdote. In cujus fidem hoc ei testimonium manu mea ac officii sigillo munitum dare volui Coloniæ 8. Martii 1708.

(L. S.) Joan. Dircking. S. J. ad Rhenum inf. Præpositus Provinc. mp.

Vid. & Hæred. def. Engelb. Theod. Kinchii jus suum Supradicti privilegii cesserunt Wilh. Metternich. juxta contractum inter se initum.

Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.

DESIDERIO
COLLIUM ÆTERNORUM
CHRISTO JESU,
IN QUEM

Desiderant Angeli prospicere AMORI ET DESIDERIO SUO Vir desideriorum.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Psalm. 37.

Quot mihi clam tacitis mens æstuet anxia votis,
Indicio potuit discere nemo meo.
Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat,
Quem fugit humani nulla latebra sinus.
Ille meos gemitus, mea scit suspiria solus,
Ille, oculis etiam persecat ima suis.
Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem,
Sit nisi secreti proditor ipse sui?
Si tamen ulla foret speranda hac arte medela,
Ars desideriis hæc foret una meis.
Sed neque depositas levat auris amica querelas,
Nec desideriis hac fit ab arte modus.
Cœperat, heu! natos Rachel ululare peremptos;
Mox, ubi nil flendo profuit, abstinuit.
Scilicet ipse suas facit ignis, edítque favillas,
Quáque pluit nubes, ipsa resorbet aquas:

Si

S'c melìùs, proprios quos ſudi combibo fletus,
Inque ſuum recidit tutiùs unda ſinum.
Quæ mea ſint igitur, dum triſtè gemo, lamenta,
Non niſi nos ſoli novimus, ille & ego.
Quid voveam, tacitis dum compleo littora votis,
Non niſi nos ſoli novimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum feſe ſuſpiria rumpunt,
Non niſi, non niſi nos novimus; ille & ego.
O quoties fictas animus gerit hiſtrio partes;
Et pugnant animo frónſque colórque ſuo!
Dum patitur tragicos mens perſonata cothurnos,
Sæpiùs in mimo Roſcius ore ſalit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ ſimulare docentur,
Nec; niſi vis falli, riſibus ulla fides.
Solvor ut in fletus, putat omnia triſtia vulgus,
Solvor ut in riſus; omnia læta putat:
Fallitur ah! noſtri neque ſcit mendacia vultus,
Cùm lætor, lacrymor; rideo, cùm doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot ſunt ſimulantibus oræ,
Vota quibus larvam dant adimúntque ſuam.
Nemo meos Gemitus, Vota aut Suſpiria novit;
Nemo, duo niſi nos; & duo ſufficimus.

LIBER

LIBER PRIMUS.

GEMITUS

ANIMÆ

POENITENTIS.

Anima mea desideravit te in nocte. Isaiæ 26.

I.

Anima mea desideravit te in nocte.
Isaiæ 26.

HEi mihi quam densis nox incubat atra tenebris!
Talis erat, Pharios quæ tremefecit agros,
Nubila, turida, squallida, tetrica, terribilis nox;
Nocturno in censu perdere digna locum.
Non ego tam tristes Scythico, puto cardine lunas,
Tardat ubi lentas Parrhasis Vrsa rotas:
Nec tot Cimmerio glomerantur in æthere nubes,
Vnde suos Phœbus vertere jussus equos:
Nec reor invisi magis aira palatia Ditis,
Fertur ubi nigra nox habitare casa.
Nam licèt his oculis nullam dent sidera lucem,
Non tamen est omni mens viduata die:
Nocte, suam noctem populus videt ille silentum,
Et se, Cimmerii, Sole carere vident:
Arctica cùm senos regnavit Cynthia menses,
Dat fratri reduci septima luna vices.
Ast me perpetuis damnat sors dira tenebris:
Nullâque vel minimo sidere flamma micat,
Et neque (quod cæcis unum solet esse levamen)
Ipsa suam noctem mens miseranda videt.
Quin te ebras amat ipsa suas; lucemque perosa,
Vertit in obscuræ noctis opaca diem.
Nempe suas animo furata Superbia flammas,
Nubilat obscuro lumina cæca pepło.

Nec ſinit Ambitio n:tidum clareſcere ſolem
Fuſcat & ingennas Idalis igne faces,
Heu, quoties ſubit illius mihi noctis imago,
Nox animo toties ingruit atra meo !
Sors oculis noſtris melior, quibus ordine certo,
Alternas reparant lunaque ſolque vices !
Nam quid agat ratio. quid agat ſtudioſa voluntas,
Quas habet, ut geminos mens peregrina duces ?
Major, habere oculos, dolor eſt, ubi non datur uti,
Quàm, quibus utaris, non habuiſſe oculos.
Qui dolet oppreſſus lapſis relcetus umbris
Latior aggreditur mane viator iter.
Sed nimis hæc longas tenebris nox prorogat horas.
Quæ tibi mane negat cedere, Phœbe, diem.
Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
Exultat reducis quiſque videre jubar.
Scilicet Auroræ gens vertitur omnis in ortus,
Quiſque parat primus dicere, Phœbus adeſt.
Sic ego, ſæpe oculos tenuiſublimis Olympo,
Aſpiciens, gemino qui jacet orbe, Polum.
Et dixi tam ſæpe; Niteſce, niteſce meus Sol !
Sol mihi tam longos obtenebrate dies !
Exovere, exorere, & medios ſaltem exire vultus,
Vel ſcintilla tui ſola ſat eſſe poteſt.
Quin etiam tanti ſi luminis abnuis uſum,
Sufficiet radios expetiſſe tuos.

Anima mea desideravit te in nocte.
Isaiæ 2.

"ERat enim tempus quando non cognoscebam te. Væ tempori illi quando non cognoscebam te! Væ cæcitati illi quando non videbam te ? Illuminasti me lux mundi, & vidi te.

b Serò te cognovi lumen verum, serò te cognovi. Erat autem nubes magna & tenebrosa ante oculos vanitatis meæ : ità ut videre non possem solem justitiæ, & lumen veritatis. Involvebar in tenebris filius tenebrarum. Tenebras meas amabam, quia lumen non cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem amabam, & ad tenebras per tenebras ambulabam. Quis me eduxit? ubi eram homo cæcus sedens in tenebris & umbra mortis ? Quis accepit manum meam ut inde me educeret? Quis est ille illuminator meus ? Non eum quærebam, & ipse quæsivit me : Non vocabam eum, & ipse vocavit me. Vocasti enim me nomine tuo, intonasti desuper voce grandi in interiorem aurem cordis mei ; Fiat lux, & facta est lux : & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa, quæ operuerat oculos meos, & vidi lucem tuam, cognovi vocem tuam, & dixi : Verè Domine tu es Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & umbra mortis, & vocâsti me in admirabile lumen tuum ; & ecce vi-

a *August. Soliloq. cap. 31.* b *Ibid. cap. 38.*

video. Gratias tibi ago illuminator meus, & conversus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in qua jacueram, & contremui & expavi, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus jacui! Væ, væ cæcitati illi in qua videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantiæ meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator, & liberator meus, quoniam illuminâsti me, & cognovi te. Serò cognovi te veritas antiqua. Serò te cognovi veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sinè te, & non est lux extra te.

a Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in qua ambulant filii tui sinè offensione, & sinè qua omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

b Nox quippe est vita præsens, in qua quamdiu, per hoc, quod interna conspicimus sub incerta imaginatione, caligamus. Propheta namque ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desideravit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hac obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

c Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino & ipsum Dominum non desiderare.

a Ha-

a *August. Soliloq. cap.* 17. b *D. Greger in lib.* 9. 22. c *August. in Psalm.* 76.

a Habet namque mundus iſte noctes ſuas, & non paucas. Quid dico, quia noctes habet mundus, cùm pæne totus ipſe ſit nox, & totus ſemper verſetur in tenebris. Nox eſt Judaïca perfidia, nox ignorantia Paganorum; nox hæretica Pravitas; nox etiam Catholicorum carnalis animalíſve converſatio. An non nox, ubi non percipiuntur ea quæ ſunt ſpiritus Dei? Fruſtra per has noctes, juſtitiæ ſolem & lumen quæritis veritatis, id eſt ſponſum; quia nulla ſocietas luci ad tenebras.

b Nobis ergo unde in his tenebris veritas: Unde charitas, in hoc ſæculo nequam, in mundo, qui totus poſitus eſt in maligno? Putas, erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit utique ſi convertamur ad Chriſtum, ut velamen de cordibus auferatur: hic eſt enim de quo ſcriptum eſt: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta eſt eis.*

c Gratias illi, qui me quæſivit fugitivum, qui me vocando ab interitu revocavit, qui fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim eſt quamdiu iſta vita agitur. Quomodo eſt nox illuminata? Quia Chriſtus deſcendit in noctem. Accepit Chriſtus carnem de iſto ſæculo, & illuminavit nobis noctem; perdiderat enim drachmam mulier illa, *accendit lucernam.* Sapientia Dei perdiderat drachmam. Quid eſt drachma? Numus: in quo numo imago erat ipſius Imperatoris noſtri (Factus enim homo ad

a *Bernard. in Cant. ſerm* 75 b *Bern de Aſcenſ. Domin. ſerm. 6. C. Auguſt. in Pſal.* 138.

imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam.* Lucerna de luto est, sed habet lucem qua inveniatur drachma. Lucerna ergo sapientiæ, caro Christi est. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & invenit perditos; *& nox illuminatio in deliciis meis.* Facta est mihi nox in deliciis. Deliciæ nostræ Christus.

O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cùm te primùm cognovi, tu assumpsisti me, ut viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et reverberâsti infirmitatem aspectûs mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inveni longè me esse à te in regione dissimilitudinis,

Aug. lib. 7. Conf. cap. 10.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & deli&a mea à te non ſunt abſcondita. Pſal. 68.

II.

Deus tu ſcis inſipientiam meam, & delicta mea à te non ſunt abſcondita.
Pſalm. 68.

Si tibi ſtultitiæ nulla eſt patientia noſtræ,
Omnia conſilio qui ſapiente regis;
Nullus ab offenſo veniam ſibi Numine ſperet,
Nullus enim culpa, ſtultitiaque vacat.
Hæc etiam excelſas afflat contagio mentes,
Et ſua ſtultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid ſimulaſſe juvat? ſemel inſanavimus omnes,
Ingenua humani ſtemmatis illa nota eſt:
Et pater & mater generis primordia noſtri,
Maxima ſtultitiæ ſigna dedere ſuæ.
Credite poſteritas, fatali vendita pomo es?
Stultius hac aliquid venditione fuit?
Nec minus inſanus, magni patrimonia cenſus
Perdidit eſuriens, munere pultis, Eſau.
Et Salomon tactam ſenſit vertigine mentem,
Dum caſtam inſano vertit amore domum.
Non igitur magni fallunt oracula regis,
Stultorum innumerum qui docet eſſe gregem.
Legiferi neque vana canunt præſagia vatis,
Queis defleta hominum tanta ruina fuit.
O ſaperent, ait, & canti ventura viderent!
Non adeo in vitium cerea turba foret.
Quis (niſi deſiperent) quoſdam dixiſſe putavet,
Nullum, qui terris imperet, eſſe Deum;

Quilibet ut peccet (aliàs peccare timeret)
Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
Ipsa igitur nostros alerunt crimina sensus.
Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
Sed neque jam glisces stat in hoc dementia passu;
Præcipiti pejus truditur acta pede.
Extruimusque domos, cœloque educimus arces,
Cui data perpetuò terra colenda foret:
Crastina lux coget vitæ statione moveri;
Quis neget insanas nos fabricasse domos?
Conserimus platonos, disponimus ordine lauros,
Areolas hortis dividimusque suas:
Quæ stolidi serimus, vix tertius aspicit hæres,
Quo tibi qui carpes tum tua poma nepos?
Sic, puto dat senibus puerilis ratio risum,
Cùm fabricat luteas, parvula turba casas:
Ludicra sollicitis servet respublica curis,
Hic fœnum, hic paleas conferet, ille trabes;
Aggerit hic gravido plumas & stramina plaustro,
Hujus erat testa quærere munus aquam.
Et sibi tum structæ gratantur mœnibus urbis;
Magnaque se pueri regna locasse putant.
Hæc videt, ac videt quæ transit grandior ætas,
Vixque graves sese virque senexque tenent.
Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
Regnaque pro nidis, quæ fabricamus, habent,
Hæc quoque sub stolido sapientia nata cucullo.
Tam variis nullum vestibus esse modum:
Pauca vel hoc studio peregrinus ad oppida curret,
Inveniet vestes per loca quæque novas.
Si sedeant uno semel omnes fortè theatro,
Quos sua dissimiles palla chlamysque, facit,

Ridicalis videat plenissima pulpita mimis,
Rideat & socii pallia quisque sui.
Iam studium gemmarũ & habendi quis furor auri?
Sudat in hoc hominum nocte, dieque labor.
Quid tamen est aurum, fulvæ nisi pulvis arenæ?
Gemmaque quàm vitrei gutta gelata maris?
Ambit & has tanta gens stulta cupidine gazas,
Sen foret hinc miseris una petenda salus.
Ecce tibi minimo calum venale labore,
Et cælum hoc pretio, quantula turba petit?
Heu genus insanum! terras præponitis astris,
Ignotis nimium dona caduca bonis!
Quis pueros (lusu si vel tam turpiter erret)
Orbilii meritos asspera sceptra neget?
Nempe simul levibus quid distent æra lupinis,
Vt semel abjectas deseruere nuces
Nos magè desipimus, cùm parva crepundia, cælo,
Prô pudor! & fluxas pluris habemus opes.
O medici mediam stolidis pertundite venam!
Stultitiæ queat hic proximus esse furor.
Sed videt hæc magnus qui temperat arbitet orbem,
Nostraque stultitiæ nomine, multa regit.
Et mea propitius delicta plurima transit,
Multàque scit cæca dissimulanda manu.
Et qui jus adimat, norit Prætoris agere,
Ne perdam, patrias qui mihi servet opes,
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ custos esto vel ipse meæ.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Psalm. 68.

a STultissimus *sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum.*

b *Vtinam sustineretis modicum quid insipientiæ meæ.*

Stultitia (enim) colligata est in corde pueri.

c (Sed) vis noscere quis sit insipiens, & quis stultus? Respondeo; insipiens est qui se à Paradisi gaudiis peregrinum esse non considerat & se exulem in hoc exilio non attendit: stultus est, qui licet ista cognoverit, liberari tamen à mundi miseria per vitæ meritum non intendit.

d Dic ergo te stultum, & sapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia sic est ut dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorsus quod ad te ipsum pertinet, quod ad tua; tenebrosus. Quid est enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde?

e Quis est stultus ille qui tamquam luna mutatur, nisi Adam in quo omnes peccaverunt?

f Insipientiam quoque (David) stultum suum factum nominat, ab insipientia procedens.

a Prov. 30. b 2. ad Cor. 11. Prov. 22. c Tom. 9. Augustin. in spec. pec, cap. 8. d Augustin. serm. 8. de Temp. c. 5. e Augustin. epist. 119. f Basilius hom. 1. in Psalm. 37.

dens. Omne enim peccatum per ſtultitiam fit. Qui igitur in peccatis perſeverant, ínque eis conſiſtentes gaudent, & ſe oblectant ac deliciantur, nihilo diſſimiles porcis ſunt ſeſe in volutabro luti provolventibus. Docet autem in quibus fuerit, cùm incideret in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum eſt, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipſum non eſt mecum* : tempore enim, inquit, peccati ; pars animæ rationis particeps haud modicam ſuſtinebat perturbationem pravo confuſa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulſor, obducta ; adeò ut in *inſipientiam* inciderit ideo dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie inſipientiæ meæ*. Conturbatum itaque cor ejus, quoniam in *inſipientia* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat:

a Rectè (autem) peccatum *inſipientiam* vocavit, nemo enim ſapiens id aliquando committit.

b Nihil peccato pejus; inſipientes fecit eos, qui antea intellectu, & ſapientiâ multâ prædîti fuerant.

c (Et certè) malitia omnis ex *ſtultitia* oritur; ſiquidem ſuperbus & iracundus (quoniam ſapientiâ carent) his affectibus abſumuntur, ideo inquit Propheta : *Non eſt ſanitas in carne mea à facie inſipientiæ meæ* : ut omne peccatum è *ſtultitia* ortum habere demonſtret: nam

a *Orig. in Pſalm* 37. b *Chryſoſt hom.* 17. *in Geneſ.* 24. c. *Chryſoſt. hom.* 41. *in cap.* 6. *Ioan.*

qui virtuti ſtudet, qui Deum timet, is ſapientiſſimus eſt. *Initium*, inquit, *ſapientiæ timor Domini*. Quod ſi ità eſt, malus, qui Dei timorem non habet, ſinè dubio non eſt ſapiens. Qui hac vera caret ſapientiâ; ſtultiſſimus eſt.

a Nihil enim ab inſanientibus differunt, qui terrenas res, & brevi duraturas tamquam in ſomnis ſuſpicantur. Videntur divitiis affluere, cùm nullis affluant, in deliciis eſſe, cùm non ſint: neque ante ſe deceptos intelligunt, quàm ab inſania liberentur.

b Delirare tibi videor, cùm hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni conſilii magnæq; prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura, fortaſſis & de eloquio, de juriſconſultatione, de militia; addis, & de fœnore, primò hoc à te quæro, ſcis eum poſſeſſurum cui ſervas? aut ſi nondum natus eſt, ſcis naſciturum? ſervas filiis; incertum eſt, an futuris, an poſſeſſuris?

c Sed quid eſt, dic quæſo, ſtultius homine qui laborat, & ſe excruciat, & tantas opes congregat, ut ex ejus laboribus, alii ſe voluptate expleant? Quid eſt autem; *ſimul inſipiens, & ſtultus peribunt*? Hic mihi videtur verba facere de impiis, qui toti rebus præſentibus affixi ſunt, eáſque ſuſpiciunt; de futuris autem nihil philoſophantur, ea de cauſa vocans eos *inſipientes*.

a *Vocare-*

a *Chryſoſt. hom. 4. in Ioan.* b *Auguſt. in Pſal. 38.* c *Chryſoſt. in Pſalm. 48.*

a *Vocaverunt nomina sua in terris suis.* Ecce aliud genus amentiæ; ædificiis, agris, & balneis sua nomina inscribere, & putare se magnam consolationem ex eo accipere, & umbram pro rei veritate consequi.

b *Cum gloria sua exturbati sunt.* Quidnam potest cum hac conferri stultitia, quando ea faciunt de quibus puniuntur, pro quibus ignominiâ afficiuntur.

c Lignum quidem quod plantâsti, manet; domus quam ædificas, & ipsa manet; Faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cùm hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat; *Ædificavi mihi domos*, inquit, *plantavi hortos & viridaria, vineas, natat rias aquarum.* Sed quid ait post hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter vanitas, sed per excellentiam. Et quæso credamus, & res apprehendamus in quibus non est vanitas: si splendida respicias ædificia, & horum te fallit aspectus, statim in cœlum respice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum sint & culicum opera.* contemplare spectaculum; ascende ad cælestia, illinc ædificiorum disce splendorem, & hæc nihil esse invenies, sed *parvulorum ludibria puerorum*, verùm non fuerunt pueri, ut de re ulla utili curam gerant.

d Ità etiam quidem semper volunt ludere, humi-

a *Ibidem.* b *Ibidem.* c *Chrys. hom. 55. ad pop. Antioch.* d *Chrys. hom. 4 in 1. ad Corinth. cap. 1.*

humíque ſemper jacent & humi ſerpunt ac reptant, & quæ humi ſunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem ſæpe, cùm nos loquamur, de rebus neceſſariis, eorum quæ dicuntur, nihil ſentiunt, ſed ſemper rident: ità etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri rurſus, quando latronem viderint, & quæ ſunt intus auferentem, non ſolùm non prohibent, ſed etiam arrident inſidiatori. Sin autem calathulum aut ſiſtra abſtuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignántur & ægrè ferunt, ſe dilacerant & ſolum pulſant. Ità etiam quidam videntes diabolum paterna omnia auferentem, rident, ad eum tanquam ad amicum accurrentes, ſi quiſquam autem aut poſſeſſiones, aut divitias, aut puerile aliquid abſtulerit, ſe diſcerpunt. *a Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Nolite pueri effici ſenſibus.* b Parvi enim pueri, parva quidem hianti ore ſtupent & mirantur; rerum verò valde magnarum non tanta tenentur admiratione: *nolite pueri effici*; hoc eſt, *inſipientes*, ubi oportet eſſe ſapientes.

c Pueris quidem iis, qui ſunt adhuc paulò minores, patres præbent ejuſmodi: calceos, veſtes, aureas quaſdam bracteas & armillas. Poſtquam autem creverint; illis eis ablatis dant alia majora. Ità etiam fecit Deus: nos à parvis illis & puerilibus abducens, ea quæ ſunt in cælis pollicitus eſt. Ne hæc ergo quæ fluunt & prætercurrunt, admireris, nec ſis puſilli & abjecti animi.

a Sed

a *Pſal.* 93. 1. *ad Cor.* 14. b *Chryſoſt. hom.* 36. *in hunc locum*, c *Chryſoſt. hom. in Pſalm.* 4.

a Sed majorum nugæ negotia vocantur; puerorum autem talia cùm sint, puniuntur à majoribus.

b *Beatus vir cui nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates, & insanias falsas.* Qui non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, *insanus* atque *furiosus est*, & ideo resipiscat unusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ità mentem, animámque perturbant, *ut compos esse non possit.*

c *Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris (Domine)*

d Ipsos namque fatuos videmus (quos vulgò moriones vocant) ad cordatorum delicias adhiberi, & in mancipiorum æstimatione, pretiosiores esse cordatis. Et suum parvulum filium, à quo garriente talia pater lætus exspectat, provocat; sed dum spes subest incrementorum, & ingenii lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit ut convicia parvulorum, etiam in parentes, non solùm injuriosa non sint, verùm etiam grata atque jucunda. (Quid) quòd in hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate majorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem, matrémque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum aut ab utroque vel permissa vel jussa.

III.

a *Aug. Con. 1. cap. 9.* b *Ambr in Psalm. 118. Octon. 5.* c *Psalm. 24.* d *August. l. 1. de peccat mer. cap. 35.*

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum; sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea! Ps. 6. 3.

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. *Psal. 6.*

Conquerar! an sileam? justas habet ira querelas
Heu sinè Pœonia sola relinquor ope!
Non ego, jussa licèt juratis credere verbis,
Sperassem, cordi non magis esse tibi.
Siccine tardus ades, neque nostra pericula tangunt?
Quæ potuit tantæ causa fuisse moræ?
O mea spes! Numen quo non præsentius ægris,
Sic potuis es nostri non memor esse mali?
Nunc aderant pariter Podalyrius, atque Melampus,
Phillyrides Chiron, Pœoniusque senex.
Multaque præterea comitata Machaone turba;
Quique aliquod medicæ nomen ab arte gerunt:
Tu solus deeras morborum publica cura,
Postque tot Hippocrates ultimus ecce venis.
O mea spes! numen quo non præsentius ægris,
Sic potuis es nostri non memor esse mali?
Omnibus est oris vitus color index linguæ,
Omnibus admota vena notata manu:
Nil, aiunt, vitale rubet, neque languida certas
Vena notat, pulsu præmoriente moras.
Idque ego plus ipsis deprendo medentibus ægra.
Destituit medicos ars fua, neque salus.
Quidnam igitur sperem fugientibus orba Magistris,
Morbus ubi vincit sævior artis opem?

Cæca per infectas ſerpunt contagia venas,
Imaque ſubſidit lapſus in oſſa dolor?
Et caput & cubiti ſe ſuſtentare recuſant,
Tinctaque vix Baccho vena medente redit.
Et jam vix animæ ſupereſt pars ultima noſtræ,
Heu paror inferiis proxima pompa meis!
Denique qui morbos cupit omnes diſcere noſtros,
Copia quod fieri non ſinit, ille cupit.
Hic ſtatus, hæc rerum facies miſeranda mearum eſt,
Nec juvet ullius, qui medeatur, ope.
Aſpice vix noſtram poteris dignoſcere formam?
Vultus abeſt vultu, ſeque nec ipſe refert.
Lumina ſuffoſſis retro fugere cavernis,
Magnaque purpureis facta ruina genis:
Nec quiſquam hanc ferro potuit compeſcere nexam,
Quin caput & faciem carperet atra lues.
Tetrica quid memorem vigilis faſtidia lecti?
Quaque manu tangi vulnera cruda timent?
Vulnera proh nullis mulcenda Machaonis herbis?
Qualia, quæ ſecuit barbarus enſis hiant:
Vulnera, ſecretas animi populantia fibras,
Quæ nullus medica claudat hiulca manu.
Nempe graves, mea ſunt, quæ feci, vulnera noxæ,
Vulnera trux animæ carnificina meæ.
Adde, quod intus, apũ dirus mihi turgeat hydrops,
Lentaque quod meditor nauſea tardet opus.
Tenſaque ventoſi prope rumpant ilia faſtus,
Et Veneris tacitus pectora cancer edat.
Hæc ego ſæpe dedi variis tractanda Magiſtris,
Semper at oblatæ cura fefellit opis.
Scilicet ipſe ſuas, hic tentet inaniter artes,
Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.

Quique poteſtates ſuccorum norat & uſum,
Vna ſalus ægris ſpeſque, Epidaure, tuis.
Nec juvet hic Chiron, operoſæ viribus herbæ,
Nec ſummum medici numen Apollo chori.
Officium tanto cedit minus omne dolori,
Non habet hic ullum ſuccus odorve locum.
Quas igitur ſpectem, veſtri niſi Numinis, aras,
Funeribus nullis quas Libitina notat;
O mea ſpes! Numen quo non præſentius ullum;
Ecce tuam veneror, mortua pene, manum,
Sanus Apollinea non indiget arte vel herba,
Lege Machaoniæ, qui dolet, artis eget.
Mens mihi læſa dolet plus ſimplice vulneris ictu;
Ne doleat, vires experiare tuas,
Illa ego ſum, Solymis quam prædo cruentus arenis,
Stravit, & immiti diffidit enſe latus.
Tu Samarita, mero; Tu vulnera mitis olivo
Obline, barbarica vulnera facta manu;
Quoſque Levita negat, medicos inverge liquores,
Creſcet ab infuſo rore, meroque ſalus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.
Psal. 6. vers. 3.

a ÆGrotus sum, ad medicum clamo, cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro Tu es medicus, tu lux, tu vita, JESU NAZARENE; miserere mei filii David; miserere mei fons misericordiæ. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ transis, exspecta cæcum; præbe ei manum ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

b Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso, manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quidquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serva, istam sana. *Sana me Domine & sanabor: salvum me fac & salvus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conservas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

c Utinam tibi Domine, aliquæ filiæ Hierusalem nuncient languores meos; si qui sunt in me qui commendari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigentes curati. O me felicem si aliquis Centurio cælestis dicat tibi: *Domine, puer meus jacet paralyticus in domo, & malè torquetur!* utinam Domine statim respondeas, *Ego veniam*

a *Aug. soliloq. cap. 2.* b *Aug. medit. c. 36.* c *Guilb. Abb. serm. 46. in Cant.*

niam, & curabo eum Dic Domine verbo & sanabor. Verbo enim ades, quia verbum es.

a Medicinas de terra, propter singulas quasque suas corruptelas creâsti. Singula solatia singulis malis obviantia præparasti ; quoniam es misericors & miserator.

b Hei mihi, Domine, miserere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum.

c Nunquid non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animæ meæ?

d Multas infirmitates habet anima nostra. Quot peccata, tot infirmitates.

e Ægrotat humanum genus , non morbis corporis, sed peccatis.

f Non modò enim paralysi dissolvi, verùm etiam peccare, languor est, & longè illa languore deterior, ac tantò utique, quantò est corpore anima præstantior.

g Præsta mihi Domine medicinam, unde mea possint curari vulnera; visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, & suscita me mortuum.

h Varios siquidem languores habemus animarum, & hi sunt quibus (Christus) principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines sanat , ut istas

a *Aug. soliloq. c. 20.* b *Aug. li. 10. conf. c* 28. c *Idem ib. c. 30.* d *Hieron. in Psal.* 162. e *Aug. serm.* 59. *de verbis Domini, c.* 11. f *Chrys. hom.* 14 *in c.* 4 *Matth.* g *Aug. med. c.* 40. h *Chrys. in c.* 4. *Mar. hom.* 14.

istas scilicet de nostris animabus expellat.

a Animæ languor peccatum est, unde dixit Propheta : *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, languor animæ nostræ superbia est, avaritia est.

b Etiam in typo mulieris illius, socrus Simonis & Andreæ, variis criminum febribus, caro nostra languebat, & diversarum cupiditatum immodicis æstuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quàm caloris. Itaque illa animum, hæc corpus inflammat : febris enim nostra avaritia est : febris nostra libido est, eò quòd ignitæ sint cupiditates : febris nostra iracundia est : febre libido flagrantior est, graviúsque præcipitat & inflammat.

c Vexabat enim nos morbus gravis ac febris vehemens, decumbebamúsque, non in lecto, sed in ipsamet vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate voluptabamur, scatentes ulceribus, fœtorem spirantes, squalidi, incurvi, umbræ potiùs quàm homines.

d Quin jacet toto orbe, ab Oriente usque ad Occidentem, grandis ægrotus ; sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliavit se usque ad mortalem carnem, tanquam usque ad lectum ægrotantis.

e Vidit in stercore jacentem, à vermibus exulceratum, à febri & fame oppressum, nullo non

a *Amb. tract. de 42. mansionibus.* b *Amb. l. 4. in c. 4. Luc. C. Chrys. in c. 3. ad Philip. ser. 11. digressione moral.* d *Aug. ser. 39. de verbis Domini, c. 12.* e *Chrys. in c. 3. ad Philip. serm. 11.*

non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat (hoc enim improba cupiditas) & inflammationes urgebant (hoc enim arrogantia) & quædam insatiabilis fames occupabat (hoc enim avaritia) & sanies undique (hoc enim scortatio) & cæcitas oculorum (hoc enim idololatria) & surditas & stupor (hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui) & multa deformitas (hoc enim vitiositas) triste nimirum quiddam & morbus gravissimus. Vidit, absurdiùs (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non aversatus est, non odio prosecutus, Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa pharmaca;

a Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis, sed verborum sacramentis medicinam conquirit.

b Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

c Noverat, venâ inspectâ, quid intus ageretur in ægroto.

d Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus & sanctus ægrotæ animæ incantator. *Salvum*, inquit, *fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Miserere mei Domine, quia clamavi*

a *Orig hom. 1. in Levit. c. 12. & 13.* b *Orig. hom 1. in Psalm. 37.* c *August. in Psalm. 43.* d. *Clem. Alex l. 1. Pædagog. c. 2.*

ad te tota die Bonus autem Pædagogus, qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cœlum) universi figmenti curam gerit, ejúsque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ servator: *surge*, inquit Paralytico, & sublato, in quo jacebas, grabato, *vade domum*; & qui priùs erat infirmus, extemplo sanus & firmus evasit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex sepulchro exiit, qualis erat antequam moreretur, meditatus resurrectionem.

a Ideo autem tot salvavit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

b Et sicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; sicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic Dei sapientia hominem curans, seipsam exhibuit ad sanandum: ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultitiâ liberamur. Jam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostri adhibita, illa sunt, quod per fœminam deceptus, per fœminam natus: homo homines; mortales; morte mortuos liberavit.

c Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prædo & tyrannus, vel à Hierusalem in Hieri-

a *Aug. vel quis alius lib. de vera & falsa Pœn. c.*
b *Aug. de doctrina Chr. lib. 1. c. 14. & Naz. or. 16.*

Hiericho descendentem, vel alibi uspiam inermem & imparatum nactus, usque adeò saucia-vit.

a Clama: *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi*: sanat te Deus, confitere tantùm vulnus tuum. Jaces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fovet, urit, secat; æquanimiter tolera, tantùm noli attendere nisi ut saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.

b Vulnus, medicum quærit, Medicus, confessionem exigit.

c Convertere ad me, ait Dominus, *Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filiæ populi mei*? grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

d Totum enim genus humanum est ille homo, qui jacebat in via semivivus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Levites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster JESUS CHRISTUS.

e Ideo unusquisque nostrûm, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum JESUM CHRISTUM (*qui sanat omnes infirmitates nostras*) Et cum Propheta dicat: *Sana*

a *Aug hom.* 12. b *Ambr. in Psalm.* 40. c *Ambr. ad Virgin. lapsam* c 8. d *August. serm.* 37. *de verbis Dom. & Ambr. de* 42. *mans. mansion.* 3.

me Domine & ſanabor, ſalva me, & ſalvabor, dicat & cum David : *Sana me Domine, quoniam conturbata ſunt omnia oſſa mea.*

a Omnis enim qui medicum non agnoſcit, phreneticus eſt. Nam quoties phreneticos videmus medicis contumeliam facere, reſiſtere ſanitati, nolle curari, deridere veram curam?

b Currite ad medicum dum poteſtis ; ne, cùm velitis, non poſſitis.

c Si adhuc quibuſdam perturbationibus animа quatitur poſt remiſſionem peccatorum, languor eſt ; *ſanat & omnes languores tuos*. Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni ſunt, inquies ; ſed major eſt medicus. Omnipotenti medico nullus languor inſanabilis occurrit ; tantùm tu curari te ſinè ; manus ejus ne repellas, novit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fovet, ſed etiam toleres cùm ſecat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans ſanitatem : ferto ergo manus ejus, ô anima, quæ benedicis eum, non obliviſcens omnes retributiones ejus, *ſanat enim omnes languores tuos*.

d Planè committamus nos medici manui, non enim errat, ut ſanum pro putri ſecet. Novit quod inſpicit, novit vitium quia ipſe facit naturam : quid ipſe condidit, quid de noſtra cupiditate acceſſit, diſcernit, ſcit ſe ſano homini præceptum dediſſe, ne languorem incurreret ; dixiſſe in Paradiſo, hoc manduca, & hoc

a *Chryſoſt. in Pſalm.* 26. b *Ibidem.* c *Auguſt. in Pſalm.* 102. d *Auguſt. in Pſalm.* 40.

hoc noli. Non audivit sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut surgat.

4 Quisquis ergo es, ô Christiane, qui sanitatem jactas, & te vulneratum fuisse dissimulas, qui integritate gaudes, & te ægrotum fuisse non meres, qui te destitutum jacuisse non respicis, sed erectum in Ecclesia gloriaris; ama CHRISTUM qui te à prædonibus liberavit, dilige Dominum qui te prostratum jacentémque erexit Dilige, inquam, Dominum qui te in Ecclesiæ stabulum, per semetipsum, invexit; qui rectori stabulario commendavit; qui duos denarios, hoc est, legem & Evangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: *Ecce sanus es* Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberavit.

4 *Chrys. in cap. 10. Luc. hom. de Samar.*

GEMITUS

Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte universa delicta mea! Psal. 24. 4.

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte universa delicta mea.
Psalm. 24.

Aspicis, heu sævus! nostris neque tangere curis?
Aspicis, & credi vis tibi, me quòd ames?
Futilis ignaro cantetur fabula vulgo;
Sentit amicorum vulnera, quisquis amat.
Aspicis & pateris; neque cura est ulla juvandi;
Verus amor promptam non ità tardat opem.
Aspice, quàm turpi subigar damnata labore,
Aspice, cui tandem colla premenda jugo.
Si foret ingenua saltem labor indole dignus,
Nec nimis abjectæ vilius artis opus.
Multa meos casus magnorum exempla levarent,
Et faceret propriam, fors aliena, levem.
Sæpe Ducum pravos, Regesque noverca coegit
Augustas operi fors adhibere manus:
Protea frenantem septemplicis ostia Nili,
Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem,
Dextra Syracusii sceptris assueta Tyranni
Sic ferulas, pueris sceptra verenda, tulit.
Flenda exempla quidem, tamen haud ducenda pudori,
(Non etenim miseris sunt sua fata probro)
Ast mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,
Quæ rotо serviles, sponte subacta, molas.
Qualis ab infida Sampson detonsus amica,
Circuit indignas, hoste jocante rotas.

Atq; utinam famulas tantùm damnarev ad artes!
Explerem ingenua sordida pensa manu:
Turpibus at servum vitiis addicere pectus,
Exulis asperius mancipisque jugo est.
Ah pudet! & (duplicis nova quæ mihi causa ruboris)
Ipsa meum damnans execror author opus.
Vix bene pertæsum est, rursumque revolvitur error,
Crescit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas ultio noxas,
Admissum sequitur culpa secunda scelus.
O quàm sæpe meo sensi hæc discrimina damno!
Nec tamen est damni mens revocata metu.
Nempe trahor vario studia in diversa duello,
Ut ratis ambiguis jam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitii quæ lena comesque) voluptas?
Quique subit vitium, retrahit inde dolor.
Sæpius illa tamen redit è certamine victrix,
Assiduus vitio sit licèt ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumque triumphos,
Et meus æterno veritur orbe, labor.
Tu super hæc etiam loris servilibus instas,
Addis & in pœnas verbera dura meas;
Pœnaque cùm culpæ sit culpa, secunda peractæ
Supplicijs pœnas adjicis usque novas.
Nempe Ixionius non est modo fabula gyrus,
Vincta sed æternæ vertor in orbe molæ.
Aspicis hæc durus nostro neque tangere fato?
Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide humilitatem meam, & łaborem meum: & dimitte universa delicta mea.

Psalm. 24.

a IN *quantam tribulationem deveni! in quos fluctus tristitiæ, in qua nunc sum; qui jucundus eram & dilectus in potestate mea! nunc vero reminiscor malorum quæ feci.*

b *Vide humilitatem meam*, attende dejectionem infirmitatis meæ.

c Contrarietas culpæ facta est homini pondus pœnæ; ut corruptioni suæ malè liber serviat, qui bene servus de incorruptione libertate gaudebat.

d *Nunc etenim menti cedit caro, nuncque vicissim*

Mens carnem sequitur. ——

Namque bonum cupiens, facit id tamen ipsa quod odit;

Servitium lachrymis prosequiturque grave.

e Quamvis (enim) quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abjectos abjectissimus, cùm à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato vivit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil

a *Matth.* 6. b *Beda in Psalm.* 24. c *Greg. cap.* 22. *in c.* 7. *lib.* d *Nazianz. carm. de animæ calamo arbitrio.* e *Chrysost. hom.* 9. *in epist.* 1. *ad Cor.* 10.

nihil enim tam præter rationem est; quàm peccatum; unde ait Propheta, *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

a Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sit Ægyptiorum servitus; agnoscimus, quia servire Ægyptiis, non aliud est, quàm obnoxium fieri carnalibus vitiis, in quod utique unumquemque non extrinsecùs illata necessitas cogit, sed segnities animi & libido ac voluptas corporis subegit, cui se animus per concordiam subdit. Denique & Salvator de libertate & servitute in Evangelio differens, ità loquitur: *Omnis*, inquit, *qui peccat servus est peccati.*

b Sicut ergo Ægyptus (ità terrena provincia) filiis Israel, domus dicitur servitutis ad comparationem Judææ & Jerusalem (quæ eis domus efficitur libertatis) ità ad comparationem cœlestis Hierusalem (quæ ut ità dicam; mater est libertatis) totus hic mundus, & omnia quæ in hoc mundo sunt, domus est servitutis.

c Quid ergo mirum si mundus multa vapulat; servus est, sciens voluntatem Domini sui & faciens digna plagis; non ergo recuset vapulare multis, quoniam si non vult audire; raceptorem injustè, justè patietur ultorem; vel non murmuret contra castigatorem, cùm videat se plagis dignum, ut misericordiam mereatur.

a Ela-

a *Orig. hom.* 16. *in c.* 67. *Genes.* b *Hom.* 8. *in c.* 15.
c *August. serm.* 12. *de verbis Domini.*

a Flagellum equo, & camus asino, & virga in dorso imprudentium.

b Ergóne bestiæ sumus nos? bestiæ prorsus. *Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cùm jejunare contentis urget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?*

c Eadem peccatores spiritualiter feremus, quæ (Samsón) carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ità enim nobis, ut illi hostis illudet, a *& vertendis molis velut asinos deputabit*, Unde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum jugo Christi dignum faciamus *asinaria mola*) admonet per Prophetam; *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus* Homo enim, ut alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum. comparatur jumentis & similis efficitur*: Quod in Rege Babylonio videmus evidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. Etenim homo in errore positus & in justitia relapsus, justè ut Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *mola*, quia

a *Prov. 26. v. 3.* b *Bernard. ser. 3. super* Qui habitant in adjutorio. c *Bernard. serm. 5. de Ascens.* d *Paulin. epist. 4. ad Severum.*

quia dignus eſt *opere jumentario*, qui ſemetipſum lumine rationis orbaverit, & in ſimilitudinem belluarum, corporis ſervus, abjecerit. Conſidera hujuſmodi mortalium vitam, & tota tibi ſpecies *jumenti molentis* occurrat. Ut ille panis oculos corporis, ſic iſte ſordibus vitæ ſuæ oculos mentis obſutus, per errores ſuorum ſenſuum, quaſi circa *ambages molarum* laboriosâ miſer ſtatione verſatur, uſui ſuo vacuus, laborioſus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum ſuarum, & ipſe ſibi carcer eſt obſeſſus tenebris erroris ſui, & conſcientiæ ſqualore concretus in ſemetipſo *piſtrini ergaſtulum* patitur, ſaxum cordis ſui pertinaciâ iniquitatis induratum quaſi *molam verſat*, farinam hoſtibus ſuis, de corruptâ animæ ſuæ fruge, conficiens; quia ſicut ſcriptum eſt: *peccator de animæ ſuæ curru*. Ità qui peccatum operatur de mola vitæ ſuæ, hoſtile triticum molit ut Zabulum paſcat, cui panis eſt anima, quæ ſibi fames eſt.

a Sunt autem & *malorum differentiæ*, ut ſint quædam earum humanæ, aliæ aſinariæ. Et humana quidem eſt illa de qua ſcriptum eſt: *Duæ erunt molentes ad unam molam, una aſſumetur & altera relinquetur.*

b Diſcutiamus ergo quæ molant, quid molant quidve piſtrinum ſit: & fortaſſe mundus iſte piſtrinum eſt, & quod in eo humani cor-

a Orig. tract. 5. in Matt. cap. 18. b. *Ambroſ. in c. 17. Luc.*

corporis forma referatur, in quo anima noſtra velut quodam carcere includitur, panem ſi conſulat boni, operatura cœleſtem. In hoc ergo piſtrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & gravi humore corruptum, non poteſt interiora ab exterioribus ſeparare & ideo relinquitur, quia ejus ſimilago diſplicuit.

a *Aſinaria autem mola* non irrationabiliter dici poteſt gravisſimum hominis malum, quod ſemper deorſum trahit.

b Nam quid per *molam aſinariam*, nisi actio terrena ſignatur, quæ dum colla mentis per ſtulta deſideria conſtringit, hanc *in laboris circuitum* mittit.

c Molendinum enim labor eſt hujus ſæculi.

d Et molendinum puto dictum mundum iſtum, quia rotâ quadam temporum volvitur, & amatores ſuos conterit,

e Teſtatur Sampſon Allophylis captus, qui poſtquam oculos perdidit, *ad molam* deputatus eſt; quia nimirum maligni ſpiritus poſtquam tentationem ſtimulis intus acrem contemplationis effodiunt, foras *in circuitum laborum mittunt*.

f Et quare in *molendino*? quia in iſto mundo verſantur: ubi *molendinum* intelligitur, quia *ſic verſatur mundus iſte, quo modo mola*.

a Origen. tractat. 5. in Matth cap. 18 b Gregor. lib. 6. moral. cap. 26. in cap. 3. Iob c Auguſt ſerm. 107. de tempor. d Auguſt in Pſalm 36. e Gregor. 7. moral. 16. in cap. 6. Iob. f Auguſt. in Pſal. 132.

a Quare in *molendino*? quia defuncti in sæculo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam *mola* detinentur.

b Et trahebat me post se, *in circuitu*, de vitio in vitium, & de luto in lutum.

c Unde bene quoque per Psalmistam dicitur. *Deus meus, pone illos ut rotam*, ut rota ponuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris missi*, dum ea quæ ante sunt negligunt, & ea quæ deferenda sunt sequuntur, ex posterioribus elevantur, & in anterioribus cadunt.

d Hinc est enim quod per Psalmistam dicitur: *in circuitu impii ambulant*; quia dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

e Miser ego homo! quis me liberabit à calumnia hujus pudendæ servitutis? miser sed liber, liber quia homo, miser quia servus, & pro servitute quidem miserabilis, sed pro voluntate inexcusabilis. Voluntas enim est quæ se, cùm esset libera, servam fecit peccati, peccato assentiendo, quia qui facit peccatum servus est peccati.

V.

a *In Psalm.* 99. b *August. soliloq. cap.* 6 c *Gregor. lib.* 16. *moral. cap.* 30. *in cap.* 24. d *Gregor. lib.* 2. *moral. cap.* 4. *in* 1. *cap. Iob.* e *Bernard. hom.* 81. *in Can.*

IHS

Memento, quæso, quod ſicut lutum feceris me & in pulverem reduces me! Iob. 10. 1.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Job.* 10.

Ergone cœlituum jam nata oblivia regnis?
Quis Ganymedæo miscuit illa scypho?
Quid facit immemores ad nostra negotia Divos?
Lethæas Superi fortè bibistis aquas?
Oblita es mea lux, aut vis oblita videri,
Cùm dubitas proprium quale crearis opus,
Si nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
Me Tua de lutea dextera fecit humo.
Quæris ubi? toto locus est notissimus orbe:
Primus ubi pater est conditus, hortus erat.
Fons ubi de viguis argenteus exilit herbis,
Quadruplicique suas flumine findit aquas.
Scire lubet tempus? minimo post tempore, falsas
Cum maris aggeribus terra coegit aquas.
Addo, (quod historiæ facit, hac quoque parte, probandæ.)
Punicea rubuit Dædala gleba solo.
Hinc tribus ex modicam digitis admensus arenam,
Primaque massa mei corporis illa fuit.
Nec primis erit his natalibus exitus impar.
Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
Sic faber argillam Samiis dum reperit agris,
Ædificat facili pocula picta luto.
Principio, terræ segmenta ligonibus urget,
Inde leni madidam flumine mollit humum;
Denique materiem pernix rota versat in orbem,
Amphoraque admotæ nascitur arte manus;

Nascitur, at media vix amphora vixerit hora,
Frangitur, in suam fracta recurrit humum.
Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
Et levis extremos finiet umbra dies.
Cur igitur, velut i fuga non satis incitet annos,
Præcipites glomerat mobile tempus equos?
Sponte, meus pulvis, nimis heu cito sponte fatiscit,
Et mea, non ullo, vita premente fugit!
Si mihi, seu vitrea concrevit Olympus ab unda,
Cælite Crystallo membra gelata forent!
Aut quales memorant, cœlestia lumina, stellas,
Quas suus è liquidis condidit author aquis:
Aut foret Angelicæ munus, sinè corpore, vitæ,
Elissus qualem mentibus esse ferunt!
Sperarem Angelicis æqualia sæcula lustris,
Cœlestesque annos, sidereosque dies.
Sed data squammigeræ magè fortia corpora turmæ,
Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
Quin etiam volucres cujus melioribus ortæ,
Plumea queis nitidæ membra dedistis aquæ.
O utinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
Aut duxent nervos firma metalla meos!
Felices Scythiæ fato meliore sorores,
Fama quibus fulva finxit ab ære manus,
Cuique fuit solo corpus penetrabile talo,
Ærea nam reliquum lamina corpus erat:
Sed quid ago, damnoque mei cunabula limi?
Aut queror è fragili corpora ficta luto?
Non bene vasa suo faciunt convicia fabro,
Nec faber ipse suum jure refutat opus.

Me-

Memento, quæso, quòd sicut lutum fecerismeme, & in pulverem reduces me. *Iob.* 10.

a SURGE, *& descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conversusque fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis ejus, ut faceret, & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israel, ait Dominus; Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea.*

b Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest adversus Deum; sicut nec lutum adversus figulum; unde Rom. 9. dicitur: *numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, Quid me fecisti sic?* & Isaïæ 45. *væ, qui contradicit fictori suo, testa de samiis terræ Numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis?* & Isaïæ. 64. *Et nunc Domine Pater noster tu es; nos vero lutum: & fictor noster tu. & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis

a *Hieremiæ* 18. b *Hugo Cardin. in hunc locum.*

nis ſuæ. Corpora autem noſtra dicuntur vaſa, quia continent liquorem ſive theſaurum pretioſiſſimum, ſcilicet ſpiritum ad imaginem Dei creatum. 2. Rom. 4 *Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus.* Deus autem eſt figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur ſuper rotam; vel propter corporis inſtabilitatem; vel quia idem eſt principium & finis ibidem, ſecundùm illud Geneſis 3. *De terra es, & in terram ibis.*

a Ut lutum ergo homo factus eſt; quia de limo eſt ad conditionem ſumptus. Quod ſanctus vir bene pietati judicis objicit, cùm poſtulans dicit: *Memento, quæſo, quod ſicut lutum feceris me.* Ac ſi apertè dicat: Infirmitatem carnis conſidera, & reatum iniquitatis laxa. Ubi aptè quoque mors ejus carnis adjungitur, cùm protinus ſubinfertur: *& in pulverem d ducer me.* Ac ſi patenter poſtulet, dicens; Memento, quæſo, quòd per carnem à terra venio, & per ejus interitum ad terram tendo.

b Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum poſſint congruere, libet ut breviter replicando monſtremus. *Memento, quæſo, quod ſicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippe homo noſter interior exiſtit: quia Sancti Spiritûs gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum ſui conditoris erigatur; humana namque cogitatio,

a Gregor. *lib.* 10. *moral. cap.* 26. *in cap.* 10. *Iob.*
b Gregor. *ibid. cap.* 37.

gitatio, quæ peccati ſui ſterilitate aruit, per vim Sancti Spiritûs, quaſi irrigata terra, virideſcit. Sed ſæpe, dum præceptis ſuperni doni virtutibus, ſinè interruptione utimur, ad privatam fiduciam, uſu continuæ proſperitatis elevamur: unde fit plerumque, ut idem qui ſublevaverat, parumper ſpiritus deſerat, quatenus ipſum ſibi homines oſtendat. Quòd ſanctus vir protinus exprimit, cùm ſubjungit, *& in pulverem deduc.s me.*

Quia, cùm per ſubtractionem ſpiritûs mens aliquantulum in tentatione deſeritur, quaſi ab humore priſtino, terra ſiccatur; ut infirmitatem ſuam derelictus ſentiat, & ſinè infuſione ſupernæ gratiæ, quantùm homo aruit, agnoſcat: qui apte quoque reduci ad pulverem dicitur, quia dimiſſus ſibi, cujuslibet aura tentationis raptatur.

b Hoc ergo (ſicut dignum erat) perpendentes homines ſancti, pulchra plaſmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipſum Creatorem, ſuum plaſten; ſeipſos autem lutum appellaverunt; eleganti confeſſione, lachryniosâ declamatione: *Et nunc Domine*, inquit Iſaïas, *Tu pater noſter es & nos lutum, & fictor noſter, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plaſtes noſter Deus. *Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vobis facere, domus Iſraël? Ecce ſicut lutum in manu figuli, ità vos, in manu mea, domus*

b Rupertus lib. 2. cap. 20. in Gen.

domus Iſrael. Oſtenderat enim illi figulum facientem opus ſuum ſuper rotam : *Et diſſipatum eſt*, inquit, *vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis, converſuſque fecit illud, vas alterum, ſicut placuerat in oculis ejus, ut faceret.* Hinc idem qui ſupra dicit Iſaïas : *Væ qui contradicit fictori ſuo, teſta de ſamiis terræ.* Hæc & illis ſimilia ſciens ille Juriſperitus cœleſtis Paulus ait : *O homo tu quis es qui reſpondeas Deo? Nunquid poteſt figmentum dicere ei qui ſe finxit? Quare me feciſti ſic? Aut nunquid non habet poteſtatem figulus; facere de eodem luto, aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam?*

a Magnum reverentiæ documentum, magnum & congruum taciturnitatis & continentis linguæ inſtrumentum. Deus plaſtes noſter eſt, nos autem lutum. Monet hoc vehementi increpatione Apoſtolus vas electionis, placitúmque æterni figuli opus, monet, inquam, nos, & mittit huc, ut cum Propheta iſto, præſens divinæ poteſtatis exemplar videamus. Cùm enim abjectionem fratrum ſuorum Iſraëlitarum congemuiſſet; *Quid ergo*, inquit, *dicemus? Nunquid iniquitas apud Deum? abſit*, nimirum ut hæc diceret, ipſe quoque mente humili; in iſto Propheta, deſcenderat in domum figuli, & viderat uòd domus Iſraël lutum eſſet, æquè ut omne cœtum gentium; & quia non pro debito, ſed pro ſola gratia *Deus figulus omnium*, ſumpſit Abra-

a *Rupertus lib. 1. in Ieremiam cap. 10.*

Abraham, cùm esset lutum Chaldaïcum, & ex illo, & ex seminis ejus massa lutea, fecit quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris & gratiæ. Quid amplius illi debebat, quàm universo luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ideo verè sapiens, quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Justitiam, rebelle lutum in manu ejus dissipatum fuerat. Porro ut ad spectandam similitudinem figuli revertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognovit figmentum nostrum, suscipiendo pulverem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritûs Sancti, ut perfecta jam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris Sed ansum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirum figulo justissimè digitos suos foris contrahente, & cum tota manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validâ.

a Num quæram igitur quis fecit me? Tu Domine feciste me, sinè quo factum est nihil, tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi ago Domine Deus meus, per quem vivo ego, & per quem omnia vivunt, quoniam feciſti me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus tuæ fecerunt me, & plasmaverunt me.

 a No-

a *August. Soliloq. cap. 31.*

a Noviſti figmentum noſtrum figulus noſter, & omnes quaſi lutum in manu tuâ.

b Nempe figmentum fragilius, quàm vaſa quæ illâ rotatione finguntur.

c Igitur quia ſic voluit, & ſic ſapientia dictavit, unum de quo cæteri propagarentur, formavit hominem de limo terræ, de limo, inquam, terræ. Manifeſtum eſt hoc, quia ſecundùm corpus, homo terra eſt. *Terra* enim, inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

d Novit, quid fecerit, quomodo lapſum ſit; quomodo reficiendum ſit, quomodo adoptandum ſit, quomodo ditandum ſit. Ecce facti ſumus de limo. Primus homo de terra, terrenus, ſecundus homo de cœlo, cœleſtis.

e Noſce tamen teipſum homo: tuæ animæ dicitur in Canticis Canticorum: *Ni cognoveris te formoſa in mulieribus.* Cognoſce te anima quia non de terra, non de luto es, quia inſufflavit in te Deus animam viventem. Attende tibi, ut lex dicit tibi, id eſt, Animæ tuæ: ſæcularia te & mundana non teneant; terreſtria non morentur; ad illum totâ intentione feſtina, ex cujus inſpiratione conſiſtis.

f Cognoſce te anima, quia non de terrâ, non de luto es, quia inſufflavit in te Deus, & fecit

a *Auguſt. Soliloq. cap. 20.* b *Auguſt. lib. 5. de civit. cap. 3.* c *Rupertus lib. 2. cap. 21. in Geneſ.* d *Auguſt. in Pſalm. 102.* e *Ambroſ. in Pſalm. 18.* f *Ambroſ. ibid. oct. 10.*

& fecit te in animam viventem. Opus magnificum eſt homo, Dei inſpiratione formatum, Diſce homo, ubi grandis, ubi pretioſus ſis vilem de terra demonſtrat, ſed glorioſum virtus facit, fides rarum, imago pretioſum. An quicquam tam pretioſum, quàm imago Dei eſt?

Peccavi. Quid faciam tibi. O custos hominum! quare me posuisti contrarium tibi? Iob. 7. 6.

VI.

Peccavi: quid faciam tibi ô custos hominum,
quare me posuisti contrarium tibi?

Iob. 7.

ET juvat & mevui: pleno scelus ore fatendum est,
Culpæ meæ est nullo digna patrocinio.
Peccavi, *fateor, nec quæ malè crimina feci,*
Ulli fucari posse colore, puto.
Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Publica flagitiis debita pœna meis.
Ecce manus ultro supplex tibi porrigo victas,
Quæ mihi sit, tantùm pœna luenda rogo.
Quid tibi vis faciam? *vis trudam pectus in enses*
Aut cladi statuam mœsta trophæa meæ;
Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumosis thura micare focis?
Aut meus ipse tuas mavis, cruor imbuat aras,
Hostia criminibus substituenda meis?
Ah, foret illa meæ vix par quoque victima nexæ!
Namque mea est omnis crimine pœna minor.
Non tamen est sanas tantus tibi fervor in iras,
Quas lenire cruor solus & ara queant:
Sæpe tuus parti superatæ mucro pepercit,
Et conservato nomen ab hoste tulit.
Non sinit ingenium tantos tibi surgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.
O bone terrigenûm custos, *tutelaque mundi*
Publica suspendi tot cui vota salus!
En tua se media clementia monstrat in ira,
Quaque manu gladios hac quoque tendis opem.

Si

Si pateris (quamvis ſummæ mea cauſa patronæ
Eloquio, melior nullius eſſe queat)
Pauca tamen pro me, vel pro te :(quod magis, optem)
Ne tua ſors etiam ſit mala cauſa, loquar.
Non nego, peccavi; *communis at hic fuit error :*
Damna ne communis criminis una luam ?
Cùm ruerent alii, male quo ſuus impetus illos
Impulit, in flammas Bacche Venuſque tuas?
Dextra ſuum fulmen, quamvis vibrata, remiſit,
Tenſaque progladio lenis oliva fuit.
Cur mihi perpetuo contra adverſare duello,
Ceu gladiator ego, tuque laniſta fores ?
Non ſatis eſt, culpam faſſas tibi tendere palmas,
Crimimbuſque iram promeruiſſe tuam?
Quid?quod & egregii dederim tibi muneris anſam,
Materiem laudis, dum mea culpa, tua eſt.
Nam niſi peccàſſem, quid tu concedere poſſes ?
Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccavi: quid faciam tibi ô cuſtos hominum, quare poſuiſti me contrarium tibi ? Job. 7.

a FAmoſa lucta & totius ore Eccleſiæ per orbem celebrata, qua homo cum Deo luctatus eſt.

b Sicut enim ſunt quædam arma Dei, in quibus eſſe dicitur lorica Juſtitiæ & gladius Spiritùs, & ſcutum Fidei; ità etiam ſunt arma diaboli, quibus indutus homo peccator. A contrariis igitur intelligamus contraria, & ſtatuamus duos milites armatos; unum militem Dei, alterum

a *Rupert. in Gen. l. 8. c. 6.* b *Orig. in Pſ. 36. hom. 2.*

alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet loricam justitiæ, sinè dubio miles diaboli contrariam huic gerit injustitiæ loricam. Et si miles Dei in galea coruscat salutis, è contrario peccator (qui est miles diaboli) galeâ perditionis indutus est. Ità ergo est gladius quidam Spiritûs Sancti, in his qui militant Deo; est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc evaginare dicuntur peccatores.

a Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritûs Sancti?

b Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter, & absque ullo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reverentur, nec tamquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quemdam denudant.

c Cum agno pugnaverunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

d Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Tetendit (impius) adversus Deum manum suam, & contra omnipotentem roboratus est.

e Sunt namque nonnulli, qui etsi aliquando agere contra Omnipotentis Dei judicium nituntur, ipsâ impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum,

a *Ambr. in Psal. 36.* b *Orig. hom. 2. in Psalm. 36.* c *Ambros. in 17. Apoc.* d *Hugo Card. in eund. locum Ioh. 13.* e *Greg. in hunc locum.*

eum, quem contemnere voluerant, convertuntur; & qui discedere longè poterant, ut quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando salvantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; unde ad se reducti, cujus sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

a Sic Saulum Ecclesiam prosequentem Deus de cœlo vocavit, prostravit, tanquam percussit.

b Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat Deus, nobis per malitiæ viam incedentibus occurrit, offendicula objiciens, quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

c Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod perversè contra Deum appetunt, justo Dei judicio implere nequius permittuntur, & cùm eos malitia accendit, potentia roborat, tanto jam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur: de quorum intentione dicitur: *Tetendit adversùs Deum manum suam, contra Omnipotentem roboratus est.*

d (*Sed*) *contra Deum pugnare non est facile.*

e Tu (igitur anima mea) *ne existimes tibi impunè futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.*

f Job, cujus rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra erat proposita; sermonem ad judicem vertit, animæque

a *Aug. l. 22. contra Faustum c. 70.* b *Basilius hom. 13. in Ps. 48* c *Greg. loco jam citat.* d *Eccl. 46. Mach. 1. c. 7.* f *Chrys. hom. 4. de patientia Iob.*

mæque oculum ad alta dirigit, non blaſphemans ſed orans cum lachrymis ; *Vt quid me poſuiſti contrarium tibi ?*

a Tunc autem ſibi contrarium Deus hominem poſuit, cùm homo Deum peccando dereliquit. Juſtus verò conditor hunc ſibi contrarium poſuit, quia inimicum ex elatione deputavit.

b Et ecce fatetur (Job) malum quod fecit, ſed bonum, quod Deo in recompenſationem debeat offerre, non invenit ; quia ad abluendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma eſt, nisì hanc miſericordia parentis foveat. Cur (ergo) quaſi contrarium tibi hominem deſpicis, qui certus ſcio, quia perire ipſum, quem deſpicere crederis, non vis ?

c Peccavi peccatum grande, & multorum ſum mihi conſcius delictorum ; nec ſic deſpero, quoniam ubi abundaverunt delicta, ſuperabundavit & gratia.

d Miſer ego homo ? quis me liberabit à calumnia hujus pudendæ ſervitutis ? miſer ſed liber quia ſimilis Deo, miſer quia contrarius Deo. O cuſtos hominum, quare me poſuiſti contrarium tibi ? poſuiſti cùm non prohibuiſti : Alioquin ipſe me poſui, & factus ſum mihimet gravis. Juſtiſſimè quidem ut hoſtis tuus, ſit hoſtis meus, & qui tibi repugnat, repugnet & mihi ; ego qui tibi, mihi ipſi contrarius ſum

VII.

a *Greg. in cap. 7. Iob. lib. 8. cap. 22* b *Gregor in cap. 7. Iob. lib. 8. cap. 21. & 22.* c *Auguſt. manual. c. 21.* d *Bern. ſerm. 81. in Cant.*

Cur faciem tuam abscondis & arbitraris ne inimicum tuum? Iob. 13. 7

VII.

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum.

Iob. 13.

ERgo meus tantæ cauſam tibi præbuit iræ
Qui condonandus leniter error erat?
Credideram torvos tantùm te fingere vultus,
Nec niſi compoſitis os ſimulare minis.
Stilicet ut flenti genitrix negat ubera nato,
Sed negat, ut lachrymis ſæpius illa petat.
Aut qualis puero fugiens negat oſcula nutrix,
Oſcula, quæ toties, dum ſugit ille, dedit.
Sic ego te fictos vebar mihi ducere vultus,
Vique magis ſequerer, fingere velle fugam.
At geritur video, dicto ris ſeria bello,
Falſa, nec, ut rebar larva, ſed ira fuit.
Averſiſque oculos, dedignariſque videri.
Pax veluti numquam concilianda foret.
Et fugis, ut viſo fugit eminus hoſtis ab hoſte,
Aut quem ſulmineo dente laceſſit Aper.
Seu timeæſque oculis viſus faceſſere noſtris
Oculis oppoſita lumina cauta manu.
Quo precer hanc tanto merui pro crimine pœnam,
Vi velut indignans ora videnda neges?
An quia peccavi, vultu fruſtraris amantem?
Ah! vultu numquam qui mihi torvus erat.
Aut mea ne magicas jaculentur lumina flammas,
Sibilet aut noſtro Rhegulus ore, times?
Anteveni tutis Cyrceos viſibus orbes,
Vibrataque ocnlo pelle nocente necem.

Donec

Donec enim verſo me dedignabere vultu,
Te, dolor, irato vivere, major erit,
Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
Luminibus poſſum Phœbe carere tuis:
Pulchra tuos oculos contemnere Cynthia poſſum,
Qui paſcunt reliquas igne nitente faces;
Attamen abſque tuis oculis, mea vita, meum cor,
Vivere, non aliter quàm ſinè corde, queo.
Cenſe igitur aliquas quibus obruor anxia curæ;
Si tam dura oculis pœna carere tuis?
O quanto! ô quanto mihi grandius hic tormentum eſt
Te quod amem mea lux, me tamen haud redamis!

Cur faciem tuam abſcondis, & arbitraris me inimicum tuum? Job. 13.

QUare faciem tuam avertis, gaudium meum per quod gaudeo? ubi es abſconditus, pulcher, quem deſidero? odorem tuum haurio, vivo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & reviviſco; ſed *cur faciem tuam abſcondis*? fortè dicis; *Non videbit me homo & vivet.* Eja Domine, moriar, ut te videam; videam, ut hìc moriar. Nolo vivere, volo mori; diſſolvi cupio, & eſſe cum CHRISTO; mori deſidero, ut videam CHRISTUM; vivere renuo, ut vivam cum CHRISTO.

——— Lumen perſæpe tuenti,
Numinis æterni, nubes denſiſſima, ſeſe
Protinus injecit mediam, ſeque abdidit ingens
Fulgor; & ardentem finit mihi corde dolorem,

Vt

a Aug. ſoliloq. cap. 1. b Nazianz. de virtute hum.

Ve mihi jam propiùs posito se præpete cursu
Eripuit, cœptique fugam. Cur istud? Auxari
An quod me semper cupiat, cupideque requiri?
Namque ità mi vis habent homines quoque.

a Si quis enim offenderit servulorum, avertere ab eo vultus solemus. Si apud homines hoc grave dicitur, quantò magis apud Deum? vides enim quòd faciem suam Deus à Caïn muneribus avertit. Ideo David orat ut flagelletur potiùs quàm *projiciatur à facie Dei*. Ideo justus ait: *Vultum tuum Domine requiram*, grande ergo supplicium, projici à facie Dei. Projectus est Adam de Paradiso; neque immeritò, ipse enim ante *se abiconderat à facie Dei*. Exivit & Caïn à facie Dei, quia putavit Deum esse fallendum, ut crimen negaret. Quomodo projiciat Deus à facie sua, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

b Igitur quæ Anima semel à Deo didicit in intimis suis Dei præsentiâ suspirare, & *quærere faciem ejus semper*, talis anima, nescio, an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribiliùs pœnaliúsve ducat, quàm post spiritualis studii hujus gustatam semel suavitatem, exire denuo ad illecebras, vel potiùs molestias carnis: audi enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus es*, inquit, *Domine sperantibus in te, animæ quærenti te.* Audi & alium similem huic: *Tibi dixit cor meum; exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram.* Ab hoc bono,

a *Ambr. Apoleg. pro David.* b *Bern. serm. 31. in Cantic.*

bono, ſi quis avertere ſanctam illam animam conaretur, puto, haud ſecus accepiſſet, quàm ſi de Paradiſo, & ab ipſo introitu gloriæ; conſpiceret deturbari.

a Eſt enim (CHRISTUS) fulgor æternus animorum, quem ideo Pater miſit in terras, ut ejus illuminati vultu, æterna & cœleſtia ſperare poſſimus, qui ante terrenâ caligine tenebamur incluſi.

b Deſiſte (ergo anima) hominis habere peccata, & videbis faciem meam? qui enim faciem meam videt, debet eſſe ſinè peccato. Eſto Angelus, hoc eſt divini miniſter imperii; obſequere mandatis Domini: cùm fueris Angelus, videbis faciem Domini, ipſe Dominus JESUS ait: *Beati mundo corde, ipſi enim Deum videbunt*: advertis quid à te exigatur ut videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

c (Sed) avertere à nobis Deum faciem ſuam putamus, quando ſumus in aliquibus afflictionibus conſtituti.

d Ne timeas, ô Sponſa, ne deſperes, ne exiſtimes te contemni, ſi pauliſper tibi ſubtrahit Spōſus faciem ſuam. Omnia iſta cooperantur tibi in bonum, & de acceſſu & receſſu lucrum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad conſolationem, recedit ad cautelam.

e O bona abſconſio, quæ efficitur perfectio! Gloria mea, Deus meus, abſcondis theſaurum tuum

a *Ambr. in Pſal.* 43. b *Ambr. in Pſal.* 118. c *Ambr. in Pſalm.* 43. d *Bernard. in ſcala.* e *B. Anſelmi medit. cap.* 5.

tuum, ut incites cupidum; recondis margaritam; ut augeas quærentibus amorem; differs dare, ut doceas petere; dissimulas audire petentem, ut facias perseverantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in sepulchro natum CHRISTUM, inter mortuos, quærebat vivum, durantibus adhuc tenebris; quàm accenderas ut quæreret, sed quærenti disparebas ut perseveraret: perseveravit sperans, & speravit perseverans; & quia in spe perseveravit, videre te meruit. Beata visio & plena exultatio.

a Placare, obsecro, & miserere mei, & *non avertas faciem tuam à me*, qui pro me redimendo, *non avertisti faciem tuam ab increpantibus & conspuentibus in te.*

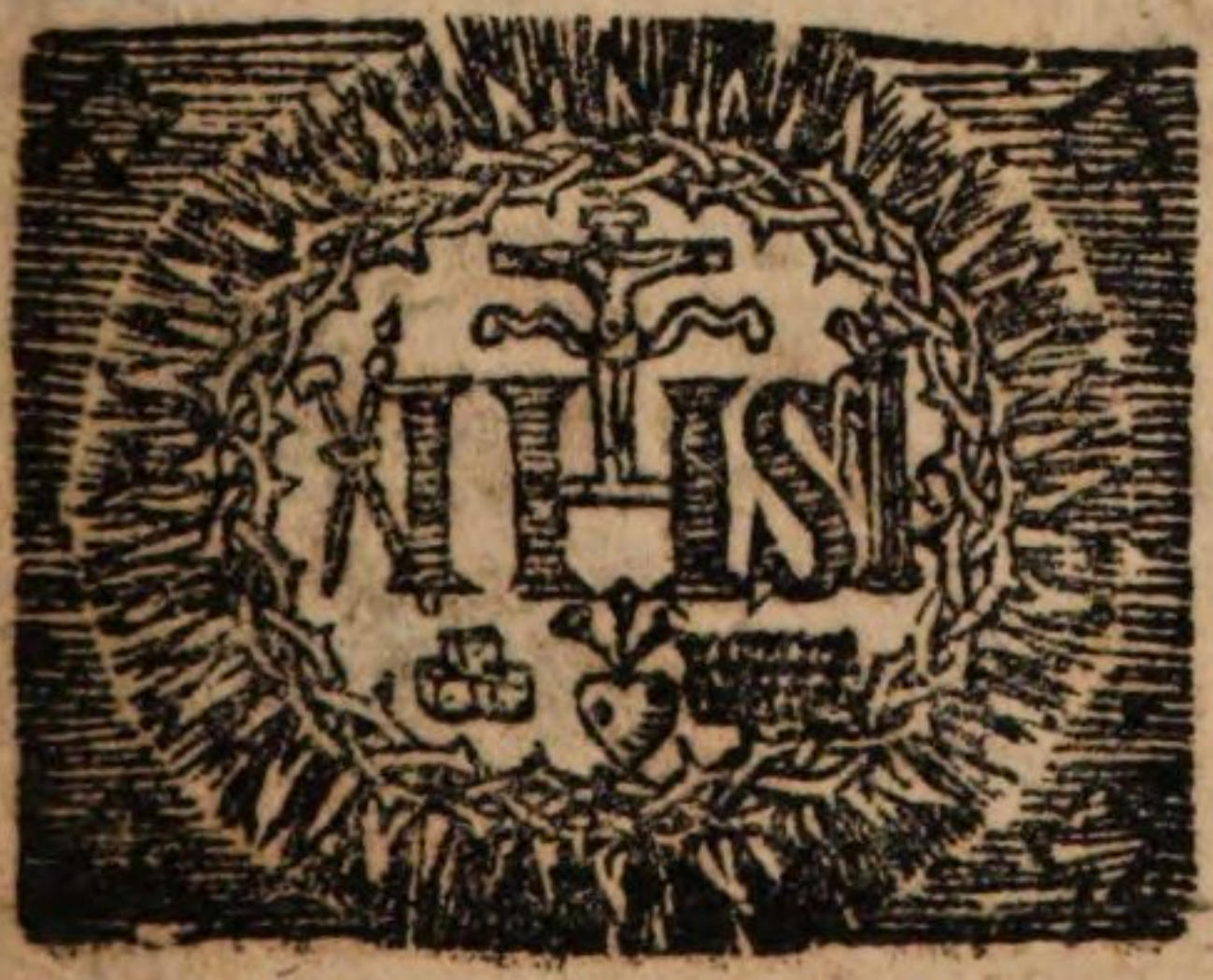

a Aug. med. cap. 39.

Quis dabit capiti meo aquam & oculis meis fontem lacrymarum! Hierem. 9.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte *Hierem.* 9.

Quis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in undas,
Totque fluat guttis, quod fletur ante, comis?
Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,
Ripa nec, ut fluctus exspatientur, obest.
O mea, si subito, duo flumina, lumina fiant!
Sat capiet geminas alveus aptus aquas.
Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,
Perpetuo fletus, qui rigat ora, venis.
Capta nec Andromache, quæ lumina proluit unda,
Illa mei lacrymis unda sat esse potest.
Nec tua lesside lacrymati balnea lecti,
Balnea nocturnis humida semper aquis.
Nec quibus es solitus jejunia pascere, guttæ,
Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant.
Illa nec illacries plorabilium lacrymarum
Quam pluit in Domini Magdala mœsta pedes.
Nec (tibi, qui geminis inaraverat humida sulcis.
Lumina) fons mœstæ, Petre perennis aquæ.
Sed tua, Nile, velim septemplice flumina rivo,
Cùm vagus Isiacos obruis amnis agros.
Aut qualis mad dum cùm mergit Aquarius annum
Totaque in hybernas astra liquantur aquas;
Aut potius trepidas qualis ruit imber in urbes,
Omnia cùm pluvio claustra recluse Jovi.
Culminaque & turres & aquta cacumina, cautes,
Et nemora, & montes, nil nisi ventus erant.

Hos oculis voveam gravidis mihi currere nimbos,
Et caput hoc, totus fiat ut Oceanus.
Aut saltem tu geminos tabescere lumina rivos,
Perpetuave meas amne natare genas.
Nec siccari oculos, nisi cùm stupor obstitit illis,
Finiat ut lacrymas ultima gutta meas.
Felices nimium, vitreæ, gens cærula, nymphæ,
Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
Vosque paludosis mutatæ fontibus artus,
Quas vetus est quondam fama professa nurus.
Cur mihi non liquidis stillant quoque brachia rivis
Glaucaque muscosis fluctuat unda comis?
Illa ego sum fontem quæ non admittor in ullum,
Illa ego sum frustra quæ liquor esse velim.
Outinam! celerem vertar. novus Acis, in amnem,
Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
Aut aliquod, fieri jubeat me Biblida, Numen,
Quod fieri jussit Biblida, fontis aquam!
Aut, Acheloe, tuo liceat mihi ludere forma,
Hercule decepto, cùm leve flumen eras!
Non ego tunc, Acheloe, precaria corpora ponam;
Taurus. ut exuto fluminis ore. putor.
Et licet obscuri fuerim nisi nominis amnis,
Non ego me nomen vile fuisse, querar.
Iugis aquæ largus tantùm mihi suppetat imber,
Cætera securum nomen honoris erit.
Tum mea inexhaustos deducent lumina rivos,
Pindus ut æstiva de nive, volvit aquas.
Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina vultum,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec nisi flere meis oculis erit ulla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina mersa meis.

Quis

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

[a] SI totus vertar in fletum, & nequaquam guttæ sint lachrymarum, sed abundantia fluminis, non satìs dignè flevero.

[b] *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum*? ut præveniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedúmque dura vincula; & pondus catenarum prementium, stringentium, urentium, nec consumentium. Heu me mater mea. ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

[c] Nescit flere qui flenda committit; & cùm sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

[d] Axa suspirans, à patre terram irriguam petit, quia à creatore nostro cum magno desiderio quærenda est lacrymarum gratia. Hinc irriguum superius accipit anima, cùm sese in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferiùs accipit, cùm inferni supplicia flendo, pertimescit.

[e] Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtutum magister, docuisti nos verbo & exemplo

a *Hieron. in c. 9. Hierem.* b *Bern serm. 14. in Cant.* c *Ambr. in Psalm. 118.* d *Greg. lib. 3. dial. c. 34. & lib. 6. registri.* e *Aug. med. cap. 36.*

gemere ac flere; dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleviſti defunctum amicum, & lacrymatus es valde ſuper perituram civitatem. Rogo te, bone JESU, per illas pretioſiſſimas lacrymas tuas, & per omnes miſeratines tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm deſiderat & appetit anima mea, quia ſinè dono tuo, non poſſum habere eam: ſed per Spiritum ſanctum tùum qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, ſicut dediſti Patribus noſtris, quorum veſtigia debeo imitari, ut plangam me in omni vita mea, ſicut ipſi ſe planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguum ſuperiùs & irriguum inferiùs, ut *ſint mihi lacrymæ panes die ac nocte* Da mihi, dulciſſimè fontem irriguum fontémque perſpicuum, in quo lavetur aſſiduè iſtud iniquitatum holocauſtum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione miſericordiarum tuarum Tribue pro bonitate & pietate tuâ, ut iſte calix tuus inebrians & præclarus ſatiet ſitim meam

a Lacrymæ ſiquidem ſunt peccati diluvium & mundi piamentum.

b Et ſicut torrens, diverſa obſtacula diruit, ſic lacryma ferventis deſiderii, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & curſum ſuum ad Deum peragit, uſque dum perveniat ad aſpectum Dei. Eccleſiaſtici c. 35.

a Nonne

a Nazianz. orat. 3. *b* Hugo Card. in c. 9. Hier.

a *Nonne lacryma viduæ ad maxillam descendunt à maxilla enim ascendunt, usque ad cœlum.*

b Percute Domine, percute, obsecro hanc durissimam mentem meam, piâ & validâ cuspide dilectionis tuæ, & altiùs ad intima penetra potenti virtute; & sic *de capite meo educ. aquam immensam & de oculis meis verum fontem lachrymarum* jugiter manantem ex nimio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ: ut lugeam die ac nocte, nullam in præsenti vitâ recipiens consolationem.

c. Da mihi, quæso, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris devotio mira, quæ in sepulcro jacentem, præ amore quærebat, quæ recedentibus discipulis de sepulcro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mœrens. Si ergo ità flevit, & in fletu perseveravit mulier, quæ viventem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebat; quomodo me plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem sum jam cœlo præsidentem, & ubique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, téque toto desiderio videre concupiscit?

a *Vers.* 16. *Vers.* 19 b *Aug. med. cap.* 37. c *Aug. med. cap.* 36.

Dolores inferni circumdederunt me præoccupaverunt me laquei mortis. Psal. 17.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. *Pſ.* 17.

ERgo iterum Actæon aliquis nova fabula fiet,
Infelix canibus præda voranda ſuis?
En, mihi mens nemorum ſtudiis juvenilibus arſit,
Et perit ſtudiis mens promptè capta ſuis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in ſylvis, pulchra Diana, tuis.
Sylva mihi rabidis non eſt latrata molosſi,
Luſtra nec infeſta ſolliciſata cane.
Nec juga Taygeti neque Mænala territa cornu,
Nec ſulvus volucri cuſpide ſtratus aper.
Nec mea Partheniis circumdata retia ſylvis,
Nec meditata feris callida lina dolos.
Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel arcus.
Vllave Spartanæ Virginis arma tuli.
O utinam mens iſta mihi, Dictynna, fuiſſet!
Non ego nunc prædæ cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens ſtudii mihi torpuit ætas!
Quin potiùs, nemorum crura notata rubis?
Cur quæſita tuis mihi præmia, Bacche, trapetis?
Aut agitata tuis præda, Cupido, jugis?
Non tantùm pharetram neque tantùm tela Cupido,
Cauta ſed, ut fallas, fila plagaſque geris.
Pampineos tantùm neque concutis Evie thyrſos,
Sunt quoque, queis capiat ebria cruta, doli.
Dum ſurgit Dalilæ Sampſon malè tonſus ab ulnis,
Vincta Philiſthæo brachia fune tulit.

Cùm jacet ignoto Noe ſuperatus Iaccho,
Compede ſucciduos ſtringis Iacche pedes.
Idalis, ecce, ſuis jam me quoque caſſibus ambit,
Quæ toties votis præda petita meis.
Hei mihi, quot circum pedicarum indagine cingor!
Seu fera venantum præpete ſepta globo.
Scilicet illa fui ſpectri feralis imago,
Antonio: celſi vertice viſa jugi?
Cùm patuere, oculi collecta ſub unius rictum
Omnia, quæ mundo didita regna jacent;
Omnia, ceu parva tellus; que polus que tabella,
Pictaque ſtant minimo corpora tota vitro.
Omniaque hæc ingens obſepſerat undique rete,
Multaque furtivis ſtamina ſparſa viis.
Quiſque ſuas frondes, ſeu ſit ſua vincula quiſque
Hic caput, ille pedes vinctus, & ille manus.
Sic ſua deceptum laqueârat quemque voluptas.
Vt viſco ſtolidæ decipiuntur aves.
Ah! ſua nexilibus tendit mors undique tramis
Retia, aracbnæo callidiora dolo.
Vtque ſedet nigro venator avenens antro,
Inſidians pennis, ſtridula muſca. tuis.
Senſit ubi moras, trepidare, cubilia, tela,
Emicat, & trepidam raptat in ora feram:
Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.
Linigeros abdit vicino gramine nodos,
Spargit & in nitido plurima grana ſolo.
Et circum inclusas ſecreta cratis volucres,
Quæque canans vinctæ compede, penit aves.
Hæ, ſaltu & cantu, levis ille foramine buxi;
Hæ ſocias, prædam decipit ille ſuam.

Vena

Venantum haud aliter ſcelerum comitata corona
Implicat inſidiis mors ſua quemque ſuis,
Quique ſuper laqueos niſus dare corpora ſaltu.
Heu miſer, in ſtygias præcipitatur aquas!

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis.

Pſalm. 17.

[a] ECce Domine Deus meus, mundus totus plenus eſt concupiſcentiarum laqueis quos paraverunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

[b] Venatione ceperunt me quaſi avem inimici mei gratis.

[c] Avis enim quæ deſcendit ex alto, vel quæ in altum ſe extollere non poteſt, frequenter aut laqueis capitur, aut viſco fallitur, aut quibuſcumq; irretitur inſidiis: ſi quoque & anima noſtra. Laqueus, in auro; viſcus in argento, nexus, in prædio clavus eſt in amore. Dum aurum petimus, ſtrangulamur; dum argentum quærimus, in viſco ejus hæremus; dum prædium invadimus, alligamur, Quin etiam mulieris decus, dum tentat, aſtringit.

[d] Sed qui ſunt venatores iſti? venatores utiq; peſſimi & nequiſſimi, callidiſſimi & crudeliſſimi. Venatores qui cornu non ſonant ut audiantur, ſed ſagittant in occultis immaculatum. Ipſi Rectores ſunt tenebrarum harum, aſtutiſſimi

[a] *Aug. ſoliloq. c.* 12 [b] *Hieron. Thren.* 3. [c] *Ambr. de bono mortis c.* 5. [d] *Bern. ſerm.* 3. *ſuper* Qui habitat in adjutorio.

mi verſutiâ & malitiâ diabolicæ fraudis; ità ut, ſicut eſt ante venatorem beſtia; ſic ad eorum comparationem ſit quilibet aſtutiſſimus hominum.

a O anima fragilis ad reſiſtendum, facilis ad cadendum, difficilis ad ſurgendum! qualiter iſtius adverſarii laqueos evadere poteris, quem tantis ſubtilitatibus præditum agnoſcis?

b Intellige quia in medio laqueorum ambulas & ſubtus machinas tranſeas imminentes. Omnia retibus plena ſunt; Diabolus laqueo cuncta complevit.

c Ecce tetendit ante pedes noſtros laqueos infinitos, & omnes vias noſtras variis implevit decipulis, ad capiendas animas noſtras, & quis effugiet? laqueos poſuit in divitiis, laqueos poſuit in paupertate, laqueos tetendit in cibo, in potu, in voluptate, in ſomno, & in vigilia, laqueos poſuit in verbo & in opere, & in omni via noſtra.

d *Abſcondita eſt in terra pedica jus, & decipula illius ſuper ſemitam.* In terra pedica abſconditur cùm culpa ſub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe inſidians oſtendit humanæ menti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum; ut ejus animam ſtringat, quatenus videat quid eſt quod cōcupiſcere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoſte ſuper ſemitam decipula ponitur, quando in actione hujus mūdi, quam mens appetit, peccati laqueus

a *Bonavent. cap. 1. ſoliloq.* b *Orig. hom. 2. in Cantic. Aug. ſoliloq. c. 16.* d *Greg lib. 14. mor. c. 6. in c. 18. Iob*

laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, ut dum esca ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur. Sæpe ergo proponuntur animo cum culpa honores, divitiæ, salus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpa constringitur, quæ non videtur.

a Et quemadmodum perversi quidam & subdoli homines, quorum studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere, (eam tamen potentiam non habent, ut apertâ violentiâ utantur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut convallibus profundis interreptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abdunt; & hujusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne prævideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur; ne quisquam eorum laqueos periculosos videre priùs queat, quàm in illos incidat: ità & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum umbris sese insinuans (quæ periculosæ circa vitæ hujus viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori) inde improvisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itáque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque diducere, & quidquid jucundum appareat, mox suspectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamsi

a *Basil. de non adhærendo rebus sæcularibus.*

aurum copiosè propositum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamsi quascunque delicias terra proferat, & preciosa tabernacula ostentet: etiamsi choreas, comessationes, ebrietates, & mensas concentuum modulatione jucundas videamus; etiamsi offeratur venustas corporum. Sub his namque omnibus ità jucundis, latebras habet communis noster hostis. exspectans num per objectorum spectacula, illecti, relicta Regia via, ad ipsius aliquando insidias ipsi ultro declinemus. Et plurimum sanè timendum est, ne quo pacto illis incautè accurrentes, & oblectationem illam, quàm usurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo statim gustu, dolosè abditum hamum voremus, atque illo postea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem* scilicet, per hujusmodi illecebras imprudenter trahamur.

« Attolle (ô homo) animam tuam ne eam illiciat esca laqueorum. Voluptates sæculi, escæ quædam sunt, & (quod pejus est) escæ malorum, esca tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus enim meretricis laqueus amatoris est; oculus ergo meretricis, est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis, qui obdulcat ad tempus fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientiæ peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amœnitatis. Omne iter istius vitæ plenum laqueorum est. Unde justus dicit: *In via hac qua ambulabam, absconderunt laqueos mihi.* » Quo-

[a] *Ambr. lib. de bono mortis cap. 6.*

a Quoties inimicus cordi nostri conatur inserere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & piis votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occursare facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectum ut improviso amoris spiculo feriat imparatum? Quoties inserit animo tuo verbum iniquum, & cogitationes cordis absconditas. His anima, quæ cupit evolare, deponitur Sed tu obluctare quasi bonus miles CHRISTI JESU.

b Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cavendi in hoc ipso corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt quos debemus vitare.

c Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suavitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

d Ergò non laqueis nos credamus, & retibus iis quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

e Sed tantùm valet animi præsumptio, ut & coram ipsis muscipula sit, & incidant in eam; obscurentur oculi eorum ne videant.

f Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aspero, ut confiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captionem dentibus eorum: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.*

a *Idem.* b *Ibidem.* c *Ambr. lib. 4. in cap. 4. Luc.* d *Ambr. de bono mortis cap. 9.* e *August. in Psalm. 68.* f *Aug. soliloq. cap. 16.*

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens! Psal. 142. 10.

X.

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens! *Psal.* 142.

Quod Domino decus est in jus arcessere servum,
Palmaque qua servi, jure vadantis Herum?
Et servilis hero vertit victoria probro,
Et reus offensæ servus herilis abit.
Crede mihi, pudor est, mecum tibi texere vitas,
Iurgia nec tecum convenit esse mihi.
Non ego sum, tantæ cui sit fiducia pugnæ,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tui scribi vis bella forensia fastis.
Aut mea, fortè, tuam vincere, causa potest:
Cujus erit felix adeo facundia linguæ.
Quæ sperare sibi tanta tropheea queat?
Iuridici nulla est ità vox exercita rixis,
Quo tua debilior causa, loquente, cadat.
Heu nimis austeram dispensas cognitor urnam,
Nec tuus inflecti se rigor ille sinit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blandaque & in pœnas est tibi lenta manus:
Mœstaque cum statuis, tristi tibi mœror in ore est.
Tamque rei damno, quàm reus ipse, doles.
Parque tibi dolor est de crimine sumere pœnam,
Ac sua de plexo crimine pœna reo est.
Nec sibi decretam velit ullus demere multam,
Arbiter ut proprii criminis ipse foret.
At licèt ingenuas habeant hæc carmina laudes,
Iudicis cuipiam puncta sub ore tui:

Nam quamvis miseris bonus es, veniaque paratus,
Attamen insontes jure severus agis;
Et tibi jam justa pendet lanx utraque libra,
Par sit ut exæquo gratia, parque rigor.
Nec sinis affectus, captivaque pectora duci,
Nec subigunt animum lenia verba tuum.
Nec, si causidici vox incantarit aures,
Facunda minimum dituat arte nefas.
Perdidit hic cassas facundia fundaque vires,
Et silet hoc omnis gratia muta loco.
Nec prece, nec pretii, nec fraude, nec arte, nec astu
Prostitit hoc unquam vendita causa foro.
Quis secet intrepidus tam duro judice lites,
Aut tantùm impavidus pareat ante Deum?
Non ego sæsævi vocer inter ovilia Martis,
Dura tui metuam septa Gradive, fori,
Nec trepidem (licèt ipsa decem citet hasta virorum)
Ne mea, centeno judice, causa labet.
Nec tua, (causarum scopulos) infamia, Cassi,
Pulpita, si jubet Prætor, iniqua querar.
Nec Rhadamanthææ verear subsellia rixæ,
Scamnaque Dyctæi litigiosa senis.
Nec, quibus inclusas tenet arbiter Æacus umbras,
Infernis dubitem jura subire plagis.
Quilibet in caput hoc dictet suffragia judex,
Et ferat immites quælibet urna notas:
Causarum mihi tot lingua est inflata trophæis,
Se putet ut nullo cedere posse foro.
Vnius at timuit solummodo judicis urnam,
Judicis & testis qui vice solus agit.
Qui semel ut sævâ sententia lata tabella est,
Nec prece, nec lachrymis, triste retractat opus.

O du-

O durum! ô fatale reis, miserique tribunal,
Quo Iudex rigido tam gravis ore sedet!
Dicitur attonitis & terna luce supinis
Hunc oculis Agathon extimuisse diem.
Vique sibi noxæ Paulus nonconscius esset,
Hoc tamen est veritus Judice stare nocens.
Quique sui Salomon doctissimus auditus ævi,
Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.
Quin sacer hæc etiam trepidus formidine Psalles
Judice te, tutus quis reus, inquit, erit?
Quique tot adversos tulit æquo pectore casus,
Vix fore clara satis sidera; lobus ait.
Si trepidant igitur, tanto censore columnæ,
Quo stabunt tabulæ, ligna caduca pede?
Sique tremunt pavidæ nutante cacumine cedri,
Quæ spe parva suam sylva tenebit humum?
Frigidus, heu! refugit toto de corpore sanguis,
Aspectus quoties hæc subit urna meos.
Non secus ac visa cùm victima fortè securi,
Decepto refugit verbere tunsa caput.
Parce precor, neque jus mihi dic hac cognitor urnæ
Sancta Themis causa qua cadat ipsa sua.

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens! Psal. 142.

NOn litigemus; nolo tecum habere causam, ut ego proponam justitiam meam, tu convincas iniquitatem meam. Indignum est tibi,

a *August. in Psalm.* 142.

tibi, cum servo tuo intrare in judicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in judicium Domine Deus meus. Quamtumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam; coaptas me ad eam, & pravus invenior; *ne intres in judicium cum servo tuo*: misericordiâ indigeo, fugitivus redeo, paceni quæro.

a *Dignum ducis, super hujusce modi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in judicium?*

b Vocat te: in judicium venies. Quid respondsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? ideo S. David judicium refugit, misericordiam poscit, dicens: *& ne intres in judicium cum servo tuo.*

c Quid enim tam pavendum, quid tam plenum anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm judicandum astare illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Judice sententiam. *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viventis.*

d Ipse est autem testis & Judex, Judex & testis, quem nulla conscientia peccatrix effugere potest. Omnia enim nuda & aperta sunt oculis ejus.

e Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, unà cum ipsis catenis ad judicium protrahuntur, sic omnes animæ, cùm hinc emigraverint, variis

a *Iob.* 14. b *Ambr. in Psal.* 36. c *Bern. serm.* 8. *super* Beati qui habitant. d *Ambr. in orationibus s. in cap.* 4. *Matth. hom.* 14.

variis peccatorum catenis implicitæ ad terribile illud ducentur tribunal.

a (Et ecce ego) jam jam præsentabor ante districtum judicem de operibus meis rationem redditurus. Væ mihi misero cùm venerit dies illa judicii, & aperti fuerint libri, in quibus omnes mei actus & cogitationes Domino præsentandæ recitabuntur. Tunc dimisso capite præ confusione malæ conscientiæ in judicio, coram Domino stabo trepidus & anxius, utpote commemorans scelerum commissa meorum. Tunc anima inveniens oculos clausos & os, aliósque corporis sensus per quos solemus egredi & delectari in his exterioribus, revertetur ad se, & cadet sub se: & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei amorem dereliquerat, derelinquetur à Deo misera in horâ tantæ necessitatis, atque dæmonibus tradetur in inferno crucianda. (Anima mea) ingenti horrore concutitur, & multiplicibus cogitationum æstibus agitatur, cum urgente solutione carnis, & subductis è medio omnibus, se & illum terminum considerat, cui appropinquat; & post paululum hoc invenit, quod in perpetuum mutari non poterit.

b Neque enim tunc immeritò cujuslibet anima terretur, quando post pusillum hoc invenit quod in æternum mutare non possit. Consideramus quippe quod viam vitæ præsentis nequaquam sinè culpa transire potuimus. Consideramus etiam, quia nec hoc quidem, sinè

a Bern. med. cap. 2. b Greg. lib. 24. mor. cap. 2.

aliquo reatu noſtro eſt, quod laudabiliter geſſimus, ſi remotâ pietate judicemur. Quis enim noſtrum vitam præcedentium Patrum valeat vel ſuperare vel aſſequi. Et tamen David dicit, *Ne intres in judicium cum ſervo tuo: quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.* Paulus cùm diceret, *Nihil mihi conſcius ſum*; cautè ſubjunxit: *Sed non in hoc juſtificatus ſum.* Joannes dicit: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Jacobus ait: *In multis offendimus omnes.* Quid ergo facient tabulæ, ſi tremunt columnæ? aut quomodo virgulta immobilia ſtabunt, ſi hujus pavoris turbine etiam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis appropinquans nonnunquam terrore vindictæ etiam juſti anima turbatur.

a Quantalibet enim juſtitia polleant, nequaquam ſibi ad innocentiam vel electi ſufficiunt, ſi in judicio diſtrictè requirantur: ſed hoc tunc ad ſolatium ſuæ ereptionis inveniunt, quod nequaquam ſe poſſe ſufficere humiliter ſciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gladio ſe tantæ animadverſionis abſcondunt, & quo terrorem venturi Judicis præſtolantes continuo timore trepidant, eo indeſinenter agitur ut paratiores fiant.

b Noli, quæſo, piiſſime Domine, ſcribere adverſum me amaritudines meas, ut *intres in judicium cum ſervo tuo, ſed ſecundùm multitudinem miſerationum tuarum dele iniquitatem meam.*

Væ

a *Greg. cap. 23 in cap. 7. Iob.* b *Aug. med. c. 39.*

Væ mihi misero, cùm venerit dies judicii, & aperti fuerint libri conscientiarum, cùm dicetur de me: *ecce homo & opera ejus*, quid faciam tunc, Domine Deus meus, cùm cœli revelabunt iniquitatem meam, & adversum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite, præ confusione, coram te stabo trepidus & confusus. Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad te Domine Deus meus, *Quare jacens consumor*? Plange anima mea, sicut vidua super virum pubertatis suæ, ulula misera & plora, quoniam dimisit te sponsus tuus? Miserere, ne desperem, sed te spirando respirem; & si ego commisi unde me damnare potes, tu non amisisti unde salvare soles, ne memineris, dulcissime JESU, tuæ justitiæ adversus peccatorem tuum, sed esto memor benignitatis tuæ adversus creaturam tuam, ne memineris iræ adversus reum, sed memor esto miserationis tuæ adversus miserum, obliviscere superbum provocantem, & respice miserum invocantem. Quid enim est JESUS nisi Salvator?

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum! Psalm. 68.

II.

XI.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.

Psalm. 68.

O *Nimis instabilis dubii inconstantia Ponti,*
Qui tot pellicibus carbasa fallis aquis!
Nempe fluis vitreis vestuisque argenteis undis,
Mentiturque tuus æra metalla liquor.
Nonnunquam placidus, tacitæ stas more paludis,
Nec magis ulla lacu stagna modesta jacent.
Sæpe tibi horrificat vix summum fluctibus æquor,
Cùm levis exiguo stringitur unda Noto.
Mobilibusque salit circumcava ligna choreis
Subsiliuntque levi vela petulca rate.
Quin finis æratis findi freta mollia rostris,
Vique tibi canas tonsa flagellat aquas:
Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
Tot tereris remis, terra quot ipsa rotis.
Et tua, ne qua parte, fides suspecta laboret,
Marmora perspicuo pandis aperta sinu:
Cui crystallineo nequeat fraus esse profundo,
Aut lateat vitreo nullus in amne dolus.
Ecce ubi discinctam jam non tenet anchora puppim,
Auraque remigio prona secundat iter;
Quàm cito deserto discessit littore pinus,
Et jam nulla domus, nulla videtur humus;
Improvisa ratem medio circum æquora cingunt,
Hippotadæ laxis agmina missa cavis.
Non secus ac sæva servus damnatus arena
Opprimitur Libycis prædа vorandа feris.

Aut nemorum latebris deprensus fortè viator,
Prædonum subito cingitur orbe latus.
Tum surgit tumidis præsagum fluctibus æquor,
Venturoque tremit discolor unda metu:
Mox ubi decertant simul Africus simul & Eurus,
Et Notus & Boreas incubuêre salo;
Finditur abruptus varia in divortia pontus,
Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu
Mersurus pelago circumsunte ratem.
Heu! gemit hic turnido pendens trabs anxia fluctu,
Et perit, undecima si prior unda venit.
Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
Tam cito de placido sæva sit unda mari.
Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto.
Non ego de vestris, Tethy querebar aquis.
Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
Nec mihi de regnis, Æole verba tuis.
Nec mihi, de levibus, temerarie Typhi, carinis
Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
A patrio numquam solvit mea littora puppis,
Nec vidi virides, Numina falsa, Deos.
Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
Qui facit hanc artem, quam fecit, arte iuat.
Quem cecini pontus, mea vita, simillima ponto est,
Quæque tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolidæ magno fluntes circum agmine fratres,
Sunt animi motus, gens violenta, mei.
His ventis, hac nave, per hæc ego cærula currens,
Tot sensi humanis rebus inesse vices.
O fallax nimium mendaci vita sereno,
Quæ nigra de lætis tam cito regna facis?

Nulla

Nulla deest Venerum tibi copia, nullaque leporum,
Omnia blanditiis, lætitiisque fluunt.
Dum furit intus amor ventisque agitata libido.
Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet
Ast modo, cum stygio vitiorum erumpere fluctu,
Hisque animum ventis asseruisse lubet;
Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hausta profundo,
Quoque gemit, scelerum quàm grave sentit onus.
Atque utinam! ut, liquidis Pelagi qui mergitur undis,
Exerit Oceano terque quaterque caput;
Sic imo scelerum mersus semel æquore mentem,
Submersus superis tendet ab amne manus!
Sed velut in tetrum lapsus telluris hiatum,
Quem simul & puteis tracta ruina tegit;
Aut gelidas fracto subiit qui marmore crustas,
Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
Non aliter, prono scelerum qui vortice raptus
Vix tulit à superis, unus & alter, opem.
Aspicis, ut certem pugnantibus, una, duobus;
Bella movente Noto, bella movente salo?
Aspicis, ut caput hoc propè mergat & Auster & unda,
Iamque necaturas ducere cogar aquas?
Aspicis hanc animam gemino succumbere fato?
Nec tua sunt velis astra secunda meis?
Aspice nec rabido luctantem desere ponto,
Naufraga nec media linea relinque freto.
Tende manum potius miseræ, Palinure natanti,
Et mento digitos subde vocate tuos.

Non

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum. Psal. 68.

[a]QUam diu miser jactabor in fluctibus mortalitatis meæ, clamans ad te, Domine, & non audies? Audi clamantem Domine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris hujus* educti, ad te, *Deum*, *portum tutissimum* pervenire meruerunt! ô verè felices, qui de *pelago* ad *litus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium, pervenerunt, optatâ jam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris hujus magni fluctus procellosasque voragines navim trahimus* ignorantes an ad portum salutis pervenire valeamus!

[b] Pater misericordiarum, audi ejulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimam adjutricem, ut retrahat me *de profundis aquarum*, *& de lacu miseriæ & de luto fæcis*, ne peream vidente misericordia oculorum tuorum, sed evadam ad te, Dominum Deum meum.

[c] *Pelagus* enim longe latéque protensum *hæc vita*; & quemadmodum in mari universo sinus diversi, aliis atque aliis tempestatibus commoventur præcipuè: velut Ægæum ventis exasperatur; Thyrrenum verò fretum propter angustias; Charybdis autem quæ est Libyen versus, propter stagna Syrtes & brevia. Pontus magnitudine

a *Aug. soliloq. c.* 35. b *Aug. soliloq. c.* 37. c *Chrysost. hom.* 82. *in Matth.*

gnitudine fluctuum atque impetu ; Hiſpanicus Oceanus, quia invius carentiâ portuum & locorum ignorantia intricatus, difficilis navigantibus eſt, ſimiliter alia Pelagi pars, aliis de cauſis : ſic & in vita noſtra fieri videmus.

a Navium quoque nomine *vita hominum tranſitoria* deſignatur : quemadmodum & in Job : *Dies mei*, inquit, *tranſierunt ſicut naves, poma portantes*

b Et huc, illúcque *mentis noſtræ navis* impellitur, quia & Paradiſi celſitudinem meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

c Quod autem mare abruptius quàm ſæculum ? tam infidum, tam mobile, tam profundum, tam immundorum ſpirituum flatibus procelloſum ?

d Quod à diverſis peccatis & variis tentationibus, velut quibuſdam fluctibus æſtuat, de quo ſcriptum legimus : *Hoc mare magnum & ſpatioſum.*

e Nolite credere, nolite eſſe ſecuri ; licèt in modum ſtagni fuſum æquor arrideat ; licèt vix ſummâ jacentis elementi ſpiritu terga criſpentur ; magnos hìc campus montes habet Intus incluſum eſt periculum, intus eſt hoſtis. In illo æſtu, charybdis luxuriæ ſalutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia ſcylla ſeu renidens libido blanditur. Hìc barbarum littus, hìc

a *Ruperr. l. 5. in c. 8. Apoc.* b *Greg. l. 9. mor. c. 24. in c. 9. Iob.* c *Ambr. præf. in 4. l. ſuper Evang. Luc,* d *Chryſ. hom. 11.* e *Hieron. Epiſt. 1. ad Heliod.*

hic Diabolus pirata, cum ſociis portat vincula capiendis.

a In hoc magno ſæculi hujus diluvio, ubi circumflantibus procellis nõn invenitur fida ſtatio, & locus eminentior ubi pes columbæ aliquatenus valeat requieſcere.

b Magnam faciunt tempeſtatem multitudines cupiditatum, quæ velut in quodam freto corporis navigantem hinc atque inde perturbat, ut gubernator ſui eſſe animus non poſſit.

c Mens quippe humana, quot tentationes patitur, tot flatibus movetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cùm recedit ira, ſuccedit inepta lætitia; luxuriæ ſtimulis urgetur; æſtu avaritiæ longè latéque ad ambienda, quæ terrena ſunt; tenditur; aliquando hanc ſuperbia elevat, aliquando verò inordinatus timor in infimis deponit.

d (Ecce Domine) *Iniquitates meæ ſupergreſſæ ſunt caput meum, & ſicut onus grave gravatæ ſunt ſuper me*, & nisi tu (cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere) dexteram tuæ majeſtatis ſupponas, mergi cogor miſerabiliter in profundum.

e Tu dominaris poteſtati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.

f Magnus eſt puteus profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quiſque ſi ceciderit in altum cadet: metuenda iſta res eſt vehementer. Si videris

a *Ambr in orationib.* b *Ambr. Apolog. poſter. pro David.* c. 3 c *Greg. l.* 11. *mor. c.* 23. *in c.* 13. *Iob.* d *Aug. med. c.* 39. e *Pſal.* 88. f *Auguſt in Pſalm.* 68.

deris hominem feciſſe iniquitatem, merſus eſt in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipſius, & dixerit: Verè peccavi, fateor, non ſuper eum clauſit puteus os ſuum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus eſt defenſor peccati ſui; clauſit ſuper eum puteus os ſuum, quâ eruatur non habet.

a Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium noſtrum & virtus, cujus lumen à longe, inter caliginoſas nebulas, ſuper maris procellas, quaſi ſtellæ maris radius, oculos noſtros irradiat, ut dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, navim noſtram, tuâ dexterâ, clavo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, *ne nos demergat tempeſtas aquæ, ne abſorbeat nos profundum*; ſed unco crucis retrahe nos ab hoc pelago, ad te ſolamen unicum noſtrum, quem à longè (quaſi ſtellam matutinam, & ſolem Juſtitiæ) vix lachrymantibus oculis in littore cœleſtis Patriæ, nos exſpectantem videmus; exaudi nos *Deus ſalutis noſter, ſpes omnium finium terræ, & in mari longè*. In mari turbulento verſamur; tu in littore ſtans, aſpicis pericula noſtra: *Salvos nos fac, propter numen tuum*. Da nobis Domine, inter Scyllam & Charybdim ità tendere & tenere medium, ut utroque periculo evitato, ſecuri perveniamus ad portum.

XII.

a Aug. ſoliloq. cap. 35.

Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, & abscondas me donec pertranseat furor tuus? Iob. 14. 12.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus.

Iob. 14.

QVis mihi securis dabit hospita tecta latebris.
Tecta, quibus dextræ ſerver ab igne tuæ.
Heu! tuus ante oculos quoties ſuror ille recurſat,
Nulla mihi toties fida ſat antra reor.
Tunc ego ſecretus, umbracula frondea, ſylvas,
Luſtraque ſolivagis opto relicta feris.
Tunc ego vel mediis timidum caput abdere terris,
Aut maris exeſa condere rupe velim,
Tunc voveam abſtruſa montis latuiſſe caverna,
Vva ſepulcrales aut ſubiiſſe domos.
Aut numquam aſpectos Phœbo, Phœbæq; penates,
Aut habitaſſe tuos, nox tenebroſa, ſpecus.
Dum quatit aſtriferos flammatus Iuppiter orbes
Et jacit accenſa tela triſulca manu;
Triſtia, ne noceant, metuendæ ſulmina flammæ,
Daphnide, qui metuit, tempora cincta tegit.
Tu rubra cùm torques furibunda ſpicula dextra,
Nulla juvant foliis laurea ſerta ſuis.
Nulla juvant tacitis frondoſa cubilia ſylvis,
Sylva tuus oculus omnis & umbra patet.
Clauſerat obſcuræ denſis ſe frondibus umbræ,
Carpſerat arboreas qui malè primus opes;
Aſt ubi vicino veſtigia Numine ſenſit,
Erubuit, luco proditus ipſe ſuo.
Nulla juvat refugo ſpelunca immanis hiatu.
Hoſpita monſtivagis luſtra nec ulla feris.

Mitia

Mitia quæ ſenſit Medus puer antra leonum,
Effere Chaldæos antra dedere neci.
Nulla juvant clauſis ſpelæa obſcura latebris.
Fida nec umbrarum, ſenta, ſepulchra, domus.
Avius occulta deprendere, Lothe, caverna,
Et Cain è tumulo frater humate vocas:
Quid memorem ut tumida Ionas ſe merſerit unda,
Nec merſum ſtabili texerit unda fide?
Hauſerat immani Ionam quæ bellua ventre,
Innocuo Ionam bellua ventre vomit.
Nulla fides vitreo pelagi, niſi vitrea, funda;
Pervia perſpicuo quid tegat unda freto?
Nulla fides clauſis, Libitinæ longa ſepulcris;
Produntur tumulis oſſa ſepulta ſuis.
Nulla fides tacitis, quas vallant ſaxa, latebris:
Tecta caverna ſuo ſæpe vetecta ſono eſt:
Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbræ,
Ambo caduca pars fronſque, nemuſque fide.
Nec mare, nec tellus, neque luſtra, nec antra, nec
Tuta nec illa mihi, quæ ſuper aſtra, via. (aſtra.
Tu potes hoc tutis ſolus caput abdere clauſtris,
Dum tua depoſito fulmine dextra vacet.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus? Iob. 14.

"*Quo ibo à ſpiritu tuo, & quo à facie tua fugiam?* Quis eſt locus recepturus fugitivum Dei? homines qui ſuſcipiunt fugitivos, quærunt ab eis, à quo fugerint: & cùm ſervum invenerint

" *Pſalm.* 138. *Auguſt. in hunc locum.*

venerint alicujus Domini minùs potentis tum sinè ullo timore suscipiunt, dicentes in corde suo; non habet iste talem Dominum, à quo possit investigari; cùm autem audierint Dominum potentem, aut non suscipiunt, aut cum magno timore suscipiunt, quia homo potens falli non potest. Ubi non est *Deus* ? quis fallit Deum ? quem non videt Deus? à quo fugitivum suum non repetit Deus? quò ergo ibit fugitivus iste à facie Dei; vertit se huc atque illuc, quasi quærens locum fugæ suæ: *si ascendero in Cœlum, tu ibi es, si descendero in infernum ades* ? Si me extulero: te invenio repressorem. si me abscondero, te invenio inquisitorem. Quò ergo iturus sum, ut à facie tuâ fugiam, id est, iratum te non sentiam. Hoc consilium: sic fugiam a facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo; ab ultore spiritu, à vindice facie, sic fugiam. Quomodo, *si recipiam pennas meas in directum, & habitavero in extremis maris* Sic possum fugere à facie tuâ. Mirum si in extremis maris non est, qui nec apud inferos deest.

a *Væ qui profundi estis corde ut à Domino abscondatis consilium quorum sunt in tenebris opera, & dicunt: Quis videt nos & quis novit nos.* Idcircò arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt, *Quis videt nos, & quis novit nos.* non recordantes ejus quod ad Deum dicitur : *Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebræ ejus, sic & lux ejus.*

a Consi-

2 *Hieron. lib. 9. in c. 26. Isaiæ.*

a Considera illum de quo ait in Ecclesiastico Syrach! *homo transgrediens in lecto suo, dicens in anima sua, quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me, quem vereor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari, umbram prætendit, sed frustra latere se credit, cùm oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat; Vanus ergo, qui putat in tenebris esse se tutum, cùm lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehendunt*: quasi fugitivus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat agnoscitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita sunt, non solùm quæ facta; sed etiam quæ futura sunt.

b Hoc errore decepti Adam & Eva, audientes sonitum pedum deambulantes in Paradiso Dei, absconderunt se sub arbore.

c Primus (itaque) homo post culpam, inter arbores Paradisi absconsus invenitur.

d Sic habes Adam absconditem se, ubi Deum cognovit esse præsentem, & quæsitum latere voluisse, & vocatum à Domino eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc est *Adam ubi es?* hoc est; cur te absondis? cur lates? cur fugis eum quem videre desiderabas? Ità gravis culpa est pœnitentiæ, ut sinè judice, ipse se puniat,

a *Ambr. l. 1. de interpell. Iob c. 3.* b *Hier. l 9. in c. 29. Isaiæ.* c *Greg. l. 33. mor. c. 3.* d *Ambr. l. 2. de pæn. c. ult.*

niat, & velare se cupiat, & tamen apud Deum nuda sit.

a Quò te (Adam) duxerunt peccata tua, ut fugias Deum tuũ, quem ante quærebas? Timor iste culpam fatetur, latebra prævaricationem.

b Caïn quoque dicens: *si ejicis me hodie à facie tua abscondar*, simili stultitiâ Deum arbitratus est ignorare. Et per Amos de impiis & peccatoribus dicitur: si *absconderint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo draconi; & mordebit eos.*

c (Et tu) quò fugis Propheta (Jona;) non audisti quod David ait: *quo ibo à spiritu tuo. & quo à facie tua fugiam* In terram sed Domini est terra & plenitudo ejus. Ad inferos & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum ibi quoque te esse cognosco. In mare & eò tendit dextera tua. Cùm navim fuisset ingressus turbantur maria, fluctus elevantur, & profundi pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cùm servum fugà lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablatis) omni animositate, contra ejus retentores insistit, nec ante derelinquit, nisi eum præsentaverit Domino; sic & mare, conservum agnitum, non alieno patrocinio, nullius postulato subsidio, sed propria virtute commotum, ut sibi redderetur; exposcit.

d *Nam qui putarat per mare evadi Deum*
Et navi celari, Deo,

a *Ambr. l. de Paradiso c. 14.* b *Hieron. l. 9. in c. 20. Isaiæ.* c. *Chrys. hom. de Iona.* d *Pauli car. ad Cytheriũ.*

Nunc iste & intra belluam mersam mari,
Adesse sensit arbitrum.
O digna sancto claustra fugitivo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Altumque vastæ missus in ventrem feræ,
Vivo tenetur carcere.
De nave jactus perit & undis navigat
Exul soli & hospes sali.
Spatiatur antro belluini corporis,
Captivus & liber reus.

a *Ingredere in petram, abscondere in fossa humo, a facie timoris Domini & a gloria majestatis ejus.*

b Si (enim) umbrato repentè Cœlo solis claritas nostris aspectibus denegetur, & productis in nostram humilitatem nubibus, pluviæ terris immineant; si commotis, ut assolet, elementis in rotam sui currus tonitrua concitentur, & hinc inde fulgurum jacula, palpebris terribiliter objecta corruscent, (quamquam & consuetudine illâ contingant) pavemus, contremiscimus, & proni ad terram, depositâ superbiâ, cervices submittimus: quid faciemus in illa die miseri, quando revoluto Cœlo, cum Angelicis virtutibus, igneus Dominus totus adveniet? quando cadentibus desuper stellis, sol in tenebras, & in sanguinem luna mutabitur? quando montes sicut cera liquescent, quando terra ardebit, & arescent flumina, & maria siccabuntur, & contra rerum naturam consumpto divinitus humore, arditatem in aquis ignis operabitur.

Quando

a *Isaiæ* 2. b *Tomo* 9. *Hier. ep. ad Amic. In scientia divinæ legis.*

Quando peccatores *dicent montibus, Cadite super nos, & collibus, Tegite nos*: quando vocabunt homines mortem, & vocata non veniet; quando discrimina vertentur in vota, & quod semper oderunt homines, concupiscent?

Esto mihi (Domine) *in Deum protectorem & in domum refugii* domus refugii, tu mihi esto, Deus protector, domus refugii. Quo fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem montem? ad quam spelunca m? ad quæ tecta munita? quam arcem teneam? quibus muris ambiar? quocumque iero, sequor me. Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus refugii, ad te confugio nam à te, quò fugiam. Quocumque iero, ibi te inveniam; & si irascaris, ultorem te invenio: si placatus es, adjutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te fugere, & non à te. Ut evadas hominem Dominum, quicumque servus es, fugis in ea loca, ubi non est Dominus tuus, ut evadas Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò fugias Deum; præsto sunt omnia & nuda Omnipotentis oculis.

a *August. in Psalm.* 30.

Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paullulum dolorem meum! Iob. 10. 11

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi, dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum. *Iob.* 10.

Scilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro;
Addita quod vitæ pars quotacumque meæ.
Si numerata forent aliquot mihi lustra vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere favor:
Stamina sed brevibus junxisse fugacia filis;
Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies
Nempe ità, qui vitam modo ducere cæperit infans,
Dicetur moriens, occubuisse senex,
Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,
Una quibus brevis est, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas,
Natali tumulant quem sua fata die.
Flosculе mane puer, media vir, flosculе, luce;
Flosculе, sub noctem, Solе cadente, senex.
Sic oreris que uno moreris que, o flosculе, Phœbo;
Uno fis que puer, vir que, senex que die.
Stavet adhuc volucrum saliem rota lenta derum.
Hora nec admissis qualibet iret equis;
Vermiculi canerent; tot plenis viximus horis;
Flosculus, & totidem, diceret, herba fui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inſ modum, lubricus annus abit.

Menſtruus impulſis rapitur quoque ſolibus orbis,
Et fugiunt, nullo fræna tenente, dies.
Denique præcipitis rota concita vertitur horæ,
Nec remeare poteſt, quæ ſemel hora fuit.
Invida res, tempus; ſua ſe per puncta trucidat;
Se pariter fugiens, ſe pariterque ſequens.
Qualis teda ſuo ſe flammea funerat igne,
Quæ ſibi fatalem congerit ipſa rogum.
Sic redit in proprium ſæclorum circulus orbem,
Flectitur inque ſuas annua meta rotas,
Non fuit antiquis malè prodita fabula chartis,
Quæ genitor ſobolem commolit ore ſuam:
Nempe vorax annos menſeſque interficit ævum;
Seque fluendo parit; ſeque fluendo necat.
Horæ diem, menſemque dies depaſcit eundo,
Bis ſeniſque ſenex menſibus annus obit.
Annus obit, menſeſque dieſque, horæque recedunt,
Et ſuus in ſe iterum tempora gyrus agit.
Ergo meo exiguum ſpatium concede dolori,
Non niſi conceſſo tempore fata querar.
Non ego ſupremis tempus mihi riſibus oro,
Non facit ad riſus reſve, locuſve meos.
Pro lacrymis ſpatium, ſpatium pro planctibus opto,
Hæc mihi tantillæ, quam peto, cauſſa moræ eſt.
Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina rivis;
Ite, ferite truces ora ſinumque manus.
Ite per os lacrymæ. ſævite in pectora palmæ;
Pars bona, dum ſtatis, temporis, ecce fugit.
Sentio, eunt lacrymæ, repetuntur, ſentio, planctus;
Iam flevi & planxi, ſiſtite; iam ſatis eſt.

Num-

*Numquidnon paucitas dierum meorum finiet
cur brevi? dimitte ergo me, ut plangam
paululum dolorem meum*
Job. 10.

a QUid in hoc mundo ſtabile, quid perenne. Audi cujuſdam venerabilis viri vocem: *Tempus*, inquit, *vita mea levius curſoribus fuit.*

b Cùm enim primùm homo peccavit, æternitas mortalitate mutata eſt, in nongentos & amplius annos; exinde paulatim recrudeſcente peccato, in breve tempus, hominum vita contracta eſt.

c *Breves dies hominis ſunt: numerus menſium ejus apud te eſt. conſtituiſti terminos, qui præteriri non poterunt.*

d Quare cautum ſe ac ſollicitum vivere oſtendit, qui brevitatem præſentis vitæ conſiderans, non ejus uſum, ſed terminum conſpicit; ut ex fine colligat nihil eſſe quod tranſiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe debet tenebroſi temporis & dierum multorum; qui cùm venerint, vanitatis arguentur præterita.* Igitur cùm culpa animum tentat, mens neceſſe eſt, ut bre-

a *Chryſ. ep. ad Eheodor. Mon. tom.* 5. b *Hieron. ep.* 21. *ad Paulam. Clob.* 14. c *Gregor. lib.* 9. *mor. c.* 44. *in cap.* 14. *Iob.*

vitatem ſuæ delectationis aſpiciat; ne ad vivacem mortem iniquitas rapiat, cùm conſtet quòd ad terminum citiùs mortalis vita percurrat.

a Sæpe etenim dum præſentis vitæ brevitas, quaſi diu perſeveratura diligitur, ab æterna ſpe animus frangitur, & delectatus præſentibus, deſperationis ſuæ caligine reverberatur.

(Sed) ſancti viri, quia brevitatem vitæ indeſinenter aſpiciunt, quaſi quotidie morientes vivunt, & tantò ſe ſolidiùs manſuris præparant, quantò & nulla eſſe tranſitoria ſemper ex fine penſant. Hinc quippe Pſalmiſta, veloci curſu fugere vitam peccatoris aſpiciens; ait: *Puſillum adhuc, & non erit peccator* Hinc iterum dicit; *Homo, ſicut fœnum, dies ejus.* Hinc Iſaïas ait: *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, ſicut flos agri.*

b Attendat quid ſit homo; non ſuperbiat: *homo tamquam fœnum dies ejus.* Quid ſuperbit fœnum, ad tempus modò florens, poſt paululum areſcens Quid ſuperbit fœnum ad tempus vigens, & hoc ad parvum tempus donec ſol candeſcat? *Sicut flos agri ita & efflorebit* Quàm exiguo tempore tranſeunt flores? & hoc eſt pulchrum in herbis. Hoc quod valde pulchrum eſt, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis ut flos fœnum aruit & flos decidit,

Quaſi

a *Gregor. lib. 7. mor, cap. 20. in c. 6. Iob.* b *Auguſt. in Pſalm. 102.*

Quasi flos egreditur & conteritur.

a Quid enim sunt nati homines mundo, nisi quidam flores in campo? tendamus oculos cordis, in hanc latitudinem mundi præsentis; & ecce quasi tot floribus, quot hominibus plenus est: vita itaque in carne, flos in fœno est. Homo etiam more floris procedit ex occulto; & subitò apparet in publico; qui statim ex publico per mortem retrahitur ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit, sed ariditas pulveris ab aspectibus retrahit, quasi flos apparuimus, qui non eramus; quasi flos arescimus, qui temporaliter apparebamus.

b (Imò) quid ab his bestiolis distamus, quas ferunt apud Hypanim fluvium (qui ab Europæ parte in pontum influit) nasciátque unum diem vivere sicut ergo ex his ea quæ octavâ horâ mortua sit, provectâ esset ætate mortua, quæ verò occidente sole decrepita, eò magis si etiam solstitiali die, sic si longissima ætas, cujusvis hominis conferatur cum æternitate, in multo minore brevitate, quàm illæ bestiolæ reperiemur.

c. *Quid enim, mihi dicito, longum*
Hæc mortalis habet fatoque obnoxia vita

d Tenes diem istum? si renuisti hesternum, tenes & hodiernum; sed hesternum, inquis, non teneo, quia jam non est, istum autem teneo in quo sum, & qui mecum est. Itáne, de isto

a *In idem c.14. Iob. Gregor.* b *Isidor. Clarius orat. 10. de morte.* c *Nazianz. in præcept. ad Virgines* d *August. in Psalm. 38.*

isto excidit tibi jam quantùm à prima luce transierit. Nónne iste dies à prima hora cœpit ? Da mihi primam horam ejus : Da mihi & secundam ejus, quia & fortè ipsa transvolavit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsa nunc sumus : Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies : & si tertiam dabis, non diem sed horam dabis. Verumtamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum utcumque ista transiliisti. Da mihi vel horam tertiam, ipsum mihi da in qua es. Si enim aliquid ejus jam præteriit : & aliquid ejus adhuc restat : nec quod præteriit aliquid mihi potes dare ; quia jam non est ; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de hora ista quæ nunc peragitur dabis ? quid de illa mihi dabis ? Cui committam hoc verbum, ut dicam, est Cùm dicis ipsum est ; certè una syllaba est, & momentum unum est, & tres litteras habes in ipso ictu. Ad secundam hujus verbi litteram non pervenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transierit. Quid mihi de hac una syllaba dabis, & tenes dies, qui unam syllabam non tenes ? momentis transvolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, antè abeunt pene quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Jungunt se, sequuntur se, & non se tenent

a Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.

b (Hinc) sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil

a Job. 7. b *Gregor. lib. 2. mor. cap. 20. in Job.*

nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt.

a Per horarum (namque) momenta crescimus atque decrescimus, nec in eodem manemus statu. Ipsum quoque quod loquimur, dictamus & scribimus, de vitæ nostræ parte prætervolat, qui dudum infans, subitò puer; repentè juvenis; & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & ante se senem intelligit, quàm juvenem non esse miretur.

b (Denique) quicquid temporis vivitur de spatio vivendi demitur, & quotidie fit minus, minúsque quod restat; ut omnino nihil aliud sit tempus vitæ hujus, quàm cursus ad mortem, in quo nemo vel paululum stare, nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed omnes urgentur pari motu, nec diverso impelluntur accessu: neque enim cui vita brevior fuit, celeriùs diem duxit, quàm ille cui longior. Unde ex quo homo cœpit esse in hoc corpore, In morte est. Quid enim aliud, diebus, horis, momentísque singulis agitur, donec ea consummata mors, quæ agebatur, impleatur, & incipiat jam tempus post mortem, quod cum vita detraheretur; erat in morte.

c. Benè itaque dicitur, *Dimitte me, ut plangam paululum dolorem meum.* Quia nisi à reatu culpæ,

a *Hieron. lib* 11. *in cap.* 40. *Isaiæ.* b *August. lib.* 7. *de civitat. Dei, cap.* 10. c *Gregor. lib.* 17. *mor. cap.* 49.

culpæ, quo non ligavimus, misericorditer dimittemur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cùm tenebrosa illa inferni retributio, intento timore prævidetur.

a Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ità immoderata subducit; quà mœror ipse quasi sinè mœrore sit, qui afflicti mentem devorans, sensum doloris tollit;

b Sæpe námque peccator iniquitatis suæ vinculis ità constringitur, ut pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quid tolerat, ignoret. Sæpe autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, ut hunc in se mente liberâ & conversatione integrâ persequatur, *Flere ergo dolorem suum* non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere hunc & gemere nequaquam vacat: *flere dolorem suum* non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desideriis carnis gravatur Hujus doloris præsentia Prophetæ mentem cruciaverat, cùm dicebat, *Dolor meus contra me est semper; quoniam iniquitatem meam ego pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad *plangendum dolorem* nos Dominus *dimittit*, cùm & mala nobis, quæ fecimus demonstrat, atque ad hæc eadem flenda, quæ cognoscimus, adjuvat.

a Hoc

a Greg lib. 9. Mor. c. 44. in c. 10. Iob. b Ibidem.

a *Hoc ſolùm ergo Domine, præſta, quod deprecor: Dimitte me, ut duobus menſibus circum eam mon-tes, & plangam cum ſodalibus meis.*

b Sexaginta dies plangere nobis demonſtrat planctum præſentis vitæ, dicente Domino: *Beati qui lugent, quoniam ipſi conſolabuntur.* Deſertum ergo plangimus hujus mundi (deſertum enim dicitur res ubi manetur) quia ergo hîc non permanetur, deſertum dicitur. Plangendum eſt ergo in vita iſta caduca, ruinis plenâ, caſibus obvolutâ; ut cum plangimus, ſuſcipiat Dominus immolationem animæ noſtræ.

IHS

a Judic. 11. b Chryſoſt. hom. de Lephte.

Vtinam saperent & intelligerent ac novissima providerent! Deut. 32.

XIV.

Utinam ſaperent, & intelligerent, ac noviſſima providerent! *Deut.* 32.

Prô pudor! uſq; adeo eſt homini mens cæca futuri!
Vt niſi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc ſapere eſt, tantùm præſentibus angi,
Nec procul aſpectis conſuluiſſe malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cùm ſonuere tubæ, ſeriùs arma parat:
Navita quas captat, præſagus proſpicit auras,
Anchora velivolum nec remoratur iter:
Quas veniente metet ſegetes æſtate colonus,
Credidit excultis, ante, colonus agris.
Provida quin etiam metuens formica ſenectæ,
Vectat in annonam pancula farra ſuam.
O quid agis, gens eventus ignara futuri?
Tempora, quæ veniunt poſtuma, nulla time?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut ceſſant triplices volvere penſa colas?
Falleris; ah! nulli datur has placaſſe ſorores;
Una licèt parcat, de tribus, una ſecat.
Fœdera fors pacto ſanxêre perennia clavo,
Concordes ſtabili vitaque morſque fide?
Falleris, ah! nimium tibi pacta ſaventia fingis,
Non ſervant ullam vitaque morſque fidem.
Ante, nivem fidis lambant incendia flammis
Iuraque fœdifragis ſanciet Auſter aquis.
Ante, dies nocti pacem nox ante, diei,
Servet, & inſeſtis accubet agna lupis.

Omnia letifero latè Mors subjugat arcu,
Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne necat.
Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum.
Omnis ab hac cervix, cuspide, vulnus habet.
Hic teneros Matrum capit inter brachia, natos,
Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
Hic pueros, alibi configit arundo puellas;
Hic juvenes; illic funerat illa senes.
Stataque jam nullo discrimine, funera miscet.
Militis atque Ducis corpora mixta jacent.
Nec micat aurata tibi Cræse cadaver arena
Pulchrior aut tuus est, pulchra, Rebecca, cinis,
Aspice, quid cineres sint Cæsaris inter & Iri?
Omnibus en color est unus, & unus odor.
Quid juvat his igitur tantùm confidere rebus,
Ceu lethi imperio vita soluta foret?
Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,
Seriùs aut citius quemlibet urna vocat.
Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo,
Ibimus, emenso tempore quisque suo.
Ac tum si vacuas animus simul iret in auras,
Vt vapor in nebulas extenuandus abit!
Morsque foret nostræ quoque meta novissima vitæ,
Mors simul amborum corporis atque animi?
Quàm bona mors esset posituris morte dolores,
Quos nova post vitam, vitave, morsve daret?
Quilibet extremam lætus properaret ad horam,
Et puto, vivendi vix supereset amor.
Sed dolor, heu! non est mors ultima linea rerum,
Non necat hic animum qui cremat ossa rogus.
At postquam è terris animo exhalata recessit,
Judicis extemplo sistitur ante pedes.

Ille ſedet juſtumque & inexorabile Numen,
Flammaque ſunt oculi flammaque fulva caput.
Illa (iremens, metuenſque oculus attollere Cœlo:)
Dura catenata vincula mente gerit
Ille ſinus animi, fibraſque introſpicit omnes.
Quodque latet tacitum nocte ſarente neſas.
Illa ſcelus, convicta, ſuum pudibunda fatetur.
Nec videt, effugio, quem petat, eſſe locum.
Ille ſimul Iudex, teſtis ſimul, & ſimul actor,
Comperti ſtatuit criminis eſſe ream.
Illa memor nullis hanc flecti queſtibus aulam,
Heu! fruſtrà effuſis ſe ſepelit lachrymis.
O, quis tunc animæ ſenſus, quæ cura relictæ,
Nullus ubi pro ſe, jure patronus agit!
Nempe vocat montes & inhoſpita culmina cautes,
Antraque queis trepidum condat operta caput.
O Anima! ô Iudex! ô non placabilis urna!
Quis ſecum hæc meminit, nec citò diriguit?
Sed nondum hoc tanti clauduntur fine dolores;
Altera adhuc reſtant, vitaque, morſque ſuper:
Vita perennanti quæ ſæcula protrahet ævo,
Mors longa extremum non habitura diem.
Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
O quibus, ê quantis affluet illa bonis!
Illa, ſuas paſcit Divino nectare mentes;
Hæc, miſcet liquida pocula plena pice.
Illa, Chely Angelica vel gutture carmina fundit;
Hæc, gemit horrendis exululata ſonis.
Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
Hæc, ſalit ad colubros ſæva Megera, tuos.
Illa, nec æſtivis, gelidis nec aduritur aſtris;
Hæc furit immitis igne geluque vadi.

Illa, per ætherios agit otia mollis campos;
Hæc, agit æterni triste laboris opus.
Illa dolorum expers, mala nulla, nec aspera sentit;
Hæc, patitur dirum quidquid Avernus habet.
O felix opibus, felix tot vita triumphis!
O gravis, ô tantis mors metuenda malis!
Vel tua, vel tua, nos dubio manet aleæ jactu;
Alea, non alia projicienda vice.
Ah subeant vestri geminæ sic pectora curæ,
Vt semel alterius sors obeunda cadet!

Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent. Deut. 32.

"O Gens sinè consilio & sinè prudentia! *utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent!*

Saperent, damnatorum multitudinem; salvandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria, scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Providerent, tria; scilicet mortis periculum, extremum judicium, & æternum supplicium.

b Sed oculos non vis habere nisi in præsentia.

c Perversa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit

a *Bonav. opusc. de centempt. sæculi.* b *August. in Psal.* 48. c *D. Gregor. hom.* 19, *in Evang.*

ſcondit ſibi mala ſequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præſentem lætitiam perturbant; dúmque in præſentis vitæ oblectationibus ſe deſerit, quid aliud quàm clauſis oculis, ad ignem vadit, & inde dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes ſint*; quia etſi qua eſt præſentis temporis, ità eſt agenda lætitia, ut numquam amaritudo ſequentis judicii recedat à memoria; quatenus dum mens pavida extremæ ultionis timore transfigitur, quantùm tunc præſens lætitia, tantùm poſt, ira ſubſequens temperetur: ſi extrema mala noſtra formidolosè & indeſinenter aſpicimus; juxta hoc quod per quemdam ſapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.*

a Sed quæ ſunt noviſſima tua, quæ providere ſollicitè debes? ſumma totius providentiæ eſt, utique illa terribilis hora, in qua, miſera anima tua, ex hoc corpuſculo corruptibili timens eſt egreſſura, in illa nimis metuenda extrema hora; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladiis & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui conſoletur te ex omnibus charis tuis, reſpicientibus etiam ad auxilium & adjutorium hominũ; ſed refugium tuum tantummodo eſt apud Deum. Reduc ergo fili mi, ſedulus in memoriam illum extremum exitûs tui diem, & antequam miſera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc

a *Speculo pec. cap. 5. Tom. 9. Aug.*

eſt quando ægreſcit; ægrotando ægritudo creſcit ; peccator expaveſcit ; cor contremiſcit; caput obſtupeſcit; ſenſus evaneſcit ;virtus exareſcit ;vultus palleſcit; facies nigreſcit ; oculus tenebreſcit ; auris ſurdeſcit ; naſus putreſcit? lingua fatiſcit ; os obmuteſcit ; corpus tabeſcit; caro marceſſit. Tunc carnis pulchritudo fœtor efficitur , & putredo tunc ſolvitur in cinerem , & vertitur in vermem.

Poſt hominem vermis , poſt vermem fœtor & horror .

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

a Age jam, cùm ad illud ultimum Judicium venerimus, ab eo Judice judicandi, qui nec falli occultatione criminum poteſt, nec ad impunitatem promerendam muneris alicujus oblatione corrumpi, cùm cœperint omnium ſecreta revelari , & non ſolùm actus ac verba , ſed etiam ipſæ cogitationes oſtendi ; quid faciemus ſub tanti Judicis majeſtate ? quid excuſationis obtendere poterimus , quà nos defenſionis arte purgabimus ? quæ nobis ſubventura eſt pœnitentia, quàm in hac carne contempſimus ? quæ nos defenſura ſunt opera bona, quæ in hac vita non fecimus ? ad quos Apoſtolos , aut ad quos alios Sanctos confugituri ſumus , quorum exempla ſimul ac verba deſpexerimus. An fortè aliquos ibi fragilitas corporis excuſabit ? ſed excuſationi eorum reclamabunt omnia ſanctorum exempla , qui cum fragilitate carnis , in carne vincentes , quod fecerunt , utique fieri poſſe,

a *Proſper. lib. 3. de vita contemplat.*

posse, docuerunt. Quid ergo responsuri sunt, si eis Dominus dicat, si potuistis, quare non restitistis desideriis peccatorum ? si non potuistis, quare meum, contra peccata, non quæsistis auxilium ? Nónne ad hæc obmutescentibus : & quid excusationis referant non habentibus, dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium, ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere ; cogitare, quale malum sit, ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate privari ; fieti patriæ cœlestis extorrem, mori vitæ beatæ ; morti vivere sempiternæ, in æternum ignem, cum diabolo & angelis ejus expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium ; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat, exundantis incendii terribiles crepitus pati ? barathri fumantis amata caligine oculos obcæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi ; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

a Attende ergo, in illa terribili hora de qua loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tarta-

a cap. 7. Speculi peccat. tom. 9. Aug.

rea monſtra velut leones rugientes ut rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorum, miſeriæ & tribulationis; tremor, timor anguſtiæ & confuſionis; dolor horrendæ viſionis: tremor tremendæ manſionis; locus flentium, ubi ſtridor dentium, ubi morſus vermium, ubi clamor dolentium, ubi luctus gementium, ubi eſt vox clamantium peccatorum & dicentium; *Va, væ nobis fi i. E æ* ? quid tunc proderit ſcientiæ jactantia, ſæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

a Dic mihi ubi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiſcum erant? ex eis remanſit nisi cineres & vermes. Attende diligenter, quid ſunt, quid fuerunt? homines fuerunt ſicut tu, comederunt & biberunt, riſerunt, *duxerunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad infernæ deſcenderunt.*

b (Imò) molliùs educata corpora graviùs fœtent poſt mortem.

Aſpera non Cyris, non Cræſis Parca peperci t,
Hiſque etiam, nuper ſub quibus orbis erat.
Te quoque Alexander; victor graſſate per orbem,
Perdidit immodici copia ſumpta meri.
Inter d functos, quidnam eſt diſcriminis? Oſſa
Et cineres Iri, Tantalidiſque, pares.
Par Conſtantino famulus meus (hic ego tantùm
Excip o tumulum) dives, inopſque, pares.

Atque

a *Bern. lib. med. c. 2.* b *Petr. Dam. epiſt. ad Ban*
am, cap. 30. c *Nazian. de externi hominis utilitate.*

Atque hic ista quidem. Astalioquæ condit in ævo,
Ultima lux pravis, quis memorare queat?
Horrida flamma, gravis caligo à luce remotis,
Vermis, qui memores criminis esse facit.
Non natum esse, tibi melius, scelerate fuisset,
Aut natum, prorsus more perire feræ.
Quàm mala tot passum in terris, sævosque dolores;
Post, graviora iterum, tempus in omne pati.
Atque utinam matris me mors rapuisset in alvo!
Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

a Ergo, ò anima, sive vigiles, sive dormias, semper in auribus tuis illa horribilis tuba resonat: *Surgite mortui, venite ad judicium.* O anima numquam excidat à tua memoria: *Ite maledicti in ignem æternum: Venite benedicti, percipite Regnum.* O quid potest lamentabiliùs & terribiliùs cogitari quàm *Ite*? & quid delectabilius exprimi quàm *Venite*? duæ sunt voces, quarum nihil horribiliùs unâ, & nihil jucundiùs altera poterit audiri.

a *August. Soliloq. cap. 1.*

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Pſal. 30.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. *Pſalm.* 30.

Hoc erat ergo meis dominans Natalibus aſtrum,
Vt mihi lux fauſta nulla redires ave!
Quàm levis optati me temporis aura fefellit;
Dum toties repeto; Craſtinus albus erit.
Nec tamen albus adhuc mihi craſtinus ille reluxit;
Quin, qui præteriit proximus, ater erat.
Credideram alternos vitæ ſuccedere caſus,
Inque vices lætis cedere mœſta locum.
Vique ſerenato detergis nubila cœlo,
Cùm revehis clarum Cynthie pure diem;
Vique maris reparas fugitivos, Cynthia, fluctus,
Cùm tingis refluo littora ſicca ſalo,
Sic ego venturi non felix temporis augur,
Omnia pro votis rebar itura meis.
At mea, quàm diſpar, quantoque ſeverior illis,
Quas dat nupta viro, triſtitia eſt lachrymis!
Conjuge defuncto, bis denis menſibus, uxor
Sola domi quæritur, conjugis orba, necem.
Poſt decimum ſinitur lugubria ponere menſem,
Et peplum niveæ vertere triſte togæ.
Quis mihi tranſactus ſemel eſt ſinè luctibus annus?
Quis vacuus menſis? quis ſinè nube dies?
Nulla meis lex dat finemve, modumve querelis;
Sed parit aſſiduus ſe, velut Hydra dolor.
Et planctu & lacrymis, gemituq; abſumitur omnis,
Ipſaque pars minima eſt vita caduca, ſui.

Sæpe quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
Sed brevis est, quoties magna procella furit.
Quasque rapit sylvis brumæ inclementia frondes,
Compensant viridi tempora verna coma:
Et Notus obscuros quoties tegit æthera nimbis,
Lætior innubi mox redit ore dies:
Ast mihi perpetuos contexunt funera luctus,
Dempta nec est ullo syntheſis atra die.
Mœstuque nec festo cessavit tibia cornu,
Pectus, ebur, pugni, plectra; querela, fides:
Hac cythara, soles; hoc transigo pectine, noctes;
His finibus, vitæ tempora fallo meæ.
O quoties vecto suspiria pectore rupi,
Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis.
Lunaque quanta fuit, planctibus acta fuit!
Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
Multaque ne gemerem credite, facta mihi.
Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
Illico lætitiæ libera frena dedi.
Ast ubi singultum compescere risibus opto,
Risibus, heu, gemitus obstrepuêre meis!
Sæpe, volens placidas somno traducere noctes,
Perpetuò vigiles obruor imbre genas;
Dumque diu nimium violentos comprimo fletus,
Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
Flumina, vos testes, vos nota cubilia, sylvæ,
Vosque cavæ valles, conscia vosque juga;
Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
Victa reluctanti murmura corde dedi.
Quin etiam auditis permota ululatibus Echo;
Questibus audita est aggemuisse meis.

Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
Flevimus inque vices, planximus inque vices.
Ut Pandioniæ sibi dant responsa sorores,
Cùm cæsum, thalami lachrymæ quærentur Itym;
Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
Et sedet inde suum flens Philomela nefas:
Alteraque alterius sequitur suspiria questu,
Admissum lachrymans, utraque crimen avis.
Talis & Alcyone cum naufraga vela mariti
Nequicquam scopulis littoribusque canit;
Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
Comparis æterno murmure fata gemens.
Sic mihi fatidicæ nerunt quoque stamina Diræ,
Iret ut optato sidere nulla dies.
Vique adimant nullos, lamenta perennia luctus,
Aut cesset causa deficiente, dolor.
Sed fuit ut primæ, gemitus, vox prima loquelæ;
Sit gemitus vitæ vox quoque summa meæ.

Defecit.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Pſal. 30.

QUamdiu eſt hìc in præſenti vita, habet gemitum & fletum unuſquiſque homo.

b Homo non à riſu orditur hanc lucem, quid malorum ingreſſus ſit neſciens, prophetat quodammodo: ſolùm, quando natus eſt, ferunt riſiſſe Zoroaſtrem, nec boni aliquid monſtroſus ille riſus portendit. Prorſus quod ſcriptum eſt: *c Gravè jugum ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum uſque in diem ſepulturæ in matrem omnium.*

d Unde interrogemus pueros qui naſcuntur, quare à ploratu incipiant: naſcitur & ſtatim plorat, & poſt neſcio quot dies ridet. Quando plorabat naſcens, Propheta ſuæ calamitatis erat, lachrymæ enim teſtes ſunt miſeriæ.

e Hoc homini tantùm firmum eſt experſque ſenectæ,
Inde ex quo naſcens fletibus ora rigat;
Per lachrymas teſtans, quas vitæ in limine fundit
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Eſt Regio (ut quondam Cretæa) ignara ferarum;
Eſt alia, hybernæ neſciæ terra nivis:
At, vacua adverſis quod vitæ tempora rebus
Clauſerit haud quiſquam dicere jure poteſt.

a In

a *Hieron. in Pſalm.* 30. b *Auguſt. lib.* 21. *de civ. c.* 14. c *Ibidem.* d *Auguſt. ſerm.* 28. *de verb. Apoſt.* e *Nazianz. carm. de humana natura.*

a In hujus vitæ miseriam intrâsti lugens, dies tuos in dolore & ærumna pertransisti; cum luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quantùm sit ingressus tuus flebilis progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

b *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?*

c Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro devotione mœstitia.

d Lætitiæ enim tantùm nomen habent, cùm omnia sunt in tristitia.

e *Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati.*

f An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione aliena, & in Coloniam procul à patria positam amandati?

g *In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lachrymam.*

h Asseverant Turturem castam & amatricem comparis esse, ità ut si quando evenerit, ejus masculum ab Aquila sive Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari adventum, & in amoris ejus exspectatione pendere. Hujus turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum dicens: *Vox turtu-*

a *Author. spec. pec. Tom. 9. August.* b *Eccles. 2.* c *Chrysost. serm. de martyrib. imitandis.* d *Chrysost. hom. 54* e *2. Cor 5.* f *Chrysost. hom. in Psalm. 118.* g *Hierem. 13.* h *Chrysost. tom. 5. hom. de virtute.*

turturis audita est in terra nostra. O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes ! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTUM ad semetipsum adducens !

a Vox turturis, amori canit & dilectioni ; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel præsenti gaudium, vel absenti affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non novit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis, quàm significationem habet vox turturis ? quid dicit ? Unum est, quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit umquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quàm dulcis es ! & quis dignus erit audire vocem turturis ? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem quærit. Non audietur in plateis vox ejus, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt, qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

b Donec (autem) homines pro Dei cultu, mercedem tantùm in terra, & tantùm terram acceperunt, minimè se cognoverunt peregrinos : nec more turturis ingemuerunt. Ità tamdiu non est vox turturis audita in terra no-

a *Hugo de S. Victor. serm. de assumpt. Mar. tom.* 2. b *Bernard. serm.* 59. *in Cant.*

noſtra. Ubi ergo Regni Cœlorum promiſſio facta eſt, tunc primùm manifeſtè ſonuit in terra vox turturis. Nam dum ſancta quæque jam Anima CHRISTI præſentiam ſuſpiraret, Regni dilationem moleſtè ferret, deſideratam patriam gemitibus & ſuſpiriis à longè ſalutaret, nónne tibi videtur, vice fungi gemebundæ ac caſtiſſimæ turturis, quæcunque anima in terris ità feciſſet? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita eſt in terra noſtra. Quid nî moveat mihi crebras lachrymas *& gemitus quotidianos* CHRISTI abſentia? *Domine ante te omne deſiderium meum, & gemitus meus à te non eſt abſconditus. Laboravi in gemitu meo*, tu ſcis, ſed beatus qui dicere potuit: *Lavabo per ſingulas noctes lectum meum, lachrymis meis ſtratum meum rigabo.* Non ſolùm autem mihi, ſed & omnibus, qui diligunt adventum ejus, gemitus iſti comperti ſunt. Hoc quippe eſt, quod ipſe ajebat: *Numquid poſſunt filii ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt ſponſus? venient autem dies, cùm auferetur ab eis ſponſus, & tunc lugebunt*, ac ſi diceret; & tunc vox turturis audietur. Ità eſt, JESU bone, venerunt dies illi; *nam & ipſa creatura ingemiſcit & parturit uſque adhuc, revelationem filiorum Dei exſpectans*: non ſolùm autem illa, *ſed & nos ipſi intra nos gemimus adoptionem filiorum Dei exſpectantes Redemptionem corporis noſtri.* Neque vacui *gemitus*, quibus è cælo tam miſericorditer reſqondetur. *Propter miſeriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.*

minus, Fuit & in tempore Patrum, *vox ista gementium*: ſed rara, & penes quemque *ſuus gemitus*. Unde & dicebat quis: *Secretum meum mihi, ſecretum meum mihi*? At ubi palam clamatum eſt, *Quæ ſurſum ſunt quærite, ubi* CHRISTUS *eſt in dextera Dei ſedens*, ad omnes jam cœpit pertinere *gemitus ille turturens*, & una omnibus eſſe *gemendi ratio*.

LIBER

LIBER SECUNDUS.

VOTA ANIMÆ SANCTÆ.

Concupivit anima mea desiderare Justificationes tuas. Psal. 118.

I.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. *Psalm.* 118.

Cœlestem dubitans, terrenumque inter Amorem
Nescio quo statuam sub duce signa sequi.
Ille sub imperium, vocat hic ad pilea; pugnant
Dissimili nimiùm conditione duces:
Hinc vocor. hinc revocor, rursusque invitor utrimq;
Non secus ac vestuo quassa carina salo.
Ambiguum faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediunt que suo sistere vota loco.
Sit satis, ah! tandem mala tot fastigia passæ,
Et sinat ad portus spem revocare suos!
O Deus! aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tuæ!
Non nego; quod lubeat magna est optare, voluptas;
Et modo posse Volo dicere; Nolo, modo!
Frena nihil patitur minùs, atque libido vovendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi,
Ut vagus exultim loriisque, lupisque solutus
Quos libet in pastus currere gestit equus:
Aut stabulo ruit & viridi mox sternitur herba,
Depositio nimiùm buculæ læta jugo:
Ast ubi mox revocat consueta ad aratra colonus,
Excutit ille lupos, illa recusat onus.
Scilicet expetitur libertas una vovendi,
Quæ satis est quamvis utilitate vacet.
Sic Phaeton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.

Sic

Sic quoque non solitis dum niteris altius alis
Icare, subjectis labere mersus aquis.
Quàm varia Superum lassas prece inundimus aures!
Cœlitibus puto nos sæpe movere jocum.
Ille vovet nuptam, nuptæ vovet ille sepulcrum;
Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
Hic fieri juvenis supplicat, ille senex.
Vix, puto, consentit rentum de millibus unus;
Quin aliquis voto dissidet ipse suo.
Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
Tam nova quisque sibi vota, preresque facit.
Sit ubi jam gravidas stimulant fastidia Matres;
Obscœnam satiant fercla pudenda famem:
Scilicet expetitur modo calx, modo creta palato,
Et modo, quæ stomacho displicuêre, placent.
Quid desiderio ultra tot inanibus uror;
Quid jaculor nullo vota aque, spesque scopo?
Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
Sollicitæque preces, votaque, spesque procul.
O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne.
Aut solo caleat legis amore tuæ.

Finis

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psalm. 118.

"MIrum est, quomodo concupiscatur desiderium; nec sit in nobis Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeantur; quasi forinsecus inferatur aut quomodo haberi ejus concupiscentia, sinè ipso potest, cùm non sit & ipsum quid aliud, quàm concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubiò concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor & tamen est? nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit utique desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est, concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit: desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei justificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpe enim quid agendum sit, videmus, nec agimus, quia non delectat

a *August. in Psalm.* 118.

lectat ut agamus, & concupimus ut delectet. Prævolat intellectus; & tardè sequitur. & aliquando non sequitur, humanus atque infirmus affectus. Ideo ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

a Non dixit (autem) concupivi judicia; sed, concupivi desiderare: sicut enim vitâ vivere, plus est, quàm vivere (vivere namq; commune etiam hujus est vitæ; vita autem vivere, Beatorum est) sic concupiscere ut desideremus judicia Dei, plus est, quàm desiderare, judicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderii judiciorum suorum, sobriium auget affectum; cùm autem peccamus non concupiscimus desiderare judicia Dei. Unde etiam Dominus non otiosè ait; *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare judicia Dei.

b Nam sicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellaverunt Poëtæ, secundùm quem qui amat, in carne seminat: ità est & quidem spiritualis Amor, secundùm quem & ille interior homo amans in spiritu seminat.

a (Jam)

a *August. in Psal.* 118 b *Orig prolog. in Cant.*

a (Jam) discerne petitionem cordis tui, à petitionibus carnis; discerne quantum potes. Verbi gratiâ: cœcus est corpore; rogat ut illuminetur: Petitio hæc carnis Infirmatur, rogat se salvum fieri; salvus fit moriturus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt talia Petitio cordis quæ est? sicut petitio carnis est, velle sibi præparari oculos, utique ad videndam istam lucem (quæ talibus oculis videri potest) ità petitio cordis, ad illam lucem pertinet; *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

b Sed homo, quasi pullum onagri se liberum natum putat; nam qui implere cuncta quæ desiderat per effrenatam libertatem quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora non teneant, sed audenter inter vagos per sylvam desideriorum currat?

c Mens quoque nostra rebus mutabilibus subdita, & à semetipsa variatur. Nam quærens quod non habet, anxia percipit, cumque habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod quæsivit. Amat sæpe quod despexerat, despicit quod amaverat. Diu quærit, & parùm in his quæ invenerit, perseverat.

d Nos enim, nati in hujus peregrinationis ærumna, huc fastidiosi jam venimus; nescimus quid desiderare debeamus.

e Ac planè quid oremus, sicut oportet, ne-

a *Aug. in Psalm.* 36. b *Greg. c.* 15. *in c.* 12. *Iob.* c *Greg. c.* 22. *in c.* 7. *Iob.* d *D. Greg. hom.* 36. *in Evang.* e *August. de orando Deo. Epist.* 21. *ad Proban. c.* 5.

scimus. Alius vult conjugari; alius conjugio viduatus deinceps continenter eligit vivere; alius nullum concubitum nec in ipsis nuptiis experiri:

a Et ego inhiabam honoribus, lucris, conjugio, & tu irridebas.

b Certè, qui dicit in oratione, verbi gratiâ: Domine multiplica divitias meas; aut da mihi tantas, quantas illi vel illi dedisti; aut honores meos auge; aut fac me in hoc sæculo præpotentem atque clarentem, vel si quid hujusmodi est; & hæc dicit, eorum habens concupiscentiam, non id attendens, ut ex his, secundùm Deum prosit hominibus, puto eum non invenire in oratione Dominicâ, quo possit hæc vota coaptare: Quamobrem pudeat saltem petere, quæ non pudet cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas vincit; quanto melius hoc petitur, ut etiam ab isto cupiditatis malo liberet, cui dicimus; *libera nos à malo*

c Vides' ergo) aviditate omne malum exortum, cùm ipsum desiderium videlicet, non sustineat intra proprios terminos consistere?

Quidquid enim terminos à Deo statos transgreditur, id absurdarum ac minimè legitimarum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpe videmus, ut qui ciborum appetitionem, quique impotenti siti correpti fuerint, ii & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant.

d Sic

a *Aug* Confess. 6. c. 6. b *Aug. de orando Deo. p. 11.* Ep. 121. *ad Proban.* c *Chrys. in Ep. ad Rom. c. 1. hom. 4.*

a Sic cor meum, cor vanum, vagum & instabile dum suo ducitur arbitrio, & divino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diversa requiem quærit, non invenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat nova destruit vetera, destructa coædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat, & ordinat; quia vult & non vult, & numquam in eodem statu permanet.

b Sed allide Domine concupiscentiam meam dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, ut concupiscam te concupiscentiis sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

a Bernard. cap. 9. medit. b August. Soliloq. c. 12.

Vinam dirigantur viæ meæ ad custodienda justificationes tuas! Psal. 118.

II.

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas *Ps.* 118.

Quo ferar in tanto deprensa errore viarum.
Scitum ubi tam vario tramite fallit iter?
Hæc abit in dextram, tenet altera semita lævam,
Hæc tumet in clivos, vallibus ista jacet:
Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
Et quos illa tegit, detegit illa dolos.
Quoque vel hæc tendat, vel quo se porrigat illa,
Exitus implexo fine videre vetat.
Non ità, quæ partos via se findebat in ambas,
Herculis ambiguum fecit euntis iter,
Nec totidem refluis Meander flectitur undis,
Ipse suis quamvis obvius erret aquis.
Nec labyrinthæi tanta est fallacia tecti,
Curvalicet variis flexibus antra tegat.
Heu graviora meos cohibent discrimina gressus!
En gemina dubiam parte pericla premunt:
Non ego quæ metuam divortia mille viarum,
(Solus Dædalea, qui fuit æde labor)
Sed præter varios curvis ambagibus orbes,
Nox etiam cæcas celat opaca vias;
Nullaque se presso monstrant vestigia signo,
Quæ populus trito calle, notarit iter.
Et licet explorem prætensis obvia palmis,
Et vitem obstantes, tubera dura, petras;
Vix satis incepto ausim producere cursus,
Sed retinent timidum, noxque, doluque gradum.
Lassus ut ignota cùm fovi regione viator
Opprimitur nebula præcipitante diem:

Nullaque jam toto colluceant sidera Cœlo,
Nec propè sunt ullæ, rustica tecta, casæ;
Nullaque signato callem notat orbita sulco,
Ulla nec humano semita trita pede;
Nec scit, an in sylvas, an eat rutturus in undas,
Longiùs inceptam si paret ire viam,
Tum validis mutos compellat vocibus agros
Si quis aberranti præstet arator opem.
Vtque velè stabulis tacitisque quis audiat antris,
Ingeminant longos, terque quaterque sonos.
Omnis at in surdas clamor volat irritus auras,
Nullaque Pastoris verba remissa sonant.
O quis in his tendat mihi stamina fida periclis!
Quis Deus, in tanta, sit mihi nocte Pharos?
Isacidas quondam per inhospita regna vagantes,
Insolidas docuit clara columna vias:
Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
Parvaque Bethlemiæ duxit in antra domus.
Quin recreant trepidos, fratrum duo sidera, nautas
Tu quoque mi gemini Castoris ede facem.
Gnosis aberrantem revocavit Thesea filo,
Sectaque Leandro fixit amica facem.
Ecce ego sum Theseus, vice tu mihi sis Ariadnes,
Cumque ero Leander sis vice Sestiados
Aspicis ut multi, vaga turba, per avia currant,
Et suus hue, illuc, quemlibet error agat.
Hic cadit ignota præceps Regione viarum,
Ille vago cæcum tramite versat iter:
Hic celerat cursus; hic passu desidet lentat;
Sæpiùs ille suos fertque refertque, gradus:
Hic diversus abit, fratri comes ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille suo:

Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbes,
Alter in obliquas volvitur usque vias:
Hic ratus ad certum cursu se tendere metam,
Dec pro repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quodque tenere decet, vix tenet ullus iter.
Quotinam, recto tendat mea semita ductu,
Nec fraus decipiat tramitis ulla gradum?
Qualis at excusso fugit irrevocabilis arcu,
Dum volat at certum missa sagitta locum;
Talis in effenso festinet limite cursus,
Qua tua nempe movent tendere jussa, via.
Esto igitur mea lux, quoties jaculabere, nervus;
Quemque petis jaculis lex tua sancta, scopus;
Quaque scopum cupies cervus tetigisse sagitta,
Illa ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas. Psal. 118.

a HIeremias dicit: *Scio Domine, quia non est in homine via ejus; nec viri est ut ambulet & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis cùm quidam dixisset Deo: *tu mandasti mandata tua custodiri nimis*, continuò, non de se præsumpsit, sed optavit ut faceret, *Utinam*, inquit, *dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.*

b Miles qui ingreditur iter, viandi ordinem non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio viam carpit, nec voluntaria captat compendia, ne recedat à signis, sed itinerarium ab Imperatore accipit

a *Aug. l. 2. de oper. merit.* b *Ambr. in Ps.* 118. *Oct. 5.*

accipit & cuſtodit illud, præſcripto incedit ordine rectâque viâ conficit iter, ut inveniatcommeatum, parata ſibi ſubſidia. Hanc legem viandi eſſe præſcriptam, Chriſto ducente, ſanctis commeantibus, recognoſcas velim. Profecti ſunt enim & Patres noſtri de terra Ægypti, per longa ſpatia terrarum, quorum ſtativæ omnes, manſionéſque deſcriptæ ſunt. Advertimus ergo quis has ordinaverit manſiones, quomodo ambulare oporteret filios Iſraël. Præibat enim illos, per diem; Deus in columna nubis; noctu autem in columna ignis, ut viam oſtenderet ambulantibus & tenebras dimoveret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

a Multæ enim ſunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occurſu, errabit in via ſua, qui viarum diſcretione caruetit? Scrutemur proinde vias noſtras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum ſpirituum, & vias Domini inveſtigemus.

b (Si enim) viam ingreſſus cùm veneris ad compitum aliquod: (& neſcias quod iter ingredi debeas) ſtas & cogitas ipſe tecum, utrum primam, aut ſecundam, aut tertiam viam eligas quam ſequaris, nec putas priùs adoriendum iter quàm animo deficiens; quanto magìs animo debes ac mente conſiſtere qui adregnum cæleſte tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illo ducit, non omnis eò dirigit ad Hieruſalem illam

Bern ſerm. 11. ſuper Qui habitat in adjutorio.

b Ambr. in Pſalm. 118. *Octon.* 8.

illam quæ in cœlo est. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ quæ videntur viro rectæ esse, ultima autem ejus aspiciunt in profundum inferni.*

a Viæ igitur filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, & ab utraque trahimur, nisi quod videmur magis urgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter corpori tribuenda videtur, nec simplex illa est, *sed anfractus habens plurimos* plurimáq; dispendia; nam compendia pauca admodum, si quæ tamen In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, sed de *necessitatibus meis erue me.* Non modò ab hac via necessitatis, sed ab ea quoque quæ cupiditatis est, optabit educi. quisquis non surdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis avertere*, & item: *post concupiscentias tuas non eas.* Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent nisi cùm demergunt in profundum.

b Si inveniſti vias hominũ, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit *Contritio & infelicitas in viis eorum*: ut sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caveamus; videamus & fugiamus eas; siquidem via illorum, Præsumptio & Obstinatio. Quàm perverso & everso sunt corde filii hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias

Hæc

a *Bern. serm.* 11. *super* Qui habitat. b *Ibidem.*

Hæc enim tota adverſum nos ſpiritualium colluctatio nequitiarum eſt, ut nos ſeducant ut nos inducant in vias ſuas, ut deducant in eis perducant ad deſtinatum finem, qui paratus eſt.

Quæ verò ſunt ſanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas unigenitus enarravit dicens: *Videbitis Angelos aſcendentes & deſcendentes ſuper filium hominis.* Aſcenſio igitur & deſcenſio viæ illorum. Aſcenſio propter ſe, deſcenſio vel potiùs condeſcenſio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias ſuas, cùm aperuit labia Prophetæ ut diceret: *Univerſæ viæ Domini miſericordia & veritas.* Ità ad ſingulos, ità ad omnes communiter venit, in miſericordia ſcilicet & veritate, *ab his itineribus incurvati ſunt colles mundi*, ſuperbi, Dæmones, Principes.

a Iſte ordo eſt, alii præcedunt, alii ſequuntur, Qui præcedunt exemplum ſe præbent ſequentibus; numquid neminem ſequuntur? Si neminem ſequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipſum CHRISTUM. Et cernitis ordinatos greſſus per Paulum Apoſtolum dicentem: *Imitatores ſtote ſicut & ego* CHRISTI. Juſti attendendo eos qui ſe in bono præcedunt, imitando ſequuntur. Quomodo ſequuntur. *Videbunt juſti & timebunt.* Videbunt & timebunt ſequi vias malas, cùm vident quoſque meliores jam elegiſſe vias meliores, & dicunt in animo ſuo, quemadmodum ſolent dicere viatores, attendentes alios cum præſumptione ambulantes in

a *Auguſt. in Pſalm.*

in via, ipsi adhuc incerti viæ & quasi fluctuantes quò eant, dicunt sibi : Non frustrà illi hac eunt, quando illo eunt, quò nos ire volumus. Et quare cum magna fiducia hac eunt, nisi quia illac ire pernicioſium est. Videbunt ergo justi & timebunt. Angustam viam vident illac ; hac vident paucos, illac multos ; sed si justus es, noli numerare ; noli numerare turbas hominum incedentes latas vias ; noli eos attendere, multi sunt ; pauci autem eant per viam angustam.

a Reproborum (siquidem) *semitæ* semper *involutæ* sunt, ut pravis concupiscentiis dediti aut bona nulla appetant, aut appetentes infirmo desiderio ad hæc nequaquam mentis *liberos gressus* tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipso facti itinere, ad hæc minimè pertingunt, unde fit plerumque, ut ad morem suum, lassati redeant, seséq; ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant, sola quæ transeunt, cogitent ; nulla quæ secum permaneant curent.

b *Caput circuitus eorum* ? quid est circuitus ipsorum ? ut circumeant & non stent, in gyrum eant erroris, ubi iter est sinè fine : qui enim in longum it, aliunde incipit, alicubi finit ; qui in gyrum it, nusquam finit. Ipse est labor impiorum, qui demonstratur in alio Psalmo evidentiùs : *in circuitu impii ambulant.*

c Bene ergo de reprobis dicitur : *Involutæ sunt semitum gressuum eorum*, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala

a *Greg. c. 17. l. 7. mor. in c. 6. lib.* b *August in Psal. 139.* c *Greg. lib. 7. moral. c. 24. in cap. 6. lib.*

replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt, qui bona quidem capiunt, sed à malis nequidquam recedunt.

a Et quidam cadunt extra viam; ut illi qui numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt à via; unde hoc: *Melius est viam justitiæ non agnoscere quàm postagnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, unde dicitur; *justus septies cadit in die.*

b Sed est multa differentia inter casum Justi & injusti: *justus*, inquit, *cùm ceciderit, non prosternitur.* Injustus, & qui spem non habet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccaverit, non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit.

c O tortuosas vias! væ animæ audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram! Versa & reversa; in tergum & in latera, & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in via tua, & consolaris & dicis; *Currite ego feram, & ego perducam & eo usque ubi feram.*

d Meliùs *dirigebantur à Domino gressus eorum*, quibus per noctem, ignis columba lucebat, per diem, nubis. Et tu merere factis, votísque depoesce, ut *gressus tui à Domino dirigantur, ne moveantur pedes tui.* Cavendum est quoque ne rectam semitam derelinquas, & *diverticula tortuosarum viarum* decipiant. Ideo dicit: *Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Rectas facia-

a Bonav. in Psal. 36. b Orig. hom. 4. in Psalm. 36. c Aug. confess. 6. c. 16. d Ambr. in Psalm. 36.

faciamus animorum ſemitas, ne labamur, ne effundantur greſſus noſtri ſicut uxoris Loth, quæ poſt ſe reſpexit, & greſſus tenere non potuit, ſed effuſi ſunt. Non effundantur ſicut Ægyptiorum, quorum greſſum maris fluctus effudit. Nónne de his pulchrè dixeris; *Effuſi ſunt greſſus eorum*, quos bene vixiſſe pœnituit?

a O qui dereliquiſti ſemitas rectas, abeundo in vias tenebrarum! ô qui lætamini in malis, & gaudetis in everſione mala, quorum ſemitæ pravæ, & *flexuoſi curſus eorum* ſicut lubricus & fluxuoſus author ipſorum, cur odiſſe cœpiſtis viam rectam! Non vos direxit Dominus.

b O Domine qui lux es, qui es via, veritas & vita, in quo non ſunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux ſinè qua tenebræ; via ſinè qua error; veritas, ſinè qua vanitas, vita, ſinè qua mors: Dic verbum, Domine; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras: videam viam, & vitem invium: videam veritatem & vitem vanitatem: videam vitam & vitem mortem. *Illuminare*, inquam, *illuminare* huic cœco, *qui ſedet in tenebris & in umbra mortis*, & *dirige pedes ejus in viam pacis*!

c (Fac) ut anima (mea) telum ſit in manu potentis ad ſcopum ſupernum directum, (ſcio) eſſe eumdem & ſponſum noſtrum & ſagittarium; (fac) eamdem item animam eſſe ſponſam & telum, qua ille tamquam telo utatur, dum eam bonum ad ſcopum diriget.

a *Auguſt. in Pſalm.* 38. b *Auguſt. Soliloq. cap.* 4. c *Nyſſen. orat.* 4. *in Cant.*

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea. Pſal. 16.

III.

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: ut non moveantur veſtigia mea.
Pſalm. 16.

ERgo caduca gradunt toties mihi tibia fallet,
Sternet & in plana pes vitioſus humo?
Aſpice, qui in Cœlus hominum veſtigia ſpectas,
Firmaque fac preſſo ſtet mea planta ſolo.
Inſtruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aërias præpes inire vias.
Exemplo volucrum ſequitur modò filia Matrem,
Tutaque jam peragit, quod metuebat, iter.
Provocat expanſis ſobolem Iovis armiger alis,
Et jubet inſuetas ſollicitare plagas.
Mox præit, & pleno ſe jactat in aëra lapſu,
Remigio ſoboles ſubſequiturque patrem.
Dum primùm ignotas tentat puer inſcius undas,
Corporis indoctum ſubvehit ulcus onus:
Mox opis oblitus, flumen ſinè cortice tranat,
Flumen inexperto ſæpe ſed ore bibit:
Sæpius ac doctis ubi plauſerit æquora palmis,
Ducit in immenſo brachia tuta ſalo.
Aſpice qui in Cœlus hominum veſtigia ſpectas,
Aſpice quæ nobis arte levetur iter.
Suſtineor fragili puerilia membra curuli,
Quæque vehunt ſocias ipſa propello rotas.
Nempe tripes baculi ſic ſtipite nititur ætas,
Quique ſenem vectat à ſene fertur equus.

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
De pedibus, tecum nulla querela meis:
Nec vitio plantæ, vitio neque crura laborant;
Saxa per & salebras tibia nostra salit.
Non ego pennipedi dubitem certare Camillæ,
Isse per intactas quæ pede, fertur, aquas.
Quod queror, est animi vitium lachrymabile nostri,
Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.
Heu jacet afflictis, affectibus omnibus ægr!
(Hi, quibus incessit nempe fuêre pedes)
Si quod iter, quamvis breve sit, virtutis eundum est,
Mens mihi sit minimæ lassa labore viæ;
Crura forent fragilis veluti tu. Nile, papyrus,
Quæque ruit mota canna palustris aqua.
Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,
Et pede sulmineo stringere cogit iter:
Sed bene vix cœptum, curvendi extinguitur ardor;
Lampadis ut magno flammula parva Noto,
Ne tamen ignavis videar segnescere plantis,
Promoveo tardos pigra subinde gradus.
Ast mea tunc, caveam quisquam vestigia servet,
Ne puter immodicis ebria facta scyphis:
Scilicet in partes ità sic tibi claudicat ambas,
Semipedis claudi pes ut hiulcat iter.
Nunc volo, nunc nolo nunc æstuo, nunc languesco,
Nunc stupet ut rigido mens religata gelu.
Impatiens igitur, cœpti sinè fruge laboris,
Sæpe viæ medio lassa retento gradum.
Sed neque, qua languens statione resistere tento,
Instabilem valeo sistere firma pedem.
Auferor adverso velut incita puppis ab æstu,
Quàm neque vis remi nec sua vela juvant;

Damna-

Dæmnaque ſunt iterum vano redimenda recurſu,
Irritus æterno ſic redit orbe labor.
Nempe catenati, ſic publica corpora, ſervi
Circumeunt toties, pendula tecta molæ,
Et mola, perque ſuos rapitur circumvaga gyros,
Sed perit his. quicquid conficit illa viæ,
Heu quid agam! neque ſueta vehi neq; currere docta,
Nec pedibus minimas utilis ire vias!
Magnum iter eſt Cælo, magnis hinc paſſibus itur;
Quid faciet lentis noſtra quadriga rotis?
Tu ſpatia ingenti perlaberis ardua ſaltu,
Vaſtaque tergemini crura gigantis habes.
Eoum paſſu, Heſperiumque amplectere mundum,
Sub femur ut Rhodius vela Coloſſus agit:
Aſt teſtudineo raptat mihi tibia greſſu,
Aut ch lis referor, Cancer adunce tuis.
Quid poſitas igitur ſperem contingere metas,
Quæ metas refugo perdita ſector equo?
O Deus, ambiguos trepidantis perfice greſſus,
Vincat & applauſis noſtra quadriga rotis!

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea. Pſalm. 16.

a *In quo corrigit adoleſcentior vitam ſuam?*

b *SÆpe etenim egregia dum ſpe ſubnixus, in altum,*
Efferor, ac mediæ virtutis ſepta volatu
Tranſilio dirus, reſupinum mentis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihique accidit illud,

a Pſalm. 118. b Nazianz. de vir. hum.

Quod ſolet huic, qui littorea dum incedit arena,
Haud certa eluſis pedibus veſtigia firmat.
Erigor ipſe iterum, rurſuſque in terga relabor,
Infelix magè, quàm priùs; incedenſque labore
Perpetuò, trepidumque fovens in corde pavorem
Vix gradior, citus at labens figo oſcula terræ.

a *Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me.*

b *Deduc me in via tua,*

c *Fac mihi viam in qua ambulem.*

d Nam quis inter tot paſſiones hujus corporis, inter tantas illecebras hujus ſæculi tutum atque intemeratum ſervare poteſt *Veſtigium?* Reſpexit oculus, & ſenſum mentis avertit, audivit auris, & intentionem inflexit; inhalavit odor, & cogitationem impedivit; os libavit; & crimen retulit; tectus contigit, & ignē adolevit.

e (Quare) qui iter agit ad virtutem, multa ſunt quæ digredi habet & tranſire. Ergo & tu, qui ad CHRISTUM tendis (qui es Dei virtus) digredere luxuriam, ſcorta, adulterium; digredere furta, falſa teſtimonia; tum deinde digredere & avaritiam, & omnem pecuniæ cæterarúmque malarum rerum concupiſcentiam; digredere mendacium, digredere ſtultitiam ſæculi.

f Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ eſt, ſed voluntatis: levem hanc reddamus, ne celerati pedum reliquum pondus officiat. Do-

ce

a *Pſalm.* 24. b *Pſalm* 85. c *Pſalm.* 182. d *Amb. de fuga ſæculi, c.* 1. e *Orig. hom.* 4. *in Pſalm.* 36 f *Chryſ. in* 3. *c. ad Phil.*

ce pedes esse cautos: pavimentum enim multis locis est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen etsi cecideris, surge; licèt enim & hoc pacto vincere. Nunquam lubricis rebus te committas, & non cades: super solidas ac stabiles curre.

a In eo namque ostendimus quanta ad Dominum cupiditate flagramus, si non solùm ad eùm per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namque Prophetа ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cervi.* Cervus enim cùm montium juga conscendit, quæque aspicit aspera, quæque se objiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursùs sui obstaculo, in superioribus elevatur; ità etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obsistere atque obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se evehunt.

b Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus: quomodo dicit homo interior. *Non veniat mihi pes superbiæ*: si non scalis, quid sunt quas vidit Jacob? si non pennis, quis est qui dicit; *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam*? sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

a *Greg. l. 26. mor. c. 10. in c. 35. Iob.* b *Aug. in Ps. 38.*

a Stat (anima) manu verbi levata velut ſuper duos pedes, devotionem & agnitionem. Stat, inquam, ſed ſibi putet dictum, *qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat*. Putáſne ſtare per ſe poterit, quæ ſurgere per ſe non potuit? Cur ergo ſi ſtare per ſe poterat, orabat homo de terrâ, *Confirma me*; inquiens, *in verbis tuis Domine*: Denique & probârat. Ejus ipſius illa vox fuit: *Impulſus, evertisum ut caderem, & Dominus ſuſcepit me*. Quæris, quis ille impulſor, non eſt unus, Impulſor Diabolus eſt, impulſor Mundus, impulſor Homo. Quis iſte homo ſit, quæris? quiſque ſui Noli mirari, uſque adeò homo impulſor ſibi eſt, & ſuimet præcipitator, ut non ſit, quod ab altero & impulſore formides, ſi ipſe à te proprias contineas manus: manus tua, conſenſus tuus. Cùm igitur tres ſint ſtanti imminentes ſtratores; horum, Diabolus livore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo ſemetipſum pondere ſuæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, ſed non evertit, ſi quidem tuum tu illi negaveris aſſenſum Eſt & mundus impulſor; quia in maligno poſitus eſt; impellit omnes, ſed ſolos evertit amicos ſuos. Ex quo ſatìs claret, quàm ſit Homo præcipuus impulſor ſui, qui ſuo, ſinè alieno impulſo, cadere poteſt: alieno, abſque ſuo, cadere non poteſt. Sed innixum verbo & indutum virtute ex alto, nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel ſtantem dejicere, vel ſubjicere dominantem. Vis non timere impulſorem? Non

a *Bern. ſerm. 23. in Cant.*

Non veniat tibi pes superbiæ, & manus impellentis non moveat te: *Ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem*, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique *in veritate non stetit* qui non innixus est verbo: & ideo fortassis sedere voluit, qui stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti.* Cæterùm Deo aliter judicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sathanam sicut fulgor de cœlo cadentem*: ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cujus manu erigeris, ipsius necesse est virtute teneaberis.

a Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adjuvante vindicetur, & defendatur gressus noster Jam verò cùm ambulantes sumus, alius tardius ambulat, alius celeriùs, ambo tamen ambulant; excitandi sunt ergo Remanentes; Retro-redeuntes revocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in via; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reversus est retro; qui fidem deserit, à via erravit. Cum tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulantibus tamen. Quis est qui non proficit? qui se putaverit esse sapientem, qui dixerit, Sufficit mihi, quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit: *Quæ retro obliviscor*

in

a *Aug. tract. de Cant. nov. cap. 7.*

in ea quæ ante ſunt extentus ſecundùm intentionem, ſequor ad palmam vocationis Dei in CHRISTO JESU. Currentem ſe dixit, ſequentem ſe dixit, non remanſit, non retroſpexit: abſit ut erraverit, quia viam ipſe docebat, qui & tenebat, & oſtendebat.

a Beati ſunt qui non de præterita ſibi juſtitia blandientes, ſecundùm Apoſtolum, per dies ſingulos in virtute renovantur. Juſtitia enim Juſti non proderit ei, à quo die juſtus eſſe deſierit. Sanctus ergo ſecurus eſſe non debet, quamdiu in hujus vitæ agone verſatur, ſed totum quo tenditur ſpatium, vitæ tuæ eſt, ut peragere poſſis juſtitiam, nec de præterita juſtitia confidens remiſſior efficiaris.

b Quare ſemper tibi diſcipliceat quod es, ſi vis pervenire ad id quod nondum es; nam ubi tibi placuiſti, ibi remanſiſti. Si autem dixeris; ſufficit & periſti; ſemper adde, ſemper ambula, ſemper profice, noli in via remanere, noli retroredire, noli deviare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia revolvitur unde jam abceſſerat; deviat, qui apoſtatat. Melius it claudus in via, quàm curſor præter viam.

c Et quid claudicatis in duas partes? dixit Elias populo. Si Deus eſt, ite poſt illum; ſi mundus eſt, ite poſt illum; ſi Deus eligitur, ſerviatur illi, ſecundùm ipſius voluntatem; ſi mundus eligitur, ut quid fictum cor quaſi Deo accommoda-

a *Paul. Epiſt. ad Calan. in fine inter Epiſt. Hier. to. 10*
b *Aug. ſerm. 13. de verbis Apoſt.* c *Aug. l. 4. de Symb. de Catech.*

modatur? quid tibi cum pompis Diaboli, amator CHRISTI? ô munde immunde teneri vis pergens, quid faceres si remaneres? quem non deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris?

a Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum.

b Sperabam aliquando in virtute mea, quæ tamen non erat virtus, & sic volui currere; ubi magìs stare credebam, ibi magìs cecidi, factúsque sum magìs retro, & non ante, & quod credebam consequi, magìs elongatum est à me.

c Cogitavi (ergo) *vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua.*

d Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in via sum, adhuc me extendo, nondum perveni.

a Hebræue. 3. b *August. Soliloq. c. 25.* C *Psalm.* 118. d *Aug. serm. 15. de verb. Domini.*

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psalm. 118

IV.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. *Psal.*118.

Littera prima rudi quondam inculcata juventæ,
Fertur ab antiquis, Numinis esse Timor:
Certaque non alia Sapientia discitur arte
Si qua fides verbis, Nato Davide tuis.
Hoc quoque nostra fui, formata puertia ludo,
Doctaque sidereas mens trepidare minas.
Semper at heu! tantis stupuit mens cæca tenebris,
Vi neque quod toties audiit, Alpha sciat.
Tristibus Orbilii plectenda ignavia sceptris,
Post male tot positos, nil didicisse, dies.
Et queri servilis segnes Elementa docentur,
Quæ levis assequitur sedulitate labor;
Aspiciunt nigras Cadmi bis, terve puellas,
Aspectasque vocant, nomine quamque suo:
Et licèt atrato sit par color omnibus ore,
Signa tamen faciem propria quamque notant.
Cur ergo quod tenevis Infantia combibit annis,
Discere non etiam tempore posse putem?
Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro.
Cur disci nequeat, arte juvante, Timor?
Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
Non timeo, justos quæ meruêre metus.
Flagitium, minimo timeo committere teste,
Non timeo facinus, teste patrare Deo.
Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
Nil metuens Animæ certa pericla meæ,

Nempe

Nempe fugit picta sic passer imagine larvæ,
Illita cui lusco virga timenda fuit.
Sic tremit aspectæ cervus formidine pennæ,
Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes,
Sic quoque, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
Et cadit in tensas, terruus igne plagas.
Heu! premit humanas furor hic caligine mentes,
Fulgetras metuunt fulmina, nulla pavent:
Subjicitur pedibus nigri metus omnis Averni,
Creduntur stygii fabula ficta soci
Scilicet, abjecto leve fit scelus omne Timore.
Sed gravis insequitur pœna Timore, scelus.
Flagitiis demum incipiunt trepidare peractis,
Ante scelus, nullus pectora terror habet.
Tum pavor heu madidis mentem sudoribus angit,
Et læsi ante oculos Numinis ara redit!
Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
Propria tum vacuos terret imago thoros.
Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
Creditur è sylvis exiluisse leo:
Nocte levis, quassa si murmuret arbore ventus,
Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
Aut sonet æthereo grandior axe svagor?
Pectora cœlesti stupeant perculsa tumultu,
Et flamma metuant dissiliente peti.
Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet umbræ,
Augurioque notant omnia signa necem.
Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
Ipsaque se fontem mens furiata timet.
En quantùm miseris pœnæ, mens conscia donat;
Ipse in sese animus verbera tortor agit.

Heu

Heu quoties ſtygii, turbato in Caſare, manes;
Pharſali quoties emicuiſtis agri!
Save Patris vindex, furiis aquaris, Oreſte,
Vmbra trucidata viva Parentis erat.
Mœſte colubriſera Pentheu laniaris Erynni,
Vindicat hoc læſos verbere Diva Deos.
Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
Quàm teſtem aſsiduè pectore ferre ſuum.
O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
Ne peccem, furor hac cuſpide noſter eget.
Vtilis ante ſcelus Timor eſt qui frena gubernet,
Qui timet, admiſſo crimine, ſero timet.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Pſalm. *118.*

"NIsì timor inſtituendæ vitæ noſtræ rudimenta jaceat, impoſſibile fuerit ſanctimoniam legitimè obſervari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent claves transfixa, ad actionem quemlibet immobilia ea retinet, ſic ii quorum animam occupavit *Dei Timor*, omnem prorſus importunam peccati & obſtreperam occaſionem vitant: Timenti itàque nulla ad complectendam virtutem deſit facultas, cùm per *Timorem* ab indecora omni & abſurda actione revocatur & impeditur.

b Nam quemadmodum quercus altiùs demiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ità animam *Divino Timore confixam* nullus tentatio-

a *Baſil. hom. in Pſalm. 33.* b *Chryſ. hom. 53. in Ioan.*

tationum ventus evellit.

a Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Configat has carnes timor Domini & judiciorum ejus.*

b Ejuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam ab arce, & inhibe animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

c Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter poſtulat Sanctus cùm dicit in oratione, *confige timore tuo carnes meas*; optima *Timor* iſte *ſagitta*, qui configit & interficit carnis deſideria, ut ſpiritus ſalvus ſit.

d Teneat ergo & terreat timor Judicii, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, ſulphur fœtens, flamma tartarea & omnia mala

e In veritate enim didici, nihil æquè efficax eſſe ad gratiam promerendam, retinendam, recuperandam; quàm ſi omni tempore, coram Deo, inveniaris non altum ſapere, ſed timere. Beatus es ſi cor tuum triplici amore repleveris; ut timeas quidem pro accepta gratia, ampliùs pro amiſſa, longè plus pro recuperata.

f (Sed multi) *trepidabant erant timore, ubi non erat timor* numquid enim timor eſt ſi quis perdat divitias? non eſt tibi timor, & ibi timetur, ſi quis autem perdat ſapientiam, ibi verè timor, & ibi non timetur. Stultitia, dicens in corde ſuo,

a *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 15. b *Baſil hom. in Pſalm.* 33. c *Bern. ſer.* 29 *in Cant.* d *Bern. l. de interiore domo, c.* 36. e *Bern. ſer.* 54. *in Cant.* f *Aug. in Pſ.* 52.

suo, non est Deus; timuisti perdere terram, & perdidisti cœlum!

a (Sed) ità se habet peccatum, ut priusquam fiat & ad opus perveniat, obtenebret & decipiat mentem; postquam autem consummatur; manifestè nobis suam absurditatem proferat & ostendat. Unde brevis illa & absurda voluptas continuum menti dolorem inserit, conscientiæque fiduciam aufert, confusione captam perfundens. Misericors enim Deus ejusce-modi accusatorem nobis assistere voluit, ut nunquam soli relinquamur, sed indesinenter ille congrediens clamet, & pœnam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium oblivisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, umbras tremiscat, & eos qui conscii sunt, & qui non sunt; perpetuáque in animo ejus potestas est, ac reciprocantes, & contrarii fluctus. Insuper neque somnus ei suavis, sed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet, neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate possunt: sed quasi *Carnificem gestaret secum cruciantem & flagellantem continuò*, ità post admissum facinus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles pœnas illas, & judex sui ipsius factus & accusator.

b *Sonitus terroris semper in auribus illius: & cùm pax sit, ille semper insidias suspicatur.*

a Expli-

a Chryss. hom. 20. in Genes. b Iob. 15.

a Explica mihi (improbi) conſcientiam, & videbis intus gravem peccatorum tumultum, jugem metum, tempeſtatem turbationum videbis, velut in curia, mentem ad thronum conſcientiæ conſcendiſſe regalem, & tamquam Judicem quempiam ſedentem & cogitationes loco carnificum adhibentem, in equuleo ſuſpendentem, lateráque conſcientiæ radentem ungulis; pro commiſſis vehementer inclamantem, cùm nemo ſciat, niſi quòd ſolus Deus hæc videre noverit. Etenim qui committit adulterium, etiamſi millies fuerit dives, etiamſi nullum habeat accuſatorem, non deſinit tamen intus ſe accuſare. Et voluptas quidem temporaria eſt, dolor verò perpetuus, timor undique ac tremor, ſuſpicio & anxietas: angulos metuit, umbras ipſas formidat, ſuos ipſius famulos, conſcios, inſcios; illam ipſam quam corrupit, & virum quem affecit contumelia. Obambulat, amarum accuſatorem circumferens, conſcientiam, cùm ſit ſuo ipſius judicio damnatus, nec poſſit vel ad breve tempus reſpirare. Nam & in lecto, & in menſa, & in toro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipſis frequenter ſomniis, hæc iniquitatis ſimulacra videt, ipſiúſque Cain vitam vivit, gemens ac tremens ſuper terram, cùm nemo ſciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebrioſi, & in ſumma quotquot in peccatis vivunt. Neque enim ullâ ratione judicium illud poteſt corrumpi muneribus. a Ex-

a *Chryſ. Conc. 1. de Lazaro, in cap. 16. Luc.*

a Externi Judices & pecuniis corrumpuntur, & assentationibus delinquuntur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ rectum illorum judicium depravant: Ac conscientiæ tribunal, nulli nominum novit cedere, sed quamvis dederis pecunias, quamvis mineris, quamvis aliud quidlibet feceris, justam fere sententiam adversus peccatorum cogitationes, adeò, ut ipse quoque qui peccatam admisit se ipsum condemnet etiamsi alius nullus accusat.

b Incorruptus judex, conscientia, cùm adversus hominem exurgit, clarâ voce clamat & accusat, & ostendit, & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

c *Confige* (ergo Domine) *timore tuo carnes meas*; lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum. Utinam te sic timeret peccatrix anima mea, quomodo ille vir sanctus qui dixit: *Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum!*

a Chrys. conc. 4. de Lazar. b Chrys. hom. 17. in Gen. c Aug. med. cap. 34.

Averte oculos meos ne videant vanitatem.
Psalm. 118. 20.

V.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm.* 118.

PErvigilant geminæ celso mihi vertice stellæ,
Queis est perpetuis munus in excubiis,
Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
Sed merito, duplex utraque nomen habet.
Errat ab officio vaga sæpiùs utraque jusso,
Utraque docta suum fixa tenere locum.
Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
Quod genus hoc stellas Oedipus esse putet?
Vos, oculi; vos conspicuæ duo lumina frontis,
Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
Vos, quibus in celsa statio data pervigil arce,
Excubat ut summa lucida flamma Pharo.
Aut qualis specula servans spectator abalta,
Quæque propinqua, videt, quæque remota videt.
Non tamen, ut trepidis qui lucent navibus ignes,
Vos mihi tam fida lampade fertis opem:
Flamma regit nautas, dum flammam tæda ministrat,
Aut flammam retrahant quæ posuere manus;
Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,
Frenaque qui rupit durior oris equus)
Quo lubet, indomitum differtis in avia cursum,
Iam nulla Domini lora regente manu.
O oculi scopuli titulo meliore vocandi!
Heu quibus allisæ tot periere rates!

Dum

Dina peregrinas virgo viſura puellas;
Mater depoſita virginitate, redit.
Rex videt Vriaden nitido ſemel amne lavantem;
Illa, Cupidineas vibrat ab amne faces.
Pulchra Duci Aſſyriodum comit Iuditha formam,
Aſſyrium truncat juditha compta Ducem.
Forsè ſenes niveam ſemel aſpexere Suſannam,
Ambo ſenes oculis interiere ſuis.
Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
Hypotadæ laceras contudit ira rates.
Non tot, inexpletis ſera faucibus unda Maleæ,
Scyllaque vel feras hauſit avara trabes.
Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
Quæ cum luminibus ſanxerat ille ſuis;
O oculi! ô quanto vos tutius illa revulſit,
Democriti, propriis dextera magna cavis!
Quàm bene, Chriſtiadum quoque nobile, Lucia, nomen,
Extrudit intrepida lumina bina manu!
O oculi! ô ſcopuli! crudelia, barbara ſaxa!
Saxa, quibus magnæ tot cecidere Animæ!
Quàm malè commiſſo geritis pro munere curam;
Ad malæ quos toties ſenſimus eſſe Duces!
Scilicet hac vobis: capitis cuſtodia lege,
Præcipuæque artis credita cura fuit.
Vt rectos hominum vultus, ſublimiaque ora
Digna Polo, bruta deprimeretis humo.
Quin potiùs Superis mentes attollitis oris,
Hæſque ſuper terras, Oceanumque ſuper?
Stellarumque ſuper mundique volubilis orbes,
Denique quicquid habet, lunaque ſolque ſuper?

Mate-

Illius, ô oculi! Spectacula pulchra theatri,
Materies, vestris lusibus apta foret.
Putre sed æternis cœnum præponitis Astris
Omnis & in terras pronior ivit amor.
Quid faciam? abruptis oculi regnatis habenis,
Iam frenum indociles imperiumque pati.
Obde, Deus piceas oculis erronibus umbras,
Aut superinjecta lumina claude manu!

Averte oculos meos ne videant vanitatem.
Psalm. 118.

a VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caliginibus oculis, qui te videre non possunt! *væ avertentibus oculis ut non videant veritatem! væ non avertentibus ut videant vanitatem.*

b Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subjecta est.* An iste fortassis, hoc orat, ut non sit ejus vita sub sole, ubi omnia vanitas?

c Qui in via est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTUS est; qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspicere, cùm CHRISTUS in carne sua omnes hujus mundi crucifixerit vanitates? *Avertamus igitur oculos nostros à vanitatibus*, ne quod oculus viderit, animus concupiscat. Pantomimum aspicis, vanitas est; luctatores aspicis, vanitas est; equos currentes aspicis, vanitas est, Ante

a *Aug. soliloq c. 4.* b *Aug. in Psal. 118.* c *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 5.*

nos est CHRISTUS; ante nos bravium ejus ; ad hunc dirige oculos tuos, averte à spectaculis, averte ab omni sæculari pompa; serva eos, ut erigas melioribus. Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monialia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice, Specta mare; terram circumspice, ut opera facta divino omnis creatura te pascat. Quæ formarum gratia in ipsis bestiis? quantus decor in hominibus ? quanta in avibus pulchritudo? hæc intuere, & non videbis iniquitatem; hæc vide,& non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam ; intravit mors per fenestram : si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris deripere eam , intravit mors per fenestras: si videris aliena monialia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas; intravit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram , cùm videris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ hujus. In vanitate currit qui sibi successibus videtur affluere sæcularibus, qui tamquam umbra prætereunt ; *Averte ig tur oculos tuos, ne videant vanitatem*;Sed non satis est ut tu averras, nefortè velis & non possis: si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiva inferat voluptatum; pete ut Dominus avertat oculos tuos.

[a] Etenim pulchras formas & varios, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneant

a *Aug. lib.* 10. *Confessio, cap.* 34.

neant hæc animam meam Teneat eam Deus, qui hæc fecit bona quidem valde, ſed ipſe eſt bonum meum, non hæc. Reſiſto ſeductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te inviſibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos. Tu ſubinde evellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia variis artibus & opificiis, in veſtibus, calceamentis, vaſis & hujuſmodi fabricationibus, picturis etiam diverſiſque figmentis, atque his uſum neceſſarium atque moderatum, & piam ſignificationem longè tranſgredientibus addiderunt homines ad illecebras oculorum, foras ſequentes quod faciunt, intus relinquentes à quo facti ſunt, & exterminantes quod facti ſunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & ſacrifico laudem ſanctificatori meo quoniam pulchra trajecta per animas, in manus artificioſas, ab illa pulchritudine veniunt, quæ ſuper animas eſt, cui ſuſpirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque diſcernens etiam iſtis pulchris greſſum innecto, ſed tu evellis tu, quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt, nam & ego capior miſerabiliter, & tu evellis miſericorditer, aliquando non ſentientem, quia ſuſpenſiùs incideram, aliquando cum dolore, quia jam inhæſeram.

a Ut Deum contemplere, factus es; non ut humi irrepat vita tua, non ut pecudum ritu,

a *Baſil. hom.* 11. *in Hexameron.*

voluptate perfruaris; veriùs ut ad normam & inſtitutum cœleſtis vitæ, tuam ipſis compo-nas: & hac gratia non inſcitè dixit ſapiens Ec-cleſiaſtes, *ſapientis oculi in capite ejus.* Cujuſnam oculi non ſunt in capite? atque hic, *in capite*, hoc eſt, ut ea contemplentur quæ in ſublimi ſunt; nam qui non ad bona quæ in ſublimi ſunt, ſed quæ in terra reſpectat, is utique defigit detrahítve oculos in terram.

a Perverſa res eſt fœda, luteum vas (quod eſt corpus de terra) oculos habere ſurſum, cœ-los liberè ſuſcipere, cœlorúmque luminari-bus oblectare aſpectum; ſpirìtualem verò cœ-leſtémque creaturam, ſuos è contrario, ocu-los trahere in terram deorſum; & quæ debuit *mutiri in cruces*, hærere luto tamquam unam de ſuibus, *amplexarique ſtercora.* Erubeſce ani-ma mea divinam in pecorinam commutâſſe ſi-militudinem. Erubeſce volutari in cœno, quæ de cœlo es.

b Qui fecit omnia, melior eſt omnibus, pul-crior eſt omnibus, qui fortia, fortior eſt; qui magna, major eſt. Quicquid amaveris, ille tibi erit. Diſce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem; ne teneat te, quod ab illo fa-ctum eſt, & amittas eum, à quo & ipſe factus es. Ergo *beatus vir, cujus eſt nomen Domini ſpes ejus, & non reſpexit in vanitates & inſanias mendaces.* Fortè nobis dicturus eſt, qui verſu iſto percuſ-ſus corrigi voluerit, & cœperit ambulare angu-ſtam viam; ambulare non durabo, ſi nihil ſpe-ctabo;

a Bern. ſerm. 25. in Cant. b Aug. in Pſalm. 39.

ctabo; quid ergo facimus, fratres? dimiſſuri vos ſumus, ſinè ſpectaculo. Demus pro ſpectaculis, ſpectacula. Et quæ ſpectacula daturi ſumus Chriſtiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia ſua*, hæc reſpiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & ſinè lapſu atque offenſione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injuſtitiam, regat imprudentiam, & regat & ſubdat ſibi, & teneat habenas. Nunc ſpecta hiſtrionem (didicit enim homo magno ſtudio in fune ambulare, & pendens, te ſuſpendit) illum attende editorem majorum ſpectaculorum: Didicit iſte in fune ambulare: numquid fecit in mari ambulare? obliviſcere theatrum tuum; attende Petrum noſtrum, non funambulum, ſed ut ità dicam, mariambulum. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid ſignificans ambulavit, ſed in aliis, quia hoc ſeculum mare eſt) hìc ambula, hoc calca. Spectare vis, eſto ſpectaculum, hæc miracula Dei ſunt hæ cogitationes Dei ſunt, quibus nemo eſt ſimilis, ut ſpectator ille abducatur à curioſitate & quærat iſta & meliora, fructuoſiora, de quibus inventis gaudebit.

[a] Porro autem oculis maximè parcendum eſt, quoniam melius eſt labi pedibus, quàm oculis. *Si te tuus ſcandalizat oculus, exſcinde*

a *Clem lib. 3. in pædag. cap. 11.*

eum. Lascivi autem aspectus & versatilibus, ac tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cum per eos cupiditas prima ineat pugnæ præludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi.

a Pulchre igitur David, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est. hic enim non *respicit in vanitates & mendacia falsa*. unde iterum ad ipsum conversus ait: *Averte oculos meos ne videant vanitatem*! Vanitas, circus est, quia nihil prodest, vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast *quæ in hoc sæculo sunt*.

b Quàm multos scio per visum esse deceptos, & in laqueum diaboli missos! Dina filia Jacob, egressa est ut videret mulieres Regionis, & adamavit eam Sichem atque rapuit, & virginitatem illius turpiter corrupit. Et sic misera puella, quia carne vidit quod videre non debuit, honestatem ac virginitatem perdidit. David etiam stans quadam die in solario domus suæ, vidit mulierem & adamavit eam; pro cujus amore committit adulterium & homicidium; & sic deceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus Samson descendit in Regionem Philistinorum, & vidit ibi mulierem, atque adamavit, & in gremio illius dormivit.

a Uti-

a Ambr. de fuga sæculi cap. 1. b D. Bern. de modo bene viven. serm. 23.

a(Utinam tam prudens ad cavendam mulierem, quàm fortis ad ſtrangulandum leonem!)

b Illa verò crines capitis ejus raſit, & tradidit eum in manibus inimicorum ejus, qui ſtatim oculos ejus eruerunt. Moneo ergo ut *facias pactum cum oculis tuis*, ne incautè videas, quod videre non debes.

c Videtur enim ſuper omnia eſſe adverſandus mulierum aſpectus; non ſolùm enim ſi tangantur, ſed etiam ſi ſpectentur poteſt peccari. quas maximè vitare oportet eos qui rectè & ſyncerè conſtituuntur. *Oculi enim tui recta videant*, etſi enim fieri poteſt, ut qui viderit, ſe fortiter gerat, verumtamen cavendum eſt ne cadat: fieri enim poteſt, ut qui viderit, labatur; ſed fieri non poteſt, ut qui non viderit, concupiſcat.

a Paulin. ep. 4 ad Sever. b Bern. de modo bene vivendi. ſerm. 23. c Clem. lib. 3. pædag. cap 11.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar! Psal. 118.

6.

VI.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar, *Psalm.* 118.

Si tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
Nulla mihi prior hoc cura labore foret.
Primaque de nisidis cautela coloribus esset,
Aliera, deformes ore fugare notas;
Nullaque deficerent medicandis rubribus arma,
Multa sed omnigenas pixis haberet aquas;
Multaque compositos celarent copsa colores,
Quæque novant veterem picta venena cutem;
Lanaque purpureis madefacta rubedine fuci,
Cretaque montanas vincere nata nives.
Et nitri rubra spuma & pinguia poppæana,
Quæque curis maculas, Halcyonæa, necant.
Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puellæ,
Ah nimium formæ gens studiosa tuæ!
Tunc quoque corrigerem specula censore liturras,
Ore nec in toto menda notanda foret.
Sique supercilii pilus unus abesset ab arcu,
Vnicus ecce pilus, roc ferarer, abest.
Si color inficeret vitiator decolor orbes,
Luminibus color hic, vociferarer, abest.
Si nimis adductam convolveret area frontem,
Quæ mihi ruga cutem, vociferarer, arat?
Nempe vel exiguo meinam te lædere nævo
Vlla foret formæ si tibi cura meæ.

Vnaque

Vnaque, quæ tumidum faceret verrucula clivum,
Hæc foret offensæ causa putata tuæ.
Atque ità de minimis audirer dicere mendis
Displicet hæc sponsæ fortè litura meæ
Nostro igitur reliquus si quæ decor abforet ori,
Eximeret vitium factus ab arte decor;
Cæsariemque alto struerent tabulata capillo,
Staret & in volucri plurima gemma coma:
Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,
Iret Erythræus colla per alba lapis.
Tumque ego sic faciem, rutilos ità compta capillos,
Auderem ternas vincere quarta Deas.
Sed memini, neque te facies, neque forma lacessit,
Spes capit hæc cæcos invidiosa procos;
Quid, quid ament, inter phaleras tot sæpe requirunt;
Quas ubi sustulerit, pars quota Virgo sui est?
Fallitur insidio prope turba levissima, fuco;
Præter & has phaleras, vix quod ametur, habent,
Æquabat niveor par Vilgefortis olores
Nota nimis formæ nomine virgo suæ:
Fiat ut Androgynos fetosis hispida malis;
Barba, rogat, teneras, vestiat hirta genas.
Lucia sydereis, cui fax, lucebat ocellis,
Cunctorumque oculis, Lucia, sidus erat.
Ne malè luceret; mea lux, extinguere dixit;
Fodit & impacta lumen utrumque manu.
Læserat egregio multos Euphemia vultu,
Fecerat & roseis vulnera multa labris;
Vt fieret mutilo fœdoque inamabilis ore,
Abscidit ense duas, bina labella, rosas.

Maxi-

Maxima de facie verus præconia rumor,
Deque tuis dederat Andrageſina genis,
Non poteras veram falſi convincere famam,
Quod poteras, facta eſt per tua vota, brevis.
Sponſe, peregrinæ non caperis igne figuræ,
Nec bene criſpatæ falleris arte comæ:
Cor tibi labe carens, tibi cor ſinè crimine, cordi eſt;
Obſtet & ut facies, cor tibi ſponſe, placet.
O utinam mihi cor nullis infame lituris,
Flagitii purum ſuſpicione vacet!
Tum, ſecura tui mihi mens geſtiret amoris,
Nec mea dejiceret conſcius ora pudor.

Fiat cor meum immaculatum in juſtificationibus tuis, ut non confundar.
Pſalm. 118.

[a] MEritò omnis cura Sanctorum, ſpreto ornatu, cultúque ſuperfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni ſe diligentiâ præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei eſt, & renovatur de die in diem.

[b] Hæc, hæc profectò pulchritudo eſt, cui nihil deeſt, quæ ſola meretur audire à Domino *Tota es formoſa proxima, & reprehenſio non eſt in te;*

[c] Pulchritudo enim optima, primùm eſt pulchritudo Animæ. Eſt autem abſurdum eos qui

a *Bernard. ſerm. 25. in Cant.* b *Ambroſ. lib. 3. de virgin.* c *Clem. lib. 1. pædag. c. 2.*

qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tanquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

a Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornamento est ornandus.

b Non intelligunt (enim) miseræ, se propriam perdere pulchritudinem, dum externam inducunt. Antiphanus Comicus in malthaea: irridet.

Venit ipsa, transit, accidit, non transit,
Venit, adest, abstergitur, accidit,
Smegmate, saponeve purgatur,
Pectitur, ejicit, teritur, lavatur,
Se contemplatur, componitur, unguentis perfunditur.
Ornatur, unguitur, & si quid non habeat, enecatur,
Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,
Quæ Crocodylorum excrementis utuntur.
Et spumæ lacertarum unguntur
Et supercilia fuligine illinunt
Et cerussa.

Porro autem alias quoque arguit Comicus, nempe Alexis, ejus enim verba afferam.

Est aliqua parva, suber, insuitur in soleis:
Longa est aliqua, tenue gestat diabathron:
Caput in humerum demittens, ingreditur,
Hoc ei detrahit de longitudine?
Depressiores alicui sunt coxæ & femora;
Eis aliquid abest;

Mollem

a *Ibidem.* b *Ibidem.*

Mollem ac prominentem habet ventrem;
(Ut comicorum nutrices) appositis nonnullis, eum
erigit:
Depressus est venter; veluti contis efficit ut anterius
procedat:
Supercilia habet flava; ea aliqua depingit fuligine:
Contigit alicui ut sit nigra; tollit nigrorem cerussa:
Est aliqua primis alba, interitur farina:
Habet aliquam corporis partem candidam, eam
nudat, ostendit;
Bellos habet dentes; rideat, necesse est;
Et quamvis non sit læta, toto tamen die ridet,
In labris tenuem habens myrrhi tabellam,
Ut velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

a Resideat quidem in vultu pudor & viraginem aspectu præ se ferat, procul autem absit caligo myropolarum, aurificum, lanificum, cæterarúmque officinarum.

b Atque cùm caro quidem serva sit, quemadmodum testatur Paulus, quomodo quispiam jure ancillam lenonis instar exornaverit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu deformem testatur spiritus per Isaïam; *& vidimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulchritudinem.* Quis est autem Domino præstantior? sed non carnis pulchritudinem (quæ visione apprehenditur) sed veram animæ & corporis ostendit pulchritudinem: Animæ quidem beneficentiam; carnis verò immortalitatem.

a Quando

a Clem. lib. 3. pædag. c. 11. b Clem. l. 3. pædag. c. 1.

a Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi diligebas, polire faciem purpurisso, & cerussâ ora depingere; ornare crinem & alienis capillis turritum verticem struere. Ut taceam de inaurium pretiis, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium; smaragdorum virore, cerauniorum flammis hyacinthorum pelago, ad quæ ardent & insaniunt studia matronarum.

b Abluè à malitia cor tuum.

c Quam enim mihi dabis animam, quam audeas ex toto pulchram definire?

d Nemo mundus à sorde.

e Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam Borith, maculata es iniquitate tua.

f Da mihi, Domine, cor quod te timeat, mentem quæ te diligat aures quæ te audiant, oculos qui te videant!

g Cor enim hominis quadam velut indecentium cogitationum colluvie maculatur. Noli extraordinariis cogitationibus adversa naturæ contaminare penetralia, manus lavas, quasi possis crimina eluere, cùm mentem tuam vel nudis cogitationibus inquinatam lavare non possis. Didicisti cor esse mundandum; disce quemadmodum mundes. Mundat hunc fontem justificatio legitima, hoc est, confessio peccatorum. Munda ergo aquam tuam, illam aquam, de qua dictum est, *aqua alta, consilium in corde*

a *Hieron. ad Demetr. de virg. servan. c.5.* b *Hier. 4.* c *Gilb. serm. 29. in Cant.* d *lib. 25* e *Hier. 25* f *Aug. ed. c. 40.* g *Ambr. in Psalm. 118. Octon. 14.*

in eo de veri. quæ ſint juſtificationes, audiſti dicentem: *Dic iniquitates tuas, ut juſtificeris*: Ergo qui iniquitates ſuas dixit, juſtificatur, qui autem juſtificatur non confunditur, quia pudorem peccatorum maturà confeſſione prævenit.

a Neſcis ergo, Anima mea, quàm fœda priùs fuiſti, quàm deformis & ſquallida, diſciſſa & diſſipata, omni horrore, & enormitate plena! Priùs ſtude formam tuam excolere, faciem ornare, habitum componere, maculas tergere, munditiam reparare, mores corrigere, diſciplinam ſervare & omnibus tandem in melius commutatis, digno ſponſo dignam ſponſam reddere. Numquid audiſti, quid Rex Aſſuerus fecit? *Factum eſt Regis præceptum, ut de omni Regno ſuo congregarentur puellæ ſpecioſæ virgines, & adducerentur ad Civitatem Suſan, & traderentur in domum fœminarum, ibique acciperent mundum muliebrem, & cætera ad uſum neceſſaria. Sicque omnibus abundanter ſecundùm Regiam ambitionem ſuppletis, excolerentur, & ornarentur. Per ſex menſes, oleo mirrhyno ungerentur, per alios ſex quibuſdam pigmentis utrentur, & ſic compoſitæ & ornatæ de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum tranſirent ut quæ ex omnibus, magis oculis Regis placuiſſet, illa pro Vaſthi in ſolio Regni ſederet.* Conſideremus ergo ſi fortè exemplum hoc, præſenti (de quo agimus) negotio valeat adaptari, Rex, ſummi Regis filius, venit in hunc mundum, deſponſare

a Hugo de S. Victor in Arrha Animæ.

ſare ſibi uxorem electam, uxorem unicam, uxorem nuptiis Regalibus dignam. Miſſi ſunt Miniſtri Regis, Apoſtoli videlicet, per totum mundum congregare animas ad ſanctam Eccleſiam, in qua domus eſt & manſio mulierum regiarum, id eſt, ſanctarum Animarum. Ibi ſacramenta CHRISTI, quaſi quædam unguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatum animarum præparata, accipiunt. Vide ergo ubi poſita es, & intelliges quid facere debeas. Poſuit enim te ſponſus in triclinio, ubi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diverſas ſpecies dedit, cibóſque Regios de menſa ſua, tibi miniſtrari præcepit; quidquid ad ſanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandam ſpeciem, quidquid ad augendum decorem valere poteſt, tribuit. Primò fons Baptiſmi eſt hic poſitus, & lavacrum regenerationis, in quo ſordes præteritorum criminum abluis. Deinde chriſma & oleum, in cujus unctione, Spiritu ſancto liniris. Poſt hæc, delibuta & unctione lætitiæ perfuſa, ad menſam venis, & percipis ibi alimentum corporis & ſanguinis CHRISTI, quò interiùs ſaginata, atque refecta, noxiam illam præteritorum jejuniorum maciem depellis. Deinde veſtimenta bonorum operum induis, & fructu eleëmoſynarum, cum jejuniis & Orationibus, cum ſacris vigiliis, aliiſque operibus pietatis quaſi quodam vario ornatu decoraris. Ad ultimum ſequuntur aromata virtutum, quarum odor ſuave ſpirans, omnem illum antiquarum ſordium fœtorem

fuga-

fugat. Datur etiam tibi *ſpeculum, ſancta Scriptura, ut ibi videas faciem tuam*, ne quid minus, aut aliter quàm decet, habeat compoſitio ornatûs tui.

O quàm multa ſunt in me, de quibus coram oculis ejus erubeſco, & pro quibus jam magis illi diſplicere timeo, quàm pro iis, quæ laudanda in me ſunt (ſi qua ſunt) placere, poſſe in me confido ! O utinam ad modicum ab oculis ejus poſſem abſcondi, donec maculas omnes iſtas detergerem, & ſic demum ante conſpectum ejus, ſinè macula, immaculata apparerem ! Nam quomodo in hac deformitate placere illi potero, quæ & mihi quoque in illa vehementer diſplicèo, ô maculæ veteres ! ô maculæ fœdæ & turpes ! quid tamdiu hæretis ? abite, diſcedite, & ne præſumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum commoremur in villis. Cantic. 7.

VII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. *Cant.* 7.

I Am satis urbanas, mea lux, habitavimus ædes;
Quin semel in virides exspatiamur agros?
Tuta quidem validi circumdant oppida muri,
Portaque ferratis non caret ulla seris:
Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
Quod nusquam in clausæ mœnibus urbis habes.
Magnificis turgent urbana palatia tectis,
Multus & hic celsa cuspide surgit apex.
Nescio quid melius tamen illa mapalia spirent,
Rustica quæ tenui stramine canna tegit.
Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul urbibus agri,
Tam procul agrestum, distet ab urbe quies?
Fabula cantatur vatum notissima lusu,
Ad bene fallendas fabula picta vias:
Et facit ad rerum modo quas tractavimus, usum;
Si lubet, auditu decipiemur iter.
Rusticus urbanum tecto mus pauperet murem,
Fertur & appositis detinuisse cibis.
Musque epulas muris videns urbanus, agrestis,
Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.
Mox vicè conversa, mus Rusticus ivit in urbem,
Urbico in hospitium mure vocante suum:
Magnaque cùm tanto minor esset mensa paratu,
Vi sonuere fores mensa relicta fuit.
Et prope deprenso conviva expalluit hospes,
Turbatique sinum vix reperere cavum.

Ruſticus aſt animo ſenſim cum voce recepto,
Corripuit celerem Muſculus urbe fugam:
Et procul è clivis oculis ad mœnia torquens;
Quàm meus his præſtat mœnibus, inquit, ager!
Iam ſatis urbanas, mea lux, habitavimus ædes.
Vrbe volant ſtrepitus, Rus colit alta quies.
Si memor es (ſubeat tibi pars lautiſſima vulgi)
Quiſque ſuburbanum rus prope cinis habet;
Cumque ſuam aſſiduè commendet quilibet urbem,
Re tamen, ipſa magis vura; placere docent.
Quin, quorum impervius urbeſque arceſque reguntur,
Anxia ſecura pectora vure levant.
Et magis hic puri libertas aurea Cœli,
Quàm laqueata, domi, mavmore tecta placent.
Nec quæ centeno ſinuat ſe porticus auru,
Lenit, ut ambiguos pœvula villa, motus.
Iam ſatis urbanas, mea lux, habitavimus ædes.
Quinſemel in villis degimus, aut in agris?
Eſt mihi fontanis circumdata villula rivis,
Villula, qua nuſquam cultior ulla viret.
Seu cœli ingenio, ſeu fertilis indole terræ;
Aptaque vicini commoditate loci.
Huc mea lux, paucis tantùm ſi veneris horis,
Oblitus patriæ protinus urbis eris.
Tumque ego, ceu tacita turtur meditatus in umbra,
Libera, colloquiis, Sponſe, vacabo tuis.
Vt procul à populis, procul urbibus atque tumultu,
Optata toties, ſola, quiete fruar.
Audiet hic nullus quæ mutua verba loquemur,
Noſtraque qui turbet otia nullus erit.
Quique nocet noſtros, nemo metuendus, amores,
Tetricus hic nullum jus ſibi Cenſor habet.

Tunc

Tunc mihi tu promes secretis intima fibris
Quæque juvent animum verba cupita meum.
Tunc ego, sim quanta, dicam tibi, saucia flamma;
Quæque, licèt similes, dicta placere, scio.
O semel optati micet hæc mihi sideris aura;
Quàm fortunato lux erit illa die!
Iam satis urbanas, mea lux habitavimus ædes;
Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7.

"*Quis dabit me in solitudine diversorium viatorum?*

b Mallem (enim) in solitudine habitare, per quam nullus vel rarus transit.

c Utinam nullus hominum esset mecum exteriùs, ut familiarius loqui possem cum Deo interius! ipse enim & secretum quærit, & solitarium locum diligit. Fugiam ergo hominum solatia & colloquia; ut in secreto cordis mei Deum habitatorem habere possim. Assuescam ergo sola intima cogitare, sola interiora diligere, & in illis permanere, ut possim audire *quid loquatur in me Dominus Deus meus.* Ecce adsum piissime Deus, tecum sum, intus sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui, vocem tuam intra audire non potui. Nunc autem reversus ad me, ingressus sum ad te, ut possim te audire, & tibi loqui.

a *Hieron.* 2. b *D. Thom. Aquin. hoc loco.* c *Bern. de inter. domo cap.* 66.

a *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*

b Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationem se sublevat.

c Oppidum, carcer; solitudo, paradisus est.

d O solitudo beata! ô Ereme, mors vitiorum, vita virtutum! te lex & Prophetæ mirantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradisum introierunt: ô beata vita solitaria & contemplativa! quid ultra de te loquar? ipse Dei filius Salvator & Magister noster, exemplum dedit nobis, fugiens in desertum & mansit in solitudine, ubi sunt Rosæ charitatis, quæ semper flammescunt, quæ semper in sancto odore vivunt? ô solitudo negotiorum cœlestium apotheca! in te transitoria & terrena mutantur in cœlestia & æterna. Denique in te lacrymæ mutantur in risum, & gaudium pariunt sempiternum

e Pia anima (Deo) se totam exhibere nitens in studio contemplationis, *Veni*, inquit; *in agrum, commoremur in villis*: congruentissimè contemplationis studium, *agri* exprimit vocabulo, quia & illud in solitudine, longéque ab hominum conversatione exerceri solet, & novimus agrum eas dici terras, quæ sunt in solitudine, longéque à conventibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, ingentem profert fructuum uberta-

a *Psal.* 54 b *Greg. l. 4. mor. c. 25. in Iob* c *Hier. Epist. ad Rustic* d *Bern. hom.* Simile est Regnum cœlorum homini negotianti. e *Mich. Gisser. in Cantic.*

ubertatem, quibus nutrimur in corpore, ità & contemplatio, si rectè exerceatur, tantam profert virtutum copiam, ut per illas, in vita alamur spirituali. Unde bene & libro Geneſis dicitur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata jam die?* Nec minùs congruè particulares meditationes, villarum nomine designat, quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes, ad id potissimùm extructæ, ut in illas tunc se conferant homines, cùm à mundanis negotiis respirare voluerint; cùm ex infirmitate aliqua convalescere, aut quoquopacto se recreare voluerint, & cùm fructus ex agro colligere, atque servare curaverint: ità & meditationes pariter præclara sunt ædificia ab Anima ipsa in agro contemplationis sibi extructa, in quibus illa fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine convalescat, summisque fruatur deliciis, ac demum eximios virtutum colligat, servétque fructus. Bene quoque pia anima cum Deo dilecto suo, *egredi* ie, inquit, vel in *agrum* contemplationis, & *commorari in illis* meditationum, cùm voluptatem nullam percipiat ex hominum conversatione. Quin imò quamvis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamvis prospere sibi cuncta conringant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec unquam verè se arbitratur lætam, nisi cùm sibi egredi liceat in hunc

contemplationis agrum. Qua in re videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in cavea omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessaria, tum quæ voluptati illi esse possent ; lætam tamen numquam se reputat, quoad usque permissum ipsi fuerit, à cavea ipsa egredi, libere volare, & commorari in foraminibus petræ. Jure autem cum Deo egredi vult, quem unum habet dilectum ; quia nec homines ardenter quempiam amantes, villarum quippiam percipiunt gustûs, nisi amicum illum comitem habeant, ideóque ipsum invitant. Et experientiâ comprobamus, etiam summos Reges ac Principes, ad quos difficillimus aditus esse solet, cùm in palatio Regióque in throno residents, in villis commorantes, etiam cum infimis rusticis libentissimè conversari ; & hoc illud est, quod anima intendit, cùm illum in dictum invitat agrum & villas, ut familiariter cum eo agat, ut cum unico dilecto. Neque verò admodum temporis huic indulgere vult studio contemplationis, & familiariter agere cum Deo, sed delectatione maximâ diutius in eo optat persistere ; id námque iis indicat verbis ; *commoremur*, sed *pernoctemus*, aut *requiescamus in villis*.

[a] Quamdiu (enim) animus permixtus est turbis & in multitudine fluctuantium volutatur, nec vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo. Propterea, ô anima, quæ per orationem & contemplationem Deo vacare decrevisti, esto

[a] *Laur. Just. in lig. vit. tract. de orat. c. 5.*

esto sola hominum consortia fuge, tumultuosas mortalium conversationes devita, ut illi soli te solam serves, quem ex omnibus elegisti.

a O sancta Anima, sola esto, ut soli omnium serves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu: de cætero, sola indicitur tibi mentis & spiritûs solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes præsentia, si despicias quod multi suscipiunt, si fastidias quod omnes desiderant, alioquin nec si solus corpore es, solus es.

b O desertum CHRISTI floribus vernans! ô solitudo in qua illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni Regis exstruitur! ô Eremus, familiariùs Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit? Crede mihi nescio, quid plus lucis aspicio; libet sarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.

a *Bernard. hom.* 40. *in Cant.* b *Hieron. epist.* 1. *ad Heliod.*

Trahe me post te curremus in odorem unguentorum tuorum Cantic. I.

VIII.

Trahe me poſt te, curremus in odorem unguentorum tuorum.

Cant. I.

Aſpicis ut jaceant ſtrati ſinè viribus artus.
Nec ſim qualis eram ſola ſed umbra mei?
Vix trabo pertæſæ faſtidia tetrica vitæ,
Ipſaque ſunt oneri languida membra ſibi.
Laſſa jacet capitis nimio ſub pondere cervix,
Sarcina ſuntque manus, ſarcina ſuntque pedes
Aſſiduoque novam quærunt jactata quietem,
Nec ſcio quo tandem feſſa locare ſitu.
Surgere nunc meditor, nunc laſſa recumbere ſtrato,
Nunc nixum cubito ſuſtinuiſſe caput.
Nunc lubet inverſo, nunc ore cubare ſupino,
Nunc aliud lateri ſubſtituiſſe latus.
Cumque tori cunctas peragravi languida partes,
Quilibet ex æquo diſplicet uſque locus.
Heu! quid agam, gravis ipſa mihi languenſque, jacenſque,
Teque volens curſu, non tamen apta, ſequi?
An fugis & mediis morientem deſeris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
Æger ità in Libycis, à milite, miles avemis
Deſcritur, ſubitæ cùm data ſigna fugæ;
In triviis genitrix ità projicit impia natum,
Quem lactare pudor, proluviesve vetat.
Tende manum, noſtrique pius miſerere doloris;
Tende manum reſugo vel pede ſiſte gradum.

Troica

Troica Dardanius cùm Pergama cingeret ignis,
Quisque senem rapuit filius igne Patrem.
Trans mare defessam fert nata Cyconia matrem,
Sustinet hinnulei Cerva natantis onus.
Tu solam ignotis, fugitive, relinquis in arvis,
Nec finis hoc humeris ponderis esse tuis?
Quamquam ego, vel fieri tibi sarcina tanta recusem
Si modò vel leviter traxeris, ipsa sequar.
Et sequar & curram, rapiarque simillima vento,
Languida funesto quæ modò strata solo.
Nec quibus invitam cogas, opus ense, vel armis,
Sponte nec injecto, libera, fune sequar.
Traxit ad impulsæ querulos testudinis ictus,
Cum sylvis, Geticas Thrax Cytharista feras
Traxit, & attonitæ sylvæque, feræque stupebant;
Sic fide sic filo, se potuisse trahi.
Non ego Bistonii monear testudine Vatis,
Nec trahar Aoniæ voce sonante lyræ.
Quemque sui rapiunt sensus, sua quemque voluptas,
Se sinit hic oculis auribus ille capi.
Non ego luminibus, non auribus otia venor;
Noster Achæmenii languor odoris eget.
Lux mea, varilegis halat tibi spica capillis,
Manat odoratæ Palladis imbre caput.
Vda Palæstino fragrant tibi tempora nardo
Myrrhaque de madidis stillat odora labris.
Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
Verbaque quot loqueris tot facis ore rosas,
Albaque Panchæo cervix tibi sudat olivo,
Assyrioque humerus, ore perungit Onix.
Et manus Ambrosiis pluit utraque roscida guttis,
Et digiti Libycæ germina messis olent.

Denique

Denique quidquid olent, conchis unguenta Sabæis,
Balsama quidquid olent, hoc meus halat Amor.
Nec solùm Assyriis quæ sudant balsama ramis,
Nataque odorifero thura Sabæa solo:
Fragrat Orontæis hic spica suavior herbis,
Guttaque Panchæis nobilior lachrymis.
Nempe tuo qualis, Basilissa pudica, cubili,
Qualis odor thalamo, Cæcili casta, tuo;
Aut qualis, cùm Dorotheæ pennatus Ephebus
Attulit hybernas germina verna rosas;
Aut Nazarenigenæ qualis cum Virginis ædem
Sparsit Iessæi floris anhelus odor;
Denique Divorum qualis cùm gemmea stillant
Indigetum liquidis amphitheatra crocis.
O semel hac liceat mihi ducere naribus auras!
Quæ modò languebam, sana repentè sequar.
Multaque currentem sociarum turba subibit,
Vi glomerat socios uncta columba greges.

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum,
Cant. 1.

a ANima amans fertur votis, trahitur desideriis.

b Fessa sum, deficio; noli me deserere, *sed trahe me post te,* ne incipiam vagari post amatores alios, nec curram quasi in incertum, *Trahe me post te,* quia satiùs mihi est ut me trahas; ut scilicet vim qualemcumque mihi, aut terrendo minis, aut exercendo flagellis, inferas, quàm parcens in meo me torpore securam derelinquas. *Trahe me* quodammodo invitam, ut faciàs voluntariam: trahe torpentem, ut reddas currentem. Erit quando non indigebo tractore, quoniam voluntariè & cum omni alacritate curremus.

c Quid? sponsáne ergo necesse habet trahi, & hoc post sponsum? quasi verò invita cum & & non libens sequatur. Sed non omnis qui trahitur, & invitus trahitur; nempe enim infirmum aut debilem (eum scilicet qui per se ire non valet) trahi ad balneum, seu ad prandium non piget; etsi reum pigeat trahi ad judicium vel ad pœnam. Denique trahi vult quæ & hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per seipsam dilectum, prout vellet, valeret, ut quid verò non valet?

a *August. man. c.* 20 b *Bern. serm.* 21. *in Cant. Ibidem initio.*

valet? An infirmam fateamur & ſponſam? ſi qua ex adoleſcentulis infirmam ſe diceret & peteret trahi, nequaquam miraremur. At verò de ſponſa, quæ trahere & alios (utpote fortis & perfecta) poſſe ſufficere videbatur, cui non durum ſonet, quod & ipſa trahi tamquam infirma vel debilis neceſſe habeat: de quanam anima jam confidimus, quòd valida ſit & ſana, ſi illam infirmam dici conſenſerimus, quæ pro ſui ſingulari perfectione & excellentiori virtute, ſponſa Domini nominatur? Quantævis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit ſub corpore mortis hujus, & hujus ſæculi nequam retinetur incluſa carcere, vincta neceſſitatibus, tótque ſceleribus, libentiùs, ſegniúſque aſſurgat neceſſe eſt ad contemplanda ſublimia, nec omnino liberum habet, ſequi ſponſum quocumque ierit. Hinc lacrymoſa vox illa gementis, *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* hinc ſupplex illa precatio *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam ſponſa. *Trahe me poſt te, quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem.*

a Propterea opus habeo trahi, quoniam refriguit pauliſper in nobis ignis amoris tui, nec valemus à facie frigoris hujus currere modò ſicut heri & nudiuſtertius. Curremus autem

a *Bernard. ſerm. 21. in Cant.*

autem poſtea, cùm reddideris lætitiam ſalutaris tui, cùm redierit melior temperies gratiæ; cùm Sol juſtitiæ iterum incaluerit & pertranſierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad levem flatum auræ blandioris ſolitò, cœperunt unguenta liqueſcere & aromata fluere, & dare odorem ſuum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, ſpirantibus, inquam, unguentis curremus, quoniam abſcedet torpor qui nunc eſt, & revertetur devotio. & jam non erit opus nobis ut trahamur, quippe odore excitatis, ut ſponte curramus. Nunc verò interim *trahe me poſt te*, non curram ego, ſola etſi ſolam me trahi petierim, current & adoleſcentulæ mecum. Curremus pariter, curremus ſimul; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atque hortatu, ac per hoc omnes, *in odore unguentorum tuorum curremus*.

Curremus, curremus, ſed *in odore unguentorum tuorum*, non in noſtrorum fiducia meritorum, nec in magnitudine virium noſtrarum. Currere nos confidimus, ſed in multitudine miſerationum tuarum. Nam etſi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, ſed miſerentis Dei*. Revertatur miſeratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuâ, *tamquam Gygas* & potens curris; nos, niſi unguenta tua ſpiraverint, non curremus. Tu, quem Pater *unxit oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, curris in ipſa unctione; nos in illius odore

cur-

curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

a Odor ſuper omnia neceſſarius utpote infirmis purgativus, proficientibus confortativus, perfectis verò ſanativus: nónne vides agrum hujus mundi hoc odore plenum; cùm videas alios juſtitiâ fortes, alios claritate ferventes, alios promptos ad obediendum & humilitatis obſequium hos lacrymis irriguos, & ad eleëmoſinas profuſos? de odore autem, ſcriptum eſt: *Trahe me poſt te in odorem unguentorum tuorum.* Et alibi: *Ecce odor filii mei, ſicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus.*

b Nec currimus æqualiter omnes in odore omnium unguentorum, ſed videas alios vehementiùs ſtudiis flagrare ſapientiæ; alios magìs ad pœnitentiam, ſpe indulgentiæ animari, alios ampliùs ad virtutum exercitium, vitæ & converſationis ejus provocari exemplo; alios ad pietatem, paſſionis memoriâ magìs accendi. Currebant in odore ſapientiæ, qui miſſi fuerant à Phariſæis, cùm reverſi dicerent: *Numquam ſic loquutus eſt homo.* Currebat in hoc ipſo odore S. Nicodemus qui *venit ad* JESUM *nocte*, in ſplendore multo ſapientiæ. In odore juſtitiæ, cucurrit Maria Magdalena, cui *dimiſſa ſunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Cucurrit & Publicanus, qui cùm propitiationem pecca-

a *Abſalon. Abb. ſerm. 1. de anunn. B. Virg. qui eſt. 10.* b *Bern. ſerm. 22. in Cant.*

peccatis ſuis humiliter imploraret *deſcendit juſtificatus*, teſtante ipſâ juſtitiâ Cucurrit Petrus, qui lapſus *flevit amarè*. Cucurrit David, qui reatum agnoſcens & confitens, audire meruit: *Et Dominus tranſtulit à te peccatum tuum* Porro in ſanctificationis odore Paulus currere ſeſe teſtatur, cùm CHRISTI eſſe ſe imitatorem gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *Ecce nos reliquimus omnia; & ſecuti ſumus te*. Iam qui in odore cucurrerunt paſſionis, omnes Martyres accipe. Et quatuor unguenta aſſignata habetis, Primum ſapientiæ, ſecundum juſtitiæ, tertium ſanctificationis, quartum Redemptionis.

a Fac me, dulciſſime Domine amare te, & deſiderio tui deponere pondus omnium carnalium deſideriorum & terrenarum concupiſcentiarum graviſſimam ſarcinam, quæ impugnant & aggravant miſeram animam meam, ut *poſt te*, expeditè *in odorem unguentorum tuorum currens*, uſque ad tuæ pulchritudinis viſionem efficaciter ſatiandus, quantocius te quoque duce, merear pervenire.

b Deſcendat, Domine, deſcendat, precor deſcendat, in cor meum odor tui ſuaviſſimus, ingrediatur amor tuus melliſluus.

c *Trahe me*, ſurſum ad te, ut *curram poſt te in odorem unguentorum tuorum*; curram & non deficiam te trahente, te ducente me currentem.

a Tenax

a *Auguſt. medit. cap.* 35. b *Auguſt. medit. cap.* 35. c. *Auguſt. medit. cap* 37.

a Tenax enim funiculus amor, amor affectuosè trahit, cui est idipsum alloqui quod est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, nihil trahentius.

IX.

a Gilb. in Cant. hom. 19.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris & deosculer te & jam me nemo despiciat! Cantic. 8.

IX. Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam neimo me despiciat, *Cant.* 8.

Quis cumulet patrias tanto mihi stemmate ceras,
Frater ut ad fratres annumerere meos!
Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.
Stirpe licèt nostra sanguis tibi vilior esset,
Optarem fratrem te tamen esse meum.
Non pubente quidem vernantem flore juventæ,
Prima cui roseas vestiat umbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
Quique ego quas suxi, parvo trahat ore papillas,
Insideatque illos, quos ego sæpe, sinus.
Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris major, non ego te cupiam.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Et videam cunas pusio parve, tuas?
Et nisi fallor habent pueri quid amabile mores,
Quoque carent juvenes, virque senexque carent.
Vique suam quævis laudem sibi vendicet ætas,
Ille tamen pueros scilicet ornat amor.
An dubitas, alias puerili puso vultu,
Ipse Deum domitor, parvulus esset, Amor?
Non nisi quod reliquis, magis hæc sit amabilis ætas
Nullaque sit tantùm quæ, quod ametur, habet.
Hæc quoque cur voveam puerum Te causa coëgit,
Crediderim, puero quod mage posse frui.

Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis
Et videam cunas parve puelle, tuas?
Tum mea, ceu nato, quoties daret ubera Mater
Parve, Tui toties copia prompta foret.
Prompta foret: noctuque, diuque, domique foriſque,
Et ſine ſollicito copia multa metu.
Quin igitur noſtris, mea vita renaſcere ſæclis,
Oſculer ut cunas parve puelle tuas.
Caſta ſoror parvo quæ porrigit oſcula fratri.
Oſcula dexiſor carpere nemo poteſt.
Et licet illa frequens ſpectaverit oſcula teſtis,
Illa tamen teſtis carpere nemo poteſt.
Et licet inceptas ſtiterint hæc oſcula voces,
Semper habent juſtas oſcula caſta moras.
O bona, quæ noſtris faveant ità Numina votis,
Teque velint fratrem ſic ſemel eſſe meum!
Naſcere parve puer, fraterque admitte vocari;
Omnia te mundi vota, precesque petunt.
Quid præ lætitia facerem tibi, parvule frater?
Ah! præ lætitia, quid tibi non facerem?
O quoties vetitis furtim deprenderer horis,
Pervigil, ad cunas, nocte ſtetiſſe tuas!
Quot tibi ſervitiis ſoror obſequioſa ſtuderem,
Fortè vel officiis facta moleſta meis.
Nempe dato quoties depelleret ubere mater,
Depulſum geminis excipierem manibus;
Aut quoties tepida geſtare juberet in umbra,
Geſtarer ulnis ſarcina grata meis.
Aut quoties blando dare languida lumina ſomno,
Somniferis caneret vox tibi noſtra modis.
Ipſaque, cùm digitos cunis adhiberet agendis,
Et licet hoc à me præriperetur opus.
Mox ubi te noſtræ concrederet anxia curæ, Diſ-

Discedensque, mihi diceret; esto vigil:
Excubiis, soli propè Te mihi, parve, volebis.
Quam facerem votis libera frena meis!
Continuo, tacitè velo de fronte reducto,
Explerem aspectu lumina nostra tuo.
Inquetuo, fixis hæres obtutibus, ore,
Vterer oblati commoditate loci:
Et citò subjicerem capiti, collòque sinistram,
Apprimeretque meo Te mea dextra sinu.
Et tibi, vix tactis furaver basia labris,
Basia sit somno non nocitura tuo.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sæclis,
Vt semel optatas suavier ore genas?
Mox, ubi lactantisensim tibi cresceret ætas,
Primaque discenti verba docenda foreni;
Discenti cuperem fieri tibi, parve Magistra,
Blæsaque, truncatis verba præire sonis;
Cumque geri alterius nolles modò grandior, ulnis,
Ausus arundineo curvere solus equo,
Instruerem stabili vestigia figere gressu,
Membraque constanti firma locare pede.
Tumque molesto aliquod si offenderet objice saxum,
Tutus in extensas exciperere manus.
Quin tua sæpe velim falli vestigia lapsu,
Lapsus ut amplexu sustineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suaviolo pretium solveris omne tuo.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat! Cant. 8.

[a] QUæ amatrix unquam optavit, ut is quem diligit, parvulus efficiatur ejus frater, & in-

[a] S. Tho. in c. 8. Cant.

in infantem verſus ſugat ubera matris;

a Ergo antiquorum vox eſt iſta juſtorum, qui Dominum ſalvatorem, quem in divinitate Patri & Spiritui ſancto conſubſtantialem credebant, ac debitis venerabantur obſequiis in hominis quoque habitu & hominibus conſubſtantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia *in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum*; ſed ut foris quoque poſſet inveniri, *verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*; viderunt namque Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, ſed intus, id eſt, in contemplatione mentis ſpiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, ſed in imagine, ſed in Angelicæ forma ſubſtantiæ; at ipſam ejus naturam, nequaquam videre valebant. Deniq; legifer ipſe, qui audire meruit, *oſtendam omne bonum*; rurſum audivit: *Non poteris videre faciem meam; non enim videbit faciem homo, & vivet*: felices; qui inter ſe conferre meruerunt: *Invenimus Meſſiam qui dicitur* CHRISTUS. Hoc eſt námque oſculum, id eſt amantiſſimum illud oris illius donũ, ac mutuæ commercium allocutionis

b (Sed &) ingens in his ſuum, pia anima, exprimit deſiderium; quo eâ ratione per amorem, Deo uniri peroptat ut nedum in ſecreto contemplationis, verùm etiam foris & coram proximis, in vitâ activâ eidem inhærere ſibi liceat, ità ut omnibus ædificationi ſit, nec quorumcumq; mundanorum hominum vereatur contemptum: æquè enim eſt ac ſi dicat: O utinam, tanto

a Beda. c. 7. in Cant b Mich. Giſter. c. 8. Cant. expoſ. 3.

tanto mihi astringereris amoris vinculo, Deus meus, quanto adstringuntur frater atq; soror! ô utinam tam tenere te diligerem, quàm tenerè à sorore diligitur frater parvulus, sugens ubera matris suæ! ità ut etiam palam & coram fratribus, dum proximorum indulgeo utilitati, deosculer te osculo charitatis: ità ut nõ pudeat ante omnes, te confiteri, tibíque obsequi, oratione ac bonis operibus. Quis mihi det ut jam nedum te timeam ut Deum zelotem, Dominum exercituum ignem comburentem, & quidquid tale nominari voluisti, quo mihi incuteres pavorẽ, sed ut etiam diligam tamquam fratrem meũ, & talem fratrem, qui ob infantiam nihil incutiens metus, & lapidea ad amorem pertrahas corda!

a Tu qui modò es in sinu Patris quis det, ut homo efficiaris & particeps ac consors naturæ nostræ existens, frater meus appelleris? ut hominem factum in aperto videam, *& deosculer te*, id est, apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

b Cùm magnus & excelsus esses, bonorum meorum non indigebas; utinam detur mihi ut propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine, lacte indigeas, quo sustenteris; sic enim confido, aliquâ ex parte amorem meum me tibi exhibituram. Priùs te invenire nequibam, unde & querebar; deploránsque cum Prophetâ, dicebam: *Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, Ubi est Deus tuus?* At nunc audiens Angelum ad pasto-

a S. Tho. in c. 8 Cant. b Gister. c. 8 Cant. expos. 3.

res dicentem: *Invenietis infantem positum in præsepio*; cónfido sanè me quoque inventuram te foris; extra incomprehensibilem majestatem illā, qua intra temetipsum ab æterno latebas; quærebam te jam in hoc mundo, & in creaturis: *In lectulo*, nam; mentis meæ, *quæsivi te, quem diligit anima mea: quæsivi, & non inveni.* surrexi, & circuivi civitatem præsentis mundi: per *vicos & plateas* creaturarum, *quæsivi te, & non inveni.* At modò te inter creaturas, *parvulum fratrem meum* ex uberibus Virginis Matris tuæ simul ac meæ, pendentem inveniens, haud continere me potero, quin tota in tua prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem uniar, *& jam me nemo despiciat*, quod adorem, quem nesciam; quod osculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui nostra non curet; quódve illi obsequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deosculans profectò te, in primo conceptionis instanti, *unxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis*; osculis meis, ità te meum adorabo fratrem, ut iisdem te quoque meum profitear Regem dilectissimum: eo modo quo & Samuelem Saul in Regem unctum, osculo adorâsse lego in lib. Reg. Tibíque ut Regi moram geram in omnibus, id quod & iisdem contestabor osculis meis, quæ tuo imprimam ori, sicut antiquo illi Joseph per Ægyptiaci populi osculi signum totius Ægypti obedientiam promissam lego à Pharaone, cùm ei dixit: *Et ad os tuum cunctus populus deosculabitur.*

a Ignoravi, quòd tam suavis, ô bone IESU,

a *Bonav. soiloq. c. 1.* esset

esset tuus amplexus, tam honestus attactus tuus, tam deliciosus convictus tuus! Cùm enim te amavero, munda sum, cùm tetigero casta sum, cùm accepero, virgo sum. Tuus, ô dulcissime IESU, amplexus non maculat, sed mundat; tuus attactus, non inquinat, sed sanctificat. O IESÙ fons universæ dulcedinis & suavitatis ignosce mihi, quod tam serò credidi quantùm habet deliciositatis, quantùm honestatis, quantùm jucunditatis, quando *læva* tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis, est *sub capite meo*, id est ratione, *& dextera* tuæ Divinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est voluntatem. Heu me miseram! quid unquam tam dulce, tam suave, tam deliciosum & salutiferum potest experiri, quàm inter brachia tanti Sponsi quiescere, inter oscula tanti Regis & amico tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem senserat anima devota, quando optabat dicens: *Osculetur me osculo oris sui.* Numquid has delicias anima devota erat experta, quando orabat ardens, & jam pene deficiens præ dilecti sui concupiscentia, dicens, in Canticis: *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ; ut inveniam te solum foris, & deosculer te?* Quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gustâsset, quantùm habet hoc verbum dulcedinis & devotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur devotâ mente? sed ô Domine Deus, si hæc tam dulcia sunt cogitanti, quàm dulcia esse possunt degustanti? si tam suavia sunt legenti, quàm consolatoria erunt per affectum sentienti?

In lectulo meo per noctes quæsivi quem dilexit anima mea, quæsivi illum & non inveni. Cantic. 5.

X.

In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni.

Cant. 3.

CAsta canunt nostræ suspiria, votaque Musæ,
Nullaque de thalamis vox, Hymenæe tuis.
Vis sua corporibus, sic mentibus est quoque flamma,
Et prope deterior corpora flamma coquit.
Intus, in accensis qui mentibus æstuat ignis,
Delicias liquidi solus amoris habet.
O quanto his, Animæ, facibus melioribus ardent!
Oscula quàm certa dantque feruntque fide!
Quàm placidis castas complexibus itur in ulnas,
Quàm sancta sociant mutua vincla manus!
Et suus hic etiam torus est genialis amori,
Quæque maritali fœdera nexa face;
Casta Cupidineæ sed fœdera nescia tedæ,
Nec, nisi quem cupiat Vasta subire torum.
Sed neque cygnæis hic turget culcitra plumis,
Fartaque Amyclæ vellere fulcra tument.
Quo duo dam casti thalamo sociantur amantes
Lectus olorinas non habet ille nives
Lecticulus auspiciis tantorum stratus amorum
Mens est lætitiæ pace quieta suæ.
Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tedæ;
Pronube sidereis lectule caste toris!

Tu Sponsi atque Animæ thalamus secretus amantum,
Solus es ô tantas dignus habere faces!
Hoc ego consueri, meditans, traducere noctes,
Cùm requiem pulso cura sopore negat.
Hoc meus ille; meos rapuit qui primus amores,
Est solitus vigili sicubuisse toro.
Et mihi tunc imas urit fax Dia medullas,
Inque vicem flammis uritur ille meis.
Tunc desideriis querimur sinè voce loquentes;
Mutaque plus verbis lacryma vocis habet.
At nova quæ subiit sit, nescio, caussa recessus;
Subvereor, vitio sit data caussa meo.
Nam mihi jam spatio plus visus abesse diurno,
Et secus atque solet nocte fuisse foris.
Hæccine signa forent mutati forsan amoris?
Aut illum melior lectulus alter habet?
Hei mihi quàm miseris ea nox fuit acta querelis,
Quæ sinè te, vidua nox fuit acta domo!
Iam prope constiterat medio vaga Cynthia cœlo,
Altaque sopierat lumina lassa quies;
Cùm mihi visa tori pulsa vox dicere sponda,
Surge parat thalamo Sponsus abire tuus.
Suscitor, & piceos oculis detergeo somnos.
Impositumq; cubito sustineoque caput:
Et desolatas implens ululatibus ædes
Sollicita, dormis lux mea? voce rogo.
Hei mih! responsum nullum dedit ille roganti,
Fugerat e thalamis transfuga nempe meis.
Protinus accenso reperi vestigia lychno
Quæ cuperem numquam visa fuisse mihi,

Die

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, Sponſus?
Perfide, dic meus heu! lectule, Sponſus ubi eſt?
Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
Vt tuæ te vidua luxit Alexi, domo.
Quos ego tunc animo ſenſi effervere tumultus,
Cygnæus fuerat Pax cui fida torus!
Quæ mentem ſubitò inſanæ vertere procellæ,
Inſolitam dubiis pandere lina Notis!
Quàm ſterili jacuit damnatum pectus arena,
Dia cui æthereis vena ſcatebat aquis!
Iam gravidos labor eſt oculos attollere cœlo,
Oraque divina ſolvere laude, labor.
Iam neque ſacra valent priſcæ in certamina vires,
Quæ modo luſus erant prælia, facta dolor.
Scilicet optata dum felix uterer aura,
Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
Tunc ut inexpertis Tiro temerarius armis,
(Omnia qui lingua prælia victor agit)
Opi abam rabidis caput objectare Tyrannis,
Aut animam pulchra fundere poſſe nece.
Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma roſetum;
Tunc rota Coſtiadæ Virginis, eſſe trochus:
Viſaque ſunt Agathæ gemini duo vulnera, torques,
Blandaque Blandinæ, Taure putatus ovis:
Denique barbarici laniena infanda macelli,
Totaque carnificum viſa theatra, jocus.
Nempe erat in calidis tam fervida flamma medullis,
Aurea cùm placidus Pax mihi lectus erat.

At simul ac Sponso calor hic abeunte recessit;
Frigidior Scythica mens mihi facta gelu est.
Sic nova, quas Zephyris spirantibus educat æstas,
Decoquit immeritas una pruina rosas.
Lampada sic tenuis Pallas quam nutrit olivo,
Extinguit tremulibucca soluta Neti.
Ah malè, te placido quæsivi Sponse cubili;
Qui Crucis in thalamo reppeviendus eras!
Pax *mihi* lectus *erat*, *Tibi* Crux *erat aspera* lectus,
Hoc te debueram, quærere Sponse toro.
Lux mea, jam quota, Te quærendo perdita nox est!
Sed quæsivi, ubi non inveniendus eras.

In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 7.

[a] NOn est reversus Sponsus ad vocem & votum revocantis. Quare? ut desiderium crescat, ut probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio, superest ut quæratur si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino, *Omnis qui quærit, invenit*. & primo quidem quærit illum in lectulo, sed minimè invenit, neque unius noctis quæsitio hæc est frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsivi per noctes*.

[b] Legimus Psalm. 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verò manibus ac vocibus; illiúsque inquisitionem haud quaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *In die tribulationis meæ Deum exquisivi manibus meis, nocte contra eum, & non sum deceptus*; at verò in hac sententia (*in lectulo meo per noctes quæsivi*) Anima pia Deum ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequenter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

[c] Quid est quod non invenitur quæsitus, cùm

N

[a] Bern. serm. 75. in Cant. [b] Gisser. in Cant. cap. 3. expos. 3. [c] Bern. serm. 75. in Cant.

cùm requiratur tam ſtudiosè & impigre, ipſe autem dicat: *Quærite & invenietis: &, qui quærit, invenit* quomodo ergo implebuntur Scripturæ? neque enim quæ hìc inducitur quærens, una eſt ex his, quibus ipſe ait; *Quæretis me, & non invenietis.*

a Obiſtiusmodi diverſitatem non modicum primo aſpectu offenſus eſt animus, multóque magìs offendebar; quia rationi magìs conſonum mihi videretur, ut Deus ab illa citiùs inveniri ſe ſineret, illiúſque vocibus potiùs intenderet, quæ majori erga ipſum flagraret caritate; qualem abſque dubio Sponſam cenſebam.

Verùm attentiùs utriuſque animæ perpendens verba, percepi ſtatim rationem diverſitatis prædictæ. Intellexi quid cauſæ fuerit, cur Anima loquens in Pſalmo, Deum repererit; Sponſa autem neutiquam eumdem invenerit; quia nimirum iſta, etſi manibus Deum quæſivit, & vocibus; in lectulo tamen & lectulo ſuo ſingulari quietem agens & manibus palpans eum quæſivit, qui ibi haud quaquam eſſet. Illa autem de tribulationibus ad eum clamavit qui ait: *De quacumque tribulatione clamaverint ad me, exaudiam eos* Sìcque facili negotio, non ſolùm invenit, ſed & apprehendit eum, qui dixit: *Cum ipſo ſum in tribulatione, in die tribulationis*, inquit, *Deum exquiſivi manibus meis nocte contra eum, & non ſum decepta.*

b Attendite (ergo) tres eſſe cauſas, quæ intea

a *Giſſer. in c. 3. Cant. expoſ. 3.* b *Bern. ſer. 75. in Cant.*

interim occcurrunt, & quærentes fruſtrari ſolent, cùm aut videlicet: *Non in tempore quærunt, aut non ſicut oportet, aut, non ubi oportet.* Si enim omne tempus aptum eſt ad quærendum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum inveniri poteſt*: erit abſque dubio cùm inveniri non poterit, & hæc una cauſa quæ impedire poteſt, ne inveniatur ſponſus à quærentibus ſe, cùm non quærunt in tempore opportuno. At non ea cauſſa impedit ſponſam, nempe invocantem & quærentem in tempore opportuno. Sed ne illa quidem eum tepidè aut negligenter ſeu perfunctoriè quærit; nam corde ardenti & omnino infatigabiliter, quærit planè ut decet. Reſtat ut de tertia videamus, ne videlicet, ubi non decet quærat *In lectulo meo quæſivi per noctes quem dilexit anima mea.* An fortè non *in lectulo* quærendus erat, ſed *in lect*: quippe cui orbis anguſtus eſt? ſed non horreo lectulum, qui novi parvulum An non lectulus, tumulus? an non lectulus, præſepium? an non lectulus, uterus Virginis? neque enim magni Patris uterus, lectulus eſt, ſed lectus magnus, de quo ad filium: *Ex utero*, inquit, *ante luciferum genui te.* Quamquam nec lectus quidem forſitan dignè cenſendus ſit uterus ille, qui Regentis potiùs quàm jacentis eſt locus. Meritò proinde Sponſa, ponens lectulum, dicit; *Suum.* (Sed) quid in tuo quærebas, qui ſe jam in ſua receperat? non videras filium hominis aſcendentem ubi erat priùs? Jam cœlum tumulo commutavit, & tu illum, in tuo

adhuc lectulo quæris? *Surrexit, non est hic.* Quid quæris, in lecto, fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Introivit in potentias Domini, *decorem induit & fortitudinem*, & ecce sedet super cherubim, qui sub lapide jacuit. Ex hoc jam non jacet, sed sedet, & tu tamquam jacenti subsidia paras; sive ut absolutior veritas sit, aut sedet judicans, aut stat adjuvans. Ex tunc ergo & deinceps frustra in lectulo quæsitus est sponsus: pulchre verò sponsa, non quem diligo ego, sed *quem diligit anima mea*, inquit, quod verè & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, qua aliquid spiritualiter diligit. Nam cùm secundùm carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et bene *per noctes se* quæsisse eum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte ignorant; ac per hoc qui quærunt, nocte quærunt. Quis enim quærit quod palam habet? Nox est itaque donec quæritur sponsus, quoniam si dies esset de medio fieret, & minimè quæreretur, sed dicet aliquis: quòd non sit tam stulta támque cæca sponsa, ut quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes, & qui non diligunt eum. Quasi verò se per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæsisse? Non ait, Quæro, sed quæsivi, *per noctes quem diligit anima mea* Et est sensus, quia cùm esset parvula, sapiebat ut parvula, cogitabat ut parvula, & quærebat veritatem ubi non erat, errans & non inveniens; juxta illud in Psalm. *Erravi sicut ovis quæ perit.*

Quod

a Quod si quis contendat sponsam ipsam hìc ea referre, quæ sibi tunc temporis evenêre, cum toto corde viribúsque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum: nomine *lecti*, non quamlibet hìc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *qua anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & Isaïas, *lecti & cubilis* nomine insignivit, cùm de justo loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua.*

b *Dilectum* (enim) *in lecto quærimus* quando in præsentis vitæ aliquantula requie redemptoris nostri desiderio suspiramus *Per noctem quærimus*; quia etsi jam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat,

c Sed ingens ilico hìc insurgit difficultas, qua ratione anima sancta in ejuscemodi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non invenisse? cùm alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se una cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *In pace in idipsum dormiam & requiescam.* Cúmque exploratum omnibus sit; *In pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace commoratur Deus: si in pacis lectulo, cum eo pacifica dormit anima: quomodo sponsa, ibi se eum invenisse negat, ubi jam præsens is adest? Ad hæc breviter respondendum: adesse quidem Deum, & ut proprio requiescere loco, in interio-

a *Gisler. in cap. 3. Cant. expos. 3.* b *Greg. hom. 19. in Eze. & 25 in Evang.* c *Gisser. in. c. 3. Cant. Expos. 3.*

teriore pace. verumtamen, admirabili providentiâ, elongari nonnumquam, vel abscondi ab ipsa anima, cum qua *lectulum habet communem*; sinens eam esse *aridam*, & quodammodo dulci destitutam complexu.

a Sunt (enim) qui in studiis spiritualibus fatigati, & versi in teporem, atque in defectu quodam spiritûs positi, ambulant tristes vias Domini corde arente & tædente, longos dies, longas conqueruntur & noctes, loquentes cum S. Iob. *Si dormiero, dicam: quando consurgam? & rursum exspectato vesperam.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormitavit anima mea præ tedio, confirma me in verbis tuis.*

b. Porro id ob triplicem (accidit) rationem: Primò ut hac suâ tantillâ elongatione, ad majorem perfectionem eam provehat. Secundò ut jucundior postea sit ejus reditus vel ejus inventio. Denique quemadmodum chorda, quò magìs ab arcu recedit, eò majore impetu ad ipsum accedit, majorémque exhibet vim sagittæ, quæ per arcum jacitur, ità quò magìs Deus videtur se ab anima amovere, e ardentiori benevolentiâ, in eandem sese postea insinuat. At si ob allatas rationes ab illa se abscondit, cur non inveniri se sinit ab ea. quæ tanto studio ibi ipsum quæsivit, ubi quæri is velit? *Quæsivi illum* inquit, *& non inveni*; ut videlicet, ejus perseverantiæ periculum faceret, utque experiretur, quò ea tenderet, cùm aliquando ab internæ pacis lectulo surgeret. *a* Ab-

a Bern. serm. 32. in Cant. *b Gisseb. in cap. 3. Cant. serm. 3.*

a Abſcondit ſe (ergo) Sponſus cùm quæritur, ut non inventus ardentiùs quæratur;& differtur quærens Sponſa ne inveniat , ut tarditate ſuâ capacior redditâ, multipliciùs quandoque inveniat, quod quærebat.

b (Sed)Domine, ſi non es hìc, ubi te quæram abſentem? ſi ubique es, cur non video te præſentem? ſed certè habitas lucem inacceſſibilem. Et ubi eſt lux inacceſſibilis aut quomodo accedam ad lucem inacceſſibilem ; aut quis me ducet,aut inducet in illam ut videam te in illa?accedere ad te deſiderat ſervus tuus , & inacceſſibilis eſt habitatio tua. Invenire te cupit , & neſcit locum tuum. Obſecro Domine , doce me quærere te , & oſtende te quærenti ? quia nec quærere te poſſum niſì tu doceas, nec invenire niſì te oſtendas:quæram te deſiderando, deſiderem quærendo, inveniam amando , amem inveniendo.

a *Greg. lib. 5. mor. c. 4.* b *Anſelm. in protolo*

Surgam & circuibo civitatem ; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum & non inveni. Cantic. 3.

XI.

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima ea; quæsivi illum & non inveni. *Cant.* 3.

Tandem, sero licet, mens est mihi cognitus error:
Si bene quæsissem, Sponse, repertus eras.
Credideram placido somnos te carpere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille torus.
Quid faciam cæptæ pergam dare membra quieti,
Et sinè te somnus lumina nostra teget!
Ah, sinè te nequeam solito dare membra sopori,
Aut illa, sinè te, Sponse, quiete, frui!
Non si somniferis inviset lympha susurris,
Lympha cavernoso præcipitata jugo;
Aut nemorum blandis agitata cacuminaventis,
Multaque quæ sylvis garrula cantat avis:
Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Dearum,
Aut pater auratæ Delius ipse lyræ.
Nec mea discutiant mihi, Somne, papavera curas,
Humida nec virga tempora tacta tua.
Noxia nec vigilem quæ sopiit herba Draconem,
Fistula quæque oculos condidit, Arge, tuos.
Vix ubi composui luctantia lumina somno,
Rumpitur indomito cæpta dolore quies.

Et nullam accipiunt oculique aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur, una decem!
Fingit & assiduè de se, mihi somnia Morpheus,
Nec fugis ex oculis flebilis umbra meis.
Cur tot ergo igitur somni mihi nocte petuntur,
Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
Eripiar stratis, mediamque vagata per urbem,
Quò sors aut ratio me voluerit ire, ferar.
Et circumspiciens, num fortè quis angulus abdat,
Quæram quem propria diligo plus anima.
Quæram porticibus, quæram stabulisque casisque,
Perque semel tritas ibo, redibo vias.
Nec male perspectæ fallet specus ulla latebræ,
Nec quem transiero, circulus ullus erit.
Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
Mersanare legens, lustra, rubosque subit:
Aut qualis siculas Ops errabunda per urbes,
Aspicit an flores perdita Nata legat,
Ruraque piniferis vestigans avia tedis
Persephonen stygios optat adire vadis.
Aut potiùs Solymis qualis vaga Magdala campis
(Cùm flebat Domini marmor inane sui.)
Saxa pererrata rudesque ruit furiata per agros
Quà dolor ancipitem quà rapiebat amor.
Omnibus una locis aderat, comes omnibus una,
Una super Domini funere multa rogans.
Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
Luctisonisque nemus personat omne modis:
Et circum, supraque volans, nunc ardua summo
Vertice, nunc ima pendula fronde sedet;
Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

Haud

Haud aliter cunctis lustravi compita vicis,
Non tamen est ullo præda reperta loco.
Infames vici, loca detestanda plateæ.
Decrpto toties compita trita pedi!
Amissum in thalamis, foris hic reperire putabam,
Sed malè quæsitus, perditus usque latet.

ILIS

Surgam

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea: quæsivi illum, & non inveni. Cant. 3.

a EFfundite lacrymas oculi mei, plorate, & nolite deficere. Ambulate pedes mei, discurrite, & nolite quiescere Heu! heu! quò abiit gaudium meum, ubi latet amor meus? ubi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, salus mea? O dolores! ô angustiæ! Intolerabiles angustiæ sunt mihi undíque & quid eligam, ignoro Quò me vertam? ad quem ibo, à quo consilium petam, quem percunctabor, quis mei miserebitur, quis me consolabitur, quis indicabit mihi quem diligit anima mea. Revertere, dilecte mi! revertere, dilecte votorum meorum! ô amabilis! ô desiderabilis! redde mihi lætitiam salutaris præsentiæ tuæ.

b Heu me! ubi eum quæram, ubi eum inveniam, surgam certè, & circuibo omnia loca quæ potero? non dabo somnum oculis meis, non dabo requiem pedibus meis, donec inveniam illum, quem diligit anima mea.

c Sedens in lectulo, quæsivi, cùm adhuc infirma & invalida forem, & omnino minùs idonea sequi Sponsum quocumque ierit; sequi ad ardua & excelsa sublimitatis illius. Incidi in mul-

a *Orig. homil.* 10. *in diver.* b *Orig. Ibid.* c *Bern. Ser.* 7. *in Cant.*

multos, qui cognoscentes desiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hic est* CHRISTUS, *ecce illic est*, & neque hìc, neque illic erat, & dixi, *surgam & circuibo civitatem per vicos & plateas, quæram quem diligit anima mea.* Intuere vel nunc quia jacet, quæ dicit *surgam.*

a Adhuc ut parvula sapit; per vicos & plateas, quærendum putavit, fruendi avida, sed ignara mysterii? iterum ergo frustrata repetit dicens: *Quæsivi eum, & non inveni.* Non est, ut ista suspicata est, in plateis, aut vicis; nisì fortè in illis. de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hierusalem, sternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluja cantabitur.*

b Anima (enim) quæ amat, ascendit frequenter, & currit familiariter per plateas cœlestis Hierusalem, visitando Patriarchas & Prophetas, salutando Apostolos, admirando exercitus Martyrum, & Confessorum, chorósque Virginum speculando.

c Ibi, ibi illum, qui quæret, inveniet, & videbit gloriam ejus, non gloriam quasi unius cæterorum, sed planè gloriam, quasi unigeniti à Patre, quid facies, ô Sponsa! putas, potes sequi eum illuc? aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, támque arcano sanctuario ut filium in patre, & patrem intuearis in filio, non utique; ubi est ille tu non potes venire modò, venies autem postea: Age tamen, sequere, quære, nec te inaccessibilis clari-

a *Bern. serm. 76. in Cant.* b *Aug. man. cap. 24.*
c *Bern. serm. 76. in Cant.*

claritas, vel ſublimitas à quærendo deterreat, ab inveniendo deſperare faciat. Si potes credere omnia poſſibilia ſunt credenti. Prope eſt inquit, verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & inveniſti, nam credere, inveniſſe eſt, Norunt fideles, habitare CHRISTUM per fidem, in cordibus ſuis. Quid propius eſt? Quære ergo ſecura, quære devota, bonus eſt Dominus animæ quærenti ſe. Quære votis, ſequere actibus, fide inveni; quid non invenit fides? attingit inacceſſa, deprehendit ignota, comprehendit immenſa, apprehendit noviſſima; ipſam denique æternitatem ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatámque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

a Quid hoc deſiderii eſt & ardoris, ut ſurgens de nocte publicum non erubeſcat? percurrat civitatem? percunctetur palam & paſſim de dilecto, atque à veſtigandis ſemitis ejus nullâ valeat ratione averti? nullâ præpediri difficultate, non tempeſtivæ retineri amore quietis, non Sponſæ verecundiâ non vel timore noctis? Et tamen in his omnibus fruſtrata eſt uſque adhuc à deſiderio ſuo. Quare, quid ſibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio; tædiorum nutrix, ſuſpicionum fomes, impatientiæ fax, noverca amoris, mater deſperationis, ſi adhuc diſſimulatio eſt, nimis eſt moleſta. Eſto, quod piè, utilitérque interim fuerit diſſimulatum, donec

in

a Bern. ſerm. 75. in Cant.

in ſolâ adhuc vocatione, ſeu revocatione res erat: nunc verò cùm requiritur, & ità requiritur, quid jam conferre poterit diſſimulatio? ſi de carnalibus ſponſis, & pudendis amoribus quæſtio eſt ſicut litteralis ſuperficies præluſiſſe videtur, & ſi inter illos talia contingere queant, mea non intereſt, ipſi viderint.

a Nolo te ſponſum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis, dicas, licèt: *Surgam & circuibo civitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea*; & interroges; *Num, quem dilexit anima mea; vidiſtis?* nemo tibi reſpondere dignabitur: ſponſus in plateis non poteſt inveniri. Arcta & anguſta via eſt, quæ ducit ad vitam, zelotypus eſt JESUS, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines ſtultæ tu intrinſecus eſto cum ſponſo.

b Non in foro, non in plateis CHRISTUS reperitur: non eſt CHRISTUS circumforaneus; CHRISTUS enim pax; in foro, lites: CHRISTUS juſtitia eſt; in foro iniquitas: CHRISTUS operator eſt; in foro inane otium: CHRISTUS charitas eſt, in foro obtrectatio; CHRISTUS fides eſt, in foro fraus atque perfidia, fugiamus ergo forum, fugiamus plateas: Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire quæ dixit: *Exurgam, ibo & circuibo in civitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea; quæſivi eum, & non inveni eum.* Nequaquam

a *Hieron. epiſt. 22. ad Euſtoc.* b *Ambr. lib. de virg.*

quam igitur ibi quæramus CHRISTUM, ubi invenire non possimus.

a Non pedum passibus, sed desideriis quæritur Deus; & ubique non extundit desiderium sanctum, felix inventio, sed extendit. Numquid consummatio gaudii, desiderii consumptio est; oleum magis est illi, nam ipsum flamma. Sic est; adimplebitur lætitia, sed desiderii non erit finis; ac per hoc, nec quærendi: quid ni animer ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace?

b Attendite vehementiam & vim amoris. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit præsenti; ibi, vota anhelata laborant; hìc exhausta relinqui patiuntur. O felix amor, qui continuâ quadam vicissitudine, aut liquescit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum! *quæsivi & non inveni.*

c Ego erravi, sicut ovis quæ perierat, quærens te exteriùs, qui es interiùs; & multùm laboravi quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuivi vicos & plateas civitatis* hujus mundi quærens te *& non inveni.* quia malè quærebam foris, quod erat intus. Misi nuncios meos; omnes sensus exteriores, ut quærerem te; *& non inveni*, quia malè quærebam. Video enim, lux mea, Deus; qui illuminâsti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipsi, ubi intraveris, nesciverunt, Sero te amavi pulchritudo tam antiqua & tam nova, sero te amavi; & tu intus eras,

a *Bern. serm. 84. in Cant.* b *Guilib. Abb. serm. in Cant.* c *Aug. soliloq. cap. 31.*

eras; & ego foris, & ibi te quærebam, & in iſta formoſa quæ feciſti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te, quæ eſſe non poterant, nisì in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogavi terram, ſi eſſet Deus meus, & dixit mihi, quod non; & omnia quæ in ea ſunt, hoc idem confeſſa ſunt. Interrogavi mare & abyſſos & reptilia quæ in eis ſunt, & reſponderunt, non ſumus Deus tuus: quære ſuper nos eum. Interrogavi flabilem aërem & inquit univerſus aër, cum omnibus incolis ſuis: fallitur Anaximenes, non ſum ego Deus tuus. Interrogavi Cœlum, Solem, Lunam & Stellas; neque nos ſumus Deus tuus, inquiunt. Interrogavi deinde mundi molem. Dic mihi, ſi es Deus meus, an non? & reſpondit voce forti: Non ſum, inquit ego, ſed per ipſum ſum ego, quem quæris in me, ipſe fecit me; ſupra me quære eum qui regit me, qui fecit me.

Num quem diligit anima mea, vidistis? Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea: tenui eũ, nec dimittã Cant. 3.

XII.

Num quem diligit anima mea vidistis?
Paululum cùm pertransissem eos,
inveni quem diligit anima mea; Tenui eum, nec dimittam. *Cantic.* 3.

Restat adhuc tota locus ullus omissus in urbe,
Aut regio nostro non peragrata pede?
Flammiferis cunctæ facibus luxere plateæ,
Nullaque vel minimæ compita spreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obivi?
Vrbs etiam in tanta defuit urbe mihi.
Sed quod in hos frustra juvat incubuisse labores,
Si Sponsum semper quæro, nec invenio?
Ergo domum lacrymans, vestigia retro ferebam,
Quique rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propior portis à mœnibus aufero gressum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
At prior hic dixi, quem diligo fortè latebit;
Et subito vigiles, reppererintne? rogo.
Illi, cum tacito convertere lumina risu,
Verbaque dentatis reddere salsa jocis.
Et quidam; Quisnam ille tuus quem diligis ignis,
Absque suo nosci nomine posse putas?
Parcite respondi, tam rusticus est mihi candor,
Scire omnes rebar; quis meus esset amor.
Nec mage vel Pyladis notum, vel nomen Orestis,
Neve tuum, Thysbe, Pirame, neve tuum:
Vosque etiam quamvis, quem diligo, scire negetis,
Scire, nec ignotum posse latere, puto,

Obsecro

Obsecro dic igitur Custodia pervigil urbis,
Num meus hac vobis tendere visus Amor?
Ille meus, propria quem plus ego diligo vita,
Qui quoque me vita plus amat ipse sua.
Dicite, quando abiit? quantillo tempore mansit?
Quaque prehensurum se simulavit iter?
Hac ut aut illac: dextra vel fortè sinistra!
Solus erat? socius an comitatus erat?
Excubiæ salsis iterum risere cachinnis;
At mihi salsa meas obruit unda genas.
Transieram: Sponsi neque spes super ulla videndi,
Mensque erat in damni mersa dolore sui:
En subito, dum cuncta animo tristissima volvo,
Nullaque quam tantæ, vota minora spei;
Ille meus, tota toties quæsitus in urbe,
Iam non quæsitus constitit ante oculos.
Exilii, mystoque metu perterrita gaudens
Vix potui propriis credere luminibus.
Et, Tene aspicio, mea lux, mea vita? volentem
Dicere, vox hærens faucibus impediit.
Qualis ubi viso conjux inopina marito,
(Quem mendax tulerat rumor obiisse diem)
Obstupet ac visa veluti percellitur umbra.
Optantemque loqui pallida facta, fugit.
Nec nisi jam noto reducis fidentior ore,
Audet in amplexus conjugis ire sui:
Tumque veretur adhuc, ne se malè credula fallat,
Inque fidem lenior decipiatur amor:
Sic ego, dum trepido rediere in pectore vires,
Teque iterum ante oculos, Sponse, revise meos;
Subdubitans speransq; timensq; & amore fatiscens,
Tune es, quem video, clamo, vel umbra tui?

Ah Sponſe! ab none! non es, quem diligo, non es!
Imò es quid dubito? numquid ..? haud dubito.
O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
Nil ultra dubito, lux mea, te video.
Agnoſcenſque tui vocem præſentis & oræ,
Involo in amplexus, Sponſe reperte, tuos.
Iamque ego te teneo, neque per vaga compita quæram
Ludibrium vigili, nocte futura gregi.
O mea ſi geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibuſque pedes!
Quàm te compliciris, mea lux amplecterer ulni!
Arctius amplexu, vitis & ulme, tuo.
Arctius anguipedum manibus, pedibuſq; hederarũ,
Queis obit annoſas herba marita domos.
Sed neque te noſtri laſſent, mea vita, lacerti,
Sæpe nec errantes per tua colla manus:
Longa Tui ſubeat, mea lux, abſentia mentem,
Nec niſi penſari tempore poſſe putes.
Ah citò tam longi quereris compendia damni.
Vix ego jam cœpi, tu ſatur, ecce fugis.
Non ità diſcedes non tam cito liber abibis;
Nec niſi pugnando viceris, effugies.
Num quem diligit anima mea vidiſtis? Paullulum
cùm pertranſiſſem eos, inveni quem diligit anima mea. Tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

[a] O Amor præceps, vehemens, flagrans, impetuoſe! qui præter te aliud cogitare non ſinis, faſtidis cætera, contemnis omnia præter te, te contentus: confundis ordines, diſſimulas uſum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod cor-

[a] *Bern. ſerm. 79. in Cant.*

consilii, judicióve videtur, triumphas in temetipso, & redigis in captivitatem. En omne quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil, ità tibi, ipsius & cor vendicâsti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidisti?* quasi verò hi sciant, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipso scisciteris? & non habet nomen? Quænam verò tu, & ille quis?

a Quo pacto inveniri posset, quod nullæ res nobis cognitæ ostendere possunt? non forma, non color, non circumscriptio, non qualitas, nõ locus, non figura, non conjectura, non adsimilatio, non proportio; sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem pervestigiantium planè fugit Propterea, inquit, *quæsivi eum*, per animæ facultates eas quæ inveniendi vi præditæ sunt; per ratiocinationes & cogitationes: at extra hæc omnia positus erat, accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de qua possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

b (Sed) sicut Conjux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & ubiq; speculans, in mari & in terra; et si viderit navem venientẽ, ibi suum putat esse virũ & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens: Dicite mihi ubi eum dimiseritis, in qua regione, aut in qua civitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modũ, omnis sancta (anima) con-

a *Nyss. ora. 12. in Cant.* b *Chrys. hom. de virt.* stri-

ſtricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, ubi paſcit, ubi cubat, quem diligit anima mea?*

a Jam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & deſiderii intentionem ſuaviter illum perveſtigas, nunc moras accuſas, nunc te cernis contemptum, nunc te viſitatione confiteris indignum, & iterum de ejus,(totiens expertus)bonitate præſumis nunc quaſi ulteriùs non ſuſtineas, ſpirituali quodam litigio vel luctamine evincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ ſuſpiria? quæ voces? nunc oculi fletu graves, cùm intimis ſingultibus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia, nunc pectoris contuſione animæ tarditas accuſatur. Proferũtur interim verba ſinè principio, ſinè fine, quorum nec ſententiæ cohærent ſibi, nec rationes ſimiles ſunt, nec alicujus linguæ ſenſus vel idioma ſervatur: quando vox aliquando reſpondet affectui, & iterũ vocẽ affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESUS tali certamine ſuperari

b Supereſt itaque ut ad eum recurrat, in quo ſolo vera eſt conſolatio, & per iſtius vitæ noctes, in lectulo cordis DEUM quærat: Quem ſi primò non invenit, magis ad quærendum animetur, ſurgat ad amorem cæleſtium; civitatem circumeat exultatione univerſæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui cuſtodiunt Eccleſiam, nudetur pallio ſæcularis ornatùs, & charitatis ſagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo deſiſtat; quàm mœrentium conſolatorem

a *Bern. hom. infr. oct. Epiph.* b *S. Greg. in Pſal. pœn.*

latorem inveniat. Inventum autem ſummope-
re teneat, donec redemptus ope adjutricis gra-
tiæ, à conſcientiæ eripiatur tribulatione.

a Eſt enim quidam ſpiritualis amplexus, atq;
utinam contingat, ut meam Sponſã altior Spon-
ſi amplexus includat, ut ego quoq; poſſim dice-
re, quod in eodem libro ſcriptũ eſt: *Sinistra ejus*
ſub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!

b Quid hoc tenacius glutino; quod nec aquis
eluitur, nec ventis diſſolvitur, nec ſcinditur gla-
diis, Deniq; *aquæ multæ non poterunt extinguere*
charitatem. Tenui eum nec dimittam. Et ſanctꝰ Pa-
triarcha: *Non te* inquit, *dimittam, niſi benedixeris*
mihi: Iſta nõ vult eum dimittere: & fortè magis
quàm Patriarcha id nõ vult, quia nec pro bene-
dictione quidem, ſiquidem ille, benedictione
acceptâ, dimiſit eum: hæc autem non ſic, No-
lo, inquit, benedictionem tuam, ſed te. *Quid enim*
mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram? nõ
dimittam te, nec ſi benedixeris mihi. *Tenui eum*
nec dimittam. Nec minùs forſitan ille tenerivult;
cùm perhibeat dicens: *Delitiæ meæ eſſe cum filiis*
hominum. Quódque pollicens ait: *Ecce ego vobiſ-*
cum ſum, uſque ad conſummationem ſæculi: quid
hac copulâ fortiùs, quæ una, duorum tam ve-
hementi voluntate fundata eſt, ſed nihilomi-
nus, illa viciſſim tenetur ab eo quem tenet; cui
alibi dicit: *Tenuiſti manum dexteram meam.* Quæ
tenetur & tenet, quomodo jam cadere poteſt?
tenet fidei firmitate, tenet devotionis affectu.
At nequaquam diu teneret, ſi non teneretur.

Tene-

a *Orig. hom. 1. in Cant.* b *Bern. ſerm. 79. in Cant.*

Tenetur autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui eum, nec dimittam.*

a Inveniam (& ego) Te desiderium cordis mei, teneam Te, amor animæ meæ, amplectar Te sponse cœlestis, exultatio mea summa, intus & extra, possideam Te beatitudo sempiterna, possideam Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ!

b Ecce quod concupivi jam video, quod speravi jam teneo, quod desideravi jam habeo; illi námque in cœlis junctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

c Tantò instantiùs inventum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inveni.

d O piissime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quã felices qui sperant in te! Verũ certè est, & indubitanter verũ, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquã derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter invenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectárat à te.

e Gratias Tibi lux mea, quoniam illuminâsti me, & inveni Te, & me, ubi inveni me, ubi cognovi me, ibi inveni Te, ibi cognovi Te; ubi autem cognovi Te, ibi illuminâsti me.

a *Aug. soliloq. c. 1.* b *Aug. med. c. 37.* c *Beda in c. 3. Cant.* d *Orig. hom. 10 in divers.* e *Aug. soliloq. c. 31.*

Mihi autem, adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Psal. 72.

XIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino Deo ſpem meam. *Pſalm.* 72.

Quàm mea, per varios, vita eſt exercita caſus!
At pila, percuſſu pulſa; repulſa manu.
Munera bellifori primùm placuere Gradivi,
Armaque ſpe laudis, ſanguinolenta tuli.
Arma dabant animos, & erat ſpes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis.
Sæpe vigil tetricas traduxi cantibus horas,
Et cuſtos ſpeculæ tædia longa tuli.
Nec ſemel admonitu fraus hoſtica prodita noſtro eſt,
Cùm ſignum totiès, ore, vel ære dedi.
Addidici ſeptis foſſam producere caſtris,
Et ſude præfixas impediiſſe vias.
Quin etiam ſubitæ faciem componere pugnæ,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
Denique non tenuis belli quis certiùs artes,
Militis auxilio ſeu Ducis eſſet opus.
Ah, quoties Libycas preſſit pes laſſus arenas,
Et cecidit madidis ſudor in ora comis!
Collaque magnanimus tinxit fumantia pulvis:
Nec tamen unda ſitim quæ recrearet, erat.
Ah quoties gelidos fluviorum innavimus alvêos.
Æra gravante humeros, ære gravante caput!
Oraque prenſatos retinebant mordicus enſes,
Nando per obſtantes cùm veheremur aquas.

Bellantem tenuit jam tot me Marſpiter annis,
Principioque pedes, fine merebar eques:
Quoque tegor, decima fuit ictus arundine thorax
Læſaque, ſunt totidem cuſpis & umbo locis.
Lethifero cecidit ſonipes mihi tertius ictu,
Criſta quater galeæ cuſpide, rapta fuit.
Quin animam præceps in aperta pericula miſi,
Dum nimis hoſtili dextera cæde calet.
Nulla tamen noſtro tunc ſunt data vulnera tergo.
Omne ſed adverſo pectore vulnus erat.
Nempe gradum tenui, contra ferrumque faceſque,
Telaque præcipiti grandine plura tuli.
Perque meo factos gladio ſpatiabar acervos,
Impoſito ſubigens corpora ſtrata pede,
Quis putet, hoc tantis caput inſuperabile bellis,
Non etiam bellis, vota tuliſſe ſuis?
Heu mihi! poſt partas proprio tot ſanguine lauros,
Poſt tot ad infernos funera miſſa lacus?
Poſt toties meritas gladio victore coronas;
Poſt tot fixa tuo ſigna, Gradive, tholo?
Vna tot egregios delevit culpa triumphos.
Nec fuit ulla ſuper nominis umbra mei:
Et gravis in pœnam me diruit ære Tribunus,
Juſſit & incincto turpiter ire ſago.
Gloria quin odiis popularibus obruta vertit,
Sic cecidit tanto Marte petitus honor.
O utinam potiùs pro te, Deus, arma tuliſſem!
Non ità caſſa ſuis laudibus arma forent.
Te ſuper, intrepida meliùs ſpe, vota locantur,
Vt fundat trepidas anchora fida rates.
Ergo ſuum Odryſio poſitum ſuſpendimus enſem,
Æraque ſunt curvæ juſſa valere tubæ.

Tum

Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisere tabernæ,
Vnaque Mercurio cura lutasse fuit.
Tum piper & lanas lydo reparavimus auro,
Veximus & gravida grana, merumque trabe,
Nostraque Barbaricos tetigerunt linteа portus,
Et sinus invecta vix sinè merce fuit.
Scilicet, è minima magnum recogere quæstum,
Maximus hac studii parte triumphus erat.
Creverat aggestus jam densa pecunia nummis,
Nec domus immensas arcta tenebat opes.
Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
Sed periit, patriis proxima classis aquis
Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
Credita perjurus debitor esse negat.
Ergo velut liquidis sal crescit & interit undis,
Vt crevistis opes, sic periistis opes.
O quanto placidos tranquillius exigit annos,
Qui neque lucra cupit, qui neque bella movet!
Dives Athlantiade, tua linquo negotia dixi
Nulla mihi vestra merce redempta quies.
Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis
Marte negante decus, Mercurioque fidem?
Regis in ignotam subrepsi nobilis aulam;
Magnaque mox regi fama relata mei est.
Et vocor, & videor, placidoque arrideor ore;
Dumque loquor, prona Principis aure fruor
Nescio quid fuerit, quod Rex mihi cœpit amare;
Non fuit hoc meriti, sed magè fortis opus.
Seu fuerit virtus, seu sors, seu Regius error,
Maximus exiguo tempore crevit amor.
Sæpe diem nocti conjunximus, inque loquendo,
Non fuerat visus præcipitasse dies.

Sæpe domi tacitas luſu traduximus horas,
Vnaque ſæpe foris menſa duobus erat.
Non ità Sejanum Latiæ favor extulit Aulæ;
Clitus Alexandro non ità carus erat.
Commodus haud tantum potuit tribuiſſe Cleandro,
Aut Conſtantini plus amor Ablavio.
Iamque ſua fateor, favor hic, novitate placebat,
(Vt prope non ſolitæ res novitate placent)
Aulaque felicem, felicem turba vocabat,
Quòd mihi tanta Ducis gratia parta foret.
Vah! nimis infidis ſubnixa potentia ſceptris,
Quæ minimo ſortis turbine verſa ruit!
Ecce, minax tetricos cœpit Rex ducere vultus,
Nec tamen eſt vitio gratia læſa meo.
Hei mihi! cœptus amor, ſubitam ſe vertit in iram,
Hoſtis & è patrio cogor abire ſolo.
Et veteres auxi caſu, nova fabula faſtos;
Fabula ſic elegis triſte carenda meis.
Arcadii Eutropius, Stilico rediviuus Honorî
Et Conſtantini Cæſaris Ablavius;
Clitus Alexandri, Tiberi ejus & Sejanus,
Rurſus in hiſtoriæ parte fuere meæ!
O Deus! ô quantò tranquillius exigit ævum,
Qui locat in ſceptris vota quæſque ſuis!

Mihi

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.
Psalm. 72.

[a]COR humanum in desiderio æternitatis non fixum, numquam stabile potest esse, sed omni volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est. In his autem caducis & transitoriis, in quibus ejus affectus captivi tenentur, veram requiem invenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, ut nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit.

[b] (Et ego) aliud & aliud sequebar, & à nullo implebar: dum non in me inveniebam te, incommutabile & singulare, indivisum, unum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum.

[c] (Sed nunc) nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo esse. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, *tibi adhærere*, sicut scriptum est, *qui adhæret Domino, unus spiritus est cum eo.*

[d] Eligant alii militiam, alii advocationem, alii diversas variásque doctrinas, alii negotiationem, alii agriculturam, *mihi autem adhærere*

a *Aug. med. cap.* 25 b. *Aug. solileq. c.* 11. c. *Aug. med. cap.* 37. d *Aug. in Psalm.* 72.

Deo bonum eſt. Deo adhærere nihil eſt melius quando eum videbimus facie ad faciem: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor. *Adhærere Deo bonum eſt*; ſed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo ſpem meam.* Quamdiu ergo nondum adhæſiſti, ibi pone ſpem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præſentiam? inhære per ſpem: & quid hìc ages, ponens in Deo ſpem tuam? quod erit negotium tuum, niſi ut laudes, quem diligis? Ecce ſi amares Aurigam, non raperes cæteros ut tecum amarent? Amator Aurigæ quacumque tranſit, loquitur de illo, ut cum illo eum ament & cæteri.

a Divitiæ ſi affluant, nolite cor apponere Fluxa eſt divitiarum natura, ſuos poſſeſſores ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie hujus eſt ager, cras erit alterius, & paulò poſt ad alium perveniet. Reſpice parumper ad civitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, ſortitæ ſunt, aliter ab aliis atque aliis appellatæ poſſeſſoribus? Et aurum è manibus habentis ſe, fluens ſemper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magìs enim aquam manu circumplexam retinere continenter poſſis, quàm divitias conſervare tibi ipſi.

b Juſtorum judicio (quælibet bona adfuerint) cum ſanctis deſideriis æſtuant, bona minimè videntur, unde David Propheta, qui Regni

a *Baſil. in Pſalm.* 61 b *Greg. homil.* 4. *in Evang.*

gni divitiis, multisque obsequiis fulciebatur, quamvis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, uni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mihi autem adhærere Deo bonum est.*

a Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliquid aliud à Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Námque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deum, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior est ille qui fecit cælum & terram. *Beatus vir cujus est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.*

b Sicut autem nemo potest duobus Dominis servire, ità nemo potest in duobus Dominis sperare. Nemo potest in incerto divitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo speraveris, & videat Deus spem tuam, in sæculum æternum esse conversam, & quia aliam nullam omnino spem geris, nisì in ipso, qui vivificat mortuos, & vocat, quæ non sunt non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse, *qui salvos facit sperantes in se.*

c Huic qui in homine spem ponit, magnopere est metuendum, ne in execrationem illam inci-

a *August. in Psalm. 39.* b *Orig. in Psalm. 36. hom. 5.* c *Basil. in reg. fusiùs disp. q. 42.*

incidat: *Maledictus homo, qui confidit in homine, & fulcit carnem brachii sui, & defecit à Domino anima ejus.* Quæ verba cùm dicunt, *Qui confidit in homine,* illud præcipiunt; nequaquam in altero spem poni debere: cùm autem, *& fulcit carnem brachii sui;* in se, sui habendam fiduciam vetant.

[a] Quidquid igitur agendum sit, quidquid declinandum, quidquid tolerandum, quidquid optandum. Tu es Domine spes mea, hæc una mihi omnium promissionum causa; hæc tota ratio meæ expectationis. Prætendat alter meritum, sustinere se jactet pondus diei & æstûs; jejunare bis in sabatho dicat, postremò non esse sicut cæteri hominum glorietur; *mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam.* Sperent in aliis alii; fortè hic in scientia literarum, hic in astutia sæculi, ille in nobilitate, ille in dignitate; ille in alia qualibet vanitate confidat; propter te, *omnia detrimenta feci, & ut stercora arbitror; quoniam tu es Domine spes mea* Speret qui vult, *in incerto divitiarum*; ego verò ne ipsa quidem, nisi abs te victui necessaria spero. Si mihi præmia promittuntur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant adversum me prælia, si sæviat mundus, si fræmat malignus, si ipsa caro adversus spiritum concupiscat, in te ego sperabo. Quid cunctamur abjicere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias, & huic uni, tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei,

[a] *Bern. serm. 2. super Beat. qui habit.*

ſpei, totâ devotione animi, toto fervore ſpiritus, inhærere? ſi quid illi impoſſibile, ſi quid vel difficile eſt, quærere aliud in quo ſperes.

a *Fortiſſimum ſolatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propoſitam ſpem: quam ſicut anchoram habeamus animæ tutam ac firmam.*

b Jam ſpem quaſi anchoram (præmiſimus) ne in iſto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de navi, quæ in anchoris eſt, rectè dicimus, quod jam in terra ſit, adhuc tamen fluctuat, ſed in terra quodammodo educta eſt contra ventos, & contra tempeſtates; ſic contra tentationes hujus peregrinationis noſtræ ſpes noſtra fundata, facit nos non abripi in ſaxa.

Adhæreat, quæſo, Domine, *anima mea poſte*, ſuſcipiat me dextra tua; ſuſtollat me ſuper altitudinem terræ, & cibet me illâ cæleſti hæreditate, cui ſuſpirat peregrinatio mea die ac nocte.

XIV.

a *Heb. 6.* b *Auguſt. in Pſalm. 64.*

Sub umbra illius quem desideraveram, sedi.
Cantic. 2.

XIV.

Sub umbrâ illius, quem desidera-
verain, sedi. *Cant.* 2.

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
Et bona jam cœptæ pars erat acta viæ.
Viq; solet lassus metam spectare viator,
Credebam sparsis pauca deesse meis.
Ut cœpi reliquos metiri prorida passus,
Majus erat medio, quod superabat, iter.
Hei mihi! tum refuga cecidernnt corpore vires,
Tót que nimis durus, millia visa labor.
Ergo oculos cœlo misera cum voce tetendi,
Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
Et mihi, quis, dixi, dabit h sce sub æstibus umbram?
Solis ab infesto verberor igne caput.
Aspice, sub plantis quàm ferveat arida tellus,
Siccáque semustos urat arena pedes.
O nemora! ô riguæ, frondosa cacumina, sylvæ:
O la ebræ! ô fontes! arboreæque domus!
O utinam, virides pandat mihi populus alas,
Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
Audiit ille meas solitus lenire querelas,
Cujus erat toties umbra petita mihi.
Et scio, quò properas, scio, quas ait, arripis oras,
Et scio, quam toties anxia poscis opem.
Cœlestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
Quámque agis in terris, hæc tibi, vita, via est.

Iámque gravat longi te tanta moleſtia curſus.
Et cupere Mali fronde virente tegi.
Ecce tuis venio ſperata laboribus umbra,
Quámque voves, placido tegmine, Malus ero,
Aſpicis hærentes funeſta ex arbore palmas,
Quóſque fodit geminos cuſpis acuta pedes?
Aſpicis innumero laniatum vulnere corpus?
Aſpicis? heu vix eſt corporis umbra mei.
Hæc tibi quæſtam feſſæ dabit umbra quietem,
Portus & in duris, hæc tibi Malus, erit.
Dixerat, & vires ſubitò rediere jacenti,
Tanta loquente Deo, viſque vigórque fuit.
Tunc ego ſuſpiciens, in Sponſum lumina fixi
Hei mihi, ſuſpenſus de Cruce Sponſus erat!
Et qualis, Sponſe, inquam, hæc eſt, quàm triſtis imago?
Hæccine eris capiti Malus aprica meo?
Hæc ego ſanguinea languens reſidebo ſub umbra,
Tu, crucis infami ſtipite fixus eri?
O mala Malus! & infelix, quæ te manus umquam
Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
Attamen hæc lætos Malus jacet ardua ramos,
Vtq; cubem, placidos umbra dat apta toros;
Vmbra dat apta toros, ſed non tamen apta ſopori:
Ah! magis hæ lacrymas, Malus & umbra petunt,
O bona Malus! & ô felix, quæ te manus umquam
Fixit humo, hanc ſidus jam decet eſſe manum.
Ah video, cui te ſimilem, mi Sponſe, vocabo;
Sæpè mihi umbriferæ munere functa domus.
Qualis onuſta rubris latè ſua brachia pomis
Spargit, & apta ſiti munera Malus habet;

Exſuo

Exſuperátque ſuas, numeroſa fruge ſorores,
Vna nemus laſſis, hoſpitibùſque penus;
Talis es æſtivis mihi, ſponſe, caloribus umbra
Lymphâque dum ſitio, dum fameóque cibus,
O quoties ego te! quoties mi Sponſe, vocavi,
Vt ſemel illa meum conderet umbra caput?
Hic ego, ſi liceat, dixi, gemebunda ſedebo;
Vt ſedet amiſſo mœſta columba viro.
Et modò purpurei concreto ſanguine crines,
Et modò materies, labra, doloris erunt.
Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula cervix,
Nunc os, nunc atro barba cruore madens.
O quoties latus hoc, lacrymanſq; gemenſq; videbo!
Ne videam lacrymis impediarque meis!
Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera, vulnus,
Saucia dum geminos labar ad uſque pedes.
Tuncq; iterum amplexu lignum lachrymabile ſtringens,
Subſcribam hæc plantis verba ſuprema tuis:
En duo qui cauſam præbent ſibi mortis, Amantes;
Mergitur hæc lacrymis, ignibus ille perit.

Sub umbra illius, quem deſideraveram ſedi, Cant. 2.

« AMoris enim vulnere percuſſa arborum ſolatia ſylvarúmque ſectatur.

b Sicut (námque) arbor mali inter reliqua ligna ſylvæ, ſic eſt ſponſus inter reliquos filios, habens fructum, qui non ſolùm ſapore omnes, ſed & odore præcellat; & duos animæ ſenſus: id eſt, guſtum & odoratum reficiat: diverſis námque copiis menſam ſuam nobis præparat ſapientia, in qua non ſolùm panem vitæ apponit, ſed immolat carnes verbi; & non ſolùm miſcet in cratere ſuo vinum, ſed mala adhibet odorata & dulcia, quæ non tantùm in ore & labiis ſuavitatem reddant, ſed & interioribus tradita faucibus dulcedinem ſervent.

c Is enim qui in ſylva naturæ noſtræ, ob ſuam erga genus humanum benevolentiam germinavit, eo ipſo quo carnis ac ſanguinis particeps factus eſt; quaſi malum quoddam exiſtit. Nam in hoc fructu videre eſt quiddam quod cum utroque, nimirum, carne ac ſanguine, ſimilitudinem aliquam habeat: etenim ratione coloris ſubalbi; carni quod proprium eſt imitatur; rubedinis ſpecie cognatio quaſi quædam cum ſanguinis natura indicatur.

a Meritò

a *Orig. hom. 3. in Cant.* b *Orig. ibid.* c *Nyſſ. in cra-*
ti 4. in Cant.

a Meritò ergo ejus desideraverat umbram, de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis, unus est etenim vitæ auctor, unus mediator Dei & hominum homo CHRISTUS JESUS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimùm desideraverat umbram; quòd solus sit, qui non solùm ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. *Sub umbra ejus quem desideraveram sedi*, umbra ejus, caro ejus.

b Quis enim posset, sustinere Solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ità ex conjunctione solis & humani corporis facta est umbra.

c CHRISTUS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odorem mundanæ fundebat redemptionis: quæ peccati gravem detersit fœtorem & unguentem potus vitalis effudit. *Tanquam malum*, inquit, *in lignis sylvæ, ità consobrinus meus in medio filiorum. In umbra ejus concupivi & sedi*, Bona umbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, *& fructus ejus dulcis in faucibus meis.* Quis fructus ejus dulcis, nisi præjudicatio Dominicæ passionis?

d Nathanaël *sub arbore fici* videtur; David, in

a *Bern. serm.* 48. *in Cant.* b *Guil. apud Delrio in c.* 2. *Cant.* C *Ambr. in Psalm.* 118. *Octon.* 5. d *Ambr. in Psalm.* 118. 3.

in umbra alarum Domini IESU ſperare ſe dicit, Zacchæus *in arborem ſicomori* aſcendit, ut CHRISTUM videret. Nobis quoque expandit manus ſuas IESUS, ut totum mundum obumbraret quomodo non ſumus in *umbra*, qui Crucis ejus protegimur velamento? quomodo non ſumus in *umbra*. quos crucifixus à malignitate ſæculi, & corporis ardore defendit.

a *Hac umbra* David protegi ſe poſtulabat, ne eum *per diem Sol ureret vel luna per noctem. Hanc umbram* ſpiritalis miniſtrat gratia, torrida ſæculi hujus, & mundi æſtiva fugientibus. In hâc ergo *requieſcamus umbra*, peccatorum noſtrorum æſtibus fatigati; ſi quos aduſſit libido, hos Domini Crux refrigeret, in qua ſe reclinavit, ut noſtra delicta ſuſciperet.

b Umbra fit ex corpore & luce, & eſt itinerantium refrigerium ab æſtu, & protectio à tempeſtate. Arbor vitæ, ſcilicet *malus*, eſt *ſancta Crux*: fructus ejus, *Chriſtus*, *umbra*, tutela vel refrigerium humani generis, quod gravi onere peccatorum per æſtum concupiſcentiæ premebatur.

c Umbra Chriſti (ſiquidem) omnem tentationum fervorem temperat, & dum aura ſuæ inſpirationis ſuaviter mentem tangit, quidquid noxii caloris ſuſtinebat, expellit, & quam jam forſitan nimius vitiorum æſtus marcidam fecerat,

a *Idem ibid. Oſt.* 4. b *Hon. apud Delr. in cap.* 2. *Cant.* c *Greg. in cap.* 2. *Cant.*

fecerat umbra ſancti Spiritus, protegens recreat, ut dum in ejus inſpiratione ſedens pauſat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robuſtiùs currat.

a Per *umbram* ex ſupernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut Sponſa in Canticis Cant adventum Sponſi præſtolata prænunciat, dicens: *Sub umbra illius quem deſideraveram ſedi*, ac ſi dicat: ab æſtu carnalium deſideriorum, ſub adventus illius protectione requievi.

b Nónne meritò ſub arboris hujus umbrâ ſedit genus humanum, quod per eſum ligni ſcientiæ boni & mali paradiſum amiſerat? grave onus peccatorum in æſtu vitiorum portabat, quod deorſum in præcipitium tormentorum trahebat, & ideo ad arborem vitæ JESUM CHRISTUM feſtinabat.

c Tu ergo, vide, ut vivas in umbrâ ejus, ut quandóque & regnes in lumine ejus. Non enim tantùm umbram habet, habet & lucem.

d Apoſtolus dicit: legem, umbram habere futurorum bonorum: & omnem veterem culturam umbram & exemplar pronunciat eſſe cœleſtium. Nos autem alieni ſumus ab umbrâ eorum, quoniam non ſumus ſub lege, ſed ſub gratia; ſed quamvìs non ſimus ſub umbra illa, ſumus tamen ſub umbra meliore; in umbrâ enim CHRISTI vivimus inter gentes.

a *Greg. l.* 33. *mor. cap.* 3. *in c.* 40. *Iob.* b *Honor. apud Delr. c.* 2. c *Bern. ſerm.* 48. *in cant.* d *Orig. hom.* 2. *in Cant.*

a Et meritò ſponſa ſub mali umbrâ ſedere concupiſcit, ſinè dubio, ut vitæ, quæ eſt in ejus umbrâ, particeps fiat, videtur omnis (quoque) anima, donec in præſenti vitâ eſt, umbram habere neceſſariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cùm exortus fuerit, continuò ſemen, quòd non altâ radice demerſum eſt, areſcit & deperit.

b Sed fortâſſe felicius aliquid iſta expertam ſe gloriatur in eo, quod ſe in umbrâ dicit non (ut Propheta) vivere, ſed ſediſſe: ſedere enim quieſcere eſt. Plus autem eſt quieſcere in umbrâ quàm vivere; ſicut vivere plus eſt quàm tantummodò eſſe in ea. Igitur quod eſt commune multorum, Propheta aſſumens ſibi; *in umbra ejus vivimus*, inquit; ſponſa verò, habens prærogativam; etiam quòd ſub eâ ſingulariter *ſederit* gloriatur, ubi itaque nos cum labore vivimus, qui conſcii peccatorum ſub timore ſervimus, ibi hæc devota & amans ſuaviter requieſcit. Denique timor pœnam habet, amor ſuavitatem, unde ait; *Et fructus ejus dulcis gutturi meo*; guſtum contemplationis ſignificans, quem obtinuerat per amorem ſuaviter ſublevata. Aſt iſtud, *in umbra*, quia, *per ſpeculum & in enigmate*; erit cùm *declinaverint umbræ* creſcente lumine, imò penitus diſparuerint, & ſubintrabit ſicut perſpicua ità & perpetua viſio, erítque non modò ſuavitas gutturi, ſed & ſatietas ventri, ſinè faſtidio tamen: *ſub umbra ejus quem deſideraveram ſedi*, & fru-

a *Ibidem.* b *Bern. ſerm.* 58. *in Cant.*

& fructus ejus dulcis gutturi meo.

a In te ergo, dulciſſime Domine IESU, quieſcat mens noſtra, & à te, nec ad modicum ſeparetur. Stultiſſimum quidem eſt, etiam nobiliſſimo & jucundiſſimo loco exire. Quomodo audemus, nisì dulciſſimum ſponſum inſpicere, ne ſubtrahatur à nobis? quid, quæſo, nos movet, aliud intueri? quomodo omnia non deſipiunt & deſpiciuntur?

b Confugiat, Domine, mens mea, *ſub umbra alarum tuarum*, ab æſtibus cogitationum hujus ſæculi, ut in tui refrigerii temperamento abſconſa, lætabunda cantet, & dicat: *In pace in idipſum dormiam & requieſcam.*

a Bonav. 2. part. ſtimul. cap. 8. b Aug. med. c. 37.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena. Psalm. 136.

XV.

Quomodo cantabimus cantieum Domini in terrâ alienâ. *Psalm.* 136.

Quid toties cantus iterare jubetis amici,
Seu lubeas digitis, seu juvet ore loqui?
Lætitiam cantus poscunt, animique quietem,
Turbida cùm mens est, os digitique dolent,
Quin magè cantandum cum mens jacet ægra, monetis;
Tùncque opus esse lyra, tùncque opus esse chely.
Nempe suo nimium ne mersa dolore laboret,
Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:
Quid quòd opem certæ promittitis usque medelæ,
Vestra nec exemplo dicta probanda carent:
Dicitis hanc causam cur lassus navita cantet,
Sollicitat celeri cùm freta lenta manu.
Quique gregem virides pascendum ducit in agros,
Non nisi, ne nimium sit mora longa, canit.
Et canit ut fallat fastidia longa viator.
Miles & ut cantet, nóxque laborque facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta atque viator,
Quódque facit pastor, damnorebellis opus.
Adde quod & Dominæ jam dudum assueta querelis,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixque retentanti jam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa nova est.
Vique timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea lætitiam lingua modósque timet.

Ad numeros quotiès fuit impetus ire relictos,
Aut ſolitam digitis, ſollicitare chelym;
Aut docto querulas impellere pectine chordas,
Aut mollem articulis increpuiſſe lyram;
Aut leve ceratis modulari carmen avenis,
Aut voci liquidas aſſociare fides.
Heu! toties lacrymæ ſunt, me tentante, profuſæ,
Et lacrymis, digiti, voxque retenta fuit.
Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
Et querula digitos attenuaſſe lyra;
Ne quicquam adverſis ſenſi me tendere Muſis,
Vlla nec eſt noſtra barbitos icta manu.
Interea longa jam deſuetudine pigra,
Artem dedidicit voxque manuſque ſuam.
Nec ſi nunc ſtudium gravitatis inane retentem,
Molleſcant ſtudio triſtia fata meo.
Eſto, ſciam levibus tamen addere carmina nervis,
Aptaque mutandis ſit mihi lingua ſonis;
Et vincam Aonias digitis aut gutture Divas,
Et mea ſit melior, Marſia Canna tua,
Panaque multiforem cogam ſubmittere buxum,
Et ſuperem Threſſæ ſtamina docta lyræ:
Quæſtibus, an cantu videor debere teneri,
Maxima cui flendi copia ſemper adeſt?
Ah! bene, ne cantem, mihi per mala plurima cautum eſt;
Vertit & in morem, jam mihi pæne dolor.
Nec locus, ut cantem, patitur, neque tempora proſunt;
Vtque locus ſinat aut tempora, mœror obeſt.
Quid? vultis patriæ procul à tellure jacentem,
Externo patries orbe ſonare modos?

Parcite,

Parcite, fortunæ nimis exulis ista repugnant:
Non est conveniens cantibus ille locus.
Exul & à patriotam longè dissita Cælo,
Impellam patriæ dulcia fila lytæ?
Parcite tam miserum fortunæ vulnus habenti:
Cantandi, externo nulla libido solo est.
Tristia stabilibus manant mihi lumina rivis,
Et videor festam posse ferire chelym?
Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
Et cythara videor posse, vel ore loqui;
Heu! nimis insistunt præsenti pectora fato.
Et nunquam exilii sensus acerbus abest.
Si quisquam his jubeat Amphiona vivere terris;
Aonia numquam pectine tangat ebur.
Respectu Euridicem propero cùm perdidit Orpheus,
Ilicet artifices obriguere manus;
Et manibus cecidit leve cum testudine plectrum,
Fractáque sunt casu garrula fila suo.
Quid mihi, non una fatorum clade sepultæ.
Præcipitis, toties ungue ciere fides?
Dum circumspiciens, ubi sim, te Patria specto;
Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
Cùm semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar:
Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?
Pſalm. 136.

[a] VTINAM poſſem talia dicere qualia hymnidici Angelorum chori! ô quàm luberter me in tuis laudibus totum effundeem? ô quàm devotiſſimè illa cœleſtis melodiæ cantica, ad laudem & gloriam nominis tui, in medio Eccleſiæ infatigabilis perorarem!

[b] Obeatæ nimium illæ Cœlorum virtutes, quæ laudare poſſunt te ſanctè & puriſſimè, cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatione! Inde laudant unde gaudent, quia ſemper vident unde gaudere valeant & laudare. Nos verò mole carnis preſſi procul à vultu tuo in hac peregrinatione poſiti, atque per mundanas varietates diſtenti, te dignè laudare nequimus, laudamus tamen per fidem, non per ſpeciem. Illi verò Angelici ſpiritus per ſpeciem & non per fidem.

[c] Noſtra certè natura uſque adeò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet neceſſitudinem & convenientiam, ut vel infantes ab uberibus pendentes, ſi fleant & afflictentur, eâ ratione ſopiantur. Nutrices quidem certè, quæ eos geſtant in ulnis, ſæpè adeuntes

a *Auguſt. med. cap. 35.* b *Auguſt. med. cap. 33.* c *Chryſoſt. in Pſalm. 41.*

adeuntes & redeuntes, & quædam puerilia iis carmina decantantes, supercilia eorum ità sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores meridie agentes jugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes; nec solùm viatores, sed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumque aliud opus facientes sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

a Jam verò mulieres quoque texentes & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, unam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores, & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo susc ipitur, cantu consolari volentes; utpote quòd anima si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit facilius toleratura.

b (Sed) *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* Hebræi non canebant in terra captivitatis, quod in suâ patriâ canere consueverant. Hæc terra captivitatis est, alia terra libertatis est; ista peccati, illa quietis æternæ; valestris ista, illa cœlestis.

c (Imò) si caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena est terra*, quæ non domatur exercitio cultoris.

a *Ambros. enarrat. in Psalm.* 36. b *Ambros. enarrat. in Psalm.* 36. c *Ambros. lib.* 2. *de pœnitent. cap.* 11.

cultoris, & ideo non poteſt fructus charitatis, patientiam pacis afferre: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

a Qui cantat, vacuus eſt, & diverſarum cogitationum curas relevat, culpas relegat, ſequeſtrat avaritiam, & non ſolùm corporis voce, ſed etiam mentis ſuavitate ſe mulcet.

b *Nam cùm mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore.*

Ad læta occluſas tunc habet illa fores:

c In regione umbræ mortis ſumus; abſcondita eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera in regione vivorum. Ibi ergo vivit anima noſtra, ubi nihil mortale, nihil infirmum amicta ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Dominum, ubi depoſito infirmitatis corpore, conformis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRISTI, nam dum in peccato ſumus, plenè laudare quid poſſumus. In umbrâ ſumus hîc poſiti, in umbrâ vivimus, in umbrâ laudamus: perfectè in umbrâ laudare non poſſumus. Denique *in terra aliena* ſumus; *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

d Eructabat hymnum anima pia, cui dicebat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia vox tua ſuavis eſt.* eructabat hymnum cui dicebat: *Favum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel & lac ſub lingua tua*; ſed non poteſt quis

a *Ambr. in Pſalm.* 118. *Octon.* 7. b *Nazianz. de humana natur.* c *Ambroſ. in Pſalm.* 118. *Octon.* 2. d *Ibidem ſuperiùs.*

quis ante eructare hymnum, nisi didicerit justitias Dei, & dedicerit ab ipso Domino Deo suo, ideo specialiter hoc David petit ut eum doceat Deus quomodo cantarè potest in metu positus & in timore pœnarum? quomodo cantare potest gravium sibi conscius delictorum; nisi priùs fiat veniæ securus? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena*, in qua impugnetur, in qua captivetur in lege peccati, in qua defleat atque deploret suæ captivitatis a rumnas?

a O pax illa quam videbimus apud Deum! ô illa sancta æqualitas Angelorum! ô illa visio & spectaculum pulchrum! ecce in Babylonia pulchra sunt quæ tenent; non teneant, non decipiant. Aliud est solatium captivorum, aliud gaudium liberorum.

b Facilè potest demonstrari captivos nos esse: Non enim respiramus jam in auras illius libertatis; non enim fruimur libertate veritatis; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum suggestionibus illicitarum voluptarum. Vix respiramus, vel in oratione, captivos nos esse intelligimus.

c Illi autem *qui captivos duxerunt nos*, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis: *Cantate nobis verba canticorum*: Quid respondemus? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur; non noſti

a *August. in Psal.* 136. b *Ibidem.* c *Ibidem.*

sti capere nisì quod fulget ad tempus; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?*

LIBER

LIBER TERTIUS.

SUSPIRIA ANIMÆ AMANTIS.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo. Cantic. 5.

I.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei: quia amore langueo. *Cant.* 5.

Cœlestes animæ, Solymæ cœlestis alumnæ,
Quæ teritis niveo cærulæ templa pede;
Vos ego, vos numquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis forte repertus amor)
Dicite, quòd cæca, sic ejus langueo flamma,
Languet ut Assyrio flosculus ustus agro.
Nempe suas nupercùm spargeret ille sagittas,
Delituit propriis mistus arundinibus:
Et summa trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna recurva fidit.
Ah quibus ah quantis tum pectus amoribus arsit!
Non furit Ætnæo sævior igne rogus.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraque languentem non potuisse loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquar.
Si roget, an mortis proprior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantum reddere verba mei.
Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
Nec grave sit vobis dicere, qualis eram.

Hæc

Hæc, precor, aut simili, tum me depingite forma,
Qua sciat & morbi qua sit origo mei.
Dicite, quod jaceam tenebris exsangnis obortis,
Succidno in nudum corpore lapsa solum.
Sintque hebetes oculi, media ceu morte natantes,
Inque sinu jaceat languida facta manus:
Nec rosa picta genis, neque viva corallia labris,
Venaque vix, quamvis pollice tacta, micet:
Iamque diu nullo constet me virere signo,
Quàm quod anhelanti pectore sæpe gemam.
Quodque mihi certam non possim fingere caussam,
Cur toties nullo læsa dolore querar:
Non possim, nisi fors gemitu se prodere cogat,
Qui gemitum toties pectore rupit, Amor.
Hæc reor, hæc nostri fuit unica caussa doloris,
Et quid amans esset nescii, amansque fui.
Hoc fuit, hoc toties me suspirare coegit,
Per gremium injussæ cùm flueretis aquæ.
Hoc, fuit, ut quamvis toties aliena loquenti,
Illius assiduè nomen in ore foret.
Ergò meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
Illius immodica quod cremor ægra face:
Dicite, quòd lento sic torreor illius igne,
Vt rosa cœlesti torrida facta cane.
Dicite, quòd longa sic ejus langueo flamma,
Vt languent sicca lilia cana coma.
Dicite quodque mei caussa unica sit langoris,
(Qui simul est mortis caussa futurus) Amor.

Adjuti

Adjuro vos, filiæ Hierusalem si inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei: quia amore langueo. Cant. 5.

a PROBAVIT dilectionem suam nobis præclarus ille procus animarum nostrarum CHRISTUS, qua adductus etiam tum, cùm adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est. Idcirco sponsa vicissim, amore incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, demonstrat latens in se dilectionis telum, imò in pectore.

b Sagittarius autem ejaculatus hoc telum, est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem, sacris è litteris didicimus, qui quidem, telum electum, Deum illum unigenam, ad eos mittit, qui servantur; spiritu vitæ, triplicem cuspidis aciem inungens, ut eum in quem immissa fuerit, unà cum telo, & ipso sagittario, in unum colligat. Itaque videt jam anima per divinos gradus in sublime deducta dulcedinem dilectionis, tamquam telum in sese quo vulnerata est. O præclarum vulnus! ô dulcem plagam, per quam vita ad interiora penetrat, quasi quoddam ostium & januam sibi aperiens ipsâ divisione.

c Quàm pulchrum est, quàm decorum, vulnus à charitate accipere? Alius jaculum carnei

a *Nyssen. orat. 13. in Cant.* b *Nyssen. orat. 4. in Cant.* c *Orig. hom. 2. in Cant.*

nei amoris accepit, alius terreno cupidine vulneratus est; tu nuda membra tua, & præbe te jaculo formoso; siquidem Deus sagittarius est. Audi scripturam de hoc eodem jaculo; imò ut amplius admireris, audi ipsum jaculum quid loquatur: *Posuit me in sagittam electam, & in pharetra sua servavit, & dixit mihi: magnum est tibi hoc vocari puerum meum.* Intelligè sagittam, quid dicat, & quomodo à Deo sit electa. Quàm beatum est, hoc jaculo vulnerari!

a Nec mirum si sponsus habeat plures sagittas, de quibus in 119. Psalmo dicitur: *Sagittæ potentis acutæ.* His sagittis & Cleophas in itinere cum altero vulneratus, ajebat: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* Et in alio loco legimus *Sicut sagittæ in manu potentis, ità filii excussorum.* His sagittis totus mundus vulneratus & captus est. Paulus sagitta fuit Domini, qui postquam ab Hierosolymis usque ad Illyricum missus arcu Domini, huc illúcque volitavit; ad Hispanias ire festinans, ut velox sagitta, sub pedibus Domini sui, Orientem Occidentémque prosternat.

b Quid ergo dicam? quid faciam? quò vadam? Ubi eum quæram? vel quando inveniam? quem rogabo? quis nunciabit Dilecto meo, *quia amore langueo?*

c O vita, cui omnia vivunt, vita quæ das mihi vitam; vita quæ est mea vita! per quam vivo:

a *Hier. epist. 140. ad Principiam.* b *Aug. med. c. 40.* c *Aug. soliloq. cap. 1.*

vivo, sinè qua morior; vita per quam resuscitor, sinè qua pereo; vita per quam gaudeo sinè qua tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis, ubi quæso es? ubi te inveniam, ut in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, *quia amore langueo*, quia sinè te morior?

a Anxia vota, suis nesciunt esse contenta meritis: ideo alienæ precis mendicant suffragia: *adjuro vos*, inquit, *filiæ Hierusalem*; vos nunciate, quibus patet ad dilectum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nôstis ex parte, quanta sit amatorii virtus languoris, quàm sit fortis ut mors dilectio.

b Sed quorsum sic adjurat? Nónne Dilectus cuncta noverat, & in his amorem Sponsæ amantis, si Petrus dixit: *Tu scis quia amo te*, quantò magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque internuntiis dicere poteras Dilecto, & frequenter sinè dubio dixisti; dilecte nullum tibi absconditum est cor nullius occultus amor, *tu scis quia amore tui langueo*, Quorsum igitur, tendit hæc adjuratios Nónne ut percussa, percutiat, ut vulnerata, vulneret,

c Nunciate ei, non quasi ignoranti (nihil enim ei incognitum est) sed quia gaudet, quæ novit de dilecta etiam ex aliis intelligere.

a *Guilb. Abb. serm. 43. in Cant.* b *Rupert. in Cant.*
c *Guilb. apud. Delr. Cant. 5.*

[a] Narrate & annunciate, & exaudiet vocem vestram, ut refoveat vota mea. *Annunciate quia amore langueo.* Non languet amor, sed languet amans; ubi viget amor, ibi viget languor; si absit, quod amatur, languet animus dum æstuantis voti nimietate conficitur; liquefactus se fugit animus amoris violentiam ferre non valens. Sic enim in consumpta materia & jam deficiente, languidiora redduntur ignis incendia. Et *Deus noster ignis consumens est.* ò potens & præpotens passio caritatis! si non temperatur non roleratur. Jure potens, quæ animum, quem possederit, sui ipsius efficit impotem.

[b] *Annunciate quia amore langueo.* præ magno faciei ejus videndæ desiderio; vitæ tædium patior, & vix præsentis exilii moras sustineo.

[c] Singultus de imis prodeuntes præcordiis, crebri gemitus, nónne sunt quædam eructationes spiritûs & conceptæ gratiæ? nónne talibus indiciis se probat languor amoris? Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus Ipse se prodit languor, cùm hæc producit indicia.

[d] Langueo in amore mei, præ amore Sponsi cœlestis. Amor ejus languidum & remissum in me facit amorem mei ipsius. Meo amori mortua, vivo ego, jam non ego, sed vivit in me Sponsus. Me namque amo, non amore mei, sed amore sponsi qui me amat, Non amo me, in me

a *Guilb. Ab ferm. 64. in Cant.* b *Rupert in Cant.* c *Guilb. Ab ferm. 46. in Cant.* d *Guilielm. apud Delrio in cap 5. Cant.*

me; ſed me in ipſo, & ipſum in me.

a Eja dulciſſime JESU, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, ut verè ardeat, *langueat*, & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat; *cupiat diſſolvi, & eſſe tecum*. Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ, qui de Cælo deſcendiſti. Te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te ſemper ambiat, te quærat, téque inveniat, in te dulciter requieſcat.

IHS

a Bonav. ſoliloq. cap. 1.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Cantic. 2.

II.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis ; quia amore langueo. *Cant.* 2.

O Amor ! ô quantis torres mihi viſcera flammis!
O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
O Amor! ah tantos quis pectore comprimat ignes?
Parce, vel in rapidos diſſoluor cineres.
Parce Amor, ô toties repetitis parce ſagittis!
In nova, pars animi, vulnera nulla vacat.
Parce Amor, & nocuæ procul abjice tela pharetræ,
Proxima quam jacies figet arundo necem.
Ah perii! neque nota mihi ſuſpiria duco,
Quæ ſonat, ignoto vox ab amore ſonat.
Scilicet arcanos penitus graſſatus in artus,
Iam mea, victor ovans, regna ſubegit Amor.
Me miſeram! tantos nemo miſerabitur ignes?
Nemo vel è terris, nemo vel è ſuperis?
Tuque meus (tanti cauſſa unica qui tormentis es)
Tu meus, hæc ſicco lumine cernis Amor?
Vos ſaltem Ætherii Cœlo properate coloni,
Vos, quibus à ſimili mens calet icta face:
Ferte roſas, date mala, & odoræ Chloridis herbas.
Quidquid & Alcinous, Floraque quidquid habet
Ferte roſas, date mala ardentibus obvia flammis,
Mitior in malis eſt amor, inque roſis.

Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,
Fors erit hinc nostris certa medela malis.
Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?
Est dolus in malis, est dolus inque rosis:
Forsan Amor falsi tegitur velamine mali,
Aut sua spiniferis occulit arma rosis.
Perjuro simplex malo delusa Cydippe est.
Et Venus armatæ cuspide læsa rosæ.
Nolo tuas Cytheræa rosas, tua mala, Cydippe,
Nescia perfidæ mala rosasque volo.
Quales Dorotheæ superis tulit Ales ab hortis,
Canaque quas stupuit Brumavubere rosas.
Quale tibi Elysiis venit, Euduina viretis
Angelico carptum pollice liliolum.
Has mihi posco rosas, hæc mala, hæc lilia posco,
Nescia perfidiæ lilia, mala, rosas.
His mihi vernantem viridi super aggere lectum,
Pictaque puniceis sternite fulcra crocis.
Fiscinaque è lento fiat pulvinus hibisco,
Fiscina quam viridi farciat herba toro.
Iungite vimineus collecta ligustra quasillis,
Et pluat in laxos lutea Caltha sinus:
Iunceaque egregiis onerate canistra Hyacinthis,
Misceat & calyces Bellis amœna suos:
Spicaque Narcissusque & apex stellatus Amelli,
Pulchraque cæruleis cum Cyanis Anemon,
Et Nymphæa marina, immortalesque Amaranthi,
Iridis & Violæ multicoloris opes.
Iunctaque Smilacibus Pæonia regia parvis,
Cunctaque quæ Pasto diviteserta virent.
Addite deceptas Arabo de cortice frondes,
Et Myrthum & Daphnen Cecropeumque Thymū.

Ser-

Serpillumq; Chamæmelumque Aloenq; Ciperumque,
Et Nardum & Tymbram, Cynnamaque & Caſiam
Et Coſtum & Stacten, & olentis germen Amomi,
Et cilicum tota ſternite meſſe ſolum.
Sternite, & hoc animæ quidquid ſuper exſpirandum eſt,
Roſcidulis, ſinite, elangueat in foliis.
Tunc ego ſic moriens componam leniter artus,
Vt Roſa deciduas ungue reſecta comas.
Aut moritura graves inclinant Lilia culmos,
Quæque halant animas gramina meſſa ſuas.

Fulcite me floribus, ſtipate me malis? quia amore langueo. Cant. 2.

[a] CREVIT amor, quia incentiva amoris plura ſolito proceſſerunt. (ſed) poſt illa omnia, Sponſo (more ſuo) ſecedente; *illa*, languere amore ſe perhibet, id eſt, præ amore. Quo enim gratiorem fuerat experta præſentiam, eò poſtmodum abſentiam moleſtiorem ſenſit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio deſiderii eſt, & quod ardentiùs deſideras, eo cares ægriùs. Rogat proinde iſta interim odoramentis florum ac fructuum confoveri, quo uſque denuo revertatur, quem moleſtiſſimè ſuſtinet remorantem.

[b] (Nempe) quod amentibus ſæpe evenire ſolet puellis, ut præ amore ad illius quem deperеunt abſentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc Sponſæ frequentiùs in Cantico Cant. eveniſſe comperimus Nam in hujuſcemodi deliquio conſtituta primailla protulit verba: *Oſculetur me oſculo oris ſui*, hanc ægritudinem ſeſe opprimentem, Sponſo, ut nuncient, ſocias ſupplicibus exorat verbis; cùm defatigata jam eſſet in illo quærendo, dicens? *Adjuro vos filiæ Hieruſalem, ſi inveneritis Dilectum meum ut nuncietis ei, quia amore*

a *Bernard. ſerm.* 51. *in Cant.* b *Giſſen. in cap.* 2. *expoſ.* 1.

more languo; quinimo & hoc ipso amore, eadem in somnum dicitur incidisse, ità ut Sponsus eam miseratus, in ea ipsa proruperit verba: *Adjuro vos, ne suscitetis.* At nullibi sanè clariùs describitur istiusmodi ejus deliquium, quàm in præsenti sententia, in qua ipsamet ægritudinem suam, simul cum illius causa exprimens illa exposcit remedia, quæ præsentanea iis exhiberi solent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

a Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc non sit ad mortem, sed ad vitam, ut glorificetur Deus per eam. Cùm ardor, febrísve ista non sit ab igne consumente, sed ab igne potiùs perficiente. Porro quod advertitur in ægritudinibus corporalibus, ut languens (cùm sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridi fronde convestiendum, ac variis & odoratis floribus, pomísve exornandum, quibus visum & defessum mœstúmve solletur animum: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Divini amoris languore, cùm humanos gustus nequeat percipere, divina verba audire exoptat, & toto laborat studio, ut actiones, operáque sibi recensentur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum suavis-

a *Idem ibid. expos. 3.*

simo odore ac pulchritudine, vires sibi ad serviendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

a *Fulcite me floribus*, ô columnas admirabiles! ô nova fulcra! quomodo flores columnæ fiunt? quomodo queunt retinere nutantem? quid nî sustineant, nixam lacerti fortissimorum athletarum & gigantum; quorum robur inexpugnabile fuit? quidnî sunt columnæ & quidem adamantinæ, quæ durationę sunt æternæ. celsitatę cœlum, altitudine, (inferno terribiles) ad tartara usque penetrarunt.

b *Stipate me malis*. Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non fœnum non stipulam; quia hæc ignis absumet; sed poma suavissima.

c Quodnam enim spectaculum elegantiùs excogitare quis possit, malorum compositionę cùm ordine continuo fructus hìc bellè collocatus, atque in loco confertim positus varietatem quamdam aspectui exhibet; rubedine, cum colore subalbo, permista.

d Sponsa (verò) quia amore languet; fulciri se floribus, & stipari malis appetit; quia, dum se æternitatis desiderio afficit; dum, qualiter illuc perveniet, totâ anxietate perquirit (eò quòd perfectionem, dum in carne vivit, omninò non invenit) fatigata in desiderio suo requiescit; & in hoc solo gaudet, si circa se respicit, vel quibus ipsa proficiat; vel in quorum

a *Delrio in c. 2. Cant.* b *Ibidem.* c *Nyssen. orat 4. in Cant.* d *Greg. in cap. 2. Cant.*

rum profectione consolationem, de languore suo recipere possit.

a Fidem (ergo) florem; fructum, actum, intellige. Nec incongruè, ut opinor, id tibi videbitur, si advertas quomodo instar floris necessariò præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præveniri. Alioqui sinè fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sinè flore fructus, nec sinè fide opus bonum. Sed & fides sinè operibus mortua est; sicut inutiliter quoque flos apparet, ubi non sequitur fructus *fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; languet cùm abest: quod non est aliud, quàm tædium quoddam impatientis desiderii, necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quantamlibet festinationrm, reputat tarditatem. Et ideò ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoramentis, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat.

a Bern. serm. 51. in Cant.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

III.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies, & inclinentur umbræ. *Cant.* 2.

FElices animæ populus genialis Amantum,
Quas amor irrupta nectit utrimque fide!
Non ego præ vestra, fortunam optavero Regum;
Nam puto Cœlicolum vos ego sorte fruì.
Sed neque jam Siculi mirer nova vota Tyranni,
Optantis, Pythiæ tertius esse Comes.
Ecquis enim sociis medius neget esse duobus,
Quos sibi tam sancto fœdere junxit Amor?
Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
Reddit & alternas mutua flamma vices!
Hac ego me toties optavi lege beatam,
Ad sua cùm trepidam signa vocaret Amor.
O quoties dixi; si quando cogar amare,
Non nisì qui pariter me redamarit, amen!
Audiit optantem volucrum Deus ales Amorum,
Et quid, ait, dubitas? ut redameris, ama.
Vicino extimui præsentis Numine Divi,
Attonitique meum vox inopina caput.
Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide cæstris,
Auspiciisque jubes æra merere tuis?
Sæpè quidem juveni mihi narravere sodales
Gaudia quanta suis polliceatur Amor.
Sapiùs at contra monuit me sedula nutrix,
Cùm veherer gerulæ sarcina parva sinu.

Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
Quæ cecinit castis ingeminanda choris:
„ Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
„ Cærula quod baccas Palladis arbor habet;
„ Littore quod conchæ, tot sunt in amore dolores,
„ Res est solliciti plena timoris Amor.
Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.
Fida vel alternis si sint rata fœdera vinclis.
Tum gravis, ut constent fœdera, cura subit.
Curre per historias; quotus, heu! securus amavit?
Hunc brevis hunc fictus ludificavit Amor.
Qua Patris Oenone sinè vivere posse negabat,
Oenonem potuit deseruisse Patris.
Dilecti Hypsyphile non mansit Iasonis uxor,
Non mansit reducis, sicut euntis erat.
Thesia crudelem quoties Ariadna vocavit,
Navigio numerum quæsta deesse suum?
Quin etiam levibus monstras, Puer improbe, pennis,
Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.
Ite igitur, levibúsque animas modò credite flammis
Cùm sua non aliter sceptra Cupido gerat.
„ Et levis est multóque suis ventosior alis.
„ Gaudiáque ambiguà dátque negátque fide,
Tum pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
Téque levem celeri fassus es esse fuga,
Túncque ego, Cyprigenæ detecta fraude, triumphans,
Instabilem jussi læta valere Deum.

Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera jungam,
Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
Donec ab aereis labentur montibus umbræ,
Et reducem fugient umbráque nóxque diem.
O liquidæ ambrosiæ! ô Divini nectaris haustas!
O amor! ô quanti procula mellis habes!
Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,
Expertus nisi sit, dicere, nemo potest:
Quid verò sit amare, iterúmque abs te redamari,
Sic licèt expertus, dicere nemo potest.
Omnibus hísque etiam supereminet illa voluptas.
Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.
O amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
Aut melli geminum si quid Hymettus habet!
O Amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia misces,
Dum, quod amans redamer, dum, quòd amere, subit!
Dûmque iterum æternos recolo fore fœdere nexus
O Amor! ô quantis gestio lætitiis!
Non habet hic miseros Amor, ut levis ille, timores:
Affluit hic lætis, ingemit ille malis.
Pascitur irriguis, ubi candent lilia, campis,
Et sua Virgineos ducit in arva greges.
Scilicet æthereum decet hic flos purus Amorem,
Et benetam castas pascit hic ortus oves.

Dilectus meus, mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

QUID est hoc quod dicit, *ille mihi, & ego illi*? Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter favorabilitérque discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, túque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud, si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, evidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundùm Prophetam, secretum tuum tibi? Ità est. Affectus locutus est, non intellectus; & ideo non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisì quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omnino quivit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis os locutum est; sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cùm nolunt, produnt. Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amor jucundas. Ejusmodi certum est, non nutu prodire animi, sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor

Serm. 67. in Cant.

amor præsertim Divinus, cùm se intra cohibere non valet, non attendit quo ordine, qua lege, quave serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino ullas; solis adhuc contentus suspiriis. Inde est quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredili modo, sanè pro captandâ quantulacumque evaporatione ardoris quem patitur, non considerat, quid, qualiter eloquatur, sed quidquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat, *Dilectus meus mihi, & ego illi.* Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid inde? Ructus est. Quid tu in ructu? quæras orationum juncturas, solemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? non est dubium, duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, unius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi, & ego illi.* principium *Dilecto* tribuens; in consequentibus; *Ego*, inquit *Dilecto meo, & Dilectus meus mihi*: consummationem æquè illi concedens. Nunc jam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi.* Si enim hoc recipitur, ut subaudiamus, intendit, & sicut propheta ait: *Expectans expectavi Dominum & intendit mihi*: ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prærogativæ.

a Audite gaudium meum, quod sensi; &

veſtrum eſt, audite gaudentes ſponſa locuta eſt, & dixit, ſponſum intendere ſibi. Quæ eſt ſponſa, & quis eſt ſponſus? Hic, Deus noſter eſt; & illa, ſi audeo dicere, nos ſumus; gaudeamus. Nos ſumus in quos intendit Deus. Quanta tamen diſparilitas! qui terrigenæ & filii hominum coram illo? quid ſibi vult ergo iſta inter tam diſpares comparatio? Aut illa in immenſum gloriatur, aut is in immenſum amat. Quam admirabile eſt quod illius intentionem iſta quaſi ſibi propriam vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi.* Nec eo contenta tamen pergit ampliùs gloriari, reſpondere ſe illi, quaſi ex æquo morem gerere, rependere vicem. Sequitur enim, *& ego illi*, inſolens verbum, *& ego illi*; nec minus inſolens: *dilectus meus mihi*, nisi quod utroque inſolentius, utrumque ſimul. O quid audet cor purum & conſcientia bona, & fides non ficta! *Mihi*, inquit, *intendit.* Itáne huic intenta eſt illa majeſtas, cui gubernatio pariter & adminiſtratio univerſitatis incumbit & cura ſæculorum, ad ſola transfertur negotia, imò otia amoris & deſiderii hujus. Ità planè. Providentiam cæteris creaturis non negamus; curam ſponſa vindicabit ſibi. (Sed &) propterea utrumque ponit, dicens: *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & miſericors eſt; ego illi, quia non ſum ingrata: Ille mihi gratiam ex gratiâ; ego illi

a *Bern. ſerm. ſequenti.*

illi gratiam pro gratiâ ; Ille meæ liberationi , ego illius honori ; ille saluti meæ , ego illius voluntati; ille mihi & non alteri , quoniam una sum columba ejus; ego illi & non alteri , nec enim audio vocem alienorum.

a Anima (enim) ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit , etiam diligit nihilominus vehementer , non ambigit, ac de suâ singulari intentione, solicitudine , curâ , operâ, & diligentiâ , studióque , quo incessanter & ardenter invigilat , quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis ejus; *in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis* , ergonec dubitat se amari , quæ amat. Ità est. Amor Dei amorem animæ parit.

b Et unde tibi , ô humana anima , unde tibi hoc? unde tam inæstimabilis gloria , ut ejus sponsa merearis esse , *in quem desiderant Angeli prospicere* ? unde tibi hoc , ut ipse sit sponsus tuus , *cujus pulchritudinem Sol & Luna mirantur* .ad cujus nutum universa mutantur ? Quid retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? ut sis socia mensæ , socia Regni , & socia thalami ut introducat te Rex in cubiculum suum , unde quibus brachiis vicariæ charitatis redamandus , & amplectendus sit qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce , consuetudines noxias oblivisce re. Quid enim putas?

Bernard. serm. 69 in Cant. b *Bernard. serm. Domin. 1. post. Epiph.*

putas? Nónne ſtat Angelus Domini, qui ſecet te mediam, ſi fortè (quod avertat ipſe) alterum admiſeris amatorem?

a Zelotypus eſt ſponſus iſte ſi fortè alium amatorem acceperis , ſi aliis placere ſtudueris, ſtatim diſcedet à te; & aliis adhærebit adoleſcentulis.

b Quis huic jam imputet præſumptioni vel inſolentiæ, ſi ſe dicat iniiſſe ſocietatem cum illo qui paſcitur inter lilia? etiamſi inter ſydera paſceretur, eo ſolo quo paſceretur , neſcio quid magnum videri poſſit cum ejuſmodi amicitias ſeu familiaritatem habere. Non ignorat (ſponſa) unum eſſe, & qui paſcitur, & qui paſcit; inter lilia commorantem , & regnantem inter ſidera: Nam qui in altiſſimis eſt Dominus, in imis eſt Dilectus; ſuper ſidera regnans , & inter lilia amans. Amabat & ſuper ſidera , quia nuſquam & numquam potuit non amare , quia amor eſt: ſed donec ad lilia deſcendit, & paſci inter lilia compertus eſt, nec amatus eſt, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligi quàm agnoſci , ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum ſponſum! quærenda in ſpiritu hæc refectio inter lilia ; nam corporea cogitare , ridiculum eſt. Quin ipſa lilia ſpitualia à nobis demonſtranda erunt. Quæ ergo ſunt illa lilia è quibus ſpecies decoris ejus ? *Procede*, inquit, *& regna, propter veritatem & manſuetudinem*

a *Auth. Scalæ paradiſi c. 9. tom. 9. Auguſt.* b *Bern ſerm. 70. in Cant.*

suedinem & justitiam Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo*. Quod autem *justitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *justus germinabit sicut lilium*. Sunt multa apud sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempè quot virtutes, tot lilia. Et fortàsse propterea ipse se lilium appellavit, quòd totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conversatio, eloquium, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suavissimè redolens?

a Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui non fœnum gregi pabuli loco præbet, sed puris liliis oves alit, non ampliùs fœno fœnum nutriens. Est enim fœnum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cùm rationis sit particeps, verâ ratione pascitur. Quod si ejusmodi fœno saturaretur, & ipse in fœnum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro fœnum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non ampliùs victu gramineo pascetur, sed spiritus ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilii obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios*

 diffusa

a *Nyss. orat. 4. in Cant.*

diffusa sive *perflans*, quemadmodum Divina vox loquitur, cùm diffusionem, per spiritum radiorum factam, *perspirationem* appellat, per quam umbræ hujus vitæ removentur, in quas stultiosè defixis oculis respiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui umbram ac vanitatem sic intuentur, quasi revera quiddam subsistens; quod autem verè existit, quasi non existeret, negligunt. At qui liliis vescuntur, hoc est, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pinguescit, omni fraudulentâ, amorisque consimili rerum specie (quæ res hac in vitâ caræ ducuntur) rejectâ ad veram ipsarum rerum substantiam respiciunt, effecti lucis ac diei filii

a Tu ergo qui hæc audis, vel legis; cura habere lilia penes te, si vis habere hunc habitatorem liliorum habitantem in te. Opus tuum, studium tuum, desiderium tuum lilia esse protestentur, moralis quidam rerum ipsarum candor atque odor. Habent & mores colores suos, habent & odores. De colore, Conscientia consultetur, de odore, fama: spontus itaque & cùm sit virtus, in virtutibus complacet sibi, & cùm sit lilium, libenter inter lilia commoratur; & cùm sit candor, delectatur candidis.

b O anima mea, insignita Dei imagine, dilige illum, à quo tantum dilecta es! Intende illi, qui intendit tibi! Quære quærentem te, ama amatorem tui, à quo amaris; cujus amore

a Bern. serm. 71 in Cant. b Aug. man. cap. 24.

amore præventa es, qui est causa amoris tui. Esto sollicita cum sollicito, cum vacante vacans, cum mundo munda, cum sancto sancta. Elige illum amicum præ omnibus amicis tuis, qui cùm omnia subtracta fuerint, solus tibi fidem servabit: in die sepulturæ tuæ, cùm omnes amici tui recedent à te, ille te non derelinquet, sed turbitur *à rugientibus præparatis ad escam.*

Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus.
Cant. 7.

IV.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus. *Cantic. 7.*

Moesta cupressiferi nemoris spatiabar in umbra.
Tristitiam lacrymis compositura meis:
Iamq; sinum tepidis submerserat imbribus unda,
Concideránque mei pæne subacta malis.
Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mœstitiæ quondam certa medela chelys:
Obruta tristitia, frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:
Ergo mei vidui, sinè lusibus, ibitis anni,
Nullus & in nostro carmine vivet amor?
Ah! precor, eveniant hæc hostibus omnia nostris,
Et procul his flammæ tam bona tela cedant!
Vivere se juret, non hunc ego vivere credam,
Qui trahit hos vacuos frigidus igne dies.
Vnicus est homini vivendi fructus, amare;
Solus amans, vixi, dicere jure potest.
Qualis, inima, suo desidit pondere tellus,
Et subit aerias, ardua flamma, vias;
Nos ità fax animi, violento cogit amore,
Abripimúrque omnes impetit quisque suo.
Me quoque nativa stimulari sentio flamma,
Visque adhibet tacitas, nescio, quanta faces.
Quo meus ergo suos Amor ejaculabitur ignes;
(Primitiæ nostri namque caloris erunt)

Auferas

Auferar humanæ furiata cupedine tedæ.
Cognata Angelicis, stirpsque, sororq; choris?
Aut mea mortales venient in colla lacerti,
Quæ sum immortali Sponsa treata Deo.
Ah, super hasce hiemes, nostri rapiuntur amores,
Terra parem thalamis non habet ista meis.
Nec quæ penelopen adamavit turba procorum,
Nec quibus impediunt regia sceptra manum.
Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
Agnes, Ausonio sponsa petita proco;
Absit, ait, juvenis mea ne tibi fœdera speres,
Iam mea cœlestis fœdera sponsus habet.
Sic nostra ætherios ambit quoque fax Hymenæos,
Inde petendus erit qui mihi sponsus erit.
Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo sponsum,
Nemo potest uno tempore amare duos:
Illius ante oculos mihi semper oberrat imago,
Ante oculos, quamvis longiùs absit, adest.
Et loquor absenti momentis omnibus, absens,
Absentisque sonos illius aure bibo.
Sic ubi magnetis vim ferrea linea sensit,
Semper ad agnati vertitur alta poli.
Et suo Sydoniis patet hinc Cynosura carinis,
Servat & hinc Helicon cymba pelasga suam;
Sic læsi sequeris studiosa pedissequa Phœbi
Dilectam Clytie, flos modo facta, facem:
Bisque die quovis; verso jubar ore, salutans,
Manè precaris Ave: serò precare Vale.
Obvia fraternos ità spectas Cynthia vultus,
Et reparat vultus ignibus ille tuos.
Sponse, ego sum Clytie, Tu Sol; ego Cynthia, Phœbum
Qualibet obverso persequor ore meum.

Es mihi, ſponſe, Helyce, Cynoſurá que duplicis Arcti.

Quo trahis, huc oculis ad tua ſigna volo.
Quid mirum, alterno reſpondemus amori?
Magnetem ſequitur linea tacta ſuum.

Ego delecto meo, & ad me converſio ejus
Cant. 7.

a IMpoſſibile eſt, ut non ſemper humana natura aliquid amet, omnis námque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, ſeu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; ſeu rectè & utiliter, cùm amat quæ oportet.

b Cor meum per multa diſpergitur, & huc, illúcque quærit ubi requieſcere poſſit, & nihil invenit, quod ei ſufficiat donec ad ipſum redeat.

c Duo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non ſe ſimul in uno capiunt pectore. Et ideo ſi quis præter te aliud diligit, non eſt charitas tua Deus, in eo amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, ſed delectans, amor ſincerè caſtéque permanens in ſæculum ſæculi, amor qui ſemper ardes & numquam extingueris, dulcis CHRISTE bone IESU, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tui, ſuavitate & dulcedine tuâ.

a *Orig. in prologo Cant.* b *Bernard. med. cap. 9.*
c *Aug. med. cap. 35.*

tuâ, ità ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

a Nam Chriſto & mundo quiſque partitur amorem,
Hujus amor planè levis eſt & frigidus; atqui.
Totam animi flammam penitus defixit in uno,
Ille procul dubio, conſtans & certus amator.
Quin etiam latomi ſollertes, quique fabrilem
In lignis artem exercent; cùm linea recta
Quæritur, exactáque opera captatur amiſſis,
Ex oculis unum claudunt, & lumine toto
In ſocium fuſo, viſus aciéque coacta,
Recta ſequente tenent duro veſtigia ferro.
Sit collectus amor propiùs conjungit amantum
Pectora caſta Deo, cupientem qui cupit, atque
Cernentem cernit, fitq; obvius advementi,
Quem quò plus quiſquam cupit, hoc magè cernit eundem,
Quoque magis cernit, tantò magìs expetit illum
Cernere: Sícque bonus ſemper convolvitur orbis.

b Cariſſima illa eſt, una uni, non adhærens alteri ſponſo, non cedens alteri ſponſæ. Quid iſta non audeat apud tam ambitioſum amatorem?

c Paveant quæ non amant. Ego verò amans, amari me dubitare non poſſum, non plus, quàm amare: nec poſſum vereri vultum cujus ſenſi affectum.

a Ego

a *Nazianz. de laudib. Virgin.* b *Bern. ſerm.* 68. *Cant.* c *Bern. ſer.* 69. *in Cant.*

a Ego diligentes me diligo, & qui manè vigilaverint ad me, invenient me Vides quomodo non solùm de amore suo certum te reddat siquidem tu ames illum ; sed etiam de solicitudine suâ quam pro te gerit, si te senserit esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille? Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum, & accelera quantum vis, etiam ipsas anticipare vigilias; invenies eum, non prævenies. Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus : & magìs amat & antè.

b Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ, ut quacumque ex parte inspiciantur, semper videantur habere oculos ad intuentes conversos. Hujuscemodi sanè imagines, ex parte suâ, semper ad quoscumque conversæ sunt, qui in illo reperiuntur cubiculo, ubi ipsæ fuerint: quod si quis minimè percipiat ab illis se respici, id haud ab eis, sed ab ipso provenit potiùs, qui suam avertit faciem; ideóque ut primùm is ad illas sese converterit, eas pariter ad se animadvertet conversas : Quid simile & in re nostrâ fieri censendum est.

c Ego dilecto meo, & ad me conversio illius. Ac si diceret: quoniam fide ac dilectione, soli CHRISTO adhæreo, solum sequor, solum videre concupisco ; respectionis ejus suavitatem, visitationis benignitatem, conversa-

a *Bern. serm. 69. in Cant.* b *Giss. in cap. 7. Cans expos. 3.* c *Greg. Papa in Cant.*

versationis dulcedinem gaudenter experior.

a Ille quippe singularis amor est, qui soli non adjungit alterum, & æternus, qui nec primo secundum.

b Magna res amor, si tamen ad suum recurrat principium, si suæ origini redditus, si refusus suo fonti, semper ex eo sumat, unde jugiter fluat. Solus est amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo potest creatura, & si non ex æquo, respondere auctori, vel de simili mutuam rependere vicem. Verbigratiâ: si mihi irascatur Deus: num ego illi similiter redirascar? non utique. Ità si me arguat, non redarguatur à me. Nec si me judicabit, judicabo ego eum. Si dominatur, me oportet servire: si imperat, me oportet parere. Nunc jam videas de Amore, quàm aliter sit; nam cùm amat Deus, non aliud vult quàm amari; quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur; sciens ipso amore beatos qui se amaverint.

c Revera hæc vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei, per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit, sed in eo quod tenet felici quadam dulcedine delectatur, delectando jucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, inde aliquantulum abstractum fuerit, summa cum festinatione illuc redire festinat

(exilium

a *Hugo de S. Vict. serm. do Assum.* b *Bern. serm. 338. in Cant.* c *Aug. man. cap. 29.*

(exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

a Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatur abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinatur mentis ardore, ut præ magnitudine amoris, nullâ perfrui valeat requie, Chari sui absentiam non sinè magno mœrore ferens; quâ dilectione, quo studio, quo fervore anima, quam desponsâsti fide & miserationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcherrimum sponsum.

V.

a Aug. Med. cap. 25.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est, Cant. 5.

V.

Anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt *Cantic.* 5.

TE ſemel ut curſim tantùm, mea vita, viderem,
Quot juga, quot ſylvæ, quot loca viſa mihi!
Vt ſemel audirem tantùm, mea vita, loquentem,
Ah! quot inacceſſis rura petita viis!
Aerii montes, metuendaque culmina rupes,
Saxaque ſyluivagis vix adeunda feris.
Nec tamen, ecce, tui data ſpes fuit ulla videndi,
Vixque vel alloquii ſpes fuit ulla tui.
O quoties dixi! quæ te, mea vita latebræ,
Quæ cava, quæ terræ, quæ nigra luſtra tegant?
Sed neque luſtra meum, neque rus ſolata dolorem,
Reſpondit lacrymis ſylva nec ulla meis.
Fors ſemel ignotos, me duxerat error in agros.
Solus ubi ante oculos campus, & error erant.
Metior hic oculis Cælos, clamoribus agros;
Sed neque vox Cælis, nec data vox ab agris.
Inde deerranti vallis ſe monſtrat opaca,
Vociferor, nullus fit mihi valle ſonus:
Ecce cauſa denſum, procul haud à valle, viretum
Adjacet, æſtivo textilis umbra gregi:
Hic erit, hic forſan dixi, mea vita, latebit;
Heu dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.
Ergo amens tandem lacrymanſque ad littora curro,
Littora, quæ reſtuis Neree tundis aquis:
Hic Pharos ingenti ſe tollit in ardua clivo,
Vnde ſuum ratibus navita captat iter.

Sea

Scando Pharon, totoque oculos circumfero ponto,
Et quanta possum littora voce voco.
Littora, littora, vos cautes, vosque æquoris undæ,
An latet æquoreis lux mea mersa vadis?
Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
Cùm citò littoribus vox geminata redit.
Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
Et nimium prona luserit aure fidem:
Tristibus ergo iterum cava littora pulso querelis;
Littoribusque iterum vox repetita redit.
Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
Et mihi voce Tua, reddita vita fuit.
Ibam semianimis, subitò ad tua verba revixi.
Ne penitùs morerer, vox satis una fuit.
Scilicet ora loquens, quoties cœlestia solvis,
Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
Ignivomæ non quale nucis, testudine clausum
Efflabas Syria fraudibus, Euna, Deæ,
Quale sed in comites, Emmantia rura petentes
Sparsisti stygiis Dux redivive plagis.
Frigida cùm subitis arserunt pectora flammis
Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
Hinc mihi succensis caluit quoque flamma medullis,
Ictaque cœlesti vocis ab igne fui:
Et licet Oceanus, gelidis licet undique saxis,
Undique cæruleis obsita cingar aquis;
Intus agunt flammæ, sic liquor ab ignibus intus,
Liquitur ut lento pinea teda foco.
O utinam, mea vita, animam liquamur in unam,
Unaque vita duos jungat Amorque duos?

Anima

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est Cant. 5.

[a] QUid est hoc quod sentio? quis est ignis qui calefacit cor meum? quis est lux quæ irradiat cor meum? ô ignis qui semper ardes & numquam extingueris, accende me? O lux quæ semper luces, & numquam obfuscaris, illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secretè luces, quàm desideranter aduris.

[b] *Sicut cera fluit à facie ignis*, sic anima succensa est à facie ejus? *Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* quàm dulcis hora, quando anima huic igneo torrenti, liquefacta miscetur, quàm subtilis est in illo momento, quàm extenuata, quàm mobilis? Nihil tunc torporis habet, nihil duritiæ reliquum, nihil rigoris tantummodo calens & liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum & calidum; in his duobus contemplationis usus consistit. Quod liquidum est, calorem citiùs concipit, & conceptus calor vice versâ, quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod dico calidum & liquidum, hoc aliis nominibus. est succensum & sincerum, O mira vis verbi & ignita vehementer! inflammat cor, commutat renes, in nihilum (in conspectu suo respectu Dei sui) animum redigit; à seipso liquescere

a *August. soliloq. cap. 34* b *Guilb. Ab. serm. 44. in Cantic.*

cere & deficere facit ; ut jam anima non sit tecum.

a Auscultа & recole , quid locutus Mariæ Magdalenæ , quid mulieri in adulterio deprehensæ, quid Samaritanæ Chananææ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis sermones & clementiæ , cujus non mollescat affectus viscera liquescant ! Ad tam vehementes flatus Austrinos , etiam de durissimo pectore , quantumlibet annosa poterat glacies dissolvi. Sentio me affluentis olei liquore perfundi & simili affectu liquescere, quoties misericordiæ tuæ opera & verba perfecta recenseo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & servus tuus dilexit illud.*

b Dum (enim) CHRISTUS se per spiritum suum animæ desideranti infundit , omnem duritiam cordis mox dissolvit , & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit , ut vix capere possit hoc quod se capere intra se exultat, & intus miretur quid fuerit & quid factam subitò seipsam videat. Quem liquorem dum sentit , perfectiùs apprehendere concupiscit, & aliquando dum hoc ipsum cogitat , hoc quod modò sentiebat, jam non sentit.

c Quia nimirum mens dum occultæ locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso quo absorbetur desiderio liquatur.

d Sed res corporeæ cùm per calorem extrinsecus

a Ibid. supr. b *Gregor. in c. 5. Cant.* c *Greg. c. 39. lob.* d *Guill. Abb. apud. Delr. c. 5. Cant.*

secus liquefiunt, in semetipsas resolvuntur; animæ verò, cùm per calorem intimum liquefiunt, non in semetipsas resolvuntur, sed in resolventem. Resolvuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resolvuntur igne Dei, ab amore sui in amorem sponsi cœlestis. Hoc Paulus insinuans, *qui adhæret*, inquit, *Domino, unus spiritus est.* Et suam animam hoc modo liquefactam indicans: *Vivo*, inquit, *ego, non jam ego, vivit autem in me* CHRISTUS.

a Quid verò congruentius est quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quâ id, quod alioquin durum est, redditur fluens; cùm exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, ut amantem impellat ad amatum, eumdémque cum illo uniat, quæ certè unio tunc fit pulchriùs, cùm amor ipse fit mutuus, atque adeò & ambos amantes ad alterutrum fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum IESUM CHRISTUM dixisse, in Psalmo 21. *Factum est cor meum tamquam cera liquescens.* unde si liquefacta anima fluat ad JESUM, qui & liquefactus ut cera, fluit ad ipsam animam, quid exinde consequitur nisi perfecta unio;

b Anima mea liquefacta est, ut dilectus iocutus est, ô mira & inæstimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentem elevat ad patriam & Deum & animam vel hominem simul conglutinat ad gloriam; Deum facit

a *Giss. in cap. 7. Cant. expos. 3.* b *Bonav. stimuli amoris, p. 1. cap. 8.*

hominem & hominem facit Deum temporalem facit æternum immortalem occidit, mortalem facit immortalem, & imum excelsum constituit, inimicum facit amicum, servum facit filium, & abominabile facit glorioſum, frigida facit igneа, obscura facit clara dura facit liquida. Nam *anima mea liquefacta eſt*. O verbum admirabile! ô verbum nimium delectabile! Ego vilissimus & nequissimus servus tuus Domine Deus meus, qui etiam non sum dignus aliqua creatura tua vocari, nec esse, quomodo sum tibi tanto vinculo charitatis colligatus, ut ad verbum tuum, præ amore, fuerim liquefactus? O ardor amoris qui intima mentis in Deum infundis! Nam adamantina erat anima mea; & ejus intima nimiùm solidata. Nunc amore liquescit, nunc extra se exit, & in Deum tota se diffundit, proprium locum relinquit, & in Deum currit, absorbetur à Deo & obliviscitur sui. O amor! quid tibi tribuam, qui me feciſti divinum? *Vivo ego jam non ego, vivit autem in me* CHRISTUS Inenarrabilis est virtus tuâ, ô amor, qui lutum in Deum tranfiguras! Quid ergo te potentius quid dulcius, quid jucundius, quid & nobilius, obsecro? O desiderabilis amor, qui summis deliciis reples egentes! sed si liquefacta es, ad verbum ejus, ô anima mea, quomodo sustines amplexus ejus? Quomodo non es assumpta ad oscula ejus? si liquefacta es ad affatum ejus quomodo non es absorpta, cùm intras per vulnera & per venas ad cor ejus? sed ô mira dulcedo, & mira jucunditas, ut quod non

remur

meremur nominare, poſſimus maſticare! Non mereor eſſe ancilla, & facta ſum in deliciis cariſſima Quis ſufficit tanti amoris, etiam ſcintillam minimam intueri! Non ergo mirum, ſi ad verbum tuum; *liquefcit cor meum*; immò de cætero totus accendar, & totaliter *liquefiam*, ut in te totaliter ſim effuſus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta tranſeant ullo modo. Immò mirum videtur, quomodo non ſimus ſic intenti ad te, ut ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulciſſime Domine JESU, quieſcat mens noſtra, & à te nec ad modicum ſeparetur!

IHS

Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

VI.

Quid enim mihi eſt in cælo, & à te quid volui ſuper terram, *Pſalm.* 72.

Quid cælo, mea lux, terrave, marive requiram?
Nec cælum, ſinè te, terra, nec unda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq; gaudia Cælum,
Terraque quas fundat, undaque condat opes.
Sed ſinè te, mea lux mala ſunt, quæcumq; vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit unda ſalo.
O cælum! ô tellus! ô cærula marmora ponti!
O tria deliciis regna ſuperba ſuis!
Delicias cumulus veſtras licet aggerat unus,
Non ſunt deliciæ, ſi meus abſit amor.
Sæpe tulit, fateor, vaga per divortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus inde Polus.
Sed totum injectis, mundum ſi metiar ulnis,
Non tamen hæc ulnis par erit ulna meis.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram,
Æraque divitibus vellere ſulva cavis,
Aurumque, argentumque nitentis germina venæ,
Quæque metallifero nutrit arena ſinu.
Ferro igitur magnæ Matris ſuffodimus alvum
Totaque telluris gaza coacta fuit.
Quid juvat? aggeſtas licet aurum fregerit arcas,
Non tamen eſt animo nauſea pulſa meo.
Ergo ſub æquoreos rapuit me cura penates,
Qua ſubit Eoas Indus aduſtus aquas.
Quidquid & auriſluis gemmarum naſcitur undis
Largere ſub liquido gurgite ſervor erat.

Et preſſum roſeis conchylibus edere rovem,
Rideret patulis purpura ſiqua labris.
Et ſparſas rutilis baccas conquirere ripis,
Dives Hydaſpæi qua nitet unda vadi.
Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
Littoribus totidem fluminis atque maris,
Tot cyanos, tot Chryſolitos, tot jaſpidas inter,
Nulla meæ potuit gemma ſat eſſe ſiti.
Quid facerem votis, terraque marique negatis?
Siderеos, dixi, vota ſubire lares.
Viſæ igitur ſuperi circumvaga machina mundi,
Templaque luciferis fulgida lampadibus.
Obſtupui ſtabili currentes ordine flammas,
Aſtraque perpetuos ducere nexa choros:
Inter at indigenas tot Olympi penſilis ignes,
Flamma capax animæ non fuit ulla meæ.
Nempe ità cùm totum requievit in Hercule Cælum,
Non illi requies ſidera, pondus erant.
Ah! piget è terris Cæli convexa tueri,
Iam ſuper alta feror nubila, terra vale.
Iam cunctæ ex oculis turres que urbesq; recedunt,
Iam coit in minimam pendula terra plagam:
Iam lunæ ſoliſque, Ioviſque ſupervehor orbes,
Et ſeptena premens ſidera, calco pedes:
Iamque pavimentum ſtellarum illuſtre pyropis,
Sub pede deſpicitur, quod modò culmen erat:
Altaque jam cingunt flammantis mœnia mundi,
Et propior cœli regia tota patet.
Quin properant volucres, pennata examina, cives,
Et ſociant variis verba fideſque modis.
Saltanteſque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
Lataque ceu feſto perſonat Aula die.

O cœlum? ô cœlum! ô fulgentia lumina ſtellæ!
O, niſi ſidereis, atria digna choris!
O volucres animæ, rutili reſpublica Regni!
O chelys Angelicis aſſociànda modis,
O, ubi ſum? propefactaſui immemor, exciderat
Sed redit ut ſponſum ſenſit adeſſe ſuum. (mens!
Aſtra valete, valete Poli; Volucreſque valete;
Nil mihi vobiſcum eſt ſi meus abſit amor.
Iam video, mihi quid terráque poloque petendum,
Si meus abſit amor, Terra, Polúſque vale.
Magnanimas juvenis lacrymas, Pellæe, dediſti,
Nulla tibi domito terra quod orbe foret:
Quid mihi millenos ſi fregero viribus orbes?
Non ſatis eſt votis gloria tanta meis.
Ah, minus eſt animo, quidquid ſola diſſita terræ,
Aſtriferæque obeunt mœnia vaſta plagæ.
Quod neq; terra capit, neq; regna liquentia ponti,
Non hominumque lares, non aviumque domus;
Quod neque ſiderei claudunt amplexibus orbes,
Id voto ſpes eſt, reſque petita meo.
Hactenus heu fatvor, vacuas dum prendimus auras,
Semper ab amplexu mens malè luſa ſuo eſt,
Tu mihi Terra, Deus, mihi tu Mare, tu mihi cœlum,
Denique cuncta mihi es, Te ſine, cuncta nihil.
Qu. lenim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui
ſuper terram? Pſalm. 72.

a DIc, mihi, quæſo, anima mea, quid eſt quod ſuper omnia diligis? ego ſcio quòd vita tua dilectio eſt, & ſcio quòd ſinè dilectione eſſe non potes. Aſpice mundum & omnia

a *Hugo de S. Victore in arrhà Animæ.*

quæ in eo ſunt, multas ibi ſpecies pulchras & illecebroſas invenies, quæ humanos affectus alliciunt, & ſecùndùm varias utentium delectationes ad fruendum ſe, deſideria accendunt. Habet aurum, habent lapides pretioſi fulgorem ſuum; habet decor carnis ſpeciem, picta tapetia & veſtes fucatæ colorem. Dic ergo, obſecro, mihi; quid de his omnibus unicum tibi feceris, quod ſingulariter amplecti, quo ſemper perfrui velis? Certus enim ſum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut ſi jam poſtpoſuiſti univerſa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

« Quid tibi placet in ſæculo? quid eſt quod vis laudare? quid eſt quod vis amare? quocumque corporeis ſenſibus te converteris, occurrit tibi cœlum, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum eſt; quicquid amas in Cœlo corporeum eſt. Iam ergo diu occupata vixiſti, & deſideriorum diverſitate verberata, portas plagas, ſaucia, diviſa per amores multos, ubiq; inquieta, nuſquam ſecura. Colligere ad te ipſam; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratiâ, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia arbores, amœnitates, totam terram cogita, quid melius in Cœlo, ſole, lunâ, ſideribus? Totum cogita; omnia iſta ſimul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; undique pulchritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non

« *Auguſt. in Pſalm.* 145.

Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo qui fecit: hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

a Anima humana quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, ideóque jure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed cave, anima mea, ne non sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigiis suis, si nutus suos, pro eo amas, & non advertis purgatæ mentis intelligentiâ quid innuat lux illa beatissima, cujus nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè *ignoras te ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum* id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigium Creatoris tui; tu verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellentior comprobaris Et *pasce hœdos tuos, juxta tabernacula pastoris*, id est, converte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ & concivis eris in gloriâ.

b Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non adverti, quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo unam guttam tuæ inæstimabilis pulchritudinis communicasti. Quis enim ornavit cœlum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus ? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulchritudinis modica scintilla?

a Bonav. soliloq. cap. 1. b Bonav. cap. 1. soli-

dulcedo etiam Creaturarum decepit guſtum meum, & non adverti, quòd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem ſuam, imò tuam commodâſti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meum, & ignoravi quòd odor tuus, ô bone JESU, redolet ſuper omnia aromata. Decepit etiam ſonus falſus ſive fallax creaturarum auditum meum, & neſçivi nec ſenſi quàm dulçia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

a Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, ut ſaltem varietate ipſarum rerum impleatur, quarum qualitate ſatiari non poteſt.

b Sed hoc ſcio Domine Deus meus, quia ubicumque ſum ſinè te, malè eſt mihi præ te, non ſolùm extra me, ſed etiam in me; quia omnis çopia, quæ non eſt Deus meus, mihi eſt egeſtas, *Satiabor* tunc *cùm apparuerit gloria tua*.

c Anima (enim) quam creâſti, ità facta eſt capax majeſtatis tuæ, quòd à te ſolo & à nullo alio poſſit impleri; quando autem te habet plenum eſt deſiderium ejus, & jam nihil aliud quo-deſideretur exteriùs, reſtat. Dum autem aliquid exteriùs deſiderat, manifeſtum eſt, quòd te non habet interiùs; quo habito, nihil eſt quod ultra deſideret: cùm enim ſis ſummum, & omne bonum, non habet quod deſideret amplius, ſed poſſidet te omne bonum.

d *Bruma, calens æſtas, ver, Autumnus q; vicißim;*
Spectra duo vitæ, nox ſimul atque dies; Cæ.

a *Bern. med. c. 9.* b *Aug. ſoliloq. c. 13* c *Aug. ſoliloq. c. 30.* d *Nazian. carm. de externi hominis miſeria.*

Cælum, æquor, telluſque nor ẽ nihil eſt mihi prorſus,
Non quæ ſunt motu prædita, quæque carent.
Nil moror hæc, alium mihi da Rex optime, mundum,
Propter quem hic prompto tot mala corde fero.
Cætera quæ terris volvuntur, nil moror ipſe
Amplius, humanis linquere cuncta libet.

a Ad quodcumque me convertero, vileſcit mihi adeptum, quamvis acciderit deſideratum. quando ſatiabitur deſiderium meum in bonis? non ſatiabor de mortalibus, non ſatiabor de temporalibus; aliquid æternum donet, aliquid æternum concedat. Bonum tuum quære, ô anima. Eſt enim bonum illud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum ſuum, integritatis ſuæ & perfectionis naturæ ſuæ intereſt, quid cuique rei imperfectæ neceſſarium ſit, ut perficiatur; Quære tuum bonum, *Nemo bonus niſi unus Deus*, ſummum bonum, hoc eſt tuum bonum. Quid ergo deeſt, cui ſummum bonum, bonum eſt? ſunt enim & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona ſunt: Pecori quid bonum eſt, niſi implere ventrem, carere indigentia, dormire, geſtire, vivere, ſanum eſſe, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia ſocius es pecori? Erige ſpem tuam ad bonum bonorum omnium (ad eum) *qui ſatiat in bonis deſiderium ſuum.*

b Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi eſt in Cælo?* & illud: *A te quid volui in terra?* ac ſi dixiſſet nullius prorſus alterius rei, nec cæleſtis, nec

a *Aug. in Pſal.* 102. b *Chryſ. ho.* 5. *in ep. ad Roman.*

nec terreſtris ſed tuo uniius deſiderio teneor.

Hoc eſt; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæſivi aliud, nisì ut te partem haberem; nullas ſæculi hujus divitias & voluptatum illecebras concupivi. Nulius egeo qui à te aſſumptus ſum, nec ſupereſt in cœleſtibus quod ampliùs quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTUM habeo: omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia ipſe merces eſt univerſorum.

a Nihil enim) aliud deſiderat anima, nihil aliud, à Deo quærit, quàm ipſum Deum, ut jam ex affectu cordis, atque ſententiâ clamet illud de Pſalmo: *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Neque enim ſum aliquid, non felicitatem, non gloriam, non aliud quidquam tamquam privato ſui ipſiius amore deſiderat anima, quæ iſtiuſmodi eſt, ſed tota pergit in Deum unicumque ei ac perfectum deſiderium eſt, ut introducat eam Rex in cubiculum ſuum, ut ipſi adhæreat, ipſo fruatur.

b Vidit (nempe) quid ibi ſervaretur, & cogitans & æſtuans in cogitatione cujuſdam rei ineffabilis, quam nec oculus vidit nec auris audivit, nec in cor hominis aſcendit; non dixit: Illud aut illud mihi eſt in Cœlo, ſed, *quid mihi eſt in cœlo?* quid eſt illud, quod habeo in Cœlo? quantum eſt? quale eſt? & cùm non tranſit, quod habeo in Cœlo, *à te quid volui ſemper terram?*

a *Bern. de diverſ. affectionib. animæ.* b *Aug. in Pſ. 72.*

terram? ſeruas tu mihi in cœlo diuitias immortales, teipſum; & ego volui à te in terra, quod habent & impii, quod habent & mali, quod habent & facinoroſi, pecuniam, aurum & argentum, gemmas, familias, quod habent & ſcelerati multi, quod habent multæ fœminæ turpes, multi viri turpes? Hæc pro magno deſideravi à Deo meo ſuper terram, cùm ſervet ſe mihi in Cœlo Deus meus

a Defecit gaudium cordis mei, verſus eſt in luctum riſus meus; *defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.* Renuit conſolari anima mea, niſi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram?* Te volo, te ſpero, te quæro; *Tibi dixit cor meum? Quæſivi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne avertas faciem tuam à me.*

b Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non ſolùm terrâ & omnibus quæ in ea ſunt, ſed ipſo cœlo & omnibus quæ in eo ſunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior es; diligo enim te ſupra Cœlum & terram, & cætera omnia, quæ in eis ſunt.

c Quidquid enim cœli ambitu continetur, inferiùs ab anima humana eſt, quæ facta eſt ut ſummum bonum ſuperiùs poſſideret, cujus poſſeſſione beata fieret.

a *Aug. med. cap.* 40 b *Ambr. in orationib.* c *Aug. ſoliloq. cap.* 20.

Heu mihi, quia incolatus meus prologatus est habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit anima mea! Psal. 119.

VII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea. *Psalm.* 119.

AN peragit solitis Phœbi rota cursibus annum,
Sidereúmque suo tempore finit iter?
Credider am fractis currum consistere loris,
Tempora cam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos,
Nec tamen è vita cedere Parca jubet!
Cur mea tam longo dicuntur stamina filo?
Debueras, Lachesis, deproperasse colum.
Ecquid in his adeò delectet vivere terris?
Quidve quod invitet tristis hic orbis habet?
Quælibet, ah! simili mihi mors minùs aspera vita est.
Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hic immobile constat,
Cuncta sed assidua mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbeo splendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cœlo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,
Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.
Nunc canet nivibus, nunc spargitur alba pruinis,
Nunt tepidi solis veris amicta viret.

Mollia jam liquidas pandunt freta navibus undas,
Iam tenet inclusus unda gelata rates.
Nunc agitant tumido venti fera prælia Ponto,
Nunc stagnat placidis cærula Tethys equis.
Humidus effusis nunc liquitur imbribus æther,
Nunc aquea nitidus stat sinè nube Polus.
Nunc fragor horrisono Cœlum quatit omne tumultu
Nunc silet, & superas pax tenet alta plagas.
Denique (quæ reliquos superant incommoda casus)
Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.
Quæque domus hominum, magè sunt spelæa ferarum.
Quique homines, hominum nil nisi nomen habent,
Scilicet insidiæ, fraudésque dolique triumphant,
Nec nisi quod rigido jus datur ense, viget.
Exulat hinc pietas, terrisque Astræa recessit,
Fásque relegatum sub pedibúsque jacet.
Adde loci faciem; locus est inamabilis, & quo.
Libera vix risu solvere corda queas.
Martius, heu! sævis ardet furor undique bellis!
Nec numerat plures altera terra neces.
Hostibus in mediis, interque gladiosque facésque,
Hac geris arma manu, qua jeris arva manu.
Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
Sortis & assiduis ictibus esse scopus?
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos!
Tempora cur fati sunt ità lenta mei?
Tempora cùm numero (numero quæ sæpiùs exul)
Iure graves damnat nostra querela moras.
Nec scio, quæ cæcas hebetent oblivia mentes,
Omnia queis longi sunt sua vota, dies:

Crediderim

Credid-rim miseræ nescire pericula vitæ,
Nec quàm sit gravis hic conditione locus.
Nam bona si deret si nossent maxima mundi,
Arceri patria se quererentur humo.
Sed procul absentes cœlestia gaudia fallunt,
Raráque de Cœlo nuncia rumor habet.
Hei mihi, quàm procul his distas, mea patria, terris!
Quàm procul à cœli finibus exul agor?
Exulibus quondam tellus fuit ultima, Tybur;
Me profugam satis ultimus orbis habet.
Et nondum infaustas colui satis incola sedes,
Squallentes tenebris, tristitiáque domos?
Sexta Ceres cæsis quoties procumbit aristis,
Servus ab Hebræo pilea sumit hero:
Cur ego non etiam servili emancipor agro?
Et rudis immunem verbere virga facit?
Cur patriæ fines, portúsque relinquere cogor,
Nec sinor ætherios exul adire lares?
Deserit externas peregrina Cycnia sedes,
Inque suas revolat, per mare rectus, domos.
Nuncia veris avis, nidos quoque mutat hirundo,
Cùm redit ad notos Bistonis ales agros.
Urbe relegatus, patriis restitutus oris,
Redditus, exilii fine, favente, fuit.
Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
Nec sinor illa meo tangere regna pede?
Lux mea, rumpe moras, satis his habitavimus oris,
Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola fuit Anima mea.
Psalm. 119.

a TÆDET enim me, Domine, valde vitæ hujus, istius arumnosæ peregrinationis! Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt timor & dolor. Quando tibi bene es, times; quando malè es, doles.

b vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miseriis & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in qua momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diversis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis, liècet his aliisque sit respersa amaritudinibus, proh dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quam multos suis falsis promissionibus decipit!

c Dulcem (námque) hanc lucem, qua nunc utimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis

a *August. med. cap. 21. August. serm 42. de verbis Domini.* b *August. med. cap 21.* c *Origen. homil. 1. in Psalm. 38.*

cis ignorant. sed ne auspicia quidem veri luminis ulla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cùm ex vanitate hujus vitæ evaserint.

a Quid amissa cælesti patriâ, repulsus homo delectatur exilio?

b Vitium (hoc est) nostræ infirmitatis, quî voluptate corporis; & delectatione vitæ istius capimur, & cursum hunc consummare trepidamus, in quo plùs amaritudinis, quàm voluptatis est. At non sancti ac sapientes viri, qui longævitatem vitæ hujus ingemiscebant, dissolvi & cum CHRISTO esse pulchriùs æstimantes: denique idem generationis suæ execrabantur, sicut ille qui ait, *Pereat dies illa in qua natus sum.* Quid enim est, quo hæc vita delectet? plena ærumnarum & sollicitudinum, in qua innumeræ calumniæ & multæ molestiæ, & multæ lacrymæ eorum qui afflictantur molestiis, & *non est*, inquit, *qui eos consuletur*, & ideo laudât Eccles. *defunctos magis quàm viventes.*

c Vita (certè) mea, vita fragilis, vita caduca, vita quæ quantò magis crescit, tantò magis discrescit; quantò magis procedit, tantò magis ad mortem accedit. Vita fallax & umbratica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc statim tristor, nunc vigeo, jam infirmor, nunc vivo, statim morior, nunc felix appareo semper miser, nunc rideo,

a *Gregor. lib. 11. moral. in cap. 14. Iob.* b *Ambros. de bono mortis cap. 2.* c *August. soliloq. cap. 2.*

deo, nunc fleo; ſicque omnia mutabilitati ſubjacent, ut nihil unà horà in uno ſtatu permaneat.

a *Nec terra intrepida eſt, quatitur ſed turbine venti,*
Inq; vicem cedunt tempora prompta ſibi.
Nox tegit atra diem, tempeſtas æthera fuſcat,
Aſtrorum obſcurat ſol radiánſque decus.
Sol tegitur nebulis, redivivâque luna reſurgit,
Dimidia Cœlum parte latétque ſui.

b *Quæ vita hæc? ſumulum: à tumulo peto rurſus, & ignis*
Poſt tumulum rurſus me tumulabit edax.
Idq; ipſum eſt quod vivo, velut rapidiſſimus amnis,
Qui ſurſum exoriens ſemper ad ima fluit.

c Eſt enim præſens vita *Incolatus* & quid dico *incolatus*, cùm res ſit vel *incolatu* inferior, unde *Chriſtus* etiam, ipſam vocavit viam, dicens: *anguſta eſt porta, & arcta eſt via quæ ducit ad vitam.*

d Via quippe eſt vita præſens, qua ad patriam tendimus; & idcirco hìc occulto judicio frequenti perturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus. Solent enim nonnulli viatores, cùm amœna fortaſſe in itinere prata conſpiciunt, pergendi moras innectere, & à cœpti itineris rectitudine declinare; eorúmque greſſus tardat pulchritudo itineris dum

a *Nazianz. Carm. de human nat.* b *Nazianz. Carm. de externi hominis vilitate.* c *Chryſ. in Pſ.* 119. d *Gregor. lib.* 23. *mor. cap.* 24. *in cap.* 33. *Iob.*

dum delectat. Electis ergo suis ad se purgentibus Dominus, *hujus* mundi iter asperum facit, nedum, quisque vitæ præsentis requie, quasi amœnitate vitæ pascitur; magis eum diu pergere, quàm citiùs pervenire delectet; ne dum oblectatur in via, obliviscatur, quod desiderabat in patria.

[a] Sed hæc est doctrina optima atque adeò prima, scire nos esse *inquilinos in vita præsenti.* Qui rerum quæ hìc sunt est hospes, erit rerum supernarum civis. Qui eorum quæ hìc sunt, est hospes; non lubenter versabitur in præsentibus. Non domûs, non pecuniæ, non alimenti, nec alterius ejusmodi curam gerit, sed quemadmodum qui in aliena versantur, nihil non agunt & procurant ut patriæ suæ restituantur, & quotidie urgent & festinant, ut eam quæ eos tulit, videant. Ità etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus præsentibus adversis animum demittet, nec secundis efferet, sed utrasque prætercurret tamquam qui viam ingreditur. Quocirca jubemur etiam dicere in Oratione: *Adveniat Regnum tuum*, ut illius diei desiderium & cupiditatem animo nostro versantes & ipsum præ oculis habentes, ne videamus quidem præsentia. Si enim Judæi Hierosolymam desiderantes, etiam postquam liberati sunt, deflent præterita; quænam dabitur nobis venia, quænam relinquetur defensio, si non supernæ Hierusalem teneamur vehementi desiderio? Vi-

[a] *Chrysost. in Psalm.* 119.

de ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis versentur: *Habitavi* dicentes, *cum tabernaculis Cedar, multum incolæ fuit anima mea*: Hìc enim non solùm defient quòd in aliena habitent, sed etiam cum Barbaris versentur. Neque enim hæc vita est eò tantùm laboriosa, quòd plurimam habet vanitatem & curas importunas, sed quòd etiam multus sit malorum proventus. a Nihil est autem graviùs & molestiùs, quàm quæ est cum hujusmodi hominibus congressio. Est Barbarorum, cum iis in quos imperium obtinuerunt, instar ferarum agere; ut qui tuguriis & tentoriis utantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multò sunt efferaciores, raptores, avari & qui impudicè, ac libidinosè & in deliciis, vitam transigunt. *Multum incola fuit anima mea*; non multùm propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum iis qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abjecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alieniùs? quid verò crassiùs iis, qui cœlo proposito, & iis bonis quæ sunt in cœlis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audivit* ore hiante umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum trajicere, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragiis voluntati?

b O via quæ tantos decipis, de propriis

tantos

a Nyss. b *August. serm. 49. ad fratres in Eremo.*

tantos seduxisti, tantos excœcasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris umbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es stultis, amara sapientibus, qui te amat, non te cognoscit, qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi crèdunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam tu ostendis. Aliis ostendis te longam, ut perdas in finem, ut faciant quod volunt aliis brevem, ut dum pœnitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciens qua horâ vel die Dominus domus dicat: vade fòras, quia non est tua domus in qua es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

a Erravi fateor, *sicut ovis perdita, & incolatus meus prolongatus est*; atque procul projectus sum à facie Dei mei, in hanc exilii cæcitatem, ubi expulsus à Paradisi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentésque lamentationes, dum recordor tui, mater Hierusalem, dum stant pedes mei in atriis tuis sancta & decora Sion!

b *Heu quassa nostro* CHRISTE *mi, vis concidit!*
Heu quas procellas excitat corpus mihi!
Heu quàm incolatus *te mens longè extulit!*
Omnino rerum sum satur præsentium,
Census inopiæ gaudii, molestiæ,
Famæ, decoris, hostium, & chari gregis.

c Infelices quorum vita est in exilio, vita in pericu-

a *Ambros. in orationib.* b *Nazianz. ad Christum.*
Alibi optant finem vitæ. c *Aug. soliloq. cap.* 32.

periculo, finis in dubio , nescіens finem nostrum, quia omnia in futurum reservantur incerta Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te portum maris O patria nostra ! patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lacrymis, si quo modo ad te perveniamus.

a Sed quia *dum sumus in corpore peregrinamur* àte Domine, *non habemus hìc civitatem manentem, sed futuram inquirimus*; noster autem municipatus in cælis est. Ideo duce gratiâ tuâ ingredior in cubile cordis mei: & canto tibi amatoria, Rex meus & Deus meus, gemens inenarrabiles gemitus in loco peregrinarionis meæ, ubi *cantabiles mihi sunt factæ justificationes tuæ.* Et recordans Hierusalem, extendo in eam, sensum cordis; Hierusalem patriam meam, Hierusalem matrem meam; téque super eam regnatorem, illustratorem, patrem, tutorem, patronum, rectorem, pastorem, castas & fortes delicias, solidum gaudium & omnia bona, ineffabilia simul omnia, quia unum summum & verum bonum.

b O gaudium super gaudium, vincens omne gaudium, extra quod non est gaudium. Quando introrabo in te, ut videam Deum meum, qui habitat in te ? Ibo illuc, & *videbo visionem hanc grandem.* Quid est, quod me detinet ? *Heu me quia incolatus meus prolongatus est* ! Heu me quamdiu dicetur mihi ; ubi

a Aug. med. cap. 18. b Aug. soliloq. cap. 35.

ubi eſt Deus? Quamdiu dicetur mihi *expecta, re-expecta & nunc, quæ eſt expectatio mea? nónne Deus meus? Salvatorem expectamus Dominum noſtrum* IESUM CHRISTUM, *qui reformabit corpus humilitatis noſtræ configuratum corpori claritatis ſuæ expectamus Dominum quando revertatur à nuptiis, ut inducat nos ad ſuas nuptias.*

Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Rom. 7.

VIII.

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?

Ad Roman. 7.

INfelix! ubi nunc bona tot, quæ perdita plango,
Sed fruſtra, planctu non revocanda meo?
Tot bona! quid repetis dolor? ah! meminiſſe nocebit:
Amiſſæ cruciant dum memorantur opes.
Vilius veteris fortunæ neſcius eſſes,
Cùm mala ſors fato deteriore premit.
Paſſim hominũm ſatyra eſt, decepti noxa parentis,
Stultitiæ ſolus ſcilicet ille reus.
Adam, Adam ſimplex, Adam, Adam uxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eva probris.
Non ego ſic: ſed ſi gemitus ſinit edere vocem,
Pars, fateor; mundi in crimine, magna ſui.
Te quoque, cui primos ſtudium damnare parentes,
Peccati memorem convenit eſſe tui.
Cùm vitæ & mortis non felix alea jacta eſt,
Colluſor proavi dilapidantis eras.
Credite poſteritas, Adam vos eſtis & Eva,
Et veſtræ pomum corripuere manus.
Hinc nudi, gens pellicea digniſſima Zona,
Et pudor & dolor, & Numinis ira ſumus.
Non querat acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis ſum ſatis apta meis.
Ordior à cunis; hic mecum lacryma nata eſt,
Hic docuit vitæ ſyllaba prima, queri.

Menſis

Mensis erat Majus, mensis gratissimus orbi,
Sed mea, si reputem fata, December erat.
Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
In cineres isset muta querela meos.
Cùm tandem post luctam uteri horribilésque ululatus;
Progenies cervæ parturientis eram.
O Mater, scio, tunc Mater, nova facta Rebeccæ es,
Tunc serus subiit virginitatis amor.
Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,
Et cunæ in levum procubuere latus.
Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus una,
Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
Atra dies, Ægyptiaca dignissima nocte;
Qua, de me, licuit dicere; Natus homo est.
Atra dies! neque te Titan, neque Cynthia norit,
Nec stata qui Cœli tempora, Ianus agit.
Illa dies, abeat Gratias orsura Kalendas,
Nullus eam cupiat mensis habere suam.
Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
Et gelidum densa grandine tunsa caput.
Tum tonitru & sulmen funesto adverberet igne,
Et sibi sic hostem noverit esse Deum.
Sentio jam, quod fatidici plorastis amici:
Mentitur vitæ, clepsydra nulla meæ.
Tanti erat hæc soboles, lacrymis assuevimus inde,
Inde oculos varò deseruere meos.
Nam postquam posita est prætexta, nucésque trochúsque.
Et bulla ad patrios victima facta lares;
Tunc ego, quæ melius nescirem, discere cœpi;
Primus erat, sortem plangere posse, dolor

Et

Et vix posse datum est, sæpe obluctata fuit mens,
Naturæ impatiens subpede colla premi.
Surgere sæpe adnixa, suoque irrumpere Cœlo,
Nec poterat pigra tollere corpus humo.
Tum vibrans, oculos oculos tristi imbre natantes,
Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus
Ipse sibi obsistens non sinit ire dolor)
Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit
Qui bos ex homine est, de bove factus homo.
O Deus, ô superi, paientia vincitur! ô quis,
Qui me mortali corpore solvat; erit?
O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
Quod voveo toties, i licet, ô quis erit?
Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
Pocula Thessalico misceat ille favo.
Nec liquido plumbo, nec avaro terreor unco,
Mors miseræ quavis conditione placet.
Æratos gemitu doceam mugire juvencos;
Supposito quamvis excruciandа rogo.
Aut etiam jubeat (quamquam pudor ista vovere)
Inter Ulyssæos exululare lupos.
O Deus, ô superi, patientia vincitur! Ô quis
Qui me mortali corpore solvat erit?
Parce Deus, ne crudelem vox impia jactet,
In furias quando præcipitata ruit.
Hic propè barbaries poterit clementia dici,
Ad pœnas veniat si stupefacta meas.
Corpora corporibus conjunxit mortua vivis
Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
Me vivum cruciat (magis hoc ferale) cadaver;
Nec, quæ dissidium finiat hora, venit.

Infelix

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Roman. 7.

[a] QUomodo vivit anima operta *mortis involucro.*

[b] Corpori quonammodo conjunctus sim, haud equidem scio; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cœno voluter; quod & cùm pulchrâ valetudine est, bello me lacessit; & cùm bello premitur, mœrore me afficit: quod & ut conservum amo, & ut inimicum odi atque adversor; quod & ut vinculum fugio & ut cohæres vereor: si debilitare illud & confícere studeo, jam non habeo quo socio & opitulatore ad res præclarissimas utar; sin contra, ut cum socio adjutore mitiùs agam, nulla jam ratio occurrit qua rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degravatus, vel in terram detrahentibus vel in ea desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. O miram conjunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo, pertimesco. Antequam bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruar, ab eo dissideo.

[c] *Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti?*
Cur vitæ miseræ, cur cœnósque barathro?

[a] Ecce

a *Ambr. serm. 22. in Psalm.* 118. b *Nazianz. Orat.* 16. c *Nazianz. carm. ad Christum.*

a Ecce *corpus quod corrumpitur, aggravat animam.* Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est, ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta revocant? quanta à sublimi intentione detorquent? quanta interpellant? quæ turba phantasmatum? qui populi suggestionum? (Jam) qui non ægrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit? Nasci hic in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentiæ nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nónne te occideret, nisi medicamẽtum apponeres? Sitis, nónne te perimeret nisi eam tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paululùm temperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stando lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medicina est lassitudinis In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, ubi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur.

b Quod melius ostendimus; si prius carnis, & posti pondera mentis exprimamus, ut enim taceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quadam ægritudine constrin-

a *August. in Psalm.* 102. b *Greg. cap.* 22. *in c.* 7. *Iob.*

conſtringitur. Ipſa hæc corporis noſtri, quæ ſalus vocatur, ægritudo eſt. Nam otio tabeſcit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo reficitur ut ſubſiſtat; refectione laceſſens, abſtinentiâ relevatur, ut vigeat; aquâ perfunditur, ne areſcat; linteis tergitur, ne ipſa nimis perfuſione liquefiat; labore vegetatur, ne quiete torpeat; quiete refovetur, ne laboris exercitatione ſuccumbat, fatigatur vigiliis, ſomno reparatur; oppreſſa ſomno, vigiliis excutitur, ne ſuâ pejus quiete laſſetur; veſtibus tegitur, ne frigoris adverſitate penetretur; quæſito calore deficiens aurarum flatu refovetur; cúmque inde moleſtias invenit, unde vitare moleſtias quæſivit, malè ſauciata (ut ità dixerim) de ipſo ſuo medicamine langueſcit. Remotis ergo febribus, ceſſantibúſque doloribus ipſa noſtra ſalus ægritudo eſt, cui curandi neceſſitas numquam deeſt. Quod enim ſolatia ad vivendi uſum quærimus, quaſi tot ægritudini noſtræ medicamentis obviamus. Sed ipſum quoque medicamen, in vulnus vertitur, quia exquiſito remedio paulò diutiùs inhærentes, ex eo graviùs deficimus, quod providè ad refectionem paramus. Ipſa quoque mens noſtra, à ſecreti interioris ſecuro gaudio excluſa, modò ſpe decipitur, modò pavore vexatur, modò dolore dejicitur, modò falsâ hilaritate relevatur; tranſitoria pertinaciter diligit, eorúmque amiſſione inceſſanter atteritur, quia & inceſſanter, curſu rapiente permutatur.

[a] Habes, ô anima mea inimicum domesticum, hostem amicum, adversarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiæ crudelior existens inimicus, his omnibus & aliis infinitis bonis te privavit! Hic hostis, (salvâ tuâ reverentiâ) est caro infelix & misera, multùm tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pavisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cùm honorâsti, hostem crudelissimum contra te armâsti Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quemdam qui plures annos tecum vixit, ad mensam tecum sedit, cibum de manu tua sumpsit, & in sinu tuo dormivit; cùm voluit, tecum colloquium habuit. Hic jure hæreditario servus tuus est, sed quia delicatè nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, levavit calcaneum super caput tuum, & te in servitutem redegit. O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improperii hujus! Recordare, ô anima primordia tua; attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cum carne, unde ista pateris; si diligenter conditiones ejus adverteris, numquam vilius sterquilinium vidisti; si ejus miserias enumerare velis, quam onusta sit peccatis, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, confusione plena, & ignominiâ repleta, quid te ea habes aliud, quàm cogitationes fœdas & immundas?

[b] *Exitiosa caro, Belia tenebrosa procella,*
Exitiosa caro, qua fluit omne scelus!

Cœnum

[a] Bonav. c. 1. soliloq. [b] Naz. carm. advers. carnem.

Cœnum, massa gravis plumbi, limosa catena,
Bellua pugnaci prodita materia.
Pestifer æstus, heræq; tuæ vinclum atque sepulchrũ
Formæ, quæ supera venit ab arce mihi.

a Non sinè causà dictum est; *hominum plasmatum*, non de terrâ quálibet, sed *de limo*. Vide enim quàm limosum sit corpus, *quod ipsi* quoque spiritu tam fortiter, & pæne indissolubiliter inhæret, ut vix cum multâ afflictione possit aliquando separari.

b *Eja age mens, nam te tunc alloquar, atq; ea dicã,*
Quæ fore narratu non aliena puto.
Ecquid es, ô mea mens, & quis tibi contigit ortus?
Atque cadaver olens quis tibi fortè dedit,
Quis solidis vitæ astrinxit gravibusque catenis
Pendentem assiduè lumina fixa solo,

c. *Universa vanitas omnis homo vivens*, qui autem de hâc vitâ accipiatur ista sententia; audi Ecclesiasten protestantem & dicentem: *laudavi omnes qui mortui sunt super omnes qui vivunt, cuicumque ipsi vivunt usque modò, & bonus super istos duos qui nondum natus est.* Laudat ergo mortuos plusquam vivos; quia illi hoc saltem lucri habent, quòd de vinculis hujus corporis liberati sunt, nec ultra carne ac pellibus induti sunt nec ossibus ac nervis inserti sunt, nec ultra subjacent necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit vivere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Non enim à corruptione resolvitur, quæ mor-

a *Bern. serm. de tripl. gen. cogita.* b *Nazian. carm. de hum. nat.* c *Orig. hom. 1. in Psalm. 38.*

mortali corpore, terrenóque circumdatur: vide ergo, quoniam *a iverſa vanitas omnis homo vivens* contemnamus iſtam vitam, & feſtinemus ad ſanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate diſcuſſa.

a Ex quo enim quiſque in iſto corpore moriturò eſſe cœperit, numquam in eo non agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas; toto tempore vitæ hujus, ſi tamen vita dicenda eſt, ut veniatur in mortem.

b Et ideò laudat Eccleſiaſtes defunctos magis quam viventes, *& optimus*. inquit, *ſupra hos duos qui nondum natus eſt.* Et alibi idem Eccleſiaſtes, meliore longævo viro aſſeruit, quem ab ortu ejecit mater ſua, qui non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulavit ſæculi. Quid enim boni eſt homini in hac vita,

c Cognovit ſe Paulus in miſeria, in gemitu, in rixa, in contentione: ipſe ſecum ſibi non concordans, à ſe diſſonans, à ſe reſiliens. Et quid ait optans pacem, pacem veram, pacem ſupernam. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.*

IX.

a *Aug. lib.* 12. *de Ciu. c.* 10. b *Ambr. lib de bono mortis cap.* 2. c *Auguſt. in Pſalm.* 102.

Coarctor autem è duobus, desiderium habens dissolvi & esse, cum Christo. Ad Philip. 1.

IX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, & esse cum CHRISTO. *Ad Philip. 1.*

Quid faciam gemini flammata cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Terra tenet, cœlum revocat; lis magna moratur,
Iámq; volentem animũ pondere membra premunt.
Sed procul illecebræ, semel impete rumpere modum
Præstat, & è vinclis eripuisse pedes.
Pergite festina persolvere stamina Diræ,
Nec Letho clausæ sint veniente fores.
Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;
Vique fere à membris dustrahar ipsa meis.
Distrahat ut mediam tibi me conjungere possim,
Vnáque sit saltem pars tibi nexa mei.
Non finis, & rides nil proficientia vota,
Quodque negas toties, vis tamen usque peti.
En peto quod renuis, geminásque exporrigo palmas,
Et tibi, quas nequeo nectere, tendo manus.
Sæpe mihi de te, mendacia dulcia fingo,
Vincula ceu posita compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendíque & prendere certat,
Meque sed ut video, dissimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna favore,
Debuerátque meos expediisse pedes.
Si tamen implicitam pedicis, cupis usque teneri,
Hìc ego conatu deficiente cadam.
Ast redit, & velut allabens sese ingerit ultro,
Spémque iterum nutu sollicitante facit.
Surgam supremúmque amplexibus obvia curram,
Colláq; furtiva strande, negata petã.

Quàm propè, quàm propè fum! vestis pars ultima
Iam puto, vicina prendere posse manu. (tacta est.
O Amor! ô dolor! effectum deludis hiantem,
Decipit amplexus nobilis aura meos!
Et licet aut digitis tribus aut vix quattuor absis,
Semotus medio credexis orbe mihi:
Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
Poma datam toties fallere docta fidem.
Dum modò prona arbos patulo superincumbat ori,
Osq; iterum, fructu decipiente, fugit.
Ludicra res Amor est, falliq; & fallere gaudet,
Sed fraus supplicio non caret illa suo.
Decepti, quo tormento cruciemur amantes
Exemplo poterit discere quisque meo:
Quique alium ludit (sed vix mihi fas fatebor)
Ipse suo patitur vulnere tactus dolo.
Nescieram, mea lux, istis fraudibus uti,
Sed nimis expertam jam sua pœna docet.
Vt canis indomitas jactans cervice catenas,
A populo se vi præcurrente rogat;
(Ni faciat, querulis ululans latratibus auras,
In sua converso vincula dente furit.)
Sic queror & supplex totiens ad vota recurro
Vt præstes, quam me poscere cernis, opem.
At postquam implacido vertisti lumina vultu
Nec placuit pedibus demere vincla meis.
Clamavi; ô truculentum & inexonerabile pondus!
Quin etiam dicta est sæpe caterna nocens.
Hãc trahat Autolycus, trahat hãc furiatus Orestes,
Aut qui tardipedes vertit in antra boves.
Sentiat hanc Scytica damnatus rupe Prometheus;
Aut Scinis, aut scelerum quis feritate prior.

Scilicet

Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
Error & hic sese quo tueatur, habet.
Compedibus facile est savóque ignescere ferro,
Durior at vinclis qui ligat illa, suis.
O ubi littorea vinctam qui rupe puellam
Bellerophon volucri retulit ales equo?
En ego barbaricæ constringor mole catenæ
Servus ut à vigido transfuga vinctus hero.
Et quoties patrias assurgere nitor in auras,
Deprimor hospitii pondere victa mei.
Nempe ità dat pueris captus ludibria passer,
Dum fugit & revocant fila reducta fugam.
Et licet è dominis cœnetve, bibátve labellis,
Mavult in sylvas liber abire suas.
Sic quamvis nitida pastæ bene corte palumbes,
Anteferant caveæ rúsque nemúsque suæ.
O mea si lacrymis mollescere vincula possent!
Dudum essent lacrymis mollia facta meis.
Lux mea, tende manus contra tibi tendo catenas,
Has nisi qui vinxit solvere nemo potest,

Coarctor è duobus. desiderium habens dissolvi, & esse cum CHRISTO. Ad Philip. 1.

'QUID faciam miser ego, gravedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

b Quænam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?
Spiritus & socium tam grave corpus habet?

c Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas corporis

a *Aug. med. cap.* 37. b *Nazianz. car. de animæ calam.* c *Aug. in Psalm.* 78.

corporis, quæ aggravant animam; ab his compedibus *concupiscebat dissolvi* Apostolus *& esse cum* CHRISTO.

a Utinam remissa *peccatorum mol*, me (quoque) ultimum servorum CHRISTI, juberet Divina pietas, hanc carnis *sarcinam* deponere, ut in suæ Civitatis gaudia æterna repausandus transirem!

b Corporea nec mole gravis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.

c Me miserum, caro quem removatur perfida, cæli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!
Echenaidis instar.

d Quæ velut injecta properantem compede puppim
Detinet.

e Ah gravibus me solve, Pater supreme, catenis,
Inque Beatorum me trahe sancte choros!

f Solvimur enim *hoc nexu* animæ & corporis, cùm recedimus: unde & David ait, *diripisti vincula mea.* Mors igitur solutio est animæ & corporis. Denique & in Apostolo docuimus lectum: *dissolvi & cum* CHRISTO *esse multo melius.* Solutio autem ista, quid aliud agit, nisi ut corpus resolvatur & quiescat, anima autem convertatur in requiem suam, & sit *libera*, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit Quid igitur in hac vita aliud justi agunt, nisi ut exuant se hujus corporis contagionibus, quæ velut *vincula* nos ligant, & se ab his molestiis separare con-

a *Aug. man. cap. 5.* b *Nazian. car. de animæ calam.* c *Naz in ludu.* d *Naz. præcep. ad virgines.* e *Naz. in ludu.* f *Ambr. de bono mortis, cap. 3.*

contendant, renuncient voluptatibus atque luxuriæ, fugiant flammas libidinum?

a Justos enim quàmvis nullus desideriorum carnalium tumultus possideat; duris tamen *vinculis* eos in hac vita positos, suæ molestia corruptionis, ligat: scriptum quippe est: *Corpus quod corrumpitur aggravat animam.* Eò itaque ipso quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ *pondere gravantur, & astricti molestia vincti sunt,* quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt, An non *duro molestiæ vinculo ligantur,* quorum nimirum mens, sinè labore in ignorantiâ solvitur, & non nisì cum studio laboris eruditur? quæ coacta exigitur, libens jacet, ab infimis vix levatur, & tamen elevata protinus labitur semetipsam laboriosè vincendo, superna conspicit, sed reverberata. An non duro molestiæ vinculo ligantur, quos cùm accensus spiritus ad sinum pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, fervente certamine caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* sustinent, quæ gravis exteriùs necessitas astringit; esurire quippe, sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt, nisì cùm in illam immortalitatis gloriam nostra mortalitas permutatur.

b Sed cùm corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ *vinculis* relaxamur Præsentari namque jam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Jure ergo *vincti* dicimur: quia adhuc *incessum nostri desiderii, ad Deum li-*

a *Greg. l. 4. mor. c. 40.* b *Idem c. seq.* *berum*

berum non habemus. unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vinctus* clamat: *Cupio dissolvi & esse cum* CHRISTO; *dissolvi* enim non quæreret, nisi se procul dubio *vinctum* videret, Hæc autem *vincula*, quia certissimè rumpenda in resurrectione conspexerat, jam quasi rupta gaudebat Prophetа cùm diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

a (Sic) Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi à *vinculis quibusdam ad libertatem festinaret.* Sunt enim velut *vincula* quædam corporis hujus, & quod gravius est *vincula tentationum, quæ nos alligant & ad injuriam captivitatis astringunt* quadam lege peccati. Quid igitur tantopere istam vitam desideramus in qua, quantò diutiùs quis fuerit, tantò majore *oneratur sarcina* peccatorum? unde Jacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali;* non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum malitiæ incrementa accumulantur.

Nullus enim dies sinè nostro peccato præterit: unde egregiè Apostolus ait: *mihi vivere* CHRISTUS *est & mori lucrum:* aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilitatem Et addidit: *Dissolvi enim & esse cum* CHRISTO *multo melius; permanere autem in carne magis necessarium propter vos.*

a Sed sicut *auceps avium* aut visco aut reti in grano aliquo *captum tenet passerem*, & manu suâ *subtilissimo funiculo ligatum* retinet, & quasi dimittens

a *Ambr. lib. de bono mort. c. 2* b *Chrys. serm. de pœn.*

mittens laxum de manu ſua; dat ei liberam volandi poteſtatem; at ille avidus ad volandum, elapſúmq; ſe putans, alacer altiora appetit; ſed iſte ſummum funiculum tenens, reſtringit eum cùm volaverit, & ad ſe trahit ab ſpe volandi & vivendi deceptum; ità & diabolus verſutus venator & per ſpiritum præſumptionis, laqueo ſuo deceptum implicat hominem. Qui ſemel hæſerit, vult quidem ab eo evelli, ſed vinculum velox venator tenens, revocare captum ſemel in laqueo & revolutum premit.

a Quouſque (ergo) hìc erimus *a fixi*? adhæſimus terræ tanquam vermes, in cœno volutamur: corpus de terra nobis Deus contulit, ut ipſum & in cœlum revehemus, non ut animam per ipſum *ad terram detrahamus*. Terrenum eſt, ſed ſi velimus efficitur cœleſte: trahe te ipſum ad illum, qui te ſurſum tollit, *pondere quodam vetuſtatis gravaris*.

b *Erige te mea mens, capiant te oblivia mundi,*
Nec trahat in vitium te malè blanda caro.

c Eja dulciſſime JESU, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, ut verè ardeat, langueat & liqueſiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, *cupiat diſſolvi & eſſe tecum*. Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ cœleſtis, qui de cœlo deſcendiſti! te ſitiat fontem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem veræ voluptatis, te ſemper ambiat, te quærat, téque inveniat, in te dulciter requieſcat!

a *Idem. hom. 55. ad pop. Antio.* b *Nazianz. ad anim.* c *Bonav. cap. 1. ſoliloq.*

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo, Psal. 141.

X.

Educ de custodia animam meam, ad confitendum nomini tuo

Psalm. 141.

Libera quæ potui spatioso ludere Cælo,
Cernis, ut angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! ut miseras me lux effudit in auras.
Ipsa loco caveæ membra fuere meæ.
Pes compes, manicæque manus, nervique catenæ,
Ossáque cancellis nexa catastasuis.
Quo mihi cognati nativa repagula claustri.
Damner ut hospitii carcere vincta mei?
Siccine, more Chelys, brevibus tegar abdita conchis,
Regia cui Cæli vix satis, ampla domus?
O quoties quæsita fugæ fuit ansa pudendæ,
In votis quoties vestis & unda fuit?
Sæpe quidem rapto felix Lucretia ferro,
Faustáque combibito Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyriæ tristis mihi sica puellæ,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces.
Sed negat hæc animis Numen solatia captis,
Nec sinit hac victor fata præire via.
Ergo Syracusiis malum jacuisse cavernis,
Aut Danaes rigida delituisse fera:
Nec verear curui Cretæa volumina septi,
Unde citam rapuit Dædalus ala fugam.
Profugus immerito damnet pia claustra rigoris,
Quæ sibi sollicitam non venuere fugam,

Si mihi ſidereis pateat vel rimula tectis
Non querar immites Ætheris eſſe fores.
Donec at hæc captam retinent ergaſtula mentem,
Mens nequit agnati templa ſubire poli.
Quin ſueta imperiis jacet hic captiva voluntas,
Nec bona quæ vellet, vincula velle ſinunt.
Euge ſemel noſtræ, mea lux, ſuccede cataſtæ.
Quantula ſit nobis experiere domus.
Si tamen inſidiæ vel ahena repagula terrent,
Fac pateat dempta janua laxa ſera.
Captivum gemitu fertur revocaſſe Magiſtrum,
Oblitus caveæ pſittacus ipſe ſuæ.
Eja graves reſeras, nove Iane patulcie, vectes;
Non erit hæc dextræ gratia prima tuæ.
Angelico, memini, patefactas impete portas,
Clauſtraque ſuffractis diſſiluiſſe ſeris;
Cùm ſtupuit lapſas manibus, pedibuſque catenas,
Vixque Petrus patulas credidit eſſe fores.
Nullus obit noſtris obſes vadimonia vinclis?
Liberat Herculea Theſea nullus ope?
O ubi nunc Minyis fidiſſima turba maritis,
Vincula pro captis auſa ſubire viris!
Aut qui Vandalicis obſes ergaſtula nervis,
Loſe ſui capitis juſſit abire ſyro?
Lux mea pande fores, in amœnaque clauſtra reſolve,
Et ſinè ſidereas ætheris ire vias.
Aut ſpectanda tuo vis ducar præda triumpho,
Vt Scyticus caveæ pompa Tyranne meæ;
En manus, en digiti rimis hiſcentibus extant,
Cur ego non digitos tota maximque ſequor?
Qua caput, hac reliquæ ſubrepit cauda colubræ, &
Cur mihi ſerpentis lubrica pellis abeſt?

Cor. 5

Cortis obit toties volucris captiva feneſtras,
Et notat an tacita rima ſit ulla fuga;
Nexáque ſollicitans furtivo vimina roſtro,
Nativas nemorum tentat adire domos.
O Catharis, niveique poli comes agminis Agnes!
O caſta Vrſulidum, Sophiadúmque cohors!
Vos ego, dimidium veſtri modò nobile teſtor
(Dimidium veſter quod ſibi junxit amor)
Pandite ferrati, ergaſtula barbara, poſtes,
Inſerar ut veſtris dimidiata choris.
Dimidium felix, vinclis ſocialibus exſors,
Cui licet in plenas jam caluiſſe faces!
Lux mea tam durum reſidet tibi pectore ferrum,
Vt neque captivæ commoueare prece;
Non ego, ſed noſtræ Tu maxima cauſſa querelæ es;
Spectat enim laudes iſta querela tuas,
Non bene conveniunt rigidis tua carmina clathris,
Quis queat in cavea cantibus eſſe locus?
Libera quæ cantat vernis avis Attica ſylvis,
Capta ſilet, ſolitos nec ciet ore modos.
Eja age, pande fores inamœnáque clauſtra reſolve,
Et ſinè ſidereas ætheris ire vias.
Aut tua ſi cupidam præconia dicere temnis,
Invidus in laudes efficiere tuas.

Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo. Pſalm. *141.*

[a] LAudo quantùm poſſum, tenuiter, exiliter, infirmiter, quare? quia quamdiu ſumus in corpore, *peregrinamur à Domino.* Qua-

re

[a] *Auguſt. in Pſalm.* 145.

re sic laudas Dominum? non perfectè, non stabiliter? Interroga scripturam; quia *corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem.* Tolle mihi corpus quod aggravat animam *& laudo Dominum.* Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem sensum multa cogitantem, ut à multis in unum confluam *& laudo Dominum.* Quamdiu autem ità sum, non possum; prægravor.

a Nihil enim *præsens vita* differre videtur *à carcere,* sed sicut cùm triste illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ità etiam nunc, si) extra omnia nos phantasmata collocantes) unius cujusque ingrediamur vitam, e; úsque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

b In exitu ipso videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim *solvat se vinculis carnis,* & orę emissa evolet *tamquam carcereo corporis hujus exuta gurgustio.*

c Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur, & tamen carnis suæ corruptione præpeditur, qua benę exui Psalmista deprecatur dicens: *Educ de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia scriptum est, *corpus quod corrumpitur, aggravat animam*, intentione jam quidem ultra semetipsos eminent, sed tamen

a *Chrys. in cap. 4. Matth. hom. 14.* b *Ambr lib. de mortis, cap. 2.* c *Greg. cap. 17. in cap. 7. Iob.*

men adhuc infirmitatis ſuæ incertis motibus ſubditi corruptionis ſuæ ſe *carcere clauſos* dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare ſum ego, aut cetus, quia circumdediſti me carcere?* ac ſi apertè diceret; mare vel cetus (iniqui videlicet, eorúmque auctor malignus ſpiritus) quia effrænari ad ſolam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt ; rectè pœnæ ſuæ carcere conſtringuntur; Ego autem quia jam æternitatis tuæ *libertatem deſidero*, cur adhuc *meæ carcere corruptionis premor?*

a Videmus in hoc ſæculo *infertos nexibus cateruarum reos*, in ſpecie pompæ miſerabilis duci, & nonnunquam patiuntur inſontes, ut tolerabilius ſit mori, quàm talia ſubire ſupplicia. Optant utique audiri bene ſibi conſci . Optant etiam hi qui gravibus flagitiis urgentur , pœnam mortis celebritare tranſigere, ut aliquanta compendia pœnarum lucrentur . Spes eſt etiam de judicis miſericordia. Ipſo exilio *clauſtra carceris* duriora ſunt.

b Quemadmodum (igitur) eorum qui in carceres conjiciuntur ; hi quidem in afflictione carceralium vinculorum detinentur, introcluſi diuturniore temporis mora; illi verò ab ea calamitate ſubmoventur , ſic & animæ. Etenim hæ deſtinentur in præſenti vita diutiùs ; aliæ minùs, pro cujuſq; merito, dignitatéve, ii juxta Divinæ ſapientiæ profunditatem , ſic ut mens nulla hominum ea poſſit attingere , quæ de

a *Ambr. in Pſalm.* 118. b *Baſil. in hom. in Martyr. Iulittam.*

unoquoque noſtrum ipſe Creator prævidit. Non audis dicentem David: *Educ de carcere animam meam meam*? Non audiſti ut ſancti ejus exſoluta anima eſt? quid rurſus Simeon, Dominum noſtrum pio ulnarum aſtringens complexu, cujuſmodi vocem emiſit? nónne hanc? *Nunc dimittis ſervum tuum Domine* Ei enim qui ad ſupernum & cœleſte domicilium feſtinus contendit, ſupplicio omni, *omni carcere* gravior eſt hæc inhabitatio corporis.

[a] O miſera ſors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus eſt! ô durus & dirus caſus ille! heu quid perdidit & quid invenit! quid abſceſſit, & quid remanſit? perdidit beatudinem ad quam factus eſt, invenit miſeriam, propter quam factus non eſt. Abſceſſit ſinè quo infelix eſt, & remanſit quod per ſe, non nisi miſerum eſt. Ærumnoſi! unde ſumus expulſi? quò ſumus impulſi? unde præcipitati? quo obruti? A patria in exilium; à viſione Dei in cœcitatem noſtram; à jucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Miſera mutatio! de quanto bono, in quantum malum! grave damnum, gravis dolor, grave totum! ſed heu me miſerum unum de aliis miſeris filiis Evæ elongatis à Deo? quid incœpi? quid effeci? quò tendebam? quò deveni?

[b] *Diſſolve, me, oro, à vinculis, quibus conſtrictus teneor*, ut relinquens iſta omnia, tibi feſtinem, tibi ſoli inhæream, ſoli intendam.

a Hinc

a *Anſelm. in proſolog. cap.* 1 b *Hugo de S. Victor, lib.* 4 *de anima cap.* 4.

a *Hinc me,* CHRISTE *potens, educ jam, quæso, malisque,*
Queis crucior medicam protinus affer opem.
Vnum homini est certúmq; bonum fixúmq; beata
Vita; animus cujus languet amore meus

b Felix anima, *quæ terreno resoluta corpore libera cœlum petit!* secura est & tranquilla, non timet hostem neque mortem: habet enim semper præsentem, cernítq; indesinenter pulcherrimum Dominum, cui servivit, quem dilexit, & ad quem tandem læta & gloriosa pervenit.

c Tu (ergo) Domine expectatie Israël, desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaveris; surge, propera & veni, *ut educas nos de isto carcere, ad confitendum nomini tuo.*

d Veni Domine, & noli tardare, veni Domine JESU, veni & visita nos in pace; veni & *educ vinctos de carcere,* ut lætemur coram te, corde perfecto; veni Salvator noster; veni desideratus cunctis gentibus; ostende faciem tuam & salvi erimus; veni lux mea, Redemptor meus, *educ de carcere animam meam, ad confitendum nomini sancto tuo!* O verè felices, qui *è carcere ad palatium* pervenerunt!

a *Nazianz. carm. de hominis vilitate.* b *Aug. med. cap.* 13. c *Aug. soliloq. cap.* 23 d *Aug. soliloq. cap.* 35.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum; ità desiderat anima mea ad te Deus.
Psal. 41.

XI.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ità desiderat anima mea ad te Deus. *Psalm.* 41.

SCire cupis, mea lux, quibus intus amoribus ardeã
Quantáque flamma tui pectora nostra coquat?
Nec satìs extulero sitientis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ jacet usta die.
Nec satìs æstiferæ depinxero fulmine stellæ,
Cùm canis ardenti sidere torret humum.
Ah! quàm pulvereæ Libyes patiuntur arenæ,
Æstuat hæc, nostro siccior ore, sitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet astro.
Aut violæ tosto flos cadit ustus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe ve neferо pastus serpente medullas,
Cervus agit totis hausta venena fibris;
Aut hæmerosticti trajectus arundine teli,
Carpitur infesta viscera tacta lue:
Ille furit, pectúsque citatus anhelitus urget,
Cæcáque per sylvas saucius antra petit:
Antra petit fugiens salientibus humida lymphis,
Vt sua fontano guttura rore lavet.
Hic rivi scatebris fumantia temperat ora,
Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.

Haud aliter ſcelerum mihi mens temerata veneno,
Tela venenata combibit uncta manu.
Et modò combibitum populatur pectora virus,
Ardet & in tacito noxia flamma ſinu.
Nempè graves, animi ſunt toxica vindicis, iræ,
Et tua quæ jaculas tela, venena, Venus.
Quæque gravant nimio ſpumantia pocula Bacchi,
Pocula quæ diro gramine pota necant.
Aſpicis ut tumido turgeſcunt pectora faſtu?
Pectoribus faſtus virus inane tumet.
Quo ſitiens igitur peterem de flumine lympham,
Cùm mea tam varium viſcera virus edit?
Ah! niſi te, nullo ſitis hæc placatur ab hauſtu,
Tu potes hanc ſolus, fonte domare ſitim,
Scis etenim, mea lux, quàm te, mens ardor anhelet,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Cervus odori ſequi fugitivus ab ore Moloſſi,
In laqueos nullo ſæpè ſequente ruit:
Tunc denſam aſpiciens venantum, hinc inde cohortem,
Tela ſuper ſaltu corpora fertur agens,
Exoritur clamórque canum ſtrepitúſque ſequentum,
Ille fugit, tergo cornua celſa iocans;
Ambiguúſque pavet ne ſit comprenſus, & ipſa
Quæ jam prætervolat tela, canéſque timet
Reſpectánſque metu, per ſaxa, per avia currit,
Igneus atque illi ſpiritus ore micat.
Gutturáque ardenti flagrant arentia lingua
Quaque ſitim revelet, quærit anhelus aquam.

Tum

Tum fontis mediis venas rimatus arenis,
Fontano rabidam mergit in amne sitim;
Et bibit & potis largè se proluit undis;
Haurit & exhausto robur opémque lacu.
Sic ego tartareis cingor, mea vita sagittis,
Ægráque flammata torreor ora sit.
Hinc puer Idulius, premit hinc ad retia Bacchus,
Et multa ancipitem trudit uterque cane.
Sublimes levis hinc suspendit Gloria casses.
Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
Inde cohors magnis sociorum hortatibus instat,
Et docet exemplo crimina quisque suo.
Hei mihi quot circum venabula stricta minantur!
Ceu fera, cum cincto clausa tenetur agro.
Mille vias repetens, infráque, supráque pererro,
Si qua meæ pateant hospita lustra fugæ.
Tum mihi per siccas sitis æstuat ignea venas,
Et sensim vapidas decoquit igne fibras.
Fontis inops igitur ad flumina quæque recurro,
Flamma sed hæc nullo flumine victa fugit.
Sic cadit obscenos miles defessus in haustus,
Sit licèt infami turbida lympha luto.
Speraham effossis æstum compescere rivis,
Æstus at infusæ gurgite crevit aquæ.
Qualis in amne levem sectatur faucibus undam
Tantalus, & fallit, quam dedit unda, fidem.
Mobilibúsque inhiat, delusa gutture, lymphis,
Semper aquæ locuples, semper egenus aquæ.
Scilicet haud simili calor hic extinguitur haustu
Nec domat hanc cœni turbida lympha sitim.
Cœlestes animus sitit insatiabilis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

Ite igitur nigro torpentia flumina ſtagno.
Non bibit è vili gurgite noſtra ſitis.
Ite graves ſtygiis ſerpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tartareis flumina paſta vadis:
Ite, ſitit ſuperi dias mens fluminis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum, ità deſiderat anima mea ad te Deus Pſalm. 41.

[a] HIc eſt mos amantium, amorem non celare, ſed enunciare vicinis, & dicere, ſe amare. Ardens enim res eſt natura dilectionis, nec poteſt anima ſuſtinere ut eam ſilentio teneat. Ità hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non poteſt in animo inducere ut taceat, ſed aliquando quidem dicit: *Quemadmodum deſiderat Cervus ad fontes aquarum*; aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad de luce vigilo.*

[b] Quis eſt qui ſic cantat? ſi volumus, nos ſumus; Et quid quæris extra, quiſnam ſit, cùm in tua poteſtate ſit, eſſe quod quæris? Eja fratres, ſimul ameamus, ſimul in hac ſiti ardeſcamus, ſimul ad fontem intelligendi curramus. Deſideremus velut *Cervus fontem.* deſideremus illum fontem, de quo ſcriptura dicit: *Quoniam apud te eſt fons vitæ.* Ipſe enim fons & lu-

a *Chryſoſt. humil. in Pſalm.* 41. b *Auguſt. in Pſalm.* 41.

& lumen est, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen est, meritò & intellectus est; quia & satiat animam avidam sciendi. Curre ad fontes, desidera aquarum fontes. Apud Deum est fons vitæ, & insicabilis fons; in illius luce, lumen inobscurabile. Lumen hoc desidera; quemdam fontem, quoddam lumen, quale non nôrunt oculi tui; cui lumini videndo oculus interior præparatur, cui fonti hauriendo sitis interior inardescit.

a Salutaris nimirum aqua, quæ noxiam hujus mundi sitim, & vitiorum ardorem prorsus extinguit, sordes omnes peccatorum eluit, animæ nostræ terram cœlesti imbre irrorat atque fœcundat; & ad solum Deum anhelo spiritu mentem humanam sitientem reddit. Hac aquâ largiter potatus fuit Propheta, cùm totus ad Deum suspirans dixit: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ità desiderat anima mea ad te, Deus!*

b Curre ad fontem, desidera fontem, sed noli utcumque, noli ut qualecumque animal currere, ut *Cervus* curre. Quid est? ut *Cervus*? Non sit tarditas in currendo, impigre curre impigre desidera fontem. Invenimus enim insigne velocitatis in Cervo, sed fortè non hoc scriptura solùm nos in Cervo considerare voluit, sed & aliud audi: Quid aliud est in *Cervo*? serpentes necat, & post serpentium

a *Cyril. lib. 5. in Ioan. cap.* 10. b *August. in Psalm.* 41.

internicionem, majori siti inardescit ; peremptis serpentibus ad fontes acriùs currit. Serpentes, vitia tua sunt: consume serpentes iniquitatis, tunc ampliùs desiderabis fontem veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum aliquid sibilat, & sibilat adversus verbum Dei, *sibilat* adversus præceptum Dei Et quia *tibi dicitur* : Contemne aliquid, ne facias iniquitatem ; si mavis facere iniquitatem quam aliquod commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à serpente, quàm perimere serpentem. Cùm ergo faveas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, avaritiæ tuæ, serpenti tuo, quando in te invenio tale desiderium, quo curras ad fontem aquarum ? quando concupiscis fontem sapientiæ, cùm adhuc labores in veneno malitiæ ? interfice in te, quidquid contrarium est veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus perversis, noli remanere, quasi non sit quod desideres. Quæris fortè unde delecteris; Desidera unde delecteris : *Desidera ad fontes aquarum*, habet Deus unde te reficiat, & impleat venientem ad se, & sitientem post interemptionem serpentium, tamquam velocem Cervum Est aliud quod animadvertas in Cervo. Dicuntur Cervi, vel quando in agmine suo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se invicem ponere; ità ut unus præcedat & sequantur qui supra eum capita ponant ; & suprà illos alii consequentes, & deinde alii, donec agmen finiatur. Ille autem

unus,

unus, qui pondus capitis in primatu portabat, fatigatus redit ad posteriora, ut alius ei succedat qui portet quod ille portabat, atque fatigationem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ità vicissim portando quod grave est, & viam peragunt & invicem se non deserunt. Nónne quosdam Cervos alloquitur Apostolus dicens: *Invicem onera vestra portate & sic adimplebitis legem Christi?* Talis ergo Cervus in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Cervos, non solum obscuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quo credit, non ostendenti, *ubi est Deus tuus?* quid ergo iste Cervus fecerit contra hæc verba, audiamus, ut ipsi, si possimus, faciamus. Primò, expressit sitim: *Quemadmodum*, inquit, *Cervus desiderat ad fontes aquarum, ità desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Cervus ad fontes aquarum, lavandi causâ desiderat? utrum ergo bibendi, aut lavandi causa, nescimus: audi quod sequitur & noli quærere. *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Quid sitivit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere, sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satiabor in adventu. Sed quoniam sicut *Cervus desidero ad fontes aquarum*. & est apud eum *fons vitæ.* Quid agam ut inveniam Deum meum?

Considerabo terram; & facta est terra : Est magna pulchritudo terrarum, sed habet artificem: Magna miracula sunt seminum, atque gignentium, sed habent ista omnia Creatorem: Osterdo magnitudinem circumfusi maris; stupeo, miror; artificem quæro. Cœlum *suspicio* & pulchritudinem siderum; admiror *splendorem* solis, exercitio diei sufficientem; *lunam* nocturnas tenebras consolantem. Mira sunt hæc, laudanda sunt hæc, vel etiam stupenda sunt hæc, neque enim terrena, sed etiam cœlestia sunt hæc. Nondum ibi stat sitis mea. Hæc miror, hæc laudo, sed eum, qui fecit hæc, sitio.

a Anima (enim) quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: *Sicut Cervus desiderat ad fontes aquarum, ità desiderat anima mea, ad te Deus meus.*

b O fons vitæ, vena aquarum viventium, quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ, de terra deserta, invia & inaquosa, ut videam virtutem tuam & gloriam tuam, & satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam? Sitio, Domine fons vitæ es, satia me. Sitio Domine, sitio te Deum vivum.

c Sitivit in te anima mea, quàm multipliciter tibi caro mea. In alia vita, cùm resurrexerit caro; satiabitur; modò ex corruptione fragilitatis si non manducemus, deficimus & esurimus;

a *August. man. cap.* 20. b *August. soliloq cap.* c. *August. in Psalm.* 62.

rimus; si non bibamus, deficimus, & sitimus. Si diu vigilemus, deficimus & dorminus ; si diu stemus, fatigamur, ideo sedemus; & si diu sedeamus, fatigamur, & ideo surgimus. In istis omnibus multiplicibus defectionibus nostris , sitimus illam incorruptionem; & sic caro nostra, *multipliciter sitit Deum* In ista Idumæa, in isto deserto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter sitit; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter sitit illam infatigabilem incorruptionem, in terra deserta, sinè via & sinè aqua, talis enim est mundus iste.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psal. 41.

XII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? *Pſ.* 41.

AH quoties, mea lux, mihi ſeria verba dediſti,
Nulla ſecuta tamen, ſeria verba fides!
Euge brevi venies, toties dixiſſe recordor;
Adde fidem verbis, dic ſemel, Euge veni,
Heu mihi, quàm longæ ſunt expectantibus horæ!
Plus ævi ſpatio creditur una dies.
Iam, mea lux, lapſi menſes, tot aguntur & anni,
Spémque facis toties, ſpem tamen uſque negas,
Quid miſeram ſpatiis tam lentis ſerreus uris?
Et toties, parvo hic tempore, dicis, eris.
Iam lacerant falſis me publica compita ſannis,
Et tuus ille Deus, die, ubi? quiſque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera ſiſtar?
Quando adſtabo oculis obvia facta tuis?
Aſpicis ut miſero conſumar ſqualida luctu?
Qua careo, facies hæc mihi damna facit,
O facies animi crudele mei, tormentum?
Vnica quæ præſens eſſe medela potes.
O quando, facies toto ſpectabilis orbe,
Quando tua dabitur lumine poſſe frui;
Scilicet ut gravis eſt terris abſentia Phœbi,
Squallet & obſcurus, ſole latente, dies:

Nec

Nec color eſt hortis, nec amœnis gratia ſylvis,
Iámque ſilent homines, jámque ſiletis aves:
Mox ubi purpureo roſeum caput extulit ore,
Læta micat radius, luce nitente, dies;
Et ſuus eſt hortis color, & ſua gratia ſylvis,
Iámque ſtrepunt homines, jámque loquuntur aves:
Sic ego, te viſo, moriens, mea vita, reſurgo;
Viváque non viſo protinus emorior.
Sæpe jubes, alio me paſcere lumina vultu,
Multáque conſpectu corpora pulchra refers.
Aſpice prata, inquis, formoſas aſpice flores;
Picta mei multum prata coloris habent.
Aſpice cæruleo palantes æthere ſtellas;
Hæ quoque de noſtro lumine, lumen habent.
Aſpice & humanis præſtantia corpora formis;
Eſt meus humano multus in ore decor.
Siccine, Lux, noſtris ſperaſti illudere votis?
Falſáque ſuppoſito vendere fruſtra vitro!
Non ego pollicitor mortalis imagine formæ,
Ah, meæ fax facies eſt, meæ vita, tuæ!
Illa, ô digna Deo facies! gravis ille ſuavi
Mixtus in ore timor, párque timoris, amor:
Illa ſupercilii majeſtas dia, cadentum
Cœlitum prono quàm colit ore tremor.
Nam quota pars tanti ſedet ulla in fronte decoris,
Lux mea, quanta tua fronte, geniſque ſedet?
Ah, neque ſi faciem coeat decor omnis in unam,
Tanta ſit ullius gratia, quanta tuæ!
Lux mea ſplendidior quantò ſupereminet aſtris
Lucifer, & quantò Cynthia Lucifero;

Ipſaq;

Ipſaque quantò iterum ſuperatur Cynthia Phœbo,
Tantò formoſis omnibus ore præis.
De tribus id melius narrabit teſtibus unus,
Qui tibi tum comites vertice Thabor erunt.
Cùm teſtata Deum facies tibi flammea luxit,
Cinxit & auratas fax radiata comas:
Nempe aliquis tantæ captus dulcedine lucis.
Et nimio formæ ſaucius igne tuæ;
Immemor & patriæ, oblitúſque ſuiq; ſuorúmque,
Optabat ſtabiles figere monte lares.
Nec tamen auguſtum, qualis, quantúſque videri
Cœlitibus ſolitus, viderat ille Deum.
Viderat aerios abſiſtere vultibus ignes,
Vt ſolet accenſo candida mica foco.
Viderat ardenti rutilantem vertice flammam,
Quale laceſſitum Sole reſulget ebur.
Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
Vnda repercuſſi cùm tremit igne poli.
Quid dicturus erat, tota ſi luce coruſcas
Vidiſſet, circum tempora bina faces?
Quid ſi oculos? quid faciem ſinè nube micantem?
Quódque polo facies lumen utroque jacit;
Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
Numinis ambroſio cùm ſinar ore frui!
Sæpè quidem veſtros ſpecto ſub imagine vultus,
Cùm vultus obeunt ſpica merúmque tuos;
Magna, equidem fateor, tamen imperfecta voluptas,
Pro facie, faciem nube tegente frui:

At mihi mens alio ſtimulata cupidine flagrat,
Ardet & innubes læta videre genas.
Quando erit ergo dies, cùm te, ſinè nube, videbo?
Impedient faciem vela nec ulla tuam?
Solaque, quæ fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiere meis?
Illa dies, fauſto ſi quando affulſerit aſtro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies.

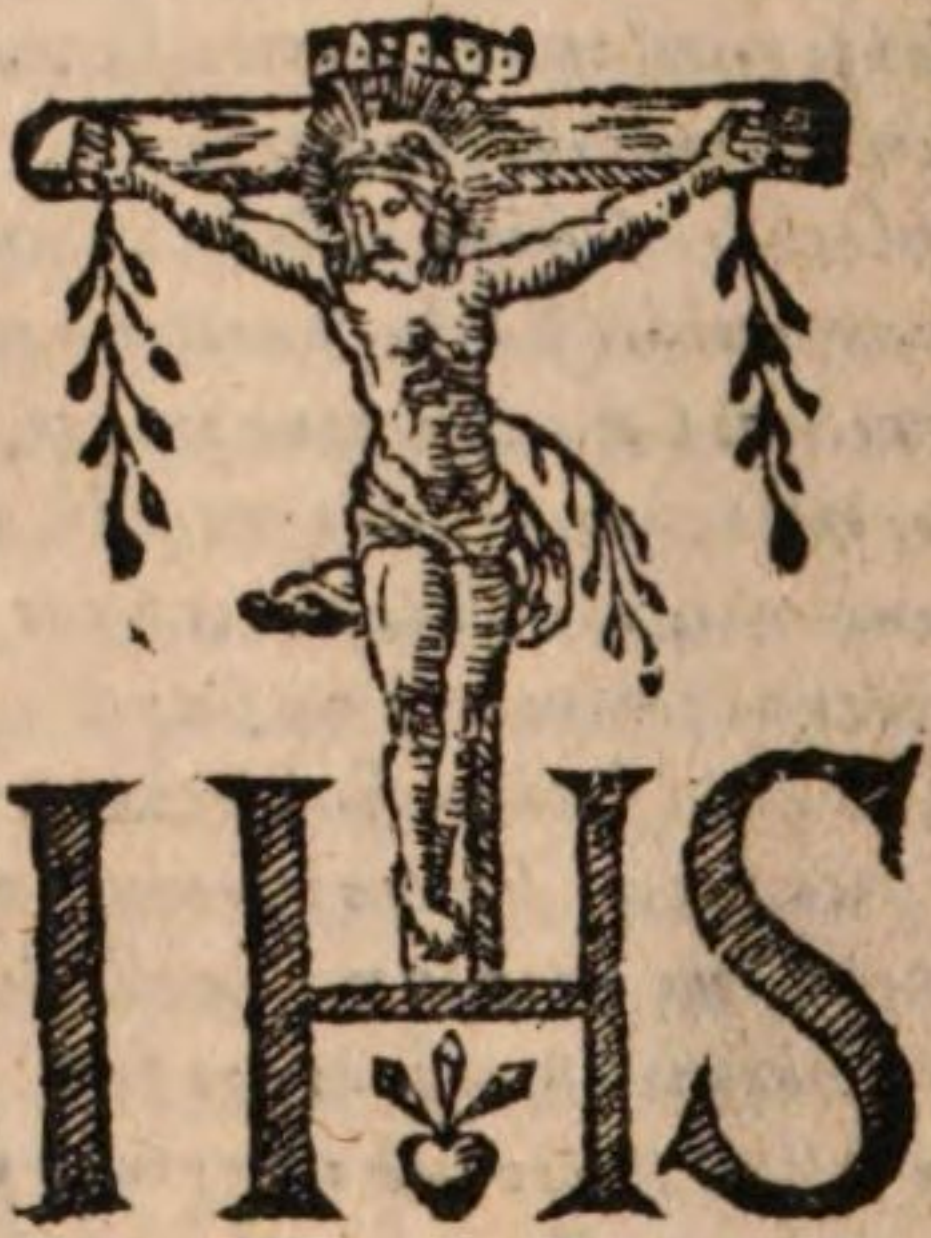

Quando

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei; Pſalm. 41.

a SI invenis meliùs quàm videre faciem Dei illuc te præpara. Væ tali amori tuo, ſi vel ſuſpicaris aliquid pulchriùs, quàm eſt ille, à quo eſt omne pulchrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

b Dulciſſime, amantiſſime, benigniſſime, cariſſime, pretioſiſſime, deſideratiſſime, amabiliſſime, pulcherrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam*? quando ſatiabor de pulchritudine tua, quando educes me de hoc carcere tenebroſo, ut confitear nomini tuo.

c Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo, *Quæro vultum tuum, vultum tuum Domine requiro*. Eja nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, ubi & quomodo te quærat, ubi & quomodo te inveniat. Quibus ſignis, qua facie, te quæram? numquam te vidi, Domine Deus meus non novi faciem tuam, quid faciet altiſſime Domine, quid iſte tuus longinquus exul? quid faciet ſervus tuus anxius amore tui, & longè projectus à facie tua? anhelat videre te, & nimis abeſt illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me feciſti & refeciſti, & omnia

a *Auguſt. in Pſalm.* 43. b *Auguſt. med. cap.* 37.
c *Anſelm. in proſolog. cap.* 1.

omnia mea bona tu mihi contuliſti, & nondum novi te. Denique *ad te videndum* factus ſum, & nondum feci propter quod factus ſum.

a Hæc eſt plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei ſui.* videre eum, qui fecit Cœlum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui ſalvavit eum, & qui glorificavit eum. *Exquiſivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in qua ſola conſiſtit tota gloria ſempiterna beatorum.

b O quando veniam & apparebo Domino ante faciem tuam? putáſne, videbo diem illam, diem, inquam, jucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, ut exultemus & lætemur in ea?* O dies præclara & pulchra, neſciens veſperum, non habens occaſum, in qua audiam vocem laudis, vocem exultationis & confeſſionis; in qua audiam, *intra in gaudium Domini tui!* intra in gaudium ſempiternum, in domum Domini Dei tui, ubi ſunt magna & inſcrutabilia & mirabilia, quorum non eſt numerus. Intra in gaudium ſinè triſtitia, quod continet æternam lætitiam; ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malũ; ubi erit quidquid voles & non erit, quidquid noles; ubi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, ſempérque memorialis; ubi non erit hoſtis impugnans, nec ulla illecebra, ſed ſumma & certa ſecuritas, ſecura tranquillitas, & tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas, æterna

a *Auguſt. ſoliloq. cap. 36.* b *Auguſt. ſoliloq. cap. 35.*

æterna beatitudo, beata visio, quæ est gaudium Domini Dei tui

a Hanc verò dulcedinem, ut gustavit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamavi, quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hic esse faciamus nobis hìc tria tabernacula* hic moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te*, sufficit, inquit, tantâ dulcedine satiari: unam enim stillam dulcedinis gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Divinitatis tuæ gustâsset, quam abscondisti timẽtibuste?

b Vide quoque ardentem hominem (Davidem) vide inflammatum; sciens enim se cùm hinc recesserit, eum esse visurum, ne expectat quidem dilationem; moram enim non patitur, & si esset quidem privatus aliquis, humilísque & abjectus, & vivens in paupertate, magnum quiddam esset: vel sic, vitam præsentem contemnere; sed non esset adeò magnum ut nunc est, utpote Rex est & tantis fruitur deliciis; tantæque est gloriæ particeps, & est innumerabiles victorias consecutus, multáque bella vicit, & est omni ex parte clarus, insignis & illustris; qui hæc omnia irrideat, divitias & gloriam & omnes delicias, ad futura autem aspiret & inhiet, hoc est magni cujusdam & excelsi animi, hoc est animæ, quæ tenetur studio sapientiæ, & cœlesti amore verè capta est.

a Moyses

a *Aug. soliloq. cap.* 22. b *Chrys. hom. in Psal.* 10.

a Moyſes ſic deſideravit & concupivit videre ipſam ſpeciem Dei, & loquenti ſecum dixit: *Si inveni gratiam ante te; oſtende mihi temetipſum, adimpleb:s me lætitia cum vultu tuo.*

b Et ego parvulus, inter parvulos familiæ tuæ, Deus pater, & virtus mea, *quando veniam & apparebo ante faciem tuam*, ut qui tunc tibi confiteor ad tempus, ex tunc confitear tibi in æternum? Beatus ero ſi fuero admiſſus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat, ut ad hoc venire permittas me!

c Sed *quando veniam?* en quod citiùs eſt Deo, tardum eſt deſiderio. *Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?* ex illo deſiderio eſt & hoc, quod clamatur alibi: *Unam petii à Dom no, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc? ut contempler delectationem Domini. *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum meditor, dum curro, dum in via ſum, antequam veniam, antequam appaream, *fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cùm dicitur mihi per ſingulos dies; ubi eſt Deus tuus;*

d Eja, jam Domine! eja, appare mihi & conſolatus ero! Exhibe præſentiam tuam, & conſecutus ero deſiderium meum. revela gloriam tuam, & erit perfectum gaudium meum, *Sitivit te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea! Sitivit anima mea ad Deum fontem vivum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Quando

Venies

a *Auguſt. in Pſalm.* 118. b *Auguſt. ſoliloq* c. 23. *Aug. in Pſalm.* 41. d *Aug. med.* cap. 40.

venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudium meum, quod desidero! ô si satiabor, cùm apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab ubertate domûs tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

b Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium spiritûs mei; *videam te* lætitia cordis mei Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solatium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

XIII.

a *August. soliloq. cap. 1.*

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & vo-
labo & requieſcam! Pſal. 54.

XIII.

Quis mihi dabit pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam? *Pſ.* 54.

MAgne opifex rerum, generis mortalis origo,
Corpora noſtra tua ſunt fabricata manu.
Si tamen adverſis liceat contendere verbis,
Quos habeant nævos corpora noſtra, querar.
In tria jus homini vaſtiſſima regna dediſti;
In maria, in terras, ætheriáſque domus:
Tanta ſed ut juſtis tria regna gubernet habenis.
Non quantùm hæc poſſit machina, robur habet.
Parce, parum timidè temeraria verba loquenti,
Plus operi itiii, quàm reputetur, ineſt.
Momus abeſſe homini; fertur, doluiſſe feneſtram,
Cætera tam nitidæ membra probaſſe domus:
Sed fueritne foris. fueritne ſeraminis uſus;
Lis erit arbitrio, Mome, ſecanda tuo.
Officit humanæ, me judice, turpius ædi,
Nulla quod obſequium ſquamma vel ala ferat.
Non quod opus ſquammis ut terra regatur & aliis;
Imperium terræ ſquamma nec ala juvat.
Sed ſi-nul ætherias homo cùm moderetur habenas,
Et ſimul æquoreæ cærula ſceptra plagæ;
Qua niſi ſint pinnæ, tumidas regat arte procellas?
Qua niſi ſint pennæ, nubila lege premet?
Vt volet, aeria volucris petit ardua, penna;
Piſcis ut æquor aret, ſquammea pinna facit.
Sed neq; pinna vices homini, neq; penna miniſtrat,
Et ſimul hic fluctus & ſimul aſtra reget?

Nec pelago piscis, neque nubibus impar alet,
Cur opus his, penna, remigioque fuit?
Scilicet, ingenii minus, orbis & artis haberet,
Ni streperet pennis stridula musca suis.
Nec stabilis geminus penderet cardine mundus,
Bina nisi querulas ala moveret apes.
Quid, quod & in triplici, volucrum vilissime regno
Principis instar, iter Merge natator, agas:
Et modò graminea pedes expatieris in herba;
Mox avis, alta peta; mox freta nauta, seces.
Quin potius triplicis cessit ibi regia mundi,
Per tria qui pennis hospita regna volas?
Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,
Cur homini, triplici non licet ire viâ?
Cærulus æquoreis Nereus pater ipse profundi,
Non nisi squamigeris currere fertur equis:
Iuppiter, aerium qui flectere fingitur orbem,
Ætheris, ipse rebens alite, carpit iter.
Nec levitas hominem celeri fert plumea penna,
Nec liquidas pinna remige findit aquas.
Et sic fiet geminum justis sine viribus orbem,
Æthere factus avis, factus in amne ratis?
Ut tamen undifragæ careat moderamine pinnæ,
(Pluxima cum pinnis corpora cassa natent)
At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
Quæ patet alligero Regia sola gregi:
O liceat vacuas mihi tollere corpus in auras,
Altáque sidereæ visere regna plagæ!
Aspice quos inter jaceat mea patria mores.
Indignus patriæ nomen habere locus.
Aspice, nec quod omen volucres mirabere, pennas,
Ne gravior, quàm quæ Perseæ, causa movet.

Pega-

Pegaſeis utinam rapiar ſuper æthera plantis,
Aut moveat volucres Perſeos ala pedes!
Aut agiles humeris aptes mihi, Dædale, ceras,
Icariis quamvis fabula labar aquis!
Aut lapſas agitem pennato pectore plumas,
Quas vulſit vario picta columba ſinu!
Aſtra columbinis meditabor protinus alis,
Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales avem.
O ſtulta volucres gens nata paluſtribus vlnis.
Sueta cavernoſos turba natare lacus!
Non ego, ſi veſtras mihi Dædalus applicet alas,
Littora vel ſcopulos imaque ſaxa legam.
Non ego, fluminea volitem levis accola ripæ,
Aut mea percuſſas penna flagellet aquas:
Non mea torpentes circumvolet ala paludes;
Vt propior ſegnes radit hirundo lacus,
Non mea, ceu mœſtis Ceyx dum plangitur undis,
Humida vicino ſe lavet ala freto
Perſequar ætherium ſublimior ales Olympum,
Altáque mox ſolitis niſibus aſtra petam.
O quondam felix hominum, modò turba volucrum,
Quos amor, in celeres iráque vertit aves!
Cur mea non capiunt agiles quoque brachia plumas,
Induit aut motas hiſpida penna manus?
Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
Aligeróque ſecant nubila celſa pede!
Si mihi, Nife, tuo plumeſcant brachia fato,
Cruráque Scyllæis veſtiar hirta comis;
Si levis Aonio fierem certamine pica,
Aut, Cytheræa, tua verterer ales ave;
O mea ſi tangant aliquod ſuſpiria Numen,
Mutor ut in pennas, caſta columba, tuas!

Scilicet advectam, ceu Chaonis ales, olivæ
Reppetiit notæ tecta Noea ratis;
Protinus aligeris raperer super æthera velis,
Nostra nec has iterum viserot ala plagas.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Psalm. 54.

[a] INardescit & suspirat omnis peregrinus in sæculo Patria cælestis, patria contemplationis, Angelorum patria! ubi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur. Patria ubi nullum timeas inimicum.

[b] *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?* Nihil mihi tam dulce, quàm cum Domino meo esse, præbe, mihi, rogo, *pennas*, quibus indutus, ad te volitem sursum.

[c] Quas *pennas*, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, si recipiam, possum fugere à facie tua ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volemus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc sit spes nostra, hæc sit consolatio nostra. Recipiamus *pennas* per charitatem, quas amisimus per cupiditatem; cupiditas enim *visco* facta est *pennarum nostrarum*; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarum spiritus Dei. Inde

elisi

a *August. serm.* 43. *de temp.* b *Aug. med.* cap. 27. c *August. in Psalm.* 138.

elisi perdidimus *pennas*, & fuimus quodammodo captivati *in ancupis potestate*. In ista vita, inter tanta scandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum suggestionum malarum: quid facio?

a Omne tempus in sollicitudine, omnis vita in molestiis: *in medio*, inquit, *laqueorum ambulas*. & alius; *in via qua ambulat, extentos, sibi, sed absconditos laqueos quærebatur*, ne deprehensus caderet? volebat fugere *sicut passer*, sed adhuc *laqueus contritus non erat. Periit*, inquit, *fuga à me*. Gravatus habebat *pennas* per illam *tenebrosam aquam in nubibus aeris*, & fortâsse evolare non poterat. Denique *illas pennas* quærebat accipere, ut *evolaret & requiesceret* sicut scriptum est: *Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?*

b Etenim quasi clavis quibusdam suffigitur anima corporis voluptatibus, & cùm semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sinè Dei favore *revolare*. Actuum enim suorum laqueis vincta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia jam tenetur.

c Volare non potest nisi quod purum leve atque subtile est, cujus nec sinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole gravatur. Gravari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delicto-

a *Ambr. de fuga sæculi cap.* 5. b *Ambr. lib.* 4. *in* c. 4. *Luc.* c *Ambr. serm.* 70.

rum; unde puto etiam in ipsis avibus ideo velociùs *columbam* pene præ omnibus volitare, quòd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David cùm puritate mentis volare concupiscceret, non alterius animantis nisi *columbæ optavit alas*; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quòd altiora faciliùs penetrantur simplicitate mentis, quàm *levitate pennarum.*

a Conceperat amorem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum *volatu celeri pervenire* dicens: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbæ, & volabo & requiescam?* *volabo* sensibus, *volabo* intellectibus spiritualibus, *& requiescam*, cùm apprehendero sapientiæ & scientiæ ejus thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis ejus; ità & hi qui virtutem Spiritûs Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis ejus replentur (quia ipse *in specie columbæ* apparuit) etiam ipsi *columbæ* fiant, ut de terrenis & corporeis locis *evolent ad cœlestia pennis Sancti Spiritus elevati.*

b Benefactum est *ut pennas* acceperetis sicut *columbæ & volaretis ad requiescendum.* Nam in terra non erit requies, sed labor & dolor & afflictio spiritûs. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadaver, vel simile aliquid videat in terra, cujus desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & præparatis laqueis

a *Orig. hom. 4. in Cant.* b *Bern. serm super* Beati qui habitant.

queis capiatur. *& ſint noviſſima hominis illius pejora prioribus?*

a Etenim tamdiu tranſilire debemus, quidquid nos impedit, quidquid irretit; quidquid *viſco quodam illigat*, & onere aggravat *volatum noſtrum* donec perveniamus ad id quod ſufficit, ultra quod nihil eſt, infra quod ſunt omnia, ex quo ſunt omnia.

b Da, quæſo, toto deſiderio & omni ſtudio, tendere quò te aſcendiſſe credimus, ut in præſenti quidem miſeria ſolo tenear corpore tecum autem ſim cogitatione ſemper & aviditate; ut ibi ſit cor meum, ubi tu es theſaurus meus deſiderabilis, & incomparabilis, multúmque amabilis. Aſſumat Domine, aſſumat, rogo, ſpiritus meus *pennas* & *volitet & non deficiat*, volet & perveniat uſque ad decorem domûs tuæ, & *locum habitationis gloriæ tuæ.*

c Tene cor meum manu tuâ, quia ſinè te ad altiora non rapitur, illic feſtino, ubi ſumma pax regnat & jugis tranquillitas rutilat Tene & rege ſpiritum meum, & aſſume illum ſecundùm voluntatem tuam, ut te duce aſcendat ad illam regionem ubertatis, ubi paſcis Iſraël in æternum pabulo veritatis.

a *Auguſt. in Pſalm.* 75. b *Auguſt. med. cap.* 37. c *Ibidem.*

Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum! Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Psal. 33.

XIV.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum? concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Psalm. 83.

O Qui sidereas ducis fortissime turmas,
Cui cingant decies millia mille latus!
Quàm tua Regis fico radiam Prætoria luxu!
Mens stupet, & tantæ languet amore domus.
Mœnia Tænario defendunt marmore muros,
Limina sunt Parius portáque celsa lapis.
Vestibulo rutilant adamantum lumine valvæ,
Amplaque magnificus culmina splendor habet.
Fulgurat excelsis fulvum laquearibus aurum,
Et camera aurata cedrina fulta trabe,
Tectum augustum, ingens, gemmisque auróque superbum,
Quale putes ipsum posse decere Deum.
Stratus humi calcatur onyx, vitreíque plateas
Stellarum fundant, marmora fulva, globi.
Iam sua temperies placido mitissima Cœlo est;
Qualis ubi vernis aura tepet zephyris;
Nec glacialis hiems tremulo pede pulsat Olympum,
Icta nec hiberna grandine tecta sonant;
Nec pallent viso morituræ sole pruinæ;
Nec stant marmoreo flumina vincta gelu.

Nec coquit æstivi Cererem juba sæva leonis,
Solstitii medius nec furit igne dies.
Nec viridis foliis sanguis fervore recedit,
Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
Perpetuum ver astra colunt, frigúsque calorémque
Iter, Cœlicolæ tempora veris agunt.
O qui sidereas habitas, Rex maxime sedes,
Quàm tua præ terris invidiosa domus!
Quin absunt gelidi bruma intractabilis imbres,
Quique regat madidos imbrifer hœdus agros;
Æoliæque silent animæ tranquilla per alta,
Quassáque nec venti murmure spica tremit.
Stat placidus positis Aquilonem flatibus æther,
Servat & æternus longa serena tenor.
Sed neque flammantes liquido lavat æquore currus,
Nec subit occiduas Sol fugitivus aquas.
Nec premit astra dies, neq; Sol fugat æthere stellas,
Nec premitur lassus nocte fugante dies.
Nulla polos tacitis nox abruit atra tenebris,
Nigráque subducto somnia sole vocat.
Exulat æthereis longè nox horrida terris,
Et nitet æterno lumine clara dies:
Clara dies, jucunda dies, sexemplice Phœbi,
Fulmineam nostri lampada, luce premens.
O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
Quàm tua præ terris invidiosa domus!
Solliciræ procul hinc, profuere cubilia curæ,
Et metus & tristi luridus ore dolor;
Et caput atrato luctus velatus amictu,
Lessu, & impexis mœnia mœsta comis.
Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
Et lis & rabidi jurgia rauca fori.

Rixæ

Rixæque invidiæque, cruentáque sanguine bella,
Monstráque, quæ secum plurima, bella trahunt.
Pauperies febrisque famésque sitisque luesque,
Quæque sequi solitæ Martia castra neces.
Hæc clausæ Bello portæ, & sinè militis armis
Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
Non galeæ, non scutæ micant, non classica clangunt,
Mitescunt positis aurea sæcla tubis.
Tabificique absunt, examina pallida, morbi,
Quæque cohors Letho prævia sternit iter.
Quin etiam Letho interdictum mœnibus urbis,
Nec quidquam in Superum corpora juris habet.
Lætitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
Elysii longè finibus arcet agri,
Instruit auratis convivia Regia mensis,
Quæ recreant festis gaudia sancta jocis.
Non quia Cœlicolæ dapibus jejunia solvant,
Aut ullus Superum proluat ore liquor.
Absque epulis, hic omnis amor compressus edendi,
Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
Non istis temerant Superi convivia mensis,
Aut Regio similes suggerit illa dapes.
Elysium sinè carne epulas Bacchóque ministrat
Cœlicolúmque venit nullus in ora cibus.
Cœlestes onerant, incognita fercula lances,
Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
Deus, & ætherio nectare potus alit;
Sicque super strato æternum discumbitur ostro,
Gaudet & auratis gens epulata toris.

Gaudet,

Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hymnos,
Et ſalit, & rutilam ſub pede plaudit humum.
O qui ſidereas habitas Rex maxime ſedes,
Quot tua deliciis affluit illa domus!
Iam flagrat & ſtudio nimis inflammata videndi.
Mens deſiderio deficit ægra ſuo.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini

Pſalm. 83.

MATER Hieruſalem, Civitas ſancta Dei, chariſſima ſponſa CHRISTI, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimiùm deſiderat mens mea. O quàm decora, quàm gloriosa, quàm generoſa tu es. Tota pulchra es, & macula non eſt in te. Felix anima mea; ſempérque felix in ſæcula, ſi intueri meruero gloriam tuam, beatitudinem tuam, pulchritudinem tuam, portas & muros, & plateas tuas, & manſiones tuas multas; nobiliſſimos cives tuos, & fortiſſimum Regem tuum in decore ſuo. Muri namque tui ex lapidibus pretioſis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro puriſſimo, in quibus jucundum alleluja ſinè intermiſſione concinitur;

Auguſt. med. cap 25.

cinitur; manſiones tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, ſaphyris conſtructæ, laterculis cooportæ aureis, in quas nullus ingreditur, niſi mundus, nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es & ſuavis in deliciis tuis, mater Hierusalem; nihil in te tale, quale hìc patimur, qualia in hac miſera vita cernimus. Non ſunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diverſitas temporum, ſed Deus de Deo, lux de luce, Sol Juſtitiæ ſemper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcherrimum eſt lumen tuum; Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio; Ipſe Rex Regum in medio tui, & pueri ejus in circuitu ejus.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi ſocietas ſupernorum Civium. Ibi dulcis ſolennitas omnium, ab hac triſti peregrinatione ad tua gaudia redeuntium. Ibi Prophetarum providus chorus. Ibi duodenus Apoſtolorum numerus Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confeſſorum ſacer conventus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi ſanctæ mulieres, quæ voluptates ſæculi, & ſexûs infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos ſuos ſanctis moribus tranſcenderunt. Ibi oves & agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaſerunt. Exultant omnes in propriis manſionibus, diſpar eſt gloria ſingulorum, ſed communis eſt lætitia omnium. Plena & perfecta ibi regnat charitas, quia Deus eſt ibi omnia in omnibus; quem

sinè fine vident , & semper videndo in ejus amore ardent , amant & laudant , laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sinè fine, sinè defectione, & sinè labore. Felix ego & verè in perpetuum felix , si post resolutionem hujus corpusculi , audire meruero illa cantica cœlestis melodiæ ; quæ cantantur ad laudem Regis æterni , ab illis supernæ patriæ civibus beatorúmque spirituum agminibus ! Fortunatus ego, nimiúmque beatus, si & ego ipse meruero cantare ea, & assistere Regi meo & Duci meo!

a O tu vita, quam præparavit Deus iis , qui diligunt eum! vita vitalis; vita beata , vita secura, vita tranquilla, vita pulchra, vita munda, vita casta, vita sancta, vita ignara mortis , nescia tristitiæ, vita sinè labe, sinè dolore, sinè anxietate, sinè corruptione , sinè perturbatione, sinè varietate & mutatione, vita totius elegantiæ & dignitatis pleniſſima , ubi non est adversarius impugnans, ubi nulla peccati illecebra, ubi est amor perfectus , & timor nullus ubi dies æternus & unus omnium spiritus , ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vitæ cibo, mens sinè defectu satiatur. Libet me tuæ intendere claritati, delectant me bona tua avido corde. Quantò plus valeo mecum considerare, tantò plus amore tui langueo, tui vehementi desiderio, tuíque dulci memoriâ admodum delector. Libet itaque , libet in te oculos

a *August. med. cap.* 22.

oculos cordis attollere, ſtatum mentis erigere, affectum animi conſervare. Libet ſanè de te loqui, de te audire, de te ſcribere, de te conferre, de tuâ beatudine & gloria quotidie legere & lecta ſæpiùs corde revolvere, ut vel ſic poſſim ab hujus mortalis perituræque vitæ ardoribus, & periculis & ſudoribus ſub tuæ vitalis auræ dulci refrigerio tranſire & tranſiens, ſinu tuo feſſum caput dormiturus vel paululum reclinare. O tu vita feliciſſima! ô Regnum verè beatum carens morte, vacans fine! cui nulla tempora ſuccedunt per ævum, ubi continuus ſinè nocte dies neſcit habere tempus, ubi victor miles, illis hymnidicis Angelorum ſociatus choris, cantat Deo ſinè ceſſatione canticum de canticis Sion.

a Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ, quæ melodiæ ibi ſinè fine decantantur! ſonant enim ſemper melliflua hymnorum organa, ſuaviſſima Angelorum melodia cantica canticorum, mira, quæ ad laudem & gloriam tuam à ſupernis civibus in perpetuum decantantur.

b O anima, ſuſpira ardenter, deſidera vehementer, ut poſſis venire ad illam ſupernam Civitatem, de qua tam *gloriosa dicta ſunt*, in qua *ſicut lætantium omnium habitatio eſt!*

c Quanta erit illa felicitas, uti nullum erit malum, nullum latebit bonum! vacabitur

a *Hugo de S. Vict. lib. de anima cap. 4.* b *Auguſtinian. cap. 24.* c *22. de Civit. Dei, cap. 30.*

Dei laudibus qui erit omnia in omnibus! Admoneor etiam ſancto Cantico, ubi lego: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te.* Omnia membra & Viſcera incorruptibilis corporis, quæ nunc videmus per uſus neceſſitatis varios diſtributa, quoniam tunc non erit ipſa neceſſitas; ſed plena, certa, ſecura ſempiterna felicitas, proficient in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec error quiſpiam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi eſt, ubi nihil adverſi nec à ſeipſo, nec ab alio quiſquam patietur. Præmium virtutis erit ipſe, qui virtutem dedit, eſque ſeipſum, quo majus nihil poſſit eſſe, promiſit. Quid enim eſt aliud quod per Prophetam dixi: *Ero illorum Deus, & ipſe erunt mihi plebs*; nisi ego ero unde ſatientur, ego ero quæcumque ab hominibus honeſta deſiderantur, & vita & ſalus & victus & copia & gloria, & honor, & pax, & omnia bona? ſic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apoſtolus, *ut ſit Deus omnia in omnibus, ipſe finis erit deſideriorum noſtrorum*, qui ſinè fine videbitur, ſinè faſtidio amabitur, ſinè fatigatione laudabitur: ubi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, ſinè fine. Nam quis alius noſter eſt finis, nisi pervenire ad Regnum cujus nullus eſt finis?

a O Anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aſpicio? Jam pœnè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, ſubtus & ſupra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus.

b O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc felicem choream fueris aſſumpta, & cùm omne tormentum tibi (ſi piè vixeris, ſi patienter ſuſtinueris) convertetur in æternum jubilum! Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuùm, labiis exultationis, dicens: *Miſericordias Domini in æternum cantabo.*

c O domus Dei æterna, poſt CHRISTI dilectionem, tu eſto lætitia mea & conſolatio; dulcis memoria tui beati nominis, ſit relevatio mœroris, tædiorúmque meorum; Tædet enim me valde vitæ hujus & iſtius ærumnoſæ peregrinationis.

d O domus Dei luminoſa & ſpecioſa, dilexi decorem tuum & gloriam habitationis gloriæ Domini mei fabricatoris & poſſeſſoris tui. Tibi ſuſpiret peregrinatio mea die ac nocte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens mea, ad ſocietatem tuæ beatitudinis pervenire deſideret anima mea.

e Quando tranſibo in illam admirabilem & pulcherrimam domum tuam, ubi perſonat

a *Bonav. ſoliloq. cap. 4.* b *Bonav. ſoliloq. cap. 4.* c *Ambroſ. in orationib.* d *Ambroſ. in orationib.* e *Auguſt. ad rog. 37.*

vox lætitiæ & exultationis in tabernaculis Juſtorum? *Beati qui habitant in domo tuæ Domine, in ſæcula ſæculorum laudabunt te!* Beati & verè beati, quos elegiſti & aſſumpſiſti in illam Cœleſtem hæreditatem. Ecce *ſancti tui, Domine, florent ante te ſicut lilium*; replentur enim ab *ubertate domus tuæ & torrente voluptatis tuæ potas eos*, quoniam tu es fons vitæ. O quàm mira, quàm pulchra, quàm acceptabilia ſunt domûs tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiſcit intrare in ea hæc peccatrix anima Domine *Dilexi decorem domus tuæ locum habitationis gloriæ tuæ, Vnam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

a O verè beati! ô térque quatérque beati, qui jam omnium malorum exuti, ſecuri de ſuâ immarceſſibili gloriâ ad te, Regnum decoris, pervenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium ſæculorum! ubi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem ſenſum, in quo ſanctorum animæ requieſcunt, *lætitia ſempiterna ſuper capita eorum; gaudium & exultationem obtinebunt*, & fugiet dolor & gemitus. *O quàm glorioſum eſt Regnum, in quo tecum, Domine regnant omnes Sancti*

b Ibi eſt lux ſinè defectu, gaudium ſinè gemitu; deſiderium ſinè pœna, amor ſinè triſtitiâ; ſatietas ſinè faſtidio, ſoſpitas ſinè vitio, vita ſinè morte, ſanitas ſinè languore. Ibi ſancti &

a *Auguſt. ſoliloq. cap. 35.* b *Gregor in Pſalm. 7. pœnitent.*

& humiles corde, ibi ſpiritus & animæ juſtorum, ibi cuncti cœleſtis Patriæ cives, & Beatorum ſpirituum ordines, Regem in decore ſuo videntes, & in gloriâ virtutis ejus exultantes. Perfecta viget in omnibus charitas, una lætitia, una jucunditas.

Bone JESU, verbum Patris, ſplendor paternæ gloriæ, in quem deſiderant Angeli proſpicere, doce me facere voluntatem tuam, ut à ſpiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perveniam Civitatem, ubi eſt dies æternus, & unus omnium ſpiritus; ubi eſt certa ſecuritas & ſecura æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla fœlicitas, & fœlix ſuavitas, & ſuavis jucunditas; ubi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas per infinita ſæculorum ſæcula, Amen.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnulóque cervorum super montes aromatum. Cantic. 8.

XV.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnulóque cervorum super montes aromatum. *Cant.* 8.

O Cyus aspectu, mea lux, te proripe nostro;
Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
Quàm, mea Lux, mallem dicere posse, mane.
Non etenim tua me præsentia tempore lassat,
Ah sinè te, gravis est quælibet hora mihi!
Sed prohibent nimiis incendia dulcia flammis,
Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
Hæc mihi Tu, fateor, si jussa aliquando dedisses,
Exanimis miserò lapsa dolore forem.
Parce, jubet sævis Amor ignibus, haudego mando,
Stare velim totos in mea vota dies:
Si possem, cuperem non persuadere quod hortor,
Si potes, invitas aure repelle preces.
Ergo mane, mea lux, monitis neque flectere nostris,
Nec precor, audieris quæ modo jussa dedi.
Vana mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
Non mea, sed stolidi verba fuere metus.
At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
Æstuo nec tantas mens capit ista faces.
Ergo fuge & celeres pedibus præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.

Sed fuge respiciens, tamquam discedere nolles,
Vt qui spectari, dum fugit, ante cupit.
Dius in Ephremi cum pectore ferveret ignis;
Non ego par flammæ quin fugis, inquit, Amor?
Ille triumphato clarus Xaverius Indo,
Saucius ætheria pectora sæpè face;
Cœlestis quoties ardebat arundinis ictu,
Ah satis est, satis est! dicere suetus erat.
Cum flagrat juvenis sceptri laus magna Poloni,
Corda rigat gelidis Stanesilaus aquis.
Quis mea pectoribus compono pectora tantis?
Non ego sum toti, lux mea, par pharetræ.
Carpe fugam, pedibúsque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos,
En juga vicino cœlos tangentia clivo,
Thuris ubi madido cortice gutta tumet;
Cedrus ubi, Laurúsque & copia plurima Myrrhæ,
Mixtáque puniceis Cynnama læta crocis
Huc fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
Seu tua, Mons Amana, Libane sinè tua?
Alta super juvenum fastigia Seraphicorum,
Cherubicósque apices, Astráque summa super.
Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
Pectora quos imis in vallibus ista timent.
Vna potest flammare meas scintilla medullas,
Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
Carpe fugam, pedibusque leves præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Sic tamen, ut fugiens oculis huc sæpè recurras,
Longius aspectu néve vagere meo.
Qualis at oppositum sp Etat soror aurea Phœbum,
Cum plus de radiis, quo magè distat, habet.

Parce

Parce, ſuas vires, mea lux, vitámque fatenti,
Nec tecum poſſum vivere, nec ſinè te.
Ardeo, ſi properas, rigeo, ſi fugeris; hei mi,
Et procul, & præſens, igne gelúque noces!
Quid facies, mea lux, ſinè te non eſſe volenti?
Fac cal.am, tuto non tamen igne cremer.
Ergo fuge, alipedeſque celer præverte capellas,
Antevola cervos, antevola hinnuleos.
Interea viridem fabricabor arundine cannam,
Et referet laudes fiſtula facta tuas.
Poſt, ubi vox longo modulamine feſſa ſilebit,
Ore ſilente novum dextra canet opus.
Arboribúſque meos foliiſque inſculpes amores,
Emborúmque uno cortice nomen erit.
Scriptáque præteriens ne noſcat ſigna viator,
Littera confuſum nomen utrumque teget.
Poſt opus hoc, reliquæ ſi quæ ſuper horæ diei,
Illa mihi in ſomnos hora quietis erit.
Si tamen ut veſtri ſit mixtus imagine ſomnus,
Et mihi ſic clauſos pervigil ante oculos.
Dum loquor en tacitis gliſcunt incendia flammis,
Ocyus ingratam lux mea carpe fugam.
Carpe fugam, veluti caperes tamen ante videri;
Vique brevi redeas, non Tibi dico Vale.

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloq; cervorum, super montes aromatum. Cantic. 8.

[a] SPONSUS plerumque præproperè & præmaturè fugatur, & ante tempus dicitur ei, *Fuge*, quippe tempus manendi sponso & tempus fugiendi. Tempus dicendi ei; *Mane nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge dilecte mi*. Tempus dimittendi eum, & tempus dicendi ei: *Non dimittam te nisi benedixeris mihi*, nisi auxeris incrementa frugum justitiæ meæ, ut suo tempore dimittam te.

[b] (Sed) quis eum quem diligit, à sua fugare præsentiâ velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi*, non optando loquitur, sed ejus potiùs voluntate fervendo.

[c] Sicut enim in quibusdam carnalibus officiis adeò vincitur carnalis concupiscentia, quod omnem usum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis; ità meritò in hac superna contemplatione, ità consumuntur & absorbentur carnales motus ab animâ, ut in nullo caro spiritui contradicat.

[d] Numquid hujùs consolationis & lætitiæ testes sunt & nuncii, suspiria & lacrymæ? Si ità est, nova est antiphrasis ista & significatio inusitata;

a Guil. Abb. apud Delr. in cap. 8. Cant. b *Beda in cap. 8. Cant.* c *Author Scalæ Paradisi, tom. 9. Aug. cap. 5.* d *Idem cap. 6.*

inusitata; sed quid hujus secreti colloquia proferimus in publicum?

a *Dimitte me jam enim ascendit Aurora*: datâ ergo benedictione, mortificato nervo femoris & mutato nomine de Iacob in Israël, paulisper secedit Sponsus, diu desideratus, citò elapsus.

b Sed ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur in bonum, & de accessu & recessu lucrum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne magnitudo consolationis extollat te. Hanc gratiam cùm vult & quando vult Sponsus attribuit, non jure hæreditario possidetur. Vulgare proverbium est, quod nimia familiaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne fortè nimis assiduus, contemnatur, & absens magìs desideretur, desideratus avidiùs quæratur, diu quæsitus tandem gratiùs inveniatur. Ne ergo exilium deputemus pro patria, arrham pro pretii summa, venit sponsus & recedit vicissim, nunc consolationem afferens, nunc universum statum nostrum in infirmitate commutans, paulisper nos permittit gustare; quàm suavis est, & antequam plenè sentiamus, se subtrahit, & ità quasi alis expansis supra nos volitans provocat nos ad volandum.

c Meritò proinde quærenti illum anima respon-

a *Aug. cap.* 7. b *Idem cap.* 8. c. *Bern. serm* 9. *super* Beati qui habit.

ſpondetur : *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum.* Neque enim ſic Deum ſitiens anima; aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum MARIA deinceps, eum tangere vult in terra, ſed planè clamat : *Fuge dilecte mi, aſſimilare capreæ, hinnuloque cervorum.*

[a] Hortatur enim, ut fugiat ſponſus, quia jam ſequi poteſt etiam ipſa terrena fugientem. Dicit autem, *ut ſimilis ſit damulæ*, quæ evadit de retibus. Vult enim & ipſa fugere & evolare ſupra mundum.

[b] *Aſſimulare capreæ, hinnulóque cervorum ſuper montes aromatum*; multùm optando ac ſupplicando proſequitur, ſciens hanc ſibi maximam in præſenti vita eſſe fœlicitatem; ut quia continuâ viſione non valet, ſaltem crebrâ ejus viſitatione conſoletur. quæ nimirum fœlicitas illis ſolùm conceditur, qui contemptu terreſtrium & gaudiorum appetitu cœleſtium, appellari ſpiritualium merentur montes aromatum, aſſimulatur enim *capreæ hinnuloque cervorum* apparentibus *ſuper montes aromatum*, cùm rurſus, ut opportunum ipſe judicaverit, collatâ ibi luce ſui præſidii, ſive obſidentia tentationum pericula tollit, ſeu conſueta quæ ſubtraxiſſe videbatur, virtutum dona, reſtituit: conſtat enim de noſtra parvitate, quia nequaquam uno atque indiſſimili modo ſemper orationum dulcedini inſiſtere, lachrymas (vel pro reatus noſtri conſcientia, vel pro deſiderio

[a] *Ambroſ. de bono mortis cap. 5.* [b] *Beda in cap. 8. Cant.*

ſiderio patriæ cæleſtis) fundere valemus ; ità ut nonnumquam multùm conati, his uti bonis nequeamus. Ac rurſus aliquando, etiam minùs ipſi ſtudentes, horum copiâ potiamur. Quod, unde agitur , nisì nunc fugit dilectus ; nunc mentem noſtram reviſit.

a Quis verò mihi hujus mutabilitatis referet Sacramenta ? quis mihi explicet ire, & redire *Verbi*? numquid levitate utitur ſponſus ? ſenſu animæ , non motu verbi , iſta fieri ſentiamus. Cùm ſentit gratiam, agnoſcit præſentiam ; cùm non, abſentiam queritur , & rurſum præſentiam querit: ſed fortè ideo ſe ſubtraxit ſponſus, quo avidiùs revocaretur , teneretur fortiùs ? Nam & aliquando ſimulabat ſe longiùs ire, non quia hoc volebat , ſed magìs volebat audire ; *Manè nobiſcum, quoniam adveſperaſcit.* Nunc verò conſtat in anima fieri hujuſmodi viciſſitudines euntis & redeuntis, *verbi*, ſicut ait : *Vado & venio ad vos.* Item *modicum & non videbitis me.* O modicum & modicum! ô modicum longum ! Pie Domine, modicum dicis , quòd non videmus te? ſalvum ſit verbum Domini mei , longum eſt; multum valdè nimis.

b Sed *fuge dilecte mi*, quia non poſſum adhuc ſociari tibi in thalamo ſicut vis.

c O vocem dignam auditu dilecti ! vocem de corde fideli & mente humili ! hoc enim eſt quod anima quævis fidelis & ſapiens dicere conſue-

a *Bern. ſerm. 75. in Cant.* b *Anſelm. in cap. 8. Cant.* c *Rupert. in cap. 8. Cant.*

consuevit: Domine non sum digna ut intres sub tectum meum; non sum digna, ut in me ostendas frequens aliquod præsentiæ vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam *dilecte mi*, & saltus hujusmodi similes saltibus *capræ* aut *hinnuli cervorum* effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcelsa merita sanctorum, atque perfectorum.

a Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ac nescio quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me, nescio quid erit, quod vita ista non erit; sed recido in hæc ærumnosis ponderibus, & resorbeor solitis; & teneor, & multum fleo, sed multum teneor.

b Domine consolator meus; in hac vita *renuit consolari anima mea*, ut digna habeatur consolationibus æternis.

Recede à me, Domine, parumper, quoniam, vasis hujus infirmitas ferre non potest.

S. August. 10. *confess.* c 40. *Aug. soliloq* c. 28. 5. *Eu. in vita sua.*

SYL-

SYLLABUS LIBRI PRIMI GEMITUS ANIMÆ POENITENTIS.

ANIMA *mea desideravit te in nocte.* Isaæi 26. 1

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. Psalm. 68. 9

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psalm. 6. 19

Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte universa delicta mea. Psalm. 24. 31

Memento, quaso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. Iob. 10. 41

Peccavi: quid faciam tibi ô custos hominum! quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7. 51

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13. 57

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?

nocte? Hierem. 9. 63

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Psalm. 17. 69

Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Psalm. 142. 77

Non me demergat tempestas aquæ, neq; absorbeat me profundum. Psalm. 68 85

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec Pertranseat furor tuus? Iob. 14. 93

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me, ut plangam paululum dolorem meum. Iob. 10. 101

Vtinam sapérent, & intelligerent, ac notissima providerent! Deut. 32. 111

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30. 121

SYLLABUS
LIBRI SECUNDI.
VOTA
ANIMÆ SANCTÆ.

CONCUPIVIT *anima mea desiderare justificationes tuas.* Psalm. 118. 131

Vtinam

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas! Psalm. 118. 139

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Psalm. 16. 149

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psalm. 118. 159

Averte oculos meos ne videant vanitatem. Psalm. 118. 167

Fiat cor mundum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar! Psalm. 118. 177

Veni dilecte mi egrediamur in agrum, commoremur in villis. Cant. 7. 188

Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1. 195

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat. Cant. 8. 205

In lectulo meo per noctes quæsivi quem dilegit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 3. 213

Surgam, & circuibo civitatem; per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea; quæsivi illum, & non inveni. Cant. 3. 225

Num quem diligit anima mea, vidistis? Paululùm cùm pertransissem eos, inveni quem

quem diligit anima mea; Tenui eum; nec dimittam. Cant. 3. 235

Mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo spem meam. Pſ. 72. 243

Sub umbra illius, quem desideraveram; sedi. Cant. 2. 253

Quomodo cantabimus canticum Domino in terra aliena. Pſalm. 136. 263

SYLLABUS
LIBRI TERTII.
SUSPIRIA
ANIMÆ AMANTIS.

ADjuro *vos, filiæ Jeruſalem, ſi inveneritis dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore langueo.* Cant. 5. 273

Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo. Cant. 5. 281

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ. Cant. 2. 289

Ego dilecto meo, & ad me converſio ejus. Cant. 7. 301

Anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt. Cant. 5. 309

Quid enim mihi eſt in cœlo, & à te quid

volui

volui super terram ? Pſalm. 72. 317

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus eſt, habitavi cum habitantibus Cedar , multum incola fuit Anima mea. Pſalm. 119. 327

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Rom. 7. 339

Coarctor è duobus, deſiderium habens diſſolvi & eſſe cum CHRISTO. Philip. 1. 349

Educ de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo! Pſalm. 141. 357

Quemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ità deſiderat anima mea ad te Deus. Pſalm. 41. 365

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Pſalm. 41. 375

Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo, & requieſcam? Pſalm. 54. 385

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concupiſcit & deficit anima mea, in atria Domini! Pſalm. 38. 393

Fuge dilecte mi, & aſſimilare capreæ, hinnuloque cervorum, ſuper montes aromatum. Cant. 8. 405

FINIS.

Jhesus. Christus. Maria.

BSB Bayerische StaatsBibliothek

MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Hugo, Hermann,

Pia Desideria Tribus Tomis Comprehensa I. Gemitus animae poenitentis II. Vota Animae Sanctae. III. Suspiria Animae amantis

Coloniae 1709

Asc. 2474
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10263682-6
VD18 12512419